Süleymanoğlu

Bu Yol Bizim Yol

(Bir Dağınık Yazanak)

İçindekiler:

Giriş:

Birinci Tezginç
Yola Giriş: Gök Us

İkinci Tezginç
Yolda Ansızın Görüş Tansığı: Ak Us

Üçüncü Tezginç
Yolda Oluş: Kızıl Us

Dördüncü Tezginç
Yolla Gidiş: Kara Us

Sözlük

“**VAR olanı yok demeyin**
Vara yok diyen
YOK olur...” derdi bizim Ülgen Tanrı

“**Nesnelere özenle bak!:**
Gizlerini açar sana”
derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu

“**Bir de sakın!:**
Sözcük kaçakçılarına uyma yavrum
Bak!
Bakdıkca güzelleşir Gözlerin”
derlerdi menim ulu Uygur Ana Atalarım

Giriş:

Önünüze serilen bu dağınık yapıtcık on yıldan beri üzerinde çalıştığım üçyüz altmış beş koşuk(şiir)tan oluşmuş *Il Törelik: Men'in Başkası Başkasının Men'i* adlı Koşuk Toplusu'nun bir önsözü sayılabilir.
Ayrıca bu (h)örüt Arap kökenli Güney Azerbaycan yazaç'ından çağdaş Türk yazacına olduğu gibi -değiştirilmeden- aktarılmıştır. Çağdaş Türkçede kullanılmayan sözcüklerin anlamı ise yapıtcığın sonunda verilmiştir.

Süleymanoğlu Paris

YOL - YÖVÜŞ adıyla

YOL Çocuklarına!

BİRİNCİ TEZGİNÇ

Yola Giriş: Gök Us

... ...
... ...
... ...
... ...

"*Bizim yol meni över men onu*
O mana tapar men ona
O meni izler men onu...
Nitekim Men'in damarında akar Bizim Yol"
Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu

(1)

Ne demek istemediğim belli (olsa gerek) en azından burada. Yola koyulmak susku olsa bile konuşmamak da değildir. Nitekim susku: artık sessizlik değil durğunluk ile dinginlik de sayılmaz.
"Yol oğlu"dur yolcu kişi (yol eri = özel yolcu). Özel yolculuk sözkonusu olariken: YOLdur Koşuk. Koşukçu ise: yolcu yol oğlu yol eri.

(-Biz bir de Söyleşim olduğumuz için sürekli burada susmuşduzdur diyenler de var-):

Deyi Edim'e dönüşünce: yol - koşuk şu güzelim nesneleri -bizi de- koruyacaktır güvence altına alacaktır derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Nitekim: "*tüm eylemler sonsuz bir Oluş içerisinde kendi varlıklarını sürdürmektedirler*" derler kimi düşünürler.

(2)

Kendi özünü gökyüzünden asan çılgın bir ökmen: yol dediğiniz o aylak varlık yoktur olmamıştır da diye bağırırdı: "*kişioğlunun erinçsiz erincinin sonuna değgin irelilemek gerekir*".

Kişioğlunun erinçsiz erincinin: başlıca ölüm ile suskuya kapanıklığı idi yalnızca onun bağırışı derdi yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(3)

Ortak bir Yazgı'dan konuşmak da artık yersiz burada. Kimi evcil koşukçuların: yazgı dedikleri o ersek* çocuğunu kendi öz anlık*larımızdan beslemişdik biz derdi sürekli bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

"*Ortak Yazgımız*" dedikleri tüm anlamlı anlamsız edimlerimize etkinliklerimize çabalarımıza yürüyüşlerimize de karşı koymaktadır diye yinelerdi bizim bu Bizdenyeglerbilimci Yoloğlu.

Açıklama:
"*Tanrılar bile yazgılarına karşı koyamazlar*" demiş imiş eski bir bilge koşukçu.

Değini:
"*Tüm Açıklama'ların ulu (temeli) betimlemedir*" diye karşımıza dikilir bize benzemeyen çağdaş bir düşünür.

(4)

Kişioğlu Anlar. Kuş ise yalnızca Duyar derler kimi bilginler. Önü Sona bağlayamaz kişioğlu. Ölümlü olduğu bundan dolayı olsa gerektir. "*ortak yazgımız*" ölümlüğümüzdür daha doğrusu: ister kuş olsun -senin kuşların gibi- ister at olsun -Türkmen atı gibi- isterse de sizin kısıtlı/ kılğınsal/ araçsal/ ayğıtsal Us'unuz olsun: (-bir de adı batmış o düşünürün: "*sezgisel us*"u başta olmak üzere-). Nitekim Us usluğunu yapar ölümlüğümüzü (ortak yazgımızı) sergiler kabacasına gözlerimizin önüne. Sezgisi mezgisi olmaz usun derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Yorumlama:
"*Ussal olan gerçektir gerçek olan ise ussal*" diye dikilir önümüze Tin ile Öykünç* düşkünü o düşünür. Nitekim "*Evren başı üstünde duryor*"muştur artık onun "*baş*"ında.

Değini:
"*Anladığımız da Öğrendiğimiz de Söylediğimiz de Anlam değil: Kullanım'dır*". Anlam kullanım imiş bir de deyilenlere göre.

Açıklama:
Başka bir yanaşıma göre: "*Anlam dilsel bir imge ile usa yönelik bir içerikten oluşmuş bir göstergendir.Üstelik dilsel imge konuşulan dillere göre değişir...*"miş.

(5)

Uyarı

Bizim bu Bizdenyğlerbilimci Yoloğlu'ndan:
(-Didergin* başı boş bir ırmak da değildir yol oğlu - özel yolcu - yol eri takma adıyla koşukçu. Kılavuz bir usu da olmalı -ölümü andırsa da kimi kez- : "*Usun*

yarattığı tüm nesnelerde ilkönce koşuk vardır" oldukça şaşırtıcı şu savı özümsedik artık yol gidişinde. Koşuğun usu koşukçunun usuyla özdeşdir derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu: dört boyadan oluşmuş bir "*akışsal us*"dur şu unutma!:
"Gök Us = yaz" "Ak Us = yay" "Kızıl Us = güz" "Kara Us = kış"-).

Değini:
Bundan dolayı "*koşuk 'arı düşünce' olarak kendi öz yetkin varlığında bulunur*"muş diye belirsiz bir savda bulunmuş olsa gerek o Tin ile Öykünç düşkünü.

Dipyazıcık:
Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu'nun dediğine göre: Yaz ayın gök teri imiş Yay güneşin ak kirpiği Güz tanın kızıl saçı kış ise yıldızların kara sayrışı.

Açıklama:
Oysa "*ay ile güneş Göktanrı'nın iki görür gözüdür bizde*" derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

(6)

(-kimi bizim o aymaz yerdaşımız gibi: yalnızca özgeleştirilmiş karşıklı ölgün bir "kızıl Us"tan konuşardı -yararlanmazdı ancak konuştuğu o kızıl usdan- : bizim usların adlarını bile bilmezdi. Bir de bizim o aymazı sayısız sayıklamalarına göre değil de: Bizim Uslara sayğısızlık ettiğinden dolayı öldürdüler o yobaz inanırlar...
Değme bir yolcu - koşukçu doğal olarak : başlıca bir usu seçir kendi yolculuğuna. Nitekim "*karanlıkta us bir yula*dır*" derdi bizim Uluğ Tayangu Yusuf. Ancak bizim yolcu koşukçu yol erleri (örneğin menim ulu dedem Yunus için uslar arasında yeğleme diye bir girişim bile sözkonusu olamazdı. Nitekim Bizim Yol: şu dört tür akışsal usu kendi öz gidişinde uzantısında uzamında barındırmaktadır.-)

(7)

(-Yol başta olmak üzere: boşu boşuna uğraştığınız tüm düşünsel etkinlikleriniz yalnızca bir yanılsama sonucu otaya çıkmış uyduruk yapıntılardır : gizlere sayrıcasına düşkünlüğünüzün açık örneği işte!... derdi bağıra çağıra bizim şu Çokbilmiş O başarılı bir bök*ece-).

(8)

Yolcu - koşukcu - yol eri koşuğunu açarken Yol'a arkalanar yol gidişinde. Yol onu dinler onun kılavuzlığında büsbütün yollaşar yolun olur Yol olur. Burada artık: yolun adımsal akışsal usuna iyelenmiş olur. Böylece tüm adımsal akışsal davranışları ussallaşır. Bizim gökyüzü kokar boya öng*lerden aşıp taşır. Anaboyalar ise: (-gök Ak kızıl kara-) sönmez bir "*Us - Yula*"ya dönüşür.

(9)

(Bilgiçce bir açıklama:

Dilimizde US deyimini karşılayan bir kaç sözcük/ kavram olduğu da oldukça önemlidir. Eski Türkçede Ög/ Öğ başlıca us - anlayış- düşünce anlamlarına geliriken: Ana/ kök/ köken/ kaynak/ ul kavramlarını da karşılamakta idi: "*Ögüm İlbilge Qatun...*"= anam İlbilge Hatun...

Onbeşinci yüzyıldan beri kullanılmaz olan Ög'den çağdaş Türkçede: öğrenmek = us edinmek/ ög elde etmek ögümek = günümüz Tükçesinde Okumak (?) = ög edinmek öğüt öğey ögsüz/ öksüz ... sözcükleri kalmıştır. Menim ulu dedem Kaşgarlı'nin yazdığına göre: oğuzca SAĞ sözcüğü de sağlam/ berk... anlamları dışında us ile anlayış kavramlarını da karşılamakta idi: "*sende sağ yoq*" = sende us - anlayış- algı yok. Başka bir sözcük de Karahanlı deyişinde işlek olan *Uquş'*dur:

Uquş kör ki til ol bu til kör ki söz
Kişi kör ki yüz ol bu yüz kör ki köz

Usun bezeği (süsü) dildir dilin bezeği söz kişinin bezeği yüzüdür yüzün bezeği göz. Us ise kimi uzmanların dediğine göre başlıca: (-Arabçe "*akıl*" kökenbilemsel olarak "*devenin ayağını bağlamak için kullanılan köstek* " demektir-) becerik/ uzut* anlamına gelen UZ sözcüğüyle bir kökden olarak "*ög/ anı/ düşünme/ düşünüm*" kavramlarını karşılayarak Öntürkçede (eski Yakutça'da) "*Es/ is*" biçiminde idi. "*Yakşı ile yamanı ayırt etme yeteneği*" ("*ol us boldi*"= o yakşı ile yamanı ayırt etti) olan us kavramı Bizim Yolda ayrıca gözlerimizi (daha doğrusu bakışımızı "görü"müzü) boyayan an öng (renk)leri de simgelemektedir.

Menim ulu Uygur Ana Atalarımın: "*bilinç görürmü yoksa göz*?" "*görüm nedir*?" diye sordukları soruların yanıtını bizim şu "*dört boya - us*"ta aramak gerekir artık.-

Değini:

Bundan dolayı bizim bügü* bilgeler: "*bakışı çalmak* (başka bir söylentide ise *bakışla çalmak*) *görünmeden bakmaktır*" demişlerdir.

(10)

Başka bir Türden değil: Özüt*ü Tini yolcu koşukçunun yolsal akışsal adımsaldır yalnızca. Örneğin yürüdüğü birer birer taşların altında: taşkın güneşler uyumuş Bizim Yola benzer. Tüm taşların birer güneş olduğunu Yolbilimci Barça Aktuyumüzleroğlu'ndan öğrendiğinden beri artık: taşa taş diye seslenemez taşkın güneş der yolsuz bilginlere özellikle şu bizim Çokbilmiş O beylerine aldırmadan.

Değini:
"*Tüm Varlık ('köken varlık' der kimileyin) Tin'in oluşu değişmesi devinmesidir*". Bu görüşe göre: Yol devinmekte olan yolcu koşukçudur başlıca.

(11)

Beklemelidir men ile kuşlarım siz de yavru "yol-daşlarım!". Us (lar) tüm boyalarıyla öngleriyle kendi özlerini (-Bizde-) deneyecek Bizim yolumuzda yuyunacak arınacak yolsallaşacaktır. Ayaklarımızın altında uyuyan tüm taşkın güneşler Bizliğe tanık olsun! "*Usu yok derneksiz*"ler bunu bilmezler derdi menim ulu dedem Korkut: bilmezler...

-Bu yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:
Yolun açık olsun!

(12)

Bir de: bizim bu çılgın koşukçu Nesimi (yol oğlu yol eri) yol akışında kendi özünü bekleyen bir toydur bir şölen bir yığınak bir dernek bir yuğ da: menim ulu dedem Korkut demişken.
Yolun uzun düşlerinden konuşardı bizimle : "*Kişioğlu karşısında kişioğlu kendi özü tanrıdır*". Açık bir deyişle: "*tanrı menim gizli adımdır*" demek isterdi: "*kendi öz yerine döner ancak tüm doğru olanlar*". Nitekim yoluz biz yolcuyuz biz yol eri...: *yolcu benem yol benem*...
Kim ne derse desin onun gizli bir bildiği var idi...:
"*Anda uşbu gizi kim söyler sana yol bulasın kendüne önden sona*" diye yırlardı sarp yolları döve döve...

Açıklama:
Şu "*önden sona kendine yol bulmak*" Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu demişken: "*iç göz*"ümüzü (Yolumuzu) kendi özümüz önünde büsbütün açmak olsa gerektir.

Yorumlama:

Şu "*iç göz*"ün kavramsal biçi(ni)mi "*Men - Yol*" adlandırılmıştır kimi yolcu koşukçularca. Nitekim "*Men - Yol*" kendi özünün bilinci olarak yaratıcı bir uzantı biçinimde yürürdü Bizim Yol gidişini derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(13)

Yolumuzun yokuşsal inişsel gidişinde (-yola gölge salmadan-) Uğraksız bile dinlenmek Onun için yürümek idi derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Menim ulu Uygur ana atalarımın: "*uzun yaşıyor tınlıklar az ödsüz ölür tınlıklar öküş tengrim*!" yom'una ağan*'ına gerçekten de uymuştur... Bir de: "*ötsüz öldürülür*!" deyilseydi daha da Nesimileşerdi derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Değini:
O tüm yolculuğu boyunca yalnızca bir kez dönüp geriye bakmıştı:
"*Dönüp geriye bakınca kendi öz gölgeme gülürem: sen ile men çoktandır birbirinden ayrılmıştır deyirem*" demişti

(14)

(-Anımsadığı ilk düşünme biçinimi: bizim bügü bilgelerin dedikleri "*yolsal düşünüm kılığı*" idi. Nitekim orada düşünür ile düşünüş -düş'te değil düşün'de de yok- yol akışında taşlar gidişinde: kuşlar bitkiler sular erincinde Birleşmişlerdir-).

Yorumlama:
Yol kendisiyle bile özdeş değildir. Nitekim sürekli yürüyüşte devinmektedir yavrum! derdi yolbilimci Barça aktuyunmüzleroğlu.

Değini:
"*Tüm varlık Yol'un yürüyüşüdür yürümekte olan yol'dur. Bu yürüyüş geriye dönüşü olmayan bir yürüyüştür Akıştır*..." demiş idi bir ökmen.

Bilgiçce bir açıklama:
Burada "*birleşmiş*"ler deyince "*tözce bir olmak*" değil de yalnızca biçinimsel olarak "*birleşik*" kavramı dile getirilmiştir derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Nitekim Bizim Yolda: "*Bir ile birlik Çok ile cokluktan türemişti*". Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu'nun da: "*çokluk içinde birlik birlik içinde ayrımlılık*" diye özetlediği gibi.

(15)

Yol koşukçu yol erini sesler : "*olanaksız iç*" "*olasılı iç*"lerimize kavışır kavışmaz biryerde biryerlerde uyanır Biz. Gökten daha çıplak kendimizden özümüze daha yakın : yola koyuluruz ulu dedelerimle adım adıma kol kola gidiş gidişe...
Nitekim yolcu koşukçu ile yol : artık iç içe girecek denli bir bağlantı içinde Birleşmişlerdir.

Menim ulu dedem Yunus yolsal bir Yol Koşukçusudur : kendi yolunu aramayana er demez eren saymaz O ayını yerde (yolda) bulmuş bayıldığı gökyüzünde (bile) bir nesne aramaz ona bolluk yerden yağar. O yolsuza: yolsuzluk(un)tan bile konuşmaz. Nitekim menim ulu dedem : yol eriyle yoldadır yolsuza koldaş* değil...
Kişi neyi severise: dilinde sözü ol (o) olur der bir de. Onun dilinde Yol tüm yollukuyla direngen devingen akışıyla dolaşır : kanın (-Özüt'ün daha doğrusu-) damarda dolştığı gibi : önsüz sonsuz saydam bir adıma dönüşür : "*Yol odur ki toğru vara*" yavrum! Evet ... ...

-Bu yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!...:
Yolun açık olsun!

(16)

Atam Süleyman Cavatoğlu'nun yayımlanmamış yolsal koşukundan bir kaç dizi:

Yol: bir çağrıştır yol. Gitmek ile yürümek.
Varmak ermek yetişmek değildir. Yolda olmak yolla olmak yolluk olmaktır : Yol. Bir de sürekliliktir : süreklidir yürüyüşlerimizin ucundan başlar : yol.
Götürür bizi belirsiz burasızlıklara orasızlıklara : Bengi Şimdilere Buraya.
Bir kez yola girilirse yola koyulunur. Yol götürür yoldaş olur koldaş olur gizdaş olur.
Yolumuz da yol kendi özüdür : yollukumuz da.
Yalnızca yol oğlu yol eri olmak gerek oğlum! : bizim Yunus dede gibi.

Sonuç bizim bu Süleymanoğlu'ndan:
"*Bir yol var bir yol*
Bu yoldan şu yoldan o yoldan daha içeru..."
Bir de: "*Özünü gözleyen kimseye bakmaz Bakar kendü yoluna kendü gözü*" derdi menim ulu dedem Yunus kendi özünü yorumlayarak.

(17)

Esirgenmek isteyenler de var bizi türlü türlü adlar altında: üstelik köp öküş* igen çok. Yolun sırtında at koşturmak isterler -üzengisiz bir de- onlar : yol eri olmadan. “yol esirgeme kurumu derneği” kurarlar : bizim yolsuz bağnazların Yunus Ocağı kurdukları gibi...

(18)

Yol: yol olmağa çalışmaktan daha kutlu daha da Kutar* derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.
Biz birlikte geçirik kapalı kapılardan yola doğru. Ev ise sürekli bir nesneyi çalır bizden : bir yarım nesneyi saklar bizden. Yoldur bizi boğucu kalık*lardan kurtaran yola koyan devindirip akıştıran derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci yoloğlu.

(19)

Yol karanlıkta bile bizi taşır. Karanlıkta taşımak (-taşınmak da-) olmazın olmasa da çetindir yavrum! Bir yetkeli Ötbilimci*nin işi olsa gerektir : yolun soluğudur öt : giz değil de. Soluğunu solumak ister koşukçu - yol eri yol oğlu- : yolun. Bir de uyumamaktır yol ile öt : eve odaya yuvaya sığdırılamaz...

Uyarı:
“*Öt gönül alıcı bir tanrıdır öt*” derdi bize benzemeyen eski bir koşukçu.

Değini:
Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu’nun dediğine göre: “*Özdeğin bulunmadığı bir yerde uzay ile öt de olamaz*”. Nitekim tüm nesneleri o nesne yapan nesnedir özdek.

(20)

Yolun sana katlandığı gibi : sen de yola katlan derdi bizim bu Süleymanoğlu kendi özüne bakınca. Yakına uzaka tutkulu adımların gözlerin uyuşuk yarım bilgilerin bilincin anlağın anlığındır seni gergili* odaya kapatan evle uğraştıran sakın!...

(21)

Dinle! dedi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu : yol gönüllü bir sürgünlüktür sana benzemez edi (hiç/ asla). Yazgı değil ancak yanılma! Yaşamın dirliğin görünür görünmez yüzüdür bizde yavrum!

(-Yol kıyısından bize doğru yollanan yuvarlana yuvarlana el sallamalar eve kapatmak ister yol ile yolcuyu al* ile-.)

(22)

Yol tartılmaz tartılamaz : ellerde adımlarda nesnelleşir büsbütün : sızılar sıkıntılar yorğunluklar baskılar silinir gidişinden akışından...

(23)

Azımsanacak danılacak* bir nesne sözkonusu değildir burada. "*Değme bir nesne - yaratık kendi yerinde ağırdır*" Bizim Yolda.
Menim de uyuyası işlemli yatağım dinlenesi bir gidişim olmalıymış. Ancak yola özgü de yolsal bir yanım vardır neredeyse : yolumun kendi özü işte!...

-Bu yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:
Yolun açık olsun!

(24)

(-Yakınıma uzağıma bakındığım günlerim de oldu...: Öte yolları değil de bir başka Ulunçsal Yol'a koyuldum : aksasam da yürüdüm düşe kalka...-)

Kulaklarımda çınlayan çılgın bir koşukçu bilgenin sözü : "*Yolları yollara sormayı denemeyi sevdim kop**" çıldırdı meni dün akşam. Men ise : kekelesem bile (-Onun "sayılı/ kanıtlı/ gösterişli/ dizgeli usunun karşısında-) soru sormayı yadsımadım ancak.

(25)

"*Tüm nesnelerde diskinecek bir yan olduğu*" gibi : Yol'da da korkulacak diskinecek çekinecek ürkecek (-bir de-) yanılacak bir yan vardır yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Bizim şu Bizdenyeğler'ce : "*Nesnenin iç biçimi*" "*nesnenin gerçekliği*" "*nesnenin görünüşü*"

adlandırılmış yan örneğin. Buna göre: "*En yakşı nesne aşılması gereken nesnedir*" demiş olsa gerek o çılgın koşukçu ökmen. Ancak Bizim bu Yol: nesne de değil nesnelerden oluşmuş olsa bile : yalnızca yürüyülesi bir gidiştir. Gidişi akışı adımı yürüşü ayrıca istenci bile aşar "*Söz - ler*"i aştığı gibi. - Adını unuttuğum bir düşünür bilge : "*Varolan tüm yaratıklar yalnızca birer Söz'dür : ayrıca en yetkin varlık olan kişioğlu da Söz'den başka bir nesne değildir*" demişti-.
İstencin özünün özgürleşmesi ise : yolun gidişinde gerçekleşer yalnızca derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu : *"Kendi yollarında kendi özlerini yitirseler bile yolcular*!". Nitekim gidiş akışsal bir istençtir Bizim Yolda...: üstelik "*özgür istenç*".

Gereksiz bir açıklama:
Adını unuttuğum O düşünür : "*Kişioğlu yalnızca Söz yoluyla kişileşir... Biz ise yalnızca söz ile biribirimze bağlanırız... bundan dolayı kişioğlu dilde yaşar dile benzer dil gibidir*...: dermiş deyilenlere göre. "*Nitekim dil kişioğlunun özlüğünü soruşturmak*" imiş. Böylece kişioğlu üzerine araştırma dil araştırmasından ayrılmaz imiş.

Değini:
Ilkin : Nesnenin (-gerçek-) varlığı o nesnenin kendisinden başkası olmayacağını bize öğretmişti O eski Türkmen Ökmeni.

Yorumlama:
Nesneler Özlerinin gerçekliğine bağlı olarak Vardırlar. Bu anlatım ancak "*Nesneler saltık görünmezde gizli idi*..." Yoldışı ilkeyi tümüyle dışlamasa da nesnelerin ne olduğu sorununa yönelik koşuksal bir yanıtı yeğlemektedir derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci yoloğlu. Bundan başka Bizim Yol'da kılavuz ilke : nesneleri anlatmak değil de Onları düşünmektir. Örneğin: "*Bir nesneyi o nesne yapan nesne nedir* ?" sorusuyla uğraşmak değil Nesne'yi düşünmektir yalnızca.

Dipyazıcık Bir:
Ayrıca varolan tüm nesnelerin başlıça: I. Nesne olarak. II. Bilinç olarak varolduklarını ileri sürenler de bulunur aramızda.

Dipyazıcık İki:
Bildiğime göre bir kaç kişi dışında ünlü o düşünürün: "*Nesneler gerçek varlıklar değildir. Gerçek varlıklar ise o nesnelerin Düşün'lerdir ancak*" tasarımına inanan kalmadı artık.

Dipyazıcık Üç:
"*Bütün nesnelerin kasırgada durduklarını*" unutma yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

Sonuç yerine:
"*Büyük düşünenler büyük(çe) yanılırlar*"mış derdi bizim bu Bizdenyğlerbilimci Yoloğlu.

(26)

Eski koşuksal başlangıçlar : Son'suz başlangıçtır : uzanır adımlarımızla kimi kez köstek de olur : gidişimize akışımıza derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu : taşıllaşmış değerleri değişir ancak ellerimizde adımlarımızda gözlerimizde çoğu kez -eski adlansa(lar) bile-. Oysa gerçek koşukçu - yol oğlu yol eri- : eski mi yeni mi koşuk mu kuruntu mu son mu ön mü? diye bir kaygısı sığıntısı da olmaz. Sığ sularda (-örneğin bir kaşık suda-) boğulabilir ölçüde de alçakgönül değildir ancak : gidişselliği adımsallığı yürümektedir Onun koşusu koşuğu yalnızca...

Yorumlama:
Burada koşuk (-koşuksal da-) dediğimiz : "*Görünür olanı gizlemek gizli olanı açığa çıkarmak*" ilkesinin en olgun biçinimi gözönüne alınır yalnızca derdi Yolbilimci Barça Aktuyumüzleroğlu.

Değini:
"*Koşuk'u katışıksız Arı Düşünce*" olarak yürüyenler de vardır derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

(27)

Sarp yol(lar) koşuşu da vardır : evcil uslarımızın anlıklarımızın anlaklarımızın algılarımızın yeğin ivegen yürümemesine karşın. Soluk almağa benzer yanısıra : şaşırar da kıdıklar da kimi kez boğazimizi : boğazlaya boğazlaya katışıksız kalıkımızı. Oynar bizimle göğüs göğüse bacak bacaka kol kola dalgageçercesine.

Kişi ile yol : koşukçu ile özel yolcu birlikte ikidir ikilikte bir soluk bir kalık bir gidiş bir akış. Nitekim inanılmaz bir uğraşıdır : "*Sürekli iki kişi olmak*" : yol ile kişi gibi iç içe olsalar bile...

(28)

Yolsal bir soru bizim bu Süleymanoğlu'ndan:

Yol'un tünlüğü/ bacası/ gözeneği/ kapısı/ eşiği de yoktur. -Yolun Ev olmadığını bizim şu Bizdenyeğler bile bilirler derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci yoloğlu.-
- Peki nereden katına varacak kişioğlu?
- Adımlarının ucundan Bizim taşların izinden *"yolun iminden*".
Doğa değil de evrene sığmaz Yoldur : *"yolcu özüt*"ün akışsal öyküncü Bizde. Burada yolcu dedelerimin yolsal Gözgü*leri gidişsel bir görüngüye -anlıksal değil de- dönüşür böylece : Bizim "*yol - özüt*" şöleninde. -Göz sözcüğünden türemiş güzelim şu Gözgü sözcüğünü bilmem hangi dilbilmez anlamsız köksüz "*ayna*"ya (= şeytan'a) satmıştır : "*ayna*" sözcüğü bilindiği üzere menim ulu Uyğur ana atalarımın dilinde Erlik (şeytan) demek idi!-
Gözgü Yolumuzu kendinde yansıtan saydam bir varlıkdır göze seslener durmaksızın: gözümüzü = özümüzü yol gidişinde bize gösterer adımlarımızla gözgü. Bir de Tin ile Öykünç -dedikleri- Bizde dört usun imsel adıdır derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.
Şöylece yolcu koşukçunun öteden beri özlediği Lık'lar ile Lik'ler Sel'ler ile Sal'lar önüne geçer sayğıyla.

Bizim Yol gidişine benzer bir Düşdür Gözgü düşünce ile bir kökten : düşlem ile imgelem değildir yalnızca. Ayrıca bizim şu Bizdenyeğler'in "*Gözgü İğretilemesi*" dedikleri de değil ancak Bizim bu Gözgü. "*İmgelemin yanılsama*" olduğuna inandırmıştır kendini şu bizim Bizdenyeğler'in tigini : "*düşünürem öyleyse varam*" diye diye yolumuzu ulunçlandırdı üstelik derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Oysa bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu : "*bilindiği üzere kimi olaylardan önce MEN de Var idi : sonra ise aşağı yukarı 'bin kırk sekiz yıldır' -görüldğü gibi- sapkıncasına yolaklarda dolaşır başı boş : ulan eşşekoğlu eşşek sana ne*!..." diye bizim şu tiginle dalgageçer esridikçe.

Yersiz bir açıklama:
En yalın genellemede bile bir ölçüde imgelem bulunduğu söylenir kimi bizim şu Bizdenyeğler'ce.

Değini:
Bir de sevemediğim (-bilmem neden-) kişioğullarını baştan çıkaran kimi kez yalvaç*lık savında da bulunan O aymaz yerdaşımız gibi : "*Özüt gövdenin aydınlanmasıdır. Özüt gövdenin eğitilmişidir*" diye oldukça karanlık saptırıcı yoldışı bir tümceyi ortalıkta gezdirenler de bulunur aramızda. Bilindiği üzere : "*Özüt başıboş kalınca türlü türlü imgeler kurur*" derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Bu türden imgelere gönülden inananlar ise sürekli bir gizli gizemsel anlamın ardından koşanlardır. Bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu demişken : "*Ne yazık!... kişioğlu en saçma sözlerde bile bir (gizli) anlam bulmağa çalışır*".
Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu'nun dediğine göre : "*Özüt ile Tin usun ikiz çocuklarıdır. Güzelim bu Bizim Doğa ise : özüt ile tinin gözgüsü değildir :*

kimi yaygın savlara karşın. Bizim 'dört us' aracılığıyla kendine özgü olan evrenini tanıyacak bir Yoldur. Böylece kendi kendisini düşünen bir düşünceye dönüşen Doğa : Bizim Yol adlanacaktır en sonda.
Buna göre "*uyumuş tin - özütler*"i uyandırma (-Bizim Yola yönlendirme-) görevini gerçek bügü - ökmen - koşukçular üstlenmişlerdir : Bizim Yolda.

(29)

Bilgiçce bir uyarı: bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan

(- Adını unuttuğum bir düşünür bilge : *"İmgelem bir simge'dir. Ancak şu imgelem doğruluğun simgesi olarak yalnızca koşuk'da ortaya çıkma olanağı bulur. Üstelik evrende gördüğümüz tüm varlıklar varolanlar -senin yavru kuşların bile- yaratıklar nesneler imgelem içinde bir imgelemdir*".-)

Dipyazıcık:
Nitekim koşuk (-Bizde koşuk Yol'muzun yolsal adıdır-) : "*görünmez ile görünemezi görmek*" imiş kimilerince.
Koşukun konusu ise "*nesnelerin tözünü tanımak*". Bundan dolayı imgelemi başıboş bırakmak gerekir(miş)...

Değini:
Bundan başka "*Koşukçunun koşuğu ise Varlığın Özünü sessizliğe toplamak*" imiş bir de.

(30)

İşte şurada : yolcu özütün gergin sinirleri akışında menim ulu dedem Yunus gelir eğleşir önüme. Biliş'likler parıltısı yol açır : "*kara toprak altında kızıl ak gök çiçek deren ellere*" : yolsallığın gidişselliğin adımsallığın akışsallığın devingenliğin en yetkin biçinimini ayıtır* sözsüz bizler. Yolu yolun ötesinde arayanlar bilmez menim Yunus dede'yi bilmezler! Yolun değil de : yolların olması gerektiğini öğretir bizlere.
Ayıtır : yavrum! Yol oğlu-koşukçu yol eri olur özel koşukçu yolcunun yolculuğu işte şuradan başlar...:
Yırsal bir dille koşur : "*bir toy toylamak gerek bir soy soylamak gerek bir söz söylemek gerek*" : şu bizim "Bizdenyeğler dakı bilmez ola" diye tutturur bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

(31)

Arkık* özütler var kövez* artak* yavlak* tinler de tınlık*lar arasında derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu : kimileyin kimi kuşlar gibi kanatlarının kocamanlığı dolayından uçamazlar kimileyin kanatlarının küçüklüğü yüzündün : senin yavru kuşların gibi.
Bir de bunun bir "*korkunç giz*" olduğunu sanma yalgıya çaknağa* kapanma sakın! derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Oldukça doğal bir gerçek (-çarpıcı olsa bile-) ayrıca beklenmedik bir gerçeklik de şu! "*Gerçekliğin gerçk bilgisi ancak tinsel bir bilinç kaynağına baş vurularak elde edile bilir*" gibi Bizdenyeğlersi bir sava da aldırmaz bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu : gerçeklik derdi olsa olsa sürekli Oluş'ta devinimde olan bir "*Yol - Süreç*"tir.

-Bu yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:
Yolun açık olsun!

(32)
(-Gereksiz bir açıklama
"*En derin karanlıkta en engin suskudur Yol.: Ötesi yokluk boş bir saydamlık olsa gerek*" diye eve sığınanlar : yolun olsa olsa bir uzut* yapıtı gibi düşlemsel imgelemsel yapıntısal olduğuna inandırmışlardır kendilerini ne yazık!:
"*-Yolcu koşukçuların uydurduğu yapıntıdan başka bir nesne değildir dediğiniz şu Bizim Yol! Hep uydurma tüm uyduruk...*
Ayrıca Düşün adlandırdığınız düşünce sandığınız yapıntılar da : gerçeklikte karşılıkları olmadığını bile bile tasarladığınız kurkulardır...
Bir de : 'yol - düşünce öyküncü' bir yapıntılar kurmacalar saymacalar öyküncünden başka bir nesne değildir de gerçekte...:
"*-Duyumlara dönelim duyumlara!...*" demekten de yorulmaz usanmazdı şu Bizim Çokbilmiş O-)

(33)
Yarım karanlıklar Ortaçaksı yarım karanlıklar olabilir : suskuya bile benzemez görmez*liğe duymazlığa bir çağrı. Kimi çağlarda ortamlarda durumlarda konumlarda ansızın önümüze dikilir şu : "*duyumlara dölelim*!" bügürtüsü gibi örneğin.
Aydınsı karanku*ya benzer bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu demişken : epsem*liğe de sağırlığa da "*yaratıcı yararlı gerçekler*" adlandırılsa da kimi artak kövez sapık özütlerce.

(34)

Yol gidişi : kimilerince Öt'e Ötlek*e de benzetilmiştir. Ancak yolun boyutu oylumu uzayı önü sonu yoktur Bizde : yalnızca gidişi uzamı uzantısı akışı vardır. Nitekim Yol bölünmezdir Öt gibi kişioğullarının tüm çabalarına karşın. Bügü bir bilgenin dediğine göre : "*Geçmişten dolu Şimdi(lik)den gebe Geleceğe aşkın içkin*" olsa bile. Yol önü sonu -menim ulu dedem Yunus'un deyişiyle- başlanışı bitişi olmayan ucsuz bucaksız yalın bir uzanıştır. Bundan dolayı bölünmez parçalanmazdır : Bizim Yol. Evcil anlıklarda uslarda algılarda belleklerde anlaklarda bilinçlerde sorgulamalarda soruşturmalarda gerçek olmayan gerçekdışı bir "*yapıntı*" olarak değerlendirilse de... Var'dır Bizde ayaklarımızın ucunda gidişimizin akışsal adımlarında...: Yolumuza Gidelim Yolumuza!

-Bu Yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:

Yolun açık olsun!

(35)

Yorumlama:

"*Bir ile Birlik Çok ile Çokluk'tan kaynaklanır*" (-Çokluk içinde Birlik derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu-) derdi kesintisiz bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Bizim Yol'un sayısız yollardan yolaklardan yolçalardan yolcuklardan çıgırlardan oruk*lardan oluştuğu gibi.

Değini:

Yola güvenen yolsuz kalmaz : suya güvenenin susuz kalmayacağı gibi derlerdi bizim bügü ökmenler.

(36)

Düğünleyir nesneleri yarım nesneleri -bizi de- biribirine : yer ile göğü birbirine düğünlercesine Yol. Yol kendi özünü yontmaktadır bizimle : kişinin öykünç içerisine girme öykünç içinde öykünçleşme öykünce dönüşme çabası gibi. Yol - yolcu - erek (-Bizim Yolda-) : yolun yolcunun kendi özüdür işte! bizim cılgın yolcu koşukçu Nesimi demişken: "*Bay ile yoksul menem Yolcu ile yol menem*". Bu *Yol - süreci* yansıtan -unutulmuş- Gözgü adlı yolsı saydam tanık da : Öykünç adlanır Bizde. Ayrıca yolun dilimizde en güzel en doğru eşanlamı anlamdaşıdır : Öykünç derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Öykünç deyince : bir yol uzanır dilimizden Bengi Şimdi'ye değgin Bura'dan. Bizde öykünç daha doğrusu : yolun öyküsüdür yolun gidişinin uzanışının uzantısının uzamının akışının deviniminin güzgüsel saydam anlatısıdır.

(37)

Değini: Bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan

(-Bir de "*yalnız tanrılar*" da vardır duyduğuma göre : yapyalnız. Yolsuz oldukları için kalıksız evlerine kapanmışlar : görmez gergilerle kapatmışlar gözlerini : gemirirler yalnızlıklarını kendi öykünçsüz öteliklerinde : karanlık tapınaklara sığınmış bizim şu inanır aydın sapıklar gibi : yer ile gök arasına girmiş bir çöllük görünüşü... bakın!...
Yoldur bizi korur : öykünçsüz yalnız tanrılar ile kalabalık tapınaklarda yuvarlanan yoz yandaşlarından derdi durmaksızın bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu...-)

Açımlama Bir (yaygın bir yanlışı düzeltme çabası):
Sözkonusu kalıksız evlerde bir tek "*ev delisi*" bile bulunamaz. Nitekim gerçek deliler Yol'dalar yol gidişinde örneğin: bizim cılgın deli koşukçu Nesimi gibi. "*Neredeyse korkunun (-tadılmaz-) tadını bile unutmuştur*" yol gidişinde O derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

Açımlama İki:
"*Kaçkın tanrı (lar)*"dan konuşulur günümüzde : kamuoyunda bile. Acınacaklı olsa da bu üzüntülü salıklar onların kaçkın düşmediklerini kaçmadıklarını yalnızca kendi yolsuz öykünçsüz yalnızlıklarına çekildiklerini söyleyenler de bulunur artık aramızda.

Dipyazıcık:
Bir de bizim bu Bizdenyeğlerbilimci yoloğlu "*kaçkın tanrılar*" gibi oldukça açık seçik bir deyimi nedensiz "*Kaçak Tanrılar*" biç(ini)minde dilimize çevirmiştir.

Açımlama Üç:
Yanlız tanrıların düşleri bile : artık düş değilimiş yaygın söylentilere göre : bürt*ümüş karabasanmış durmaksızın yağırmış yolsuz öykünçsüz ellere başlara gözlere adımlara da.

Uyarı:
Yolu gizleten : yolsuz öykünçsüz tanrılar kaçmamışlar buradalar : maytalman* gözkamaştırıcı çürük *Notre-Dame*'in gömütlüğünde!...

yorumlama: (bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan)
(tanrıyı tanrıdan uzaklaştıran -bizden de- onun öykünçsüz edimlerinin kendi özüdür. "*Bundan ötesi bir kaç bürt ile gecedir...*" ısmarlanmış bizim şu gerçe aydın inanırlara...).

Sonuç yerine:

Sevgili bir koşukçu düşünür (-delirmişti en sonda-) *"kaçkın tanrılar"*ın ayrıca "*Yeniden dönecek tanrılar*"ın da koşukçusu olmağa çalıştı. *"Şimdi'nin kısırlığı*"nı koşuklarında öykünçselleştirmeye özendi. *"Oysa ötü açma olarak koşuk koşuğun Özünden başka bir nesne diğil*"imiş diyenler de var duyduguma göre.: "*geçmişi geleceğe açmak anlamında olan Andaç -örneğin- bu görevi üstlenmiştir*" kimilerince.
Başka bir sevgili düşünür koşukçu da (-O da delirdi-) uzun bir bekleme sığıntısı sonucu : "*Neredeyse iki bin yıl geçtı ancak tek bir tanrı bile gelmedi...*" diye inim inim inlemişmiş.

Sonuç:
Oysa Yolbilimci Barça Aktuyumüzleroğlu'na göre : *"Değme yerde bulunan kimse kesinlikle bir Yok'tur. Bir Edi (hiç) dir : 'biçimler biçimi' olsa bile*".
Koşuk'a gelince : yolda olmaktır koşuk. Durmaksızın Koşmak'tır Bizim Yolda.
Bir de Koşuk ile Koşmak'in "*koş*" köküyle doğal bağlantısının : (*birleşme/ bağlanma/ bağdaşma/ düzenleme...*) dışında başlıca ortak yanları "yeğin yürümek ile devinmek" olduğunu unutma yavrum!

(38)

Bengi yolsal düşler düşleyen : bilgelik bügülük ökmenlik gözlerle yürür : -salgın görmezlik sayrılığına yakalanmış gözlere karşın-.
Bilen bildiren bilinen'dir O (Bizim) Gözler : Gözgüyle bir kökten bir özdekten : bizim çılgın koşukçu Nesimi demişken. Yolcu - koşukçu - yol eri oradan yola çıkmış olsa gerek : ışıl ışıl yalap yalap akar yol gösterer kılavuzluk eder gözlerimize : "*kutlu çılgınlık*" dermiş o bilge düşünür Bizim bu akışa akışmaya. Bengi Bellek'e yakınlaşar böylece koşukçu - yolcu - yol oğlu = yol eri : kendi öz gözünü gözgücesine önünde bulur menim ulu dedem Yunus gibi örneğin.: Evet "*bakar kendi yoluna kendi yolu(yla)...*" Bizim Yolcu Koşukçu.

Yol ile yolculuk : Göz'ün (Gözgü'nün de) anası öğ*üdür. Bizim şu Bizdenyeğler'in Deyi (logos) ile Söylen dedikleri barışmaz ikilem : Bizim Yol ile yolcunun gölgesinin gölgesine dönüşür yol gidişinde : dinleyin Bizim cılgın yolcu koşukçu Nesimi'yi!:
"*Yedi kez otuz ikidir yüzün(g) otuz iki gösterir iki gözün(g)*".

Sayı ile Söz'ü de derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu (-**Uyarı**: bizim Nesimi'de başlıca bir kızılsı kara us konuşur durmaksızın-) : söylensel bir yola dönüştürür kimi kez Bizim çılgın bu yol delisi Nesimi : bize benzemese bile kimi kez...

Sonuç yerine:
(-Yol kendi öz gidişinde yorulmaz bir yolcu koşukçudur : yolsal bir ırmaktır ayrılmadı ayrılamaz da kendi kaynar kaynağından : önü sona sonu öne bağlar düğünler uzanır kendi akar devingen belleğine yol uzamında akışırık birlikte...-).

Ceyran Karınene'nın yayımlanmamış koşuklarından bir kaç dize:
Irmak:
... bir kız çocuğu bir avuç arı su alır kıyısından bir kuş yavrusu süresiz bir sevinçle çimir* güneşsi akarığında ırmak ellerimiz değil
Akar bakar belleğimizdir : bengileşmiş adımlarımızda...

Kız çocuğu kuş yavrusu : uçarlık
Artık güvenmeliyiz -inanmasak bile- şu gözlere bakışlara da..
"*Güneş yalap yalap yanıyordu*" Burada...

(39)
Uyarı: bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan
(-Bizim şu Bizdenyeğler'in : "*kamusal bellek*" "*öncesiz bellek*" "*ilk örnek/ ana örnek*"lerle aşıp taşan "*kamusal bilinçaltı*" "*bireysel bilinçaltı*" "*bilinçdışı bilinç*" ayrıca sarsılmaz "*karmaşıklar dağarcığı*" dedikleri bilgiçce düşünürce dolambaçlı dolaşık kavram deyimlerin : Bizim bir seslemli Yol'umuzun dolaylı dalaysız ulunçlandırılmasından başka bir nesne olmadığını artık bizim bu Yol Öyküncu açık aydın göstermektedir-).

-Bu Yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:
Yolun Açık olsun!

(40)
Karanlık (-üstümüzde-) karanku*yu önceler : yol akışında. Yaruk* ise aydınlığı çağrıştırar burada : göz gözü gördürür ancak yolcuya : olduğu gibi.
Yol koşukçu yolcunu uyarır arasız dolaşılıktan dolambaçlıktan uykuya dalar ev nesnelerinden. Evsi evcil bir uykudur bürünmüş : önörneklere/ anaörneklere karmaşıklara bilinçaltılara. Türlü türlü örtülü açık gizli bilgiçce yararlı yararsız bilgilere : "*-sen bilmezsin o uyur yılanı*!..." bir de derdi gülümseye gülümseye bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.
Unutma Araz'ın o tayında -bile- doğru olan (-daha doğrusu doğru sayılan-) bu tayında tümüyle yanlıştır : sakın Aldanma!

(41)

Yol'un üç benizi (-boya öng değil de-) olduğu söylenirmiş bilginlerce : Geçmiş Şimdi Gelecek
Bir yüzü var ancak Bizim Yolumuzun : o da gökyüzüdür Kuş Yolu.
"*Yolyüzü*" dese de bizim bu Süleymanoğlu...: Gökyüzüne çizir bizim şu en bayrı en bayat Kutay : kuşluğunu durmaksızın Bizde : çizilir de gökyüzünde Kuş kalık yolu yolyüzü şöylecesine...

Değini:
(-Bir de unutma! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmzleroğlu : geçmiş = dün şimdi = bugün gelecek = yarın kişioğlunun acun ile öykünçsel birliğinin yalnızca ayırımlı biçi(ni)midir bizim şu Bizdenyeğler için.
Oysa yol özdeşliği geçmiş ile şimdinin birliği içinde kendi özünü sergiler. Nitekim şimdi -daha doğrusu- geçmiş dediğimiz (-kesintisiz bizimle soluklaşan-) varlığın (-Bu varlık bizim şu Bizdenyeğler'in dedikleri "*ussal varlık*" "*algısal varlık*" değildir-) kaçınılmaz etkisi altındadır. Bir de: "*Geçmiş soyut bir nesne olarak kavranılamaz*" derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Ancak sürekli Şimdi ile tınlı* bir ilişkide bulunmaktadır. Bu şimdi ile geçmiş arasında oluşacak söyleşim yalnızca yol gidişinde gerçekleşir. Nitekim Yol'da : "*kişioğlu ile yol eytişimi*" yolun gidişine götürür yolcu koşukçuyu. Bu gerçeği kişi ile yol'un karşılıklı olarak birbirini gerektirmesiyle kavrarız biz ancak. : aralarında bulunan ilinti ise kesintisiz bir Süreç'tir : demek Bizim Yoldur derdi yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu-).

Uyarı:
"*Karşıt düşünceleri çevire çevire neredeyse çıldırmıştı bizim şu Bizdenyeğler. Bütün güçleri üste örgün* kurup otursa*" bile derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Yorumlama:
Ayrıca Düşünce adlanan "*Etkinlik*" yazıya dökülünce esnekliğini yitirir. Ancak yazarken başlıca Düşünmeye özgü alanın çok boyutluluğunu korumak oldukça güçleşır. Nitekim derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu Yazmak eylemi dilimizde öncelikle "*Ayrıştırmak ile Yaymak*" anlamlarına gelirdi.

(42)

Kısa bir açıklama bizim bu Süleymanoğlu'ndan:

Bizim bu Bizdenyeğlerbilimci yoloğlu : bizim şu Bizdenyeğler'i sevmez edi*.: Dişisine erkeğine düşünürüne bilginine de güvenmez. Yetkeli bir uzman Yel* Yelvi Yeğ ayrıca ün kazanmış görkemli bir Albilimci* Aynabilimci* olduğu için : bizi şu "*bilmedik yaratıklar*"dan uzak durmamızı öğütler. Bndan

başka onların çekince(tehlikeli)li görünmez bir yaratık (Yel) olduklarını da anımsatarak : yıkıcı yokedici kasırgaya dönüşecek -doğuştan gelme yeteneklerinden- bol bol tınlı örnekler vermekten de geri kalmaz.

(43)

Yolsuz yürüyen kimi sözde yalnız koşukçulardan konuşulurdu : aravermeden yerleşik evcil koşukçular arasında.
Yolsuz koşukçuların başlıca en belirgin örneği : özütlerinin (-**Uyarı**: Özüt'ü söz/ sözcük gibi algılayanlar da bulunur aramızda-) adımların uyuyan yankısızlığı olsa gerektir derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.: Yolsuz yürüyen koşukçu : kendi özünü öz içinden asır sözcükler ipliğiyle günümüzde.

Bir de "*yalnızlık*" değil sözkonusu şu koşukçuların yalnızlığı : "*özütlerinin taşlaşması*" "*tinlerinin taşıllaşması*"dır daha doğrusu. : kısır bir döngeyi sürdürürler bilgiçcesine -bilinçte bilinçaltıda sevine sevine- yalnızlık adıyla.

Uyarı:
I. Bir de "*Sözcükler yalnızca uzaktan biribirine benzer : kişioğullarının uzak(lar)tan bile biribirilerine benzemedikleri gibi*" derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

Değini:
"*Yalnızca ölüler birbirine benzer*" derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

II. "*Özütün ayrı ayrı katmanları gökyüzünün kocaman genişliğinde uyumuş*"umuş derdi O yıparlık sıkıntılık üzgünlük kokar koşukçu.

(44)

Anamın "*yolsal övgü*" adlı koşukundan bir kaç dize:

Yol durmaksızın kendine döner : yol.
Kendini kendi özüne anımsatar gördürer de.
Baktırar bakıştırar bizi kendimize gözgücesine.
Nitekim kimse Son'dan yola çıkamaz -yolcu koşukçu olsa bile-
"*Sonu yeniden tersine denemek*" yalnızca O en uslu deliye yaraşırmış bir de.

Değini:
Bizim bügü ökmenlerin dediğine göre : "*Öt göğün devinimleriyle ölçülen Sönsuzluktur. Sonsuzluk ise ölçülmemiş öt olduğundan dolayı başlangıcı sonu yoktur*".

Bununla birlikte derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu : "*Öt üzerine düşünmek ötün kendi özünden daha değerli*"dir.

Sonuç: Bizim bu Süleymanoğlu'ndan
Taşkın bir yoldur kişioğlu "*kendi görünür dinginliğinde*"
Evreni taşımakta adımlarının yolsal ucunda
Tüm bir yol öyküncünü yürümekte yolla birlikte : bilse de bilmese de.

(45)

Yol gidişinde yüze çıkar koşukçu yolcunun gidişi:
(Biryerde biryerlerde dayanmayan bizim devingen şu gök kızıl ak kara taşlar gibi örneğin)
Uzantılara katlanmaktadır bizimle yol ile taş : devine devine.

Bu taş buradaymış : burada başlangıçtan beri...
derlerdi bizim Atakamlar : "*Taş Şöleni*" adlı göksel törenlerinde:

Gözüm taş! Bileğim yürüyüşüm taş!
Sen bengisin bilgesin bügüsin : geçmişi geleceği bilirsin mana menden salık ver ey özüm özlüğüm Taş!

-*Şimdi bir taşa dönüşsün kişioğlu bir taşa*!...

Göçebe yollar göçmen taşlar (-Biz-) atsız tulum*suz yürüyüşler:
"*Evet men akıştan/ taştan/ kuştan/ koşuktan/ koşudan oluşan çokluğum: Birlik içinde ayırımlılık*" :
Bir'den yoğrulan gidişsel (-Bizim-) bu Yol erinciyim!

(-Evet. O Sumerli kardaşımız gibi : eve girsek Özüt ağırlaşar. Eşikte dursak gönül sıkılar.: Yoldur bizi yüngül*leştirecek Yol...

Gölge salsın yolumuza gölgesi
Gölgesi kıvansın sonsuzcasına!-)

Sonuç:
Olgunluk yetkınlık barça*lık : bir de "eriş" dedikleri "*Yoksal edisel tasarım(lar)*" sözkonusu olamaz : Bizim Yolda.

-Bu Yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:

Yolun açık olsun!

(46)

Yolun özütünün gizemsel gizinden konuşar kimi eski evcil koşukçular. : bir de özgeleşmiş Ötelere düşkün adını bile unuttuğum bizim O bilmem nereli evcil koşukçunun dediği kıldığı -bize benzemez- *"özütün yüküncü"* kalıntıları varmış sırtımızda. (-Kendi evcil imgelemi düşlemi sonucu ortaya çıkmış olsa gerek şu-.) : Kendi gölgesinin akışsız gelgesine dönüştürmek isterdi Bizim Yolu (-koşukumuzu da-) savruk dagınık düşlerinde. Bizim Yol : Onun için ulaşılası yakın bir Erek idi nitekim. Onun en büyük başlıca asal yanıltısı idi şu yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

Bir de yolu ters yürüyenler de var : üstelik öküş köp çok igin* derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu : sözkonusu O bizim bilmem nereli koşukçu gibi örneğin. Bir de menim ulu dedem Yunus'u akışsız evcil gölgesine almak istermiş deyilenlere göre. Bizim yolcu koşukçu dede de :
"Andak uzatmaya ne gerek beğim! Gerçek yolcu yolda gerek : 'Yol dokumak'ta evde küşkte barkta değil de beğim!"*
"Bizimki Türkmen göçü -olsa bile- vara vara düzelir beğim!

" Ete sünüğe büründüm Yunus diye göründüm kendimi bildikten beri çın* yollara koyuldum beğim*!" demiş de kendi özünü Bizim Yola ısmarlamış menim ulu dedem Korkut gibi.

Bilgiçce bir açıklama: bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan: (-İmgelemin ayrıca imgelemenin de bunalımı : yerleşik evcil koşukçunun oldukça kişisel düşlemlerinin sayrıl göstergesi olsa gerek-).

Değini:
"*Yolu ters yürümek*" : "Bir yol üzerinde ters yol almaktır. Geri geri gitmek girisin geriye yol almak daha doğrusu". Örneğin bizim O bilmem nereli evcil koşukçu gibi.

(47)

Şimdi'nin (h)örüt'nde değil de : kıyısında konutlar şu bizim Çokbilmiş O (-ayrıca bu bir alışkanlık olsa gerek-) konuklanır ağırlanır sayğılanır da. Ancak yine de Gelece'ten Erek'ten konuşur aravermeksızın. Oysa Bizim Yol : bir erek gelecek değil de (-"*geleceğe dönmek*" adlandırılsa bile kimileyin-) biryere götürmeksizin adımdır gidiştir akıştır : Şimdi çiğninden sezir yolcuyu -kendi özünü de-.

Yoldur bizi Andıran Anlamdıran : "*At bolmasa* *(olmasa)* *yol bolmaz* *(olmaz)* *dil bolmasa il bolmaz*" gibi ünlü Türkmen atasözüne yüceden gülür. Bir de : "*iki ağızdan konuşmak yetkinliğidir yol + yolcu adlandırdığınız güzel yapıntılar*" der güle güle : şu bizim Çokbilmiş O.

Greksiz bir açıklama:
(- "Anlam : derdi adını unuttuğum bir düşünür : "*Bir bilinç bağlamı olsa bile bilinçten bağımsız bir varlıktır : kendisine varlık veren görüngeden anlaşılır bir de. Anlam anlığın nesnelleşmesi : böylece paylaşılabilmesidir. Anlam burada eyleminden değil de : nesnelleşmiş anlamdan yola çıkar*"...
Göründüğü gibi : An ile Anlama burada sözkonusu edilmez nedense...-)

Değini:
Anlam'ın Anlama olmadığını artık menim bu yavrucuk kuşlarım bile bilirler (-Anlama : "*Anlam'ın yeniden bilinmesi yeniden yapılanması kurulması olsa*" bile-) dedi bizim bu Süleymanoğlu.

Bengi gölgeleri kıvansın!
Kıvansın bengi gölgeleri menim kuşlarımın!

Yolu yoldan sormak gerek der bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.
-Kim olur da şu bizim Çokbilmiş O dediğin kendini beğenmiş sarsak sapık oğlu sapık O? Sen sen ol! : "*Özün(g)ü bil! Özge (b)ile ne işin(g) bar (var)...*" derdi bizim bu Türkmen yolbarsı Maktumkulu.

-Bu yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:
Yolun açık olsun!

(48)

Yorumla:
(-Uzaysal Bengi belleğimizdir burada konuşan beyim!
Unutulmuş unutturulmuş olsa bile. Bir de yolsal evrenin düşüne girmek çıkmak : ortak kamusal belleğimizi anımsamak : yola koyulmaktır Bizde...
Yolluk : yoldan ağır taşınılamaz. Oysa yolcudan bile yüngül burada sarp yollar. Ancak "*yolcu yolda gerek*" demişler bizim bügü ökmenler. Onların akışsal Bügüşleri ise : hep yolda başlar yoldan başlar yol gidişinde yürür.
Bizim akışsal bügüş yalnızca bir sözcük (-kavram/ terim/ deyiş değil de-) kılığında öykünçselleşmiştir. Bir de : bizim tüm gerçek gerçeklik gerçek(li)lik bügüşünün açık gizini adımlarda gidişlerde yürüyüşlerde aramak gerekir bundan sonra.

Ayrıca adımlarımızın : bengiliğe yaşarlığa önsüzliğe öncesizliğe sonsuzluğa ölmezliğe ölümsüzlüğe duydugu özlemin derin gizini Yolda aramalıyız beyim!

Bizim bügü ökmenler : yolda olanın yolla olanın (-yolcunun koşukçunun-) bengi sonsuz yaşar olmayacağını yoldan bile daha yakşı koşuklaştırmışlardır : durmaz dayanmaz yürür koşuklarıyla. Örneğin : menim ulu dedem Kaşgarlı da yaşar boşkut* öğrencelerinde : "*Öd keçer kişi tuymas yalngguq oğlı menggü kalmas*" = Öt geçer kişioğlu duymaz yalngıkoğlu (adamoğlu) sonsuza dek yaşamaz derken : bizim yolsal bügüşü andırmağa çalışmış olsa gerektir-)

Açıklama:
Bir: "*Bellek özdeş olanın Olm'ası değil de : Oluş ile Ayrım'ın dönüşüdür*" gibi oldukça güç anlaşılan -menim kuşlarımın bile anlayamadıkları- bir savda bulunmuş o bize benzemeyen çılgın koşukçu bilge deyilenlere göre.

İki: "*Evreni yeniden yaratmak için : Öt ile Uzay yeter mana*" dermiş o "*Arı Us Eleştirmeni*".

Uç: İmdi : burnunu göğe dayamış biri kalkıp "*öt menim kişisel öyküncümdür uzay ise kapladığım belleksel oylumum*" dese de -bizim şu Bizdenyeğler gibi- sizce menim ulu dedem Kaşgarlı ne der neler der...?

-"*Öd tengri yaşar kişi oğlı kop ölgli törümiş*"
-"*Öd tengri aysar kişi oğlı kop ölgli törimiş*"
der yalnızca derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(49)

Bir kaç açıklayıcı dize: bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan:
Yolun yapığçı*sı idi Biz birer birer adımlarının izleriyle yapmıştır yolu : Biz. Böylece Bizin yazgısına dönüştü yol : süreki yolda yolla olmak atlı atsız gidişlerini yürümek. Taş uyur Biz uyumaz su dinlener Biz dinlenmez yola yok! deyilmez nitekim. Yolu yol yapan yol kılan : koruyan yürüyendir Biz ayrımında olsa da olmasa da.

(- Kendi öz yolunu bulmak için uğraşıp didinmekten de geri kalmamıştır Biz...-) Nitekim bizde yolbars Maktumkulu gibi : "*Güzel ilim! sen deyip sökerem yollar...*" diye durmaksızın yola çağıran koşan koşturan yolcu koşukçular da bulunur.

(50)

-Neyi yürüyür şimdi şu Biz dediğin biz yavrum? diye sormuştur Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu ansızın bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan dün gece.

-Ağıtlarını/ sevinçlerini/ sevgilerini/ özlemlerini/ yırlarını/ küg*lerini/ türkülerini/ koşğularını/ taşkut*larını anımsayır azğıncasına kalıksız kapalı evlerde. Kendi öykünçsel yolsal özbilincini anmak bile incitir üzdürür artık bu bizim Bizi. Bir de öykünçsel yolsal özbilincin ötesine çıkmak : başkasının öykünçsel özbilincini tersine yaşamak değil mi beyim? : Öz ile Kendi arasında kazılan dipsiz bir kuyuya dönüşmüş artık bu bizim BİZin azgınlığı yolsuzluğu diye yanıtlamıştı bu bizim Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Uyarı:
"*Öteki'nin ötekiliğinin aşıldığı*"nı ileri süren O Öykünç ile Tin düşkününün savlarına uymuştu -demek- bu bizim Biz : anlaşılan.

Açıklama:
Bilinçaltı kuyularını durmaksızın kazanlardan oldukça ayrımlı bizim yolsal yazgımız. Sorun burada yalnızca Kendi ile Öz değil : bu bizim Biz dediğin bizdir başlıca. Yolun aylak yolcusu olmak : (O çılgın koşukçu bilge gibi) yolsuzluktan daha yeğ daha yakşı daha iyi derdi Yolbilimci Barça aktuyunmüzleroğlu.: "*Kendi yolun aramayan er değil er olmadı...*"

-Bu Yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:

Yolun açık olsun!

(51)

Erken bir tangla* düşünüşü:

Yolcu koşukçunu yol kılan Bizim Yol imleri yol ula*ları -Atakamlar ulu bügü ökmenler. :
En İlk tangla gizlerinin doğdüğü göksu Şimdisel yolculuklarında:
Neyi düşlerlerdi? Neyi düşünerlerdi? Neyi özlerlerdi?
... ...
-Şimdi : bengidir derlerdi. Başka bir deyişle -daha doğrusu- bengi(lik) : Şimdidir derlerdi : görünmez bir çizgi ucunda yerleşmiş olsa da şimdiki gibi. Öt'ü şimdiye dönüştürmektir tümüyle derlerdi bir de.
Yol + Yolcu Şimdide -Burada- dinlemektedir bizim tangların yolsal çalğılarını : -menim ulu dedemin yolsa kopuzu başta olmak üzere-...

Değini:

Menim ulu dedem Kaşgarlı "*Ula bolsa yol azmas...*" : Ula (im) bulunan yerde yol azılmaz... derdi

Açıklama:
Nitekim Şimdi : Öt adlandırdığımız Yol'un en arı biçi(ni)midir Bizde derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu : bizim şu Bizdenyeğler'de olduğu gibi "*Şimdi kısırlık döngesi*" dedikleri değildir.

Uyarı:
"*Menden Öt nedir sorulmayınca ötün ne demek olduğunu çok yakşı bilirim-diye düşünürüm... ancak sorulunca şaşırıp kalırım....*" demişimiş -değilenlere göre- unutulmuş bir "*Tanrıbilimci*".

(52)

Bizi "*kurtaran -kurtaracak- yalnızca bir Tanrı olcaktır*" yoldışı karamsar savı : bizi (-yolsuzluktan-) kurtaracak tüm : unutulmuş unutturulmuş bastırılmış yollardan oluşacak bir Yol olacaktır gibi yorumlardı Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

Nitekim "*Tanrı*" dedikleri bizim adımlarımız ile gidişimizin arasında oluşan akışsal bir görüngüdür yalnızca derdi bizim bu Bizdenyeglerbilimci Yoloğlu (-Bir de gidişin kendi özünü bilen bile kalmadı artık-) bizim bügü bülgelerin Uğrak adlandırdıkları yol üstünde geçici olarak durulacak dinlenilecek yolluk azık edinerek yeniden yola koyulmak yola koşulmak yoldan soyutlandırılarak yalıtlandırılarak "*Tanrı*" oldu. Uğrakta (-yolsuzların Tanrı adlandırdıkları unutmayın!-) kalmak uğrakla uğraşmak gerçek yolcu koşukçu için ölüm yatağına uzanmaktır dirençsiz derdi Yolbilimci Barça Aktuyumüzleroğlu. Koşukçu yol eri -özel yolcu- kimi evcil "*ermiş*"ler gibi : "*kutlu sağrak*" dedikleri bir Yok nesneyi de aramaz. Onlar derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu : arayışın özünü yitirmiş kişilerdir yolda ola ola yolla ola ola yolsuzlaşmışlardır. Uğrağı tanrı sanmış : yolun kendi özünün arayış olduğunun ayrımına varmamış yazıklardır : yazıklar olsun onlara!

Açıklama: bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan
"*Arayış konusu*" derler şu bizim Bizdenyeğler. Demek -örneğin- bizim yol bir Nesne imişcesine onların yine de Özne dedikleri "*şaşmaz kesinlikler*"e konu olacak parçalanacak bölünecek didik didik olacak Yol'dan (yolundan) Yollukundan soyundurulacak boşaltılacak yalıtlandırılacak azgın yolsuz yürülemez bir yolçaya yolcuğa yolağa çığıra ulunça dönüştürülecektir. Oysa bizim bügü ökmenler yol ile yolcu arasında bir ayırım yapmadan : yolun yolcu yolcunun da yol olduğunu öğretirlerdir öğütleyirlerdir Bizlere.

(- Sözkonusu şu düşünceler : usdışı uskarşıtı en yüksek düzeydeyse : bir "*sezgisel usa*" dayanmış : bügüşsel düşünmenin düzgülü ürünüdür diyecekler bağıra bağıra şu bizim Bizdenyeğler bat*-)

Açıklamanın kısa bir yorumu bizim bu Süleymanoğlu'ndan:
Bir de bizim şu Bizdenyeğler'in kimi düşünürlerinin dediği üzere : "*Kişioğlunun usunun işleyişinin evrensel kuralları olduğunu*" unutmamalıyız. Bununla birlikte "*kişioğlu kendinde : bilinçdışında belli sayıda ilkel tasarımlar ile anaörnekler taşıdığı*" da söylenir artık... Evet...:
Bu tasarımlar ile anaörnekler dedikleri : Bizim Yol gidişinde bir *EDİ ile YOK* ılgımlarıdır gerçekte derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(53)

(- Bir de dahası var: "*göçmen düşünme*" "*göçebe düşünçe*"den doğmuş olsa gerek derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Nitekim yaşamın en olgun biçi(ni)mini yaşamak için sürekli yolda yolla devinmekte olmak gerekir derlerdi bizim bügü bilgeler. Sözkonusu şu bizim Bizdenyeğler (-**Değini**: bizim Şahsevenler "*özümüzdenyeğler*" derler-) : ilekel en yakşı durumda ise usa usavurmaya soruşturmaya sorğulamaya özellikle saltık Şaşmaz Özne - Nesne ikiciliğine karşıttır şu düşünceler diye ses küy salacaklar.

Bir de dahası var : bizim görkemli maytalman eşsiz uygarlığımızı ekinimimizi üstelik kutsal ıduk Elerki'mizi çekinceye sokur : şu "*ilkel düşünme türleri*" diye böğürecekler derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğl-)

Uyarı:
Şu bizim Bizdenyeğler'in ussal düşünce öykünçlerinin en başından beri : görünüş/ gerçek(kik) sanı/ bilgi kuram/ kılğı anlık/ gövde düşünler evreni/ duyular evreni... diye uydurdukları (-sözde-) karşıt kavramları şaşmaz saltık değerler ilkesine dönüştürerek Bizim Yola bile yüklemek isterler derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Değini:
I. "*Şu sözler bizi incittiği denli sevindirir de*" derdi Bizim Yola benzemeyen bir koşukçu.

II. Oysa "*değerlerin yeniden değerlendirmesine*" çağırır bizi Bizim Yol Burada Şimdi gedişinde.

(54)

Yolun büyülü esritici uzanışını akışınını devinimini kana kana içmektedir Bizim yolculuk derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu yavrum! : yolcu koşukçu kişi Nesne(ler)den değil de yollar arasında uzanan karşılıklı adımlardan yola çıkar yola koyulurken : bir kuş olup uçar bütün uçarlığıyla yolu yansıtar kendi davranışında duruşunda oturuşunda. Artık bir yol boyunca bir yol uzantısıdır : kendi öz uçuşunda yolcu koşukçu kişi.

Öte kokar yerleşik evcil düşünmelere düşüncelere düşünlere algılara anlaklara anlıklara bilinçlere sezilere duygulara duyulara duyumlara düşlemlere imgelemlere benzemez Bizim Yol. Öteye özellikle benzemez ötede olsa bile : sürekli Beriye geler bize doğru yol gidişine : menim ulu dedem Korkut gibi. Öte: yoldışıdır yol karşıtıdır derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu yavrum!: Bizim ötemiz berimiz yoktur tüm yoldur tümü yoldur Bizde. Uğrak ile Yolluk da İm ile Ula da Yolcudurlar.: Yolcu da : Yolun kendi özü de bizimle birlikte bir yolcudur bizimle yoldadır. Yol şöyle yürür bizi.: Biz böylece yürürüz işte yolumuzu : gidişini uzantısını akışını adımını... : "*Azıştırma doğru yolum eğrige Eğrini dengleme bir de doğruğa*" diye uyarır yolcu koşukçuyu yolbars Türkmen Maktumkulu durmaksızın.

(55)

Yol bir İmge de değildir : o yerleşik taylan* koşukçuların betimlediği gibi : özellikle evcil anlığın anlağın betimlediği yansıttığı imge. Yolcu koşukçunu ilgilendiren Yolsal İmgeler bile değildir Bizim Yol. Yolun bengi şimdisini yürümek gitmek akmak akışmak devinmektir Bizim Yol : "*Bilmediği(miz) bilemediği(miz) nesneleri aramak*"ta yol ile yolculuk sayılamaz Bizde. "*Özütün Tin'nin Öyküncü*"nü öğrenmek bile sözkonusu değildir Burada yol gidişinde. Yolcu koşukçu kendi öz özütünü tinini öyküncünü yürüyor yol akışında : kendi öz içinde konuşan (-yolda yürüyen-) kılavuz yalvacı dinliyor yalnızca.

Yol (h)örütünün gidişini yüksek sesle yırlayırdı : kutlu o Kopuz adlı yolsal kopuzun eşliğinde dinmeksizin yolcu koşukçu. O ses derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu : yol özütünün tininin gidişine varmışların sesidir yavrum! Yolcu koşukçunun yürüyüşü ise oldukça gerçek bir gidiş idi Dört Usun kullukuna anık*.

Bir kez olsa bile : "*Bakışını ters giyinmedi yol gidişinde*" : yolcu koşukçu. Gök giyinmiş yolsal adımları bozarmadı bir de edi* : tüm boyalardan öng*lerden aşıp taşmakta idi bizim yolcu koşukçunun devingen koşukları yol gidişinde derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

(56)

Bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu üzerine kısa bir anlatı:

"*Uç boyutlu Öt*"e aldırmaz bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Bir gözgü yolluk olsa yeter mana der : gerçek bir Gözgübilimci'dir nitekim. Onun gözüyle görmek (-bir kez olsa bile-) sözkonusu şu yeni bilim dalını (-gözgübilimi-) tüm ayrıntılarıyla ortaya çıkarar. Onun yolsal evreni de bir Öte - Yer - Nesne'ye sığınmamıştır : şu bizim Bizdenyeğler'de olduğu gibi. Onun "*Gözgü - Uzay*" adlandırıldığı Yer - Nesne - Öt de hep burada idi : yolda yolla kendi akışsal yolculuğunda : öteden beri...

Buna göre kendi yol yalvacınızı dinleyin! : gözgüler bile aldatıcı caydırıcı alcıdır sinsidir kıskançtır imrençtir kimi kez diye uyarır bizi. Kişioğlunun en gerçek yurdu yuvası toprağı : yürüdüyü Yoldur...

Yol yürümese sen yolcu olarak yürü yürüt yolu! Kişinin yozlaşması çoraklaşması çölleşmesi ise : yolsuzluğundandır sapkınlığındandır demekten de yorulmazdı bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

-Bu Yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:

Yolun Açık olsun!

(57)

Büküşsel bir açıklama bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan:

(-Yolun gidişsel özütü : al döşenmiş kabarıklıkta değil -kimi çizitlerde olduğu gibi- nitekim çizit de değil yol : taylan boyunbağılı "*tanrıların bile gelip geçtikleri*" yoldur Bizim Yol. Yolsuz tanrıların da yolları bir gün (Bizim) Yola düşer er geç derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Bizim Yol : "*Tanrı*" da değil bilindiği üzere. "*Tanrı sestır sesliktir*" dermiş Bizdenyeğler'in kimisi duyduğuma göre: özellikle Bizdenyeğler'in boyunbağılı çağdaş taylan tanrıları. *Tanrı* değil de "*tanrılık*" suskudur Bizde:

Tanrı sözcüğünün kökeni olan Tang "*şaşılacak bir nesne olağanüstü bir görüngüdür*" Bizim Yolda = Dilde.
Ayrıca "*tengri/ tangrı/ tanrı*"nın kökeni "*tang*" ise: "*yıkılmış eski tikintilerin kalıkları*" anlamına da gelmektedir adımsal dilimizde. Kimi bizim yolcu koşukçuların da *tang* : "*tangrı/ tengri/ tantı*" sözcüğünü başta gök (sema) olmak üzere "*ten/ tan/ dan*"dan üretilmiş "*tan yeri*" anlamına geldiğini ileri sürmekteler bilindiği üzere.

Bizim Yol ayrıca bütün yolcu yolsuz yıkılmış çökmüş ayakta olan tanrıların gelip geçtikleri yoldur. Onlar gelip geçer : "*tanrı(lık)ları tanları*" kalır ancak Bizim Yolda derdi yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.
Bizim Yol : tanrılık savında bulunmadı bulunamaz da. Nitekim yol : sesli sessiz ünlü ünsüz çav*lı çavsız kü*(y)lü kü(y)süz suskuların yüce sesidir başlıca Bizde.

Yolu yol ile yolda tanıyan : yolu yola yolla taşıyan yolu yolcu kılan Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu : "*Tanrılık ile Özlük*" Bizde Yol adlanır derdi. Kişioğlu ise : yolun öykünçsel gözgüsel Tin'ini Özütü'nü taşımaktadır Bizde.
Yolu unutmuş (-yolsuz değil de-) tanrı bile : tanrı değil burada Bizim Yol gidişinde Bizim Göktanrı olsa bile. Yozlaşmış deniştirilmiş bir nesnedir o artık demekten de çekinmezdi.

Gerçek bir tanrının ettiği yom - ağan* kıldığı yükünç yaptığı "*özüt - tin eğitimi*"dir yol katında olmak. Gerçek bir tanrı -yolcu tanrı koşukçu tanrı- : yol gözüyle yola ayrıca kendine bakmalıdır. Bir de yol düşüne girmeli kendini yürütmek için derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. İşte böylece : yolun sayısız düşleri içinde bir düş düş içerisinde düşe dönüşerek akışsal adımsal devingen bu yolun düşünün küçücük bir bölütüne parçacılığına çevrilebilir. Nitekim "*iki ağızdan konuşmaz*" : Bizim Yol.

Bizim Yol için "*tanrı Yok'tur*" : Buralarda yol gidişinde. "*Yok*"luğuyla (-yol düşünde-) varoluşunu sergilemeye kalkamaz : bir "*Yok Varlık*". Kanıtların kanıtı olsa şu gerek! Dahası : tüm tanrılardan tüm özütlerden tüm tinlerden tüm yaratıklardan tüm tınlıklardan daha yeğin daha ivegen koşturur kişioğlunu Bizim Yol Burada. Biz ise: yalnızca onu izleriz dinleriz yürürüz yol akışında : Şimdi koynunda burada!...-)

Açıklama:
"*Burada ile Şimdi*" derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu : "*nesnelerin olayların öt ile uzay yönünden belirliliğini göstermek için kullanılan bir kavram*" değildir yalnızca : Bizim Yol akışının bengi Uğraklarıdır.

Değini:
Eski oldukça eski bir "*tanrıbilimci*" Bizim Yolda "*tanrı Yok'tur*" yolsal savı çürütmek için : "*Ancak Yokluk Vardır*" diye dikilmişti önümüze öteden beri derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

(58)

Koşukçu - yol eri - yol oğlu -özel yolcu-: koşuklarının yıparsı öyküncünden yemişini ürününü kendi gidişsel adımsal yolunun özütünden tininden kokulayan deren biçen kişidir. O yolu "*tanrılaştırma*"yır -sanıldığı gibi- tersine tanrı dedikleri belirsiz soluksuz yaratığı da yollaştırır ayrıca : Bizim bu çılgın koşukçu Nesimi'nin yaptığı gibi. Onu belirleştirir : tınlıklı yaşanası duyup düşünüp yürür gider koşar evirip devinir bir Yol yapar diye yinelerdi yorulmaksızın Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(59)

Yoldan yola : yollardan yolaklardan çığırlardan yolçalardan oruklardan ulunçlardan yola : bir yol dikilir gidişlerimizle adımlarımızın önüne. Bir yolu bilmek için : özel bir İm'e de Ula'ya da gerek yoktur : "Yol İmine" bile (-Kuş imi dışında. Bu imi bilmeyen kişi ötsüz öler : nitekim "*im bilse er ölmes*" (ölmez) derdi menim ulu dedem Kaşgarlı).

Yolun imi ise : yolun kendi özüdür Bizde. Yolun kapısını dövmek bile gerekmez. Nitekim yolun kapısı yoktur odası yoktur gözeneği yoktur eşiği yoktur : yalnızca uzanışı uzamı gidişi akışı yürüyüşü adımı koşuşu koşuğu vardır. Yol doğur doğurur doğuzdurur besleyir büyütür yürütür götürür Bizi : oralardan şuralardan buralara : Bengi Şimdiye.

(60)

Kendi özünü yol için anutlayanlar* (-menim ulu dedem Korkut demişken yol yarağını görenler-) Sorunun katmanlarına katlarına aldırmazlar. "*soru ulamı*" ise : üç katmanlık bir olgudur demişti bir düşünür bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'nun dediğine göre:
Bir : sorunun kendisi
İki: sorulan
Üç: yanıt

Yanıt ise: "*sorunun sorusunun sorusu*" olsa gerekti derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu . Bundan dolayı : yanıt(lama) olanaksılaşır. Demek Yanıt Sorundur sorunsaldır : (-nitekim Bizde soru ile sorun bir özdekten oluşmuştur-) soyutluk evrenidir.: Bizim Yol dışında kalır. Soru ise gerçektir : sorunsal olsa bile.: yaşamsaldır yaşanılası tokunulası duyulası kılavuz yolgöstericidir. : yürüyüşümüzün yom'udur ağan'ıdır gözlerimizin sakınımı ellerimizin orunçak*ı düşüncemizin ise erdemi derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. : "*Büyük sorular*" adlandırılsa bile kimi bizim şu Bizdenyeğler'in vazgeçilmez düşünürlerince.

Açıklama ile uyarı:
"*Soru'nun kesinlikle Dil'in = Yolun önceden belirlediği eğilimlerden doğduğunu sürekli göz önünde bulundurmak gerekir*" derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(61)

Biryere götürmeyen yolaklar ulunçlar da var -durmaksızın yürüyen- : bize benzemeyen bir düşünür yürüdüğü yüzbinlerce adımlık gidişini "*Adımlar değil de adımcıklar*" diye adlandırmış deyilenlere göre. Nedense "*kişioğlunun yol olduğunun ayrımına varmış*"mış. Bundan başka : "*tüm varlığımız bir yoldur yalnızca*" demiş imişdir. Bizim bügü ökmenlerimizin bin yıllar boyunca yinedikleri sav : ayrımına varsak da varmasak da. : Bizim yolun yolcusu olsak da olmasak da. Nitekim Yoldan başka bir yolumuz da yoktur derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Değini:
"*Düşünmek yolda olmaktır. Yol kendi özünü düşünen düşünümün düşüncesidir*" unutma yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(62)

"*Kendini : kendi özüne göstermek edimi*"dir bir de Bizim Yol : "*görülmeyenin görülesi yanı*" derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Bizim imgelemimiz yolun imgelemi (h)örütünün içerisinde : bir imgelem de değildir. Yolu yola taşıttırmaktır yalnızca. Biz ise : gözümüzün burnumuzun arkasından algılarız - atlarımız gibi- : yolumuzun yıparını. Yerleşik evcil anlıkdan anlaktan ustan imgelemden değil de : "*Kop yollarnı görse gözün(g) an(g)lamlardan bilse özün(g) gözüm o yollara bakıp baradır*" (varadır). Şöylece yansır böylece yankılanır Bizim Yolumuz yolculuğumuz "*Yola bel bağlamış*" Türkmen Maktumkulu'nun yolsal dilinde:

"*Yol (b)oldum yügürdüm yerin(g) damarına*" diye diye...

(63)

Koşuk gölgesine yaslanmış akışsal bir yoldan konuşardı bizim ulu Türkmen bügüsü. Evren dedikleri : onun saydam gidişinin yolculukuydu. : yolun kulağıyla işitmek gözleriyle görmek dudaklarıyla gülmek diliyle konuşmak

adımlarıyla yürümek idi menim ulu dedem Yunus'un yolsal koşukçuluğu : geceleyin gündüzleyin koşurdu kendi özünü "tağ taş" demeden : "*YOL arayan gelsin mana göstereyim yolu ona budur sözüm önden sona men bilirim kendi özümü...*". kendi özünü bilen Bizde : yolunu bilendir... nitekim : "*tağ ne denli yüksek olsa* -Bizim Yol-: *onun üstünden aşar...*" derdi menim ulu dedem Yunus.

(64)

Yol sürekli ayıktır uyanıktır : uyanık olduğunun uyanıklığının da ayrımındadır ancak yol. Kimi tanrılar kişiler yılkı*lar böcekle (-uğurböceği dışında örneğin-) bitkiler nesneler Uyanık olduklarını yalnızca uykuda Düşlerler. Başka bir sözle uykuda : uyanık olduklarını görürler. Sözkonusu yaratıklar yalnızca öldükten sonra uyanacaklardır derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

ÖLÜM Bizim Yolda : yolculuğa son vermenin yoldan çıkmanın başka bir adıdır. Bundan dolayı Ayrılık sözcüğü ile anlamdaş olarak da kullanılabilir.

Kimi yaratıklar varolanlar özellikle yolsuzlar : öldükten sonra bile uyanmayacaklar. Nitekim onlar "*yaşaya yaşaya ölmüşlerdir*" derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci yoloğlu : Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu'nun gidişsel özdeyişlerini Bizlere yalın bir dille yorumlayarak.

(65)

(Anlattıklarını -daha doğrusu yürüdüklerini- anlamayanlar da vardır aramızda : kendi evcil koşuklarına tapanlar örneğin derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. : Bir de kişinin akışsal devingen düşleri ölünce -yol düşünde yürümeyince- ölür. Daha da ayılmayır uyanmayır ayık sayık olsa bile...)

(66)

Bir unutulmuş kam yom - ağan'ından dizeler:

"*...Tanrı Bize yüküner Yola koyularken:*
Bizsiz onun varlğı çekinceye düşer
Korkunç bir yılgıya dönüşer
Yol ise : anımsayın anımsayayım sizi!
Sırtımda at koştursanız bile -kimi koşukçular gibi-

Bilin bileyim sizi anlayın anlayayım sizi!...” demektedir Bizim Yol yolcularına...

(67)

“***Ansızın bir parlama***” **evet yine Anlama**:

ANLAMA aradığım oldukça adımsı bir sözcük : alışılmamaış bir çaba yürüyüş gidiş akış buluş biliş bir tür yola uygun devingen davranış : sesleniş oturuş duruş tepreniş sıçrayış atılış süreç...
Bir de unutmamışiken : “*Bilinç* (-yol öyküncünün akışsal bilinci burada yalnızca unutmayın!-) *sürekli yolun bilinci*” olmalı derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu durmaksızın. Neredeyse bilinç’in varolduğu yerde : onu taşıyan da vardır doğal olarak : o da Yoldur “*yolu anlama (Kişi - Yol) kişiyi anlamadır yola yönelmedir*” : “*Yola yönelmişliğimizi*”n (-özellikle-) en yalınç nedeninin kanıtıdır şu!

Bilinç ile bilinci taşıyan’ın bir olduğu (böylece Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu’nun da altını koyucasına çizdiği savsözü):

“Bizim Yol meni över men onu
O mana tapar men ona
O meni izler men onu
O meni yürür men onu...
Nitekim Men’in damarında akar Bizim Yol”

Açıklığa kavuşmuş olur derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Uyarı:
I. Anlama sonsuz bir görev (uğraşı) değil de yolcu koşukçu için : yürüyülesi öncesiz bir Süreçtır unutma! derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

II. “*Tüm anlamların eninde sonunda kişinin kendini anlaması sözkonusudur yalnızca*” : (“*kendi özünü öğrenmek bilmek*” menim ulu dedem Yunus’un deyişiyle) diye dikilir önümüze bilge bir düşünür ansızın. Şu Anlama’lar ise : bizim Yol dediğimiz “*akışsal varlık*” olsa gerektir derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

Yorumlama ile açımlama:
Açımlma ile Yorumlama yanlızca bir Anlama Türüdür. Daha doğrusu Anlama’nın en önemli bir aşaması olarak değerlendirimiştir bizim bügü ökmenlerce derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Böylece : Açımlama ile Yorumlama üst düzeyde bir Anlama’ya dönüşebilir : “*Yüksek Anlama*” adlandırdımıştır kimi şu bizim Bizdenyeğler’in düşünürleri bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu’un dediğine göre.

Değini:
Bundan başka Anlam'ın bir tür Kullanım olduğunu da unutma yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(68)

Sonuca doğru:

"Nesnelere özenle bak! Gizlerini açar sana"

"*Tanımak yaratmaktır Bilmek güçtür erktir erkselliktir egemen olmaktır*" derler kimi bizim şu Bizdenyeğler'in düşünürleri durmaksızın. Kimisi de : "*Bilmek Öngörmektir öngörmek ise erktir güçtür*" diye bağırırlar kulaklarımızın dibinde.
Bizim yolsal bügüşte ise : tüm nesne yaratıkları Bilmek değil de yalnızca "*bilinebilir nesne yaratık*"ları anlamağa boşuk* verilmişti (örnğin Taş Kuş uğurböceği). Erek Onlarala tanış olmak tanışlık katmak kokuşmak yaşamaktır. Menim ulu dedem Yunus demişken : "*Bilişmek*".:
Özellikle Onlara tokunmadan değişmeden erinç içerisinde devindikleri Bengi Şimdi'den sürgün etmeden yol gidişine koyulmaktır birlikte. Nitekim Bizim Yolsal Bügüşte : "*Taş kendi yerinde ağrıdır kuş uçagan yuvasında uğurböceği ise arsal* dingin kanatlarında*": Bizim Yol ise : akışsal devingen adımsal uzantısında...

Uyarı:
"*Ağır taşı kimse ırgayamaz*" derdi menim DALĞAcığım dil açmadan önce -bile-...

(69)

"*Kişioğlu kendi özünü yakşı bilir görmezlikten gelse bile*" derdi unutulmuş bir yalvaç.

İmdi! Düz Burada : biri kalkıp da (-örneğin bizim bu çılgın koşukçu Nesimi gibi-):

"*Men bilim bilinen bilen*"im derse
Derisini tabanından üzmek soymak mı düşer o inanır yoz yobaz bağnazlara?...

Bir de kimi yayık dönükler gibi : "*Ah! Yersizcesine doğrudan da yersizcesine üzüldük*" diye koşar mı sizce bizim bu çılgın koşukçu alperen Nesimi?...
Oysa yolu yolcuyu görmeyen sayısız yayık dönük koşukçu bulunur aramızda -ne yazık!- :

Taşın gizli taşlığını suyun akar suluğunu kuşun uçar kuşluğunu var'ın açık varlığını sarsakcasına kurdalayan irdeleyen bizim Çokbilmiş O gibi bilginler de var : üstelik igen çok köp öküş Bizim Yol'a yukarıdan bakarlar bir de... Bizim ulu bügü ökmenler ise : kendi özlerini Özne yapmazlardı bir Nesnecik'e bile -örneğin- Siz! diye sesleniriken : yol akışında.

Kişi ile nesne arasında dikilen yolsal ilintiyi arkatasara sürükleyerek : Düşünmeyi de duyguyu da nesneyi de kişiyi de acımasız bir soykırıma uğrattılar bizim şu sevgili Bizdenyeğler derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Oysa derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu : gerek bili - bilgi olsun gerekse düşünüm duygu duyum duyu algı sezgi biliş olsun : yolda yolla olurganlığından dolayı yolsal devingen öykünç boyunca koşukla iletilen koşulan* bir nesne varlık olmuştur Bizim Bügüşte yavrum! Bundan ötürü Bizde sürekli Koşuk biçiminde : koşukla konuşulur(muş) : uykuda düşte koşuda bile durmaksızın...

Değini:
Kimi düşünürlerce "*Düzyazı bellek uyuşturucusu*"ysa Koşuk bellek uyandırıcısıdır başlıca. Başka bir deyişle "*Sözcükler = adımlar*" bir Bilinçdirse yolsal koşuk tükel* bir Özbilinçdir derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüleroğlu. Bizim Yol ise : Anlama anmak anımsamak anlamak andırmak anışmaktır yalnızca. Ayrıca kimi bizim şu Bizdenyeğler de:
"*Bilinç'in edimleri sırasıyla: algı imgelem Anımsamadır*" derler.
Sözkonusu bu öğeler başta olmak üzere : özellikle "*özenle baktığımız nesneleri (-kendi özümüze de-) bilinçleyiriz*" ancak...:

ANDAÇ

Sonuç yerine:
Bir: Sonuç olasısızlığıdır bu Bizim Yol.
İki: -Burada- sonuç başlangıç olur durmaksızın.
Üç : Başlangıç ise tümüyle Sonuçta yayılır.

Sonuç :
Nitekim Bizim Yol'da Sonuçtan sonuçlanmaktadır Başlangıç.

Bir de unutma yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu : Deyi - Söz
Edime dönüşünce -Yol olunca-
Yolu yürümek Koşuk olur artık tümüyle
Koşuk olur koşturur Bizi
Evcil koşukçulardan

Sarsak yolsuz sapıklardan korur : Bizi
Keni özümüz kılır : Biz yapır Bizi
Yolsal adımsal bir akışa çevirir Bizi.

Yola koyuluruz menim ulu dedelerimle Yunus'leyin.

-Bu Yol derdi menim anam... Bizim Yol balam!:
Yolun açık olsun!

"*Yurt! Uğrun açık olsu*!..."

Kanım Heeeeeeeeeeeeeeeeeeeey!

İKİNCİ TEZGİNÇ

Yolda Ansızın Görüş Tansığı: “Ak Us”

... ...
... ...
... ...
... ...

“Öd tengri yaşar
Kişi oğlı kop ölgeli törümiş”
Yolluk Tigin (Köl Tigin anıtından)

Açıklama bizim bu Süleymanoğlu’ndan:
(-Tanrı Dağları’nın bilinmez bir yöresinde. Ayrımsayamadığım Yol Öncesi = Öykünç Öncesi bir çağda-):

Bizim Yol Burada ayaklarımızın ucundan başlar
Bakın! Dümdüz buradan...
Ortak soluğumuzun uzantısıdır bizi yakınlaştıran yolsal adımlarımıza
Nitekim “*adım yürüyüşü göeterir*” Bizim bügüşte: Koşukçu yolcuya...
(Ulug Akana’nın yayımlanmamış koşuklarından)

Yol ortasında menim o sevgililer sevgilisi
Ulug Akana’m ansızın çıkır önüme:
Olmayacak gibi güzel inanılmaz ölçüde Kadın:
Giyisi ak us
Adımları gök us
Elleri kızıl us
Gözleri ise kara us yürüyür yürüyür menimle çiğin çiğine
Vazgeçilmezdir (-Bizim-) bu Yol köp denedim yavrum!... der:
Alas! Alas! Alas!*

Anılar Anısı Bizim Ulug Akana

Binbir:
Azın azın yakınlaşır menim O en bayrı anam Ulug Akana mana adımın gidişe yaklaştığı gibi

Biniki:
Kim görecek seni? Saydam izlerinin izlerini! *“seni yakın gören oğul Bu baktığın yırak* nedir*?” der menim O en bayrı anam Ulug Akana

Binüç:

Kuşun tuzağı kanadıdırsa yavrunun tuzağı anadır der menim O en bayrı anam Ulug Akana

Bindört:
Gözleri yaratılış anlatısı yürüyüşü ise türeyiş öyküsü "*gölü denize çağıran*" analar bilir ancak şu gizi! der menim O en bayrı anam Ulug Akana

Binbeş:
Ne denli yüksek yürüyürisen başınadan aşageler Yol der menim O en bayrı anam Ulug Akana

Binaltı:
Bütün gözler onu *gözler (bekler)* O ise "*Başımdan aşageler sürekli O*" çiçeklenmemiş yaş* yiğit analaların solmaz gölgeleri gibi der menim O en bayrı anam Ulug Akana

Binyedi:
Bir kuşun kanatı kırılırsa kuş sayılmaz artık yolun gidişi olmazsa yol olmaz yavrum! der menim O en bayrı anam Ulug Akana

Binsekiz:
Gözlerinde gizlenen arsal* ocağı gösterir gözetir dinmeksizin mırıldanır : *Alas! Alas! Alas!* Şu mırıltıları yalnızca bebekler ile Atakamlar bilir der menim O en bayrı anam Ulug Akana

Bindokuz:
Bir atım üzerlik atır altın od*da buşuklanmadan aytır Bizim Yola "*kokula meni bir kez daha yavrum! Sonra ise geri gönder*" der menim O en bayrı anam Ulug Akana

-"*Deme olmaz olmazındır*"!:
Yarattım diye yaratıldı var oldu varolanlar yol oldu tüm yaratıklar... der Bizlere

(Değini:
Biz Ulug Akana'nın çocukları (-yol çocukları-) anamızın yarattıklarını "*yeniden yaratırık*" yol gidişinde adımlarımızla.

-Yola doğru yollanan oldukça eski bir yol öyküsü -Özü- olsa gerek şu!... biçimi değil de biçi(ni)mi değişmiştir yalnızca derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.)

Menim Ulug Akana'min ilk kez olarak mana söylediği son söz:
Men ulu bir varlık... koruyucu bir özüt'üm
Öteden beri varım
Türlü türlü adlara büründüm:
Kiminiz Ulug Akana Umay Ana Ulug Akine
Kiminizse Pay İce May İce İmay İce
Kimileyin de Ulug Jaratğan Ana Ak Qadın Yer Qadın diye sesledi meni

Men Doğanın yaratıcı güçünü sırtımda taşırım
Yaruktan ışıktan yoğruldu öz-etim**
Tanrı Ülgen'e yaratma gücünü men verdim : Tanrı Qaraqan'a da
Yağız yer ile göy gök yaratılmadan önce men varıdım*
Gökyüzünde dolaşıp dururum : sonsuz sular üstünde uçurum
Tüm valıklara özüt'lerini men sundum : Tin'lerini de
Dirliğin döngüsü menim ellerimde

Men öncesiz sonrasız bir Anayım
Göy gökün dokuzüncü katında ise:
Kutay adlanırım...

Tanrı Kişi Erlik : Yaratılış öyküsü
(**Açıklama**:
I. Tengri'ni menim ulu ana atalarım türlü türlü adlarla adlandırmışlardır : *Tanrı Qaraqan/ Tanrı Qaraḫan/ Tanrı Qayraqan/ Tanrı Ülgen/ Bay Ülgen/ Yol Ülgen/ Tanrı Aaqaay/...*
II. Aşakıda bulunan Yaratılış Öyküleri menim en bayrı Altaylı ana atalarımın yolsal bengi belleklerinde bin yıllar boyunca yaşamış -Ayrıca kimi gözardı edilmez değişikliklere uğrayarak- günümüze ulaşmıştır. Dinleyin:)

"***Yer yer olduğunda : su su olduğunda***"
(Öykünç öncesi bir çağda : Ötsüz bir ötde):

I

Su :
Ucsuz bucaksız gömgök su
Sudan suluktan başka bir nesne yoktu
Tanrı Qaraqan ile su vardı yalnızca
Tanrı Qaraqan'dan başka görünen bir varlık yoktu

Tanrı Qaraqan ise yalnızlıktan sıkılırdı:
-Ne yapayım diye düşünürken gömgök su dalgalandı birden bire

Ulug Akana çıktı akapak : su yüzüne
Tanrı Qaraqan'a -"*Yarat*"! deyip de yine suya daldı

Böylece Tanrı Qaraqan : Kişi'yi yarattı
Tanrı Qaraqan ile Kişi birlikte : bengi gömgök suyun üstünde iki kara kaz gibi uçurlardı

Kişi ise sıkılırdı -nitekim- :
Tanrı Qaraqan'dan yüksekte uçmak istiyordu
Tanrı Qaraqan Kişinin bu dileğini sezdi
Kişiden uçmak yeteneğini aldı

Kişi sonsuz suya yuvarlandı
Boğulurdu yaptığına doğrudan da ökündü
Tanrı Qaraqan'dan bağışlanmasını diledi
Tanrı Qaraqan ise : Kişi'ye sudan yükselmesini buyurdu
Denizden bir yıldız yükseltdi
Kişi yıldızın üstüne oturarak : batmadan boğulmadan kurtuldu

Kişi artık uçmayacağı için
Tanrı Qaraqan Acun(dünya)u yaratmak istedi
Suyun dibine dalarak toprak çıkarmasını kişi'ye buyurdu

Yavlak* düşünceden vazgeçmeyen Kişi
Denizin dibinden toprak çıkırırken
Kendisi için de gizli bir acun yaratmak isteğinden
Ağzına biraz toprak sakladı
Kişi avucunda bulunan toprağı suyüzüne serpince
Tanrı Qaraqan toprağa:
-"*Büyü*"! diye buyruk verdi
Toprak ise büyüdü...

Şu büyüyen toprak : Acun oldu
Kişi'nin ağzında gizlettiği toprak da:
Büyümeye başlayıp Onu boğacaktı
Tanrı Qaraqan:
-"*Tükür*"! diye buyruk vermeseydi : boğulup gidecekti

Tanrı Qaraqan'ın yarattığı Acun dümdüzdü

Kişi tükürünce ağzından çıkan topraklar:
Bu dümdüz acuna fırlayarak üzerinde bataklık tepeler oluşturdu
Buna kızan Tanrı Qaraqan:

Bu söz dinlemez kişi'yi ERLİK adlandırdı (Türk söyleninde yaratıcı bir tür "kişi-şeytan")
Onu kendi ışık everninden kovdu

Bundan sornra ise : yerden dokuz dallı bir ağaç bitirerek
Tüm dallarının altında bir yalnguk (adam) yarattı

-Bunlar kişioğullarının dokuz soy sopunun adları oldu-
Erlik bu yaratıkların o denli güzel yakşı yaraşıklı olduklarını görünce
Tanrı Qaraqan'dan onların kendisine vermesini istedi

Tanrı Qaraqan vermedi

-Erlik ancak onları kötülğe sürükleyerek kendisine çekebilirdi-

Tanrı Qaraqan kişioğullarının bu ussuzluğuna
Erlik'e kanmalarına kızarak
Onları kendi başına bıraktı
Erlik'i de yeraltında bulunan karanlıklar acununun üçüncü katına sürü
Kendisi için de :
On yedinci kat göğu yaratark oraya yerleşti
Yaratıklarını korumak için de:
Iyduk Yer-su (melek)larından birini gönderdi

Erlik bu güzel göğu görünce
O da kendisine : bir gök yaratmak için
Tanrı Qaraqan'dan boşuk (izin) diledi

Kendi göğüne uyruklarını : kötü yavlak özütleri yerleştirdi

Erlik'in uyrukları:
Tanrı Qaraqan uyruklarından daha yakşı yaşadıkları için
Tanrı Qaraqan oldukça üzgündü

Bundan dolayı ıduk Yer-su'ların birini göndererek
Erlik'in göğünü yıktırıp yok ettirdi
Bu gök yıkılıp yeryüzüne düşünce
Yıkıntılarından : dağlar boğazlar ormanlar ortaya çıktı
Bu kez ancak : Erlik'i acunun en derin katına sürdü Tanrı Qaraqan

Bu güneşsiz aysız yıldızsız yerde :
Acunun sonuna değgin oturmasını buyurdu

Tanrı Qaraqan onyedinci kat göğune çekilip de :

Oradan Evren'i yönetmektedir
Onaltıncı kat gökte :
Bay Ülgn Altundağ'da : altın bir örgün*de oturur
Yedinci katda Günana
Altıncı katda ise : Ayana oturmaktadır

... ...
... ...
... ...
... ...

II

İlkönce yalnızca su vardı : yer gök ay güneş yoktu
Tanrı Qaraqan (Qayraqan) ile Kişioğlu vardı
İkisi birlikte : birer kara kaz kılığında suyun üstünde uçurlardı.

O sırada Kişioğlu yeli üretip dalgalandırdı
Böylece Tanrı Qaraqan'in yüzüne su sıçrattı
Bun yapınca da kenisinin Tanrıdan daha güçlü olduğunu sandı
Daha yüksek uçmak istedi
Uçamadı ancak : suya düşüp dibe doğru dalmağa başladı
Neredeyse boğulacaktı...

- "*Tanrım mana yardım et*!" diye bağırmağa başladı
Tanrı Qaraqan boşuk verdi : Kişioğlu boğulmadan suyüzüne çıktı
Ondan sonra Tanrı Qaraqan : -"*Sağlam bir Taş olsun*!" dedi
Suyun dibinden bir taş yükseldi
Tanrı Qaraqan ile Kişioğlu bu taşın üstünde oturdular
Tanrı Qaraqan Kişioğlu'na : -"*Suya dal! Suyun dibinden toprak çıkar*!" diye buyruk verdi

Kişioğlu bu buyruğu yerine yetirdi
Suyun dibinden çıkardığı toprağı Tanrı Qaraqan'a götürdü

Tanrı Qaraqan Kişioğlu'nun getirdiği toprağı suyun üzerine serpti
Serperken de: -"*Yer olsu*!..." diye buyurdu : buyruk yerine yetirildi
Böylece Yeryüzü yaratılmış oldu...

Tanrı Qaraqan yine Kişioğlu'na : -"*Suya dal! suyun dibinde bulunan topraktan çıkar*!..." diye buyruk verdi
Kişioğlu suya daldı:
-"*Bu kez kendim için de toprak alayım*" diye düşündü

İki avucuna da toprak doldurdu
Birindekini Tanrı Qaraqan'dan gizletmek için ağzına atdı saklattı
-Ereği ise Tanrı Qaraqan'dan gizletip kendine bir Yer yaratmaktı-
Bu düşünceyle avucunda olan toprağı getirip Tanrı Qaraqan'a uzattı
Tanrı Qaraqan bu toprağı da suyun üzerine serpip genişlemesini buyurdu:
Tanrı Qaraqan'ın suya serptiği toprak gibi : Kişioğlu'nun ağzında sakladığı toprak da büyüyüp genişlemeğe başladı
Bunu düşünmeyen Kişioğlu korktu
Soluğu kesilecekti : neredeyse ölecekti
Kaçmağa başladı...

Ancak nereye kaçsa : yanıbaşında Tanrı'nın varlığını duyurdu
Tanrı'dan kaçamıyordu
Çözgesiz (çaresiz) kalınca Tanrı'ya yalvarmağa başladı

Tanrı Qaraqan kişioğlu'na : -" *O toprağı ne için saklattın ağzında*?" diye sordu
-"*Kendim için bir Yer yaratmak isterdim*" diye yanıtladı Kişioğlu
-"*Öyle ise at ağzından toprağı da kurtul*!" dedi Tanrı Qaraqan

Kişioğlu ağzına sakladığı toprağı attı
Bunlar yeryüzüne tökülürken küçük tepeler oluşturdu...

Bunun üzerine Tanrı Qaraqan : -"*Şimdi sen artık suçlu oldun*" dedi kişioğluna : -
"*Mana karşı geldin kötülük pislik düşündün*
senden sonra sana uyan senin gibi kötülük pislik düşünenler
senin gibi kötü Kişiler olacaklar"

"*Meni dinleyip izleyenler ise yakşı arı düşünceli olacaklardır*
Onlar güneş ile aydınlık yüzünü göreceklerdir
Bundan sonra senin adın Erlik olsun!
Suçlarını menden saklayanlar:
senin yandaşların düşündaşların olsun!
Suçlarını senden saklayanlar ise menim olsunlar!..." dedi

... ...
... ...
... ...
... ...

(-**Açıklama**:
Ünlü Türkbilimci Radloff'ca saptanmış yukarıda bulunan iki "*yaratılış öyküsü*" Verbitski'nin saptadığı "*yaratılış öykusu*"nden örgeler açısından kimi ayrımlar gösterse de yapı bakımından birdir diye biliriz. Verbitski'nin saptadığı "*yaratılış öykusu*"ne göre: Önce deniz vardı gök ile

yer yoktu. Tanrı Ülgen (Aakaay/...) denizin üzerinde uçar konabilmesi için nesne acunun yaratılması gerekirdi. Ansızın su içerisinden Ulug Akana çıkıp da Tanrı Ülgen'e buyruk verir. Bu buyruk üzerüne yer yaratılır gök yaratılır...-).

III

Gök yoktu Yer yoktu Yalnızca sonsuz bir Deniz vardı
Tanrı Ülgen bu denizin üstünde uçurdu Konacak katı bir yer arayırdı
Bulmıyordu Böylece uçurken gönlünde bir ses duydu :
-"*Önünde bulunan nesneyi yakala*!"

Tanrı Ülgen bu sesi yineledi Bir yandan da ellerini öne doğru uzattı
O uğrakta suyun üstüne bir taş çıkmıştı Tanrı Ülgen taşı yakaladı
Üzerine kondu Taşın üstünde ne yapacağını düşündü
Düşünürken o ucsuz bucaksız suyun içinde
Akana süzülüp Tanrı Ülgen'e buyruk verdi:
-"*Yarat*!" diye üç kez yineledi
Tanrı Ülgen ise : -"*Nasıl*?" diye sordu
Akana ise : -"*Yaptım oldu de! Yaptım olmadı deme*!" diye us öğüt verdi

Akana bunları söyledikten sonra ansızın yok oldu
Bir daha kimseye görünmedi

Akana'nın bu buyruğu üzerine Tanrı Ülgen kişioğullarına şu buyruğu verdi : -
"*VAR olanı yok demeyin Vara yok diyende Yok olur*..."

Bunun üzerine Tanrı Ülgen:
-"*Yer yaratılsın*!" dedi Yer yaratıldı...
-"*Gökler yaratılsın*!" diye buyurdu Gökler yaratıldı...

Böylece Acun yaratılmış oldu

Bundan sonra üç büyük balık yaratıp onların üzerine yer'i yükledi
Balıklardan ikisini yerin kıyılarına O birisini de tüm ortasına yerleştirdi
Ortada bulunan balığın başı kuzey yönündedir
Bu balık başını aşağı eğerse acunu kocaman subaskını götürer
Başını aşağı eğerse acunda subasmadık bir yer bile kalmaz
Bundan dolayı bu balık kocaman bir demir kendirle bir direğe bağlanmıştır
Onu Ulukişi yönetmektedir

Acunu oluşturarken Tanrı Ülgen
"Ay ışığı ile güneş ışığının tokunduğu Altundağ'da" oturdu
Bu dağ ise gökyüzü ile yeryüzü arasındadır

Ayrıca bizim ay ile güneşimizin acunundan başka doksan dokuz acun daha vardır Bunların hepisinde birer uçmak (cennet) ile tamu (cehennem) bulunmaktadır
Orada kişioğulları (da) yaşamaktadırlar

En büyük acun Ḫan Qurbıstan Tengere'dir Bu acunun yönetimini Tanrı Ülgen kendi yardımcılarından Burḫan adlanan özüt*e verilmiştir Bu evrenin bulunduğu acunun adı Altun Telegey'dir Tamusu Toçiri Tamu'dur Bu tamuyu ise Qara adlı bir tamubekçisi (zebani) yöneter
Doksan dokuz evrenin ortancası olan Ezre Tengere'dir
Ezre Tengere'yi Belgin Keratlu Türün adlı Yer-su yöneter
Bulunduğu acunun adı Qaratamu'dur Qaratamu'yu yöneten tamubekçisi'nin adı da Qaraqçı'dır
Kişioğullarının yaşadığı (bizim) acunumuz en küçük evrendir
Bu acun Qara Tengere adlanır Bu acunu Ulukişi yöneter
Tamusunun adı da Qara Teş'dir Bu tamuyu yöneten tamubekçisi de Kerey Ḫan adında bir özüttür
Bizim acunumuzun üstünde otuz üç kat gök daha vardır...

Günlerden bir gün Tanrı Ülgen denize bakıp dururken suyun üstünde bir toprak parçasının yüzdüğünü gördü
Toprağın üzeri kişi gövdesine benzeyen bir kat palçık ile kaplanmıştı
Tanrı Ülgen : -"*Bu Tınlıksız (cansız) toprak Kişi olsun*!" diye buyurdu
Toprak bat (hemen) Kişi oldu
Tanrı Ülgen bu Kişi'yi Erlik adlandırdı Olduğu yerde de bıraktı

Ancak Erlik giderek Tanrı Ülgen'ni buldu
Tanrı Ülgen de onu yanına aldı Benimsedi

Birçok süre geçtikten sonra Erlik Tanrı Ülgen'e kıskandı
Ondan daha güçlü olmak istedi
Erlik Tanrı Ülgen'e imrenerek :
-"*Men de onun gibi olmalıyım*" diye düşünmeğe başladı
Düşüne düşüne de Tanrı Ülgen'e yağı kesildi (düşman oldu)

Bunu anlayan Tanrı Ülgen de Gök Oğul'unu yaratdı
Daha sonra da bizim acunumuzda yaşayan kişioğullarını oluşturdu
Bunların sünük(kemik)leri kamıştan etleri ise topraktan oldu
En sonra da yine bir Kişi olan Ulukişi'yi tınlandırdı :
Ona:
-"*Bu kişileri sen yönet*!" diye buyurdu...
... ...
... ...

... ...
... ...

Öykünce giriş:

Menim ulu atam Yolluk Tigin ile görüş tansığı (-Biniki yüz yetmiş yedinci yıllarda-) : Bir tangla çağı Yenisey yöresinde Bizim Yol gidişinde.

(-**Öykünçsel bir açıklama girişimi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzlleroğlu'ndan**: Dilimizin (= yolumuzun) adımsal sözcüklerinden biri olan Yolluk çok anlamlı bir sözcüktür. Başta "*Kutlu Iduk*" olmak üzere: "*Yolculukta yeyilmek için götürülen yiyecek yolcuya verilen bölek (hediye/ armağan) yere serilen uzun döşeme kalı (halı) keçe ayrıca "yol yolluğu*" (gider/ harç) anlamlarına gelmektedir. Yol köküne bağlı olan Yolluk sözcüğü menim ulu dedem Korkut Boylarında : "*sırtı yoluk Bozkurt*" anlatımında "*ışık yüzlü/ yüzü ışıklı/ kutsal yüzlü*" anlamında olan "*sırtı yolluk*" biçi(ni)minde de kullanılmıştır.
"*Sırt*" sözcüğü ise "yüz/ görünüş" anlamlarındadır deyilenlere göre. Ayrıca kimi Türk deyişlerinde de buluna: "*yol (talih)/ yolaylı (mutlu) çollu*" (kutlu/ mutlu) sözcüklerinin içinde bulunan "*Yol*" köküne bağlı "*yoluk = yolluk*" sözcüğünün başlıca anlam(lar)ı "*kutlu - Sumerce Mut'lu*" idi. Bizim Eski Uygur deyişinde de"*Yolçı =Yolcu*" "*kılavuz/ önder*" anlamını dile getirirdi.
Eski Türkçe'de özlük ad olarak kullanılan "*Yolluğ*" sözcüğü "*Kutluğ*" sözcüğüyle koşut olarak "*kut(luk)" "ıduk*" (kutsal/ mübarek) anlamlarını da taşımakta idi. İkinci Gök Türk Kağannığı'nın en ünlü aydın kişilikerinden sayılan Yolluk Tigin Göl Tigin ile Bilge Kağan'nın kızkardaşının oğlu olarak Kutluğ Ilteriş kağan ile İlbilge Katun'un da torunudur. Görkemli Gök Türk anıtlarını "*Bgngi Taş*"lara yazan ise Yolluğ Tigin olmuştur.
Aprın Çortigin şimdilik tanınmış ilk Türk koşukçusuysa Yolluğ Tigin Türk dili ile yazını öyküncünde bilinen ilk Türk yazarı ayrıca ilk Türk öykunçcüsü ununü de kazanmıştır. Bir bakımdan Yolluğ Tigin Türk yazarları ile öykünçcülerinin ulu atası sayılır.-)

Yolluğ Tigin'in günümüze ulaşmış koşuklarından bir kaç dize:

(-**Açıklama**:
Kimi yerli yad araştırmacı uzmanlar Yolluğ Tigin'in yazılarını düşünsel öykünçsel anısal yazınsal düzyazı olarak değerlendirirler.
Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu ise Yazıt'ların tümünü değil de kimi bölümlerini -Göl Tigin Yazıt'ı başta olmak üzere- Koşuk olarak yorumlamıştır.
"*Bu bitiğ bitiğme atısı Yolluğ Tigin bitidim*" Dinleyin!):

Üze kök tengri
Asra yağız yir qılıntukda
Ekin ara kişi oğlı qılınmış

Yukarıda göktanrı (mavi sema)
Aşağda yağız yer kılındığında
İkisinin arasında kişioğlu yartılmış

(**kısa bir yorumlama**:
Türk Söylenlerine göre Bizim Tanrı Ülgen Uluğ Akana buyruğu üzere Yer ile Göğü yaratmadan önce Kişioğlu'nu yaratmıştır. Demek Bizde "Yer - Gök - Kişi" birlikte eşötlü (eşzamanlı) olarak yaratılmamıştır. Kimi ulusların söylenlerinde ilkönce Gök sonra Yeryuvarlağı daha sora ise kişioğlu'nun yaratılması gibi bir düşünce düzenine karşı gelmektedir Bizim Yaratılış Öykusu.
Oysa Göl Tigin anıtı: "gök ile yer yaratıldığında kişioğlu İkisinin Arasında yaratılmıştır" gibi oldukça şaşırtıcı üç dizeyle başlayır. Bu dizelere göre Gök ile Yer'den sonra Kişioğlu yaratılmıştır. Bundan başka bilindiği üzere gök yukarıda yer ise aşakıda. Kişioğlu ikisinin arasında değli de : Yerde yaratılmalı (-olmalı-)dır. Bu dizelerin ne demek istediğini açımlamaya çalışan bir araştırmacı : Türk kamçılık ilkelerinden yola koyularak : Gök ile Yer'i "Erkek (erkek kam) ile dişi (dişi kam) gibi yorumlayarak bu sorunu çözmeğe çalışmıstır.
Ayrıca Yaratılış Öyküsünde kişioğlunun gök ile yerden önce yaratıldığı onun bir Yol olduğu gibi yorumlanmasına da olanak yaratır der Yolbilmci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Üstelik aşağıda gelecek dizeler bu varsayımı onaylamaktadır)

Kişi oğlınta üze
Eçüm apam Bumin Qağan İştemi Qağan olurmiş

Kişioğullarının üzerine
Ata dedelerim Bumun Kağan ile İştemi Kağan örünge oturmuş

Olurupan
Türük bodunıng ilin törüsin tuta birmiş
İti birmiş

Kağan olarak
Türk budununun
İlini (ödüs'ünü = Devletini) yönetmiş
Töresini düzene salmıştır

(**Açıklama**:
Bu dizelere göre: Türk kağanlarının yaptıkları başlıca vazgeçilmez eylemlerinden biri Türk budununun "Il - Töre"sini düzene salmak kurmak (yeniden kurmak) onlara uygun davranmak olmuştur. Il ile Töre sözcük - kavramları Türk dili ile ekiniminin en önemli asal deyişlerinden biridir. Yapılan son araştırmalar sonucuna göre : Il başlıca "barış/ barış durumu" anlamlarına gelirmiş. Sonradan ise "Barış içinde yaşayan boylar - oymaklar" betiminden : "boylar - oymaklar birliği ödüssel (devletsel) birlik" öte yandan da buna sıkı bağlı olarak Ödüs/ Ülke/ Budun bir de "yad kimseler" gibi bir anlam gelişmesine genişlemesine de uğramıştır. Sevgili yetkeli uzmanların ancak değinmedikleri konu ise : tüm anlamların (yad kimseler dışında) birer Yol olduğudur. Demek Il yüklendiği bütün yeni eski anlamlarıyla : yoldan başka bir nesne değildir. İkinci söcük Töredir. Törenin anlamı oldukça açıktır : "yasa/ düzen/ gelenek/ görenek/ 'ahlak'... Kimi yad uzmanlarca Törü/ Töre eski Türkler arasında "bir gizli antlaşma"imştir de. Görüldüğü gibi törenin de başlıca bir yol yordam olduğu açıkca ortadadır. Bizim uluğ Yusuf tayangu'muz da "Kün doğdı Kağan"a "Könü Törü"yü (doğru/ adaletli töre) kurma yapma görevini yüklemiştir. Doğru töre de Kutadgu Bilig'de doğru yol demektir:

"*Könilik üze boldi beğlik ulu könilik köki ol könilik yoli*" : doğruluktan dolayı beylik (kağanlık) ulu olur bu kağanlığın kökü ise doğruluğun (töre) yoludur. Dahası aşağıya alınan dizeler Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu'nun ortaya attığı savı tümüyle doğrulamaktadır.):

Türük Oğuz beğleri bodun eşiding!
Üze tengri basmasar
Asra yir telinmeser
Türük bodun elingin törüngin
Kem artatı udaçı erti ?
Türük bodun ertin ökün!

Türk oğuz beyleri! Türk budunu işitin!:
Üste gök çökmedikçe
Altda yer delinmedikçe
Senin ilini töreni kim yıkıp boza bilirdi ?
Türk budunu kötü kılığından (huyundan) vazgeç ökün!

(**Açıklama**:
Son dizeyi V. Thomsen başta olmak üzere gerek yerli gerekse yad Türkbilimciler : "*Türk budunu kenine dön*!" gibi anlamışlardır. "Bilindiği üzere Ökünme eylemi pişman olmak/ nadim olmak anlamına gelir dönmek değil de" diye yukarıda verdiğimiz biçinimde düzeltmiştir ünlü Türkbilimci T. Tekin.
Aşağıda gelen dizelerde Türk budununun Tabğaç'lara yenildiği -birinci Göktürk Kağanlığı'nın çöküşü betimlenir- elli yıldan artık onların bulun (esir)una kölesine dönüştüğünden söz açır kısacasına.)

Türük beğler Türük ātın ıttı
Tabgaçgı beğler Tabgaç ātın tutupan
Tabgaç qağanka körmiş

Türk beyleri
Türk adını bıraktı
Tabğaç beylerin adını alıp
Tabğaç kağanına boyun eğmişti

(**değini**:
Burada Ad bir ulusun başlıca ekinimsel simgesi olarak ortaya çıkar. Bir de keni adlarımıza bakalım!...)

Eliğ yıl işiğ küçüğ birmiş...
Tabğaç qağanka ilin törüsin alı birmiş

Türk budunu elli yıl boyunca işini gücünü vermiş
Tabğaç kağanına ilin töresin alıvermiş

(Değini ile uyarı:
Türkbilimci S. Tezcan birinci dizeyi şöyle okumuştur: "işig küçüg ebirmek" Ebirmek : çevirmek/ evirmek anlamındadır. Dizenin anlamı günümüz Türkçe'sinde böyle olmalıdır : "işi güçü çevirmek" demek "devlet çıkarını döndürmek/ devlet işlerini yürütmek" olur. T. Tekin ise: "çin kağanı için (böylece) fatihler yapmış ülkeler almışlar" olarak yorumlamıştır.)

Türük kara qamağ bodun ança timiş:
"İlliğ bodun ertim
İlim amtı qanı ?
Kemke iliğ qazğanur men" ? tir ermiş

Türk kara budunu (halk kümesi):
"İlli ödüslü budun idim
İlim şimdi nerede ?
Kimin için il ülke kazaıyorum men" ? der imiş

"Qağanlığ bodun ertim
Qağanım Qanı"?
Ne Qağanka işiğ küçüğ birür men"? tir ermiş

"Kağanlı budun idim
Kağanım nerede ?
Hangi kağana işimi gücümü veriyorum men" ? der imiş

Ança tıp Tabğaç qağanka yağı bolmuş
Yağı bolup
İtinü yaratunu umaduq
Yana içikmiş

Öyle deyip de
Tabğaç kağana yağı (düşman) olmuş
Yağı olup da
Ancak kendini düzene sokup -yakşı- örgütlenmemiş
Yine de Tabğaç'lara bağımlı olmuş

Bunça işiğ küçüğ birtükgerü sakınmatı
-"Türük bodun ölüreyin
Uruğsıratayın" tir ermiş
Yoqadu barır ermiş

Türk budununun bunca işini gücünü verdiğini düşünmeyip:
-"Türk budununu öldüreyim
Soyunu yok edeyim" dermiş Tabğaç kağanı.
Türk budunu yok olmak üzere imiş

Üze Türük Tengrisi
Türük ıduk yiri subı ança ermiş:
"Türü bodun yōq bolmazun tiyin
Bodun bolçun tiyin
Qağngım İlteriş Qağanığ
Öğüm İlbilge Qatunung
Tengri töpüsinte tutup yüğerü kötürmiş erinç

Yukarıda Türk Tanrısı
Türk kutsal (ıduk) Yer - Su'ları şöyle yapmışlar:
"Türk budunu yok olmasın" diye
"budun olsun!" diye
Atam Ilteriş Kağanı
Anam Ilbilge Hatunu
Göğun tepesineden tutup yukarı kaldırmışlar kuşkusuz

Qangım Qağan yiti yeğirmi erin taşıkmış
Taşra yorıyur tiyin kü eişdip
Balıkdakı tağıkmiş
Tağdakı inmiş
Tirilip yetmiş er bolmiş

Atam kağan
On yedi er ile başkaldırmış
Başkaldırır diye ses işitip
Kentte bulunan dağa çıkmış

Dağda olan inmiş
Derlenip toplanıp yetmiş kişi olmuşlar

Tengri küç birtü üçün
Qangım Qağan süsi böri teğ ermiş
Yağısi kony teğ ermiş
İlgerü qurığaru sülep tirmiş qubratmiş
qamağı yeti yüz er bolmış

Tanrı güç vermiş olduğu için
Atam kağanın çerileri
Kurt gibi imiş
Yağısı da koyun gibi imiş
Doğuya batıya çeri göndermiş
Er toplamış (gönüllü savaşcı aramış)
Sonunda hepisi yediyüz kişi olmuşlar

Yeti yüz er bolup elsiremiş
Qağansıramış bodunuğ
Küngedmiş quladmış bodunuğ
Türük törüsün ıçgınmış bodununğ
Eçüm apam törüsinçe yaratmış boşgurmış

Yediyüz er olup ilsizleşmiş
Kağansızlaşmış budunu
Karavaşlaşmış kul köle olmuş budunu
Türk töresini bırakmış budunu
Ata dedelerimin töresince yaratmış eğitmiştır

Neng yılsığ bodunka olurmadım
İçre aşsız taşra tonsuz
Yabız yablak bodunta üze olurtum

Men varlıklı bay bir budun üzerine oturmadım
İçte aşsız (aç)
Dışta giyimsiz çıplak
Dağınık düşkün bir buduna kağan oldum

İnim Kül (Köl) Tigin birle sözleşdizim
Qangımız eçimiz qazganmış bodun atı küsi yoq bolmazun tiyin
Türük bodun üçün tün udımadım
Küntüz olurmadım

İnim (küçük kardaş) Göl Tigin ile sözleştik
Atamızın eçimizin (amce) kazanmış olduğu budunun adı sanı yok olmasın diye
Türk budunu için
Gece uyumadım
Gündüz oturmadım

İnim Kül (köl) Tigin birle
Eki Şad birle ölü yitü qazgantım
Ança qazganıp birki bodunuğ ot sub qılmadım

İnim Göl Tigin ile
İki Tigin (Şad) ile birlikte
Ölesiye bitesiye çalıştım çabaladım
Öylece çalışıp çabalayıp birleşik budunu od (ateş) ile su etmedim

... Ölteçi bodunğ tirgürü iğittim
Yalang bodunğ tonluğ
Çığany bodunuğ bay qıltım
Az bodunuğ üküş qıltım
Iğar elliğde Iğar qağanlığda yiğ kıltım

...Ölecek budunu diriltip doyurdum

Çıplak budunu giyindirdim

Çığay yoksul budunu bay kıldım

Sayıca az olan budunu çoğalttım

Güçlü ili olandan Güçlü kağanı olandan daha yakşı yaptım

Tört bulungdakı bodunuğ kop baz qıltım yağısız qıltım

Kop manga körti
İşiğ küçüğ birür

Dört bucakta bulunan budunları kendime bağımlı kıldım
Türk budununu yağısız kıldım
Bu budunların tümü mana bağımlı oldular
Bana kulluk edirler
Başka kağanlardan daha yeğrek yaptım üzerime aldığım ödevleri

İnim Kül (köl) Tigin kergek bolttı
Özüm saqıntım

İnim Göl Tigin öldü (kergek boldu = vefat etti)
Üzüldüm (yas tuttum)

Körür közüm körmez teğ
Bilir biliğim bilmez teğ boltı
Özüm saqıntım

Görür gözüm görmez oldu
Bilir bilgim bilmez oldu
Düşünceye daldım

Öd Tgngri yaşar kişi oğlı kop ölgeli törümiş
(Öd Tengri aysar kişi oğlı kop ölgeli törimiş)
Ança saqıntım...

Öt'ü tanrı yaşar kişioğlu ise kop ölümlü doğmuştur
(Öt Tanrısı -öyle- buyurunca kişioğlu hep ölümlü yaratılmış)

Öyle düşündüm...

"*Öd tengti yaşar" yoksa "Öd tengri aysar*" ?
Ne demek bu tümce sorudu mana bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.
Men ise : *Öd tengri yaşar Öd tengri aysar Öd tengri...* diye diye yürümeye yürümeye koyuldum Öd Tengri Yaşar Aysar...
Evet ne demek bu... ? Öd Tengri Yaşar -yoksa- aysar... ... ?

(-**Öt** menim adımlarımdır balam!
Tengri de ulu dedelerinin adıdır:
Yaşar ise bu Bizim YAŞar YOL
Dedi menmim Ceyran Karınene

Son-)

"**Son"dan bir kaç adım beri**:
"*Adım yürüyüşü gösterir*" demişler bizim bügü ökmenler
"*Öykünçsel anı*" ise : Bizim bu Adımsal Yolu Dile getirir.

Öykünçsel bir yorumla deneyimi bizim bu süleymanoğlu'ndan:
Adım yürüyüşü gösterdiği gibi Anı da yolumuza kılavuzluk eder özellikle Öykünçsel Anılarımıza.
Anı : yürüyüşümüzün oldukça gerçek/ nesnel/ doğal/ ölçüsüdür/ ölçütüdür/ ölçeğidir. Kavramsal anlıksal soyut evcil bir sözcük değildir : koyu karanku* drinliklere bir de kuyu derinliklerine de benzemez. Bizim akışsal yolsal bügüşte : "*Değme bir nesne Yoldur. Yol ise bir ağ olrak karşılıklı etkileşim uzamına dönüşür durmaksızın*" : adım/ gidiş/ yürüyüş/ akış/ anış/ andırış(ma) koynunda. Sürekli devinimde olan (-uğurlu uğursuzluğuna aldırmadan derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu-) bir Yol Yolcu gibi algılanır Evren Bizde. Bundan başka evren Bizde yalnızca yolun en gerçek doğru könü*

adıdır. Azıcık soyut/ kavramsal/ düşünsel olduğuna karşın derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu : evcil değildir ancak.
Bizim Evren'in Evirmek'ten türediği açıkca ortadadır. Bu da sürekli değişkenlik durmaksızın devinmek "*ilerlemek*" demektir. "*Evrim*" dedikleri ise bu gelişim değişim sürecini de adımlarımızın önünde segilemektedir. Bütün bunların somut gerçek nesnel dai Yoldur. Bizim ilimiz töremiz de yoldur. Bizde : "*yurt ülke bırakılabilir Töre (yol) ancak bırıkılmaz*" derdi menim ulu dedem Kaşgarlı. Nitekim yol töreden çıkılamaz. Yer-Su'lar da (doğanı koruyan tanrısal özüt - güçler) Göktengri de gine soyut/ anlıksal/ algısal bilinçsel/ evcil karanlık sislere dumanlara gömülmemişti. Bizim Yolun gökyüzünde devinen bir yolcusudur daha doğrusu yolun Gözgüsüdür. Gökte/ karada/ suda/ kalıkta yolculuk eden bir yoldaşımız yolun gerçek yüzüdür : somut benizi evcil yerleşik algılardan anlıklardan uslardan oluşmamıştır.
Menim ulu dedem Kaşgarlı'nin dediğine göre geziye yolculuğa da yolsal dilimizde "Yöl" derlermiş ulu ana atalarımız. Menim ulu dedem Yunus'un Bizim Yolculuğu : "*yol dokumak*" adlandırdığı gibi. Ayrıca US sözcüğü yine de ulu dedemin yazdığına göre : "*yakşı ile yamanı ayırt etmek yetisi yetenğidir*" Bizde. Şu bizim Bizdenyeğler'de oluğu gibi derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu : "*Sayı sayımak ile kanıtlamak*" değildir Us.
Sözkonusu şu "*yakşı ile yaman*" daha doğrusu dilin yolsal bir görünüşü olan "*sözcüklerin evrengörüşü*" açısından ele alındığında ise yol ile yolsuzluk demektir : "*Maktumkulu yoldan çıkmaz yamana yakşı söz yokmaz* (yakmaz).
Nitekim bizim yolsal bügüşte -yol akışında- yolcunun birer birer adımlarıdır sözcükler. "*Kapalı bir antlaşma sonucu*" değil de : oldukça açık yolsal bir gidişin devingen/ aıdmsal/ yaşamsal ürünüdür : yoldan yolculuktan soyutlanamaz ayrılamaz Bizim yolsal Dil : nitekim Anı'mızın gerçekleşmesidir -sözcükler- yol gidişinde.
Bir de Bizde Yol deyince : dolaysız Dil dikilir önümüze bengicesine. Bundan başka bizim dil sürekli yolda gidişte adımda olduğu için yürüyüşe akışa

akışmaya benzer derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Örneğin ulsal asal oldukça köksel adımlarımızdan (= sözcüklerimizden) olan Anlık kavramını ele alalım. En önmli yolsal ekinim* sözcüklerimizden biri olan Anlık bir seslemli "*Ang = an*" sözcüğünden ayrı ayrı anlamak/ anlatmak/ anmak/ anımsamak/ anımsatmak/ andırmak/ andırışmak eylemleri de türemişti. Anlamak - Anlama - Anımsamak'ın bir kökten oldukları da oldukça ilginçtir. Anlamak için anımsamak gerekir anımsamak için de anlamak. Kimi şu bizim Bizdenyeğler'in ünlü düşünürlerinden bu süreci bir "*düşünme süreci*" adlandırmışlardır. : "*Düşünme anmak'tır*" diye derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Bir nesneyi/ varlığı/ olayı/ olgunu/ görüngüyü ana ana (anımsaya anımsaya) Anlayır kişioğlu nitekim.

Yolu unutanlar için ise Bizde yolu anımsamak anlatmak sorumluğuyla görevlendirilen yol bilen seçkin bügü ökmenler de bulunurdu. Bu kişiler yolbaşçısı ayrıca özel ad san ataklarıyla : Kam Tuyun Korkut Yırcı Koşukçu Ozan Elçi Savcı Yalvaç Bügü Ökmen Bilge adlanırlardı : doğru könü* kılavuzlar yolgöstericiler başka bir deyişle. Bu kişilerin biricik eylemleri yalnızca Yol'u (Töre'yi) anlatmak andırmak anımsatmak : yola kılavuzluk çavuşluk etmek idi.

Bir de Çavuş sözcüğü menim ulu Uygur ana atalarımın yolsal dilinde : "*Yol/ araç/ araçı/ önlem*" anlamlarını taşımaktaydı. Bununla birlikte örneğin yolsal dilimizde kullanılan : "*Yol göstermek yola getirmek yola sokmak yola girmek...*" karşıtı olan : "*Yoldan olmak yolda kalmak yolu yitirmek yoldan çıkmak*" da aydıncasına bu gerçeği kanıtlamaktadır. Ayrıca "*Yoldan çıkarmak*" Türkmen Maktumkulu'nun "*koşğu*"larında : görünmez soyut bir "*varlık*" olan "*Yeğ*" (cin genel anlamda şeytan) Yoldan çıkaranlardan biridir derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Yolsal dilimizde YOL sözcüğü : "*Yürünen yer olarak yöntem/ yordam/ biçem/ gelenek/ görenek/ töre*" anlamlarını da içermektedir. Bütün bunların ancak gerçek/ nesnel göstergesi Yol söcüğünde özetlenmiştir. Demek yol Bizde başlıca

Dil ile Evren adlandırılmış vaılık(lar)ı Anı ile simgelemektedir. Başka bir sözle yol dilin gözgüsel bir yansıması olarak gidişsel adımlarımızin da Özüt'ü Tin'i dirliği yaşamsallığı öykünçsel anısıdır. Bundan ötürü Bizim bügüşte dilini yitiren bir ulus yolunu yitirmiş yolsuzlaşmış kendi özüne yad kesilmiş : anısız bir ulus demektir derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Yolunu yitirmiş kimse : öykünçsel anısını unutarak anısız anlıksız bir yaratığa dönüşüp ölüm batağına gömülmekten başka bir çözge*si de yoktur.
Yolda olmak -Bizim Yolda- yolla olmak daha doğrusu anlamaya/ anımsamaya ayrıca da Dile doğru yolcasına yollanmaktır. Uslu kişi yolda olandır yolla olandır yolcudur Bizim bügüşte. Ussuz kişi ise Bizde yolsuz kişidir. Bir de Bizde en büyük ağır suçlama -aşakılama da- bilindiği üzere : *"yolsuz kimse/ yolsuz kişi/ yolsuz gide..."* diye kullanılan deyimlerdir. Yolsuz burada "*Töresiz/ ilsiz/ anısız/ yolunu azmış/ azğın/ pis/ kötü/ sinsi/ alcı/ değrsiz/ erdemsiz bir sözle : özgeleşmiş -başkalaşmış- yadlaşmış*" demektir.
Konuya Bizim yolsal bügüş açısından yanaşılırsa -dil başta olmak üzere- : Türkün tüm yaşayışı/ dirliği/ varoluş nedeni/ öz-eti*/ varlığı/ doğası bile yoldur. Türkün bir yerde durmadığı/ duramadığı/ kalmadığı/ kalamadığı/ sürekli devinimde olduğu/ yolda olduğu/ yurt - ülke - yer değiştiği/ konup göçtüğü daha doğrusu yola duyduğu eşsiz sonsuz yolsal sevgi özleminden kaynaklanmaktad olsa gerektir. Türk bir Yol çılgınıdır/ bir yol vurğunudur/ bir yol delisidir/ bir yol uzantısıdır/ bir yol uzamıdır/ bir yol akışıdır/ bir yol yoladaşıdır : yolun ayrılmaz/ dönmez/ yılmaz/ kaymaz/ usanmaz/ yorulmaz/ bezmez/ küsmez yoldaşı arkadaşı gizdaşı duygudaşı gönüldaşı koldaşı* ağrıdaşı kayğıdaşı...

Uyarı : Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu'ndan:
-"*Boynumuzdan asılı olan Kuşun adını anımsayalım yavrum! : boynumuzdan asılı olan Kuşun adını...*"

Menim ulu Uygur ana atalarım döneminde yaşamış bir yavrucuk Koşukçu kuş'un "*Özövgü*" adlı koşuk toplusundan kısacık bir örnek:

Altun kanatlıg talım karakuş men (Altın kanatlı talım kuşum men
Öz-etim tüsi takı tükemezken gövdemin tüyü dakı -daha- bitmemişken
Taluyda yatıpan denizde yatıban/ yatarak
Tapladukumin tutar men bulduğumu tutarım/ avlarım
Sebdükümin yiyür men sevdiğimi yerim
Antak küçlüg men ha bellü biling!... o denli güçlüyüm men ha belli bilin!...)

Yol ile Kuş ilişkisi üzerine kısa bir anlatı bizim bu Süleymanoğlu'ndan:
Bir de Yolu dinlemek için ayrı bir kulak : -"*üçüncü kulak*" derdi o tin ile öykünç düşkünü- gerekir. Bengi bu bügüş bügüleri "*tüm nesneler bir nesnedir. Bütün yollar bir yol*" diye Bizim Yolu en güzel/ olgun/ yetkin benizi ile yürümeğe çalıştılar. "*Yerde güneşler/ yıldızlar/ aylar yersi akışlarıyla gökte ise tüm bitkiler/ taşlar/ yılkılar/ böcekler gövdesel özütsel davranışlarıyla*" : Bizim Yolun birer yolcularılardır ancak derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu. Kişi değil de yoludur kişiye doğru telesen/ yürüyen/ koşan/ onu götüren/ yöneten/ parlatan/ ışıklandıran/ yola koyan/ yoldakı gidişsel gövdelerle oyuna çağıran. İşte böylece yol ile yolcu kendi akışsal özütleri katında yükünüp yükünç kılarlar : Evren'nin doğa özütü katında yükündüğü/ tapındığı/ yükünç kıldığı gibi. Tüm yaratıkların/ varolanların/ yaratılanların/ varlıkların özel bir yolları yolakları vardır derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu özellikle Kuşların.
Kuş yorumlanmamış uçar bir Düştür gökyüzünde : Kuş.
Gökyüzü yollarına kılavuzlık eder : Küş. Kuş dilsiz konuşmaktır kesinlikle soru(n)suz uçmaktır bir de. Sorusuz (-soru sürekli Sorunu doğar-) : Yanıt'ın yanıtıdır Bizim Yol gidişinde Kuş derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu. Kuşun uçar gölgesi düşünsel görünüşü arasız başımızın üstünde. Yolumuzun belirgin imidir ulasıdır : Kuş bir de.

Bundan başka Soru(n) deyince : bir sorunun yanıtını yanıtlamağa kalkar kişioğlu durmaksızın. Kuş ise bir soru(n) değil kesinlikle kendi uçar varlığında yolsal bir yanıtdır : "*Sorunun yapı(sı) gereği yanıt*". Gök yüzü yollarını Biz yolculara göstermek için göksel bir İm - Uladir da Bizim Kuş. Kuşun Bizde kutlu ıduk bir *Uçağan Barlık* = uçar varlık olduğunun da kanıtıdır şu! derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Bizim O Kutay adlı gök ak kara kızıl kuşun Göl Tigin'nin başına konup bengicesine Yuva kurduğunu unutma yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

Evcil koşukçu koşsa bile kendi anlığında tasarımladığı evreni -tüm nesneleri/ nesnecikleri/ yarım nesneleri- algılasa da : bir Kuşun düşsel görünüşünün/ uçuşunun/ yürüyüşünün/ kekemesinin/ ötmesinin/ sayradığının bir de sürekli "*olduğu gibi göründüğünün*" açık dirimsel gizine varamaz varmadı da. "*Aydın*"casına ah! çekerek sonsuz bir özlemle önsüz bir üzgüyle : "*olduğumuz gibi tanınmalıyız kendi özümüze yalnızca olduğumuz gibi*" diye yakındığının da nedeni bu olsa gerektir.

Oysa gerçek yolcu koşukçu için Olma ile "*Tanı(nm)a*" sözkonusu bile değildir yol ona tanıktır. Yolcunun tanığı yol yolun tanığı da : yolcuya dönüşür Bizde. "*Tanı(nm)ak*" ise yoldan ayırır bizi kendi yolumuzu kendi özümüze özgeleştirer. Salgın yaygın bir sayrılığın ikiciliğin yaramaz çocuğudur "*Tanı(nm)a*" bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'nun dediği gibi Bizdenyeğle'e yaraşır yalnızca.

Bizim bügüşte tanınmak isteyen gizli bir gömü olan -yaratıkları kendini tanıttırmak için yaratan- birisi de görülmemiştir günümüze değgin. Kişi : oluşundan/ yolundan/ yürüyüşünden/ gidişinden/ akışından öteye çıkmamıştır çıkamazdır da yolsal öyküncü boyunca : menim ulu dedem Korkut olsa bile. Bizim şu Bizdenyeğler gibi "*Tanrıdan tanrıya sığınmak tanrıdan tanrıya kaçmak*" gibi bir kayğmız da yoktur. Tanrı da -neredeyse- bir tür "*Tanım ile Tanınma*"dır anlaşılan. Yol gibi aldığımız verdiğimiz soluk değildir : Biz

değildir Men değildir. Bir de kimse kendi aldığı verdiği soluğu Tanımaya kalkmaz özellikle koşukçu yolcu kişi derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.
Ayrıca "*Tanım ile Tanıma*" da Tanımak eyleminden türediği için : sürekli tanımlamaktadır Bizi kendini tanımlamadan. Bir de : "*Sizi tanımlamakla Size varlık veririm*!" diye bir savda da bulunur utanmadan ersek* çocuğu. Sanki bizim varolup da varlık bulmak yürümek için onun tanımlamasına doğrudan da gereksinimiz varmış derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.
Böylece derdi Bizim bügü ökmenler : "*Senin adın/ kökün/ kötüğün/ soluğun/ özütün/ tinin/ gövden/ öz-etin Yoldur : onu yakşıcasına koru! Yolsuzluk yapma azgınlaşma Yoluna git*!" :
"*Basan ayakların(g) yola konak (konuk)tır tan(g)la (sabah) durup yollar yoranlar...*" diye yola çağırır yolcu koşukçuyu Bizim bu Yolbars Türkmen "*koşğuçu*" : Maktumkulu.

Değini:
Yalnızca kısa bir öykünçsel giriş girişiminde bulundu bu Bizim Biz dediğin biz : durmaksızın değişen devinen akışsal yol öyküncüne. "*Başlanışı olmayanın sonu da olmaz*" derlerdi Bizim bügü bilgeler öncesiz sonsuzdur nitekim : Yol.

Sonuç yerine:
"*Değişmeyen -devinmeyen- bir varlığın öyküncü de olmaz*". Nitekim bir bilinç varlığıdır Öykünç : Özbilinç derlermiş kimileyin örneğin : "*sürekli bir nesnenin bilinçinde olmak (-onun-) bilincine varmak*"tır. En sondaysa onun : -Bizde Yolun- bilincinde anısında anlıkında yuva kurmak : menim kuşlarım gibi örneğin. Üstelik kendini böylece -yalın bir dille- kanıtlar kişioğlu kendi akışsal öyküncünde : kendi özüne.

Bilgece bir uyarı bizim bu süleymanoğlu'ndan:
(Şu menim akışsal yol öyküncü -açığını söylemek gerekirse- bizim şimdiye dek "*Yazılmamış yazılamamış*" en doğru - geçek - çın - könu ayrıca Belgeci öykünçümüzdür. Kuş aracılığıyla yer ile göğü biribirene bağlayan şu Bizim

yol!... : arkış*sız yolluksuz yola koyulan yolcu koşukçu yol erleri = Yol Çocukları : yolda doğan yolda büyür er olur eren olur yolbaşçısı olur : yol olur -evet- Yol olur menim ulu dedem Yunus olur Maktumkulu gibi yürür: "*Yol yoldaşı yoldaşına sevinir gider bolsang* (olsan) *doğru sürgül yolinge* (yoluna)" yırlaya yırlaya koşturur Bizi : "*Uzak biz yoran* (yürüyen) *yollar*"a koyularak...)

ŞİMDİ bügüşü kıyısında:
Ansızın menim ulu dedem Kaşgarlı'yi anımsadım bu yolu yürüyerek düşe kalka : "*Gözümün yaruğu* (ışığı) *gitti giderken Özüt'ümü alıp götürdü Şimdi nerededir meni uyandıraca olan O* ?" diye bir "*koşğu*"yu aktarmış Bizim unutulmuş bügü bilgelerimizden.
Şu -evet- şu "*gözimin yaruğu*" (-"*gözün gözgüsü*" degil mi sence yavrum ?...-) Bizim bu "*Yolda Oluş*" akışsallığın öyküncü değil midir şu gözgü...?

Maktumkulu o Türkmen yolbarsı da : "*Yol üstünde ölsem yola atsalar incimem üstümden basıp ötseler* (geçseler) *Maktumkulu deyip adım tutsalar*..." diye durmaksızın bir yolda oluş yolda gidiş yolla olan yolcu koşukçunun Bizim Türkmenler demişken "*koşğuçu*"nun gönül savını imlerdi betimlerdi Bizlere : "*Yolda yolukturdum büyülü gözü....*" Heeeeeeeeeeeeeeey!

Dahası var -evet- dahası : Pir Sultan diye bir yol eri yol oğlu yol çılgını var öykünçsel akar anılarımızda : Dik başı kıpkızıl Kızıl Uslu bir koşukçu alperen : *"Eti yok kanı yok uçar bir Kuş'tan konuşur erenlerin engin düşlerinde gördükleri : O kuş'un adını bilenler gelsin*" der.

Onun yolsal koşuklarında kendi özü demişken: "*yol eri kandaysa* (neredeyse) *yola çevrilir kendi özümüze gelelim eksikliğin kendi özünde görse o da erdir geçek eren sayılır -bu yolda ölene sor(ğ)u sorulmaz*" der kızıl uslu koşukçu. Ancak "*Bu yola tapınmak gerek oldu Bize*" diye uyarır Bizi.
Tapılası yükünülesi gereken bu Yol kimin yoludur ? hangi Yoldur yavrum sence... ?

-Bizim yol balam... derdi menim anam: Bizim Yol!

Bir de:
"*Yol içinde türlü türlü görgü var görgüsünü görsün otursun kişi*" derdi O kızıl uslu eren.

Bengi gölgesi kıvansın!
Kıvansın bengi gölgesi!

Sonuca doğru:
Bile bilseydik bir de : Bizi... bile bilseydik yavrum!...
Menim ulu dedem Yunus demişken : "*Andan (ondan) yiğrek ne vardur Kişi bile kend(i)özünü...*"

Bügüşsel bir övgü:
"*Kişisi(lik)ten kişi(li)ye varıştır Bizim akışsal adımsal yol öyküncünün devingen öyküsü : bitmez tükenmez sürekli yinelenir gidişimizle yinelenir bakışımızda*".
"*Çizgisel bir belge yontulmuş bir ağaç gövdesi göksel bir taş benizi uçar bir kuş yeleği -örneğin Bizim O en bayrı Kutay adlı kuşun yeleği- yol uzamıdır hepisi burada*" : yolu gidişi akışı bir de Bizi kanıtlar kendi özümüze.
Büyülü O kayalar kabartması Göktürk dedelerimin o maytalman "*Bengi Taşlara*" kazıdıkları gön(g)ül sab (söz/ sav)ları Kırkız apa*larımın o giz dolu yiğitlik Balbal adlı küçücük Sin Taşları ulu Uygur ana atalarımın gökyüzüne ağan o görkemli "*bitik - tezginçleri*" bügü ökmen Kaşgarlı dedemin yolsal "*Gök kızıl ak kara us*"ları hepisi ancak hepisi birer yol gidişidir Yoldur : Bizim Yol.

Bizim Yolun adı da sanı da yalnızca Yoldur. Nitekim yol olmuştur Bizde Yol yola dönüşmüştür Bizde Yol adım yürüyüş gidiş dil us kuş koşuk koşu gözgü : Evren :
Dahası kişioğlunun kendi özü de Bizde Yol olmuştur yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

Değini: menim ulu dedem Yunus'tan:
"*Yol yolsal bir ezgidir*" işiten kulaklarda
"*Göz ise görmek bezeği**" yürüyen adımlarda : -saydam bir Görüm-
Burada Men durmaksızın : "*Güneşin altında yeni bir nesne yok olmayacaktır da*" diyene kas kas gülür:
Nitekim Kendi'm Yol gözüyla görür Öz'ümü

Kim gördü Bizim Yolda balık izlerini
-demek istediğim- ulu suların saydam izlerinin izlerini
-Yol oğlu...

Duymadı Onu evcil koşukçular -gizemci kalıklarında-

Çiçekten çiçeğe ağaçtan ağaca taştan taşa
Yaş* arılar -yavru kelebekler gibi- yolu uçuyorlar Bizim Yolda
-ne denli sarp buruk buruşuk olsa da-

Açıklama: bizim bu Süleymanoğlu'ndan:

Ses ışığından örülmüş kendi sesinin ışığında eğleşmiş
Gidişi yol özdeğinden
Soylu birine benzer bir de -Bizlere- bakarken

Eğnine giyinmiş boyalar yalap yalap parlar şu geceyarısı:
Devingen bu yol akışında
Yol eri : yolcu eren : koşukçu...

(H)örüt kıyısı bir yorumlama: menim ulu dedem Yunus'tan:
Yel eskikçe geçmişten Biz Şimdi'ye donananların:
Gerçekci alnını öpur
Yolda ansızın bir görüş tansığı gibi
Bir de sakın yavrum unutma!:
"*O bakışı Biz baktık*" "*Bakmadan görenler gibi*"
O yolsı yolda -bile- değme nesne kendi yerinde (-biçiminde biçiniminde kılığındadır da-)

Kuş sütü bile eksik olmaz nitekim o yolsı yolda
Tüm yol yürüyüşü binbir sevgi kopar ellerden

Bir de -darıldım sana! diyen biri de bulunmaz aramızda artık
Nitekim : güneş gibi izsiz yüngül* yürüyür geceleyin bile
Yürür ardımızdan gündüz Bizim Yolu -Haydı yavrulaım! diye...
Eskiden olduğu gibi Kendini anlatma!
Nesneyi anlamağa da çalışma!
Alışkanlıklar kötüdür yoldan eder yolcuyu yavrum!
"*Yad gözler*"i var bir de özgeleştirer Bizi bizden

Bizim Yolu bile yorumlamağa kalkarlar
Kuşları taşları bile incelerler titizcesine
Bizim nesneleri tutsaklamağı bulun* almağı bök*lere atmağı tasarlaelar kof beyinciklerinde

-Görmez gözleri kum denizine batsin!...

-"*Ne mutlu nesnelerin yok nedenlerinin derinliğine varanlara*!"
(bin ikiyüz kırk yıllarında: anadolu'nun bitmez tükenmez yollarında)

Son görüş:

Direniş övgüsü

Artık evcil bir varlık değildir koşukçu kılavuz bir Yoldur.
Nitekim koşukçu ölümlüdür Yol ise ölümsüz derdi Yolbilimci Barça
Aktuyunmüzleroğlu

Işık sesinden daha ağır bir anı
Çökür üzerine ansızın
Yol gibi ayık gözgü gibi sayık
Götürür Bizi gök ak kızıl kara uslar çağrışına
Bizden Bize uzanan şu yakın
Uzak yakın
Aydınlığı özgürleştirecek denli özgür
Kurtarıcı
(sıra şimdi Sen'de Heeeeey Sen!...)

Biz yalnızca Biz değil orada
Öncesiz bir yol kılavuzudur ayrıca
Yüksek sesle düşünen adımsal bir Yol -Dil
Yaklaştıkca -Ona- uzaklaşıyor özgelikten
Durkunluktan düşünümsel kölelikten Biz
Sevinçli korkunç bir geçekliğin belleğine anısına taparcasına

İşte şu Biz!
Türkçe titreşimli göksel yolsal gözgüsel ses(lik)ler
Gelecek parmaklarımızın yenilmez yazgısı
Göremediklerimizi anımsıyoruz düşündükçe
Düşünürüz -bir de- Anımsadıkça

Ondan uzak kaldığımız için yaklaşıyoruz Ona böylece
O ise Bize gösteriyor Bizi
Bizle bizlere doğru uzanıyor Biz gibi

Yeni bir öykünçün yepyeni bir başlangıcı olsa gerek şu
-Biz der O Bizlere

Nitekim artık yalnızca bir yol kılavuzudur koşukçu burada:
Kutay uçuşlu Biz orada dolambaçlar dolambacnın sonunda

-Sıra şimdi Sizlerde
Heeeeeeeey! Yavrularım menim yürüyün Yolunuzu...

Sonuç yerine:

Menim ulu Uygur ana atalarımdan (Yedyüz kırlarda Ötüken Yollarında):
“Ming kigelik tilgenin yaratağlag tamğa ayasınta izengülükinte begiz belgülüg közünür”...
Elinin ayasında
Ayağının tabanında
Bin parmaklı tekerlekle donanmış
Bir damğa
Açıkça gözükmektedir...:

Bir Yol bakın!...

“*Yurt oğul uğrun açık olsun*!”

Kanım Heeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeey!

ÜÇÜNCÜ TEZGİNÇ

Yolda Oluş: Kızıl Us

(*yolsal bügüş kıyılarında)*:

... ...
... ...
... ...
... ...

"*Alaca atlıg yol tengri men*	(Alaca atlı Yol Tanrıs'yım men
Yarın kice eşür men	Gece gündüz yürüyürüm
	Karşıda iki çekingen kişioğluna tuş geldim
Utru iki yılığ kişi oğlin soquşmiş	korkmuşlar
Kişi qorqmiş	-Korkmayın! dedim
	Kut verirem men dedim
Qut birgey men timiş	
Ança biling edgü ol"	Bu ırk (fal) yakşıdır belli bilin!)

Irq Bitig

(bir)

Kalabalık gölgeler gömmüşdü bizi kendi gömütlüğüne: "*dokuzyüz altmış*"lardan beri.
Boğmuştu gök gözlerimizi görmez gözler içine.
Nesneleri -kendi özümüzü de- görmek: görmez* bir gözle...

(- **Değini**:
Sak gözümüz Talas'da ağlar oldu: "*yediyüz elli bir*"lerde.
Sol gözümüz oyuldu Kaşgar'de: "*dokuzyüz altmış*"larda.-)

Sonuç:
Başkasının üzerinden atlamak kendi üzerinden sıçramaktan -neredeyse-
Daha kolay daha da elverişli imiş:...

"*Tutku ağrıdır*" bir de yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(iki)

Menim kuşlarım baykuş başta olmak üzere: -bizim eski KUTAY'in bügüşsel çağdaş adı-
Süzgün değil baygın gözleri dalgınbaygın'dır:
Uykuya düşe baykuşcasına bir direniş.

Sonuç:

Kimse kendini bir baykuş olarak -düşde bile- düşlemedi

(üç):
Kişioğlu UMAR kuşu gibi gittiği yoldan geri dönmez.
Yol ise: kendi gidişini Şimdi'ye değgin götürür.
Sürekli yeniden başlar nitekim Bizim Yol : Bura'dan.

Sonuç:
Bir sağ olun! borçluydu ancak ağaca suya taşa kuşa yol gidişine.

Şimdi bulağından kana kana içen bilir bunu yalnızca.

(dört):
Kendi öz doruğuna varan sendelleyecektir yine: "*tüm yakşı nesneler gülseler*" de dudaklarında.

-Oysa akşam çökse bile üzerine çölleşmez Yol Bizde.

Sonuç:
Anıma anıtlar dikilir kuşlarımın uçar belleğinde: kalık özdeğinden.
Artık bir kuş kanatcığı yeter yolcu kişiye:
-"*Yolumuza gidelim yavrum*!" diyen diller var olsun!

(beş):
"*Men bu kulakların duyacagı ağız değilim*" derdi o çılgın koşukçu.
Kuşun -kuş uçuşu denli- kargaşa taşıdığını açıklardı bizlere böylece...

Sonuç:
-Kargaşa değil kuş uçuşunun gerçek nedeni beyim!: uçuştur Uçuş.
(Nitekim uçuş kuş için bir eğlence değildir de uçulası gereken bir kalıktır yol akışında).

(altı):
Kendimize oldukça yakın olduğumuz için Özümüzden uzaklaşır özümüz.
"*Özümüzü bilmedik*" derdi menim ulu dedem Yunus:
Kuşları bilmediğimiz için.

Sonuç:
Iyduk bu Irk Bitig'i açıryorum: Ceyran Karınene'min *Bayatı Irk*'ı açtığı gibi.:

Kutay yavrusuna benzer yolsal bir kuş konuyor gözlerimin seslemine.:
Yorumu ise Uygur ana atalarıma göre şöyledir:
"*Bu ırq kimke kelser ança bilingler edgü ol*" = bu ırk kimese gelse/ çıksa öyle bilinir yakşıdır.
Uçacaksan kuşların gibi gökyüzünü şu yakınlıkta: Şimdi'ye doğru böylesine...

(yedi):
(-Eksikliğimizin asal anakaynağı bir bakımda: yürüyüşlerimizin yetersizliğidir. Duygular kişiyi aldattığı gibi: Kutsuzlaştırır da bakışımızı "*Arı Us*" adlandırdıkları uyduruk tasarımcık-).:
"*Eğitilmiş Duyum*"dur bizim yolsal uslar yol gidişinde yavrum derdi Yolbilimci
Barça Aktuyunmüzleroğlu!
Arı Düş özdeğinden yoğrulmuş olsa bile.

Sonuç:
Koşuğun olduğu yerde koşuş da vardır gidiş de: Bizim Yol da.

(sekiz):
(-Gece bir ağaç değil de burada -söylenlerde söylendiği gibi- Bak!: yaprağı bile yok. Olsa olsa Gece adı takınmış bir kuştur başımızın üstünde :
kanatları karanlık karaltısından.-)

Sonuç:
"*Göze yasak olmaz*": kuşa yasak olmadığı gibi.

(dokuz):
İki sözcük arasında saklı bir koşuktur UMAR adlı: yaslanıp kendi yürüyüşlerine.
Çıkmaktadır yokuş sesliklerini : düşe kalka.

Sonuç:
Başlıca bir ses arayırdı Seslik'ler arasında. Eski seslikler daha yatkınmış gidişine. Kimi şaşır (onun) beğenisine. Kimileyin gülümseyiyor: öke*cesine.

(on):
Görsel koşuk dedikleri kendi öz boytlarını içten görme imiş.
İşitsel koşuk ise kendini başkasına: kabacasına sergileme.

Sonuç:
(-Yol yarasına tuz yağdırmaktadır evcil koşukçunun bilgiçcesine çabaları.-)

(onbir):
Oluruna bırakmıştı kendisıyle de -ancak- baş başa kalmamıştı.:
Dinlemek ise sözkonusu bile değilidi.: uzak değil yol soluktan daha yakın kişioğluna.

Sonuç:
Yolu yol olarak yola taşımak koşuku koşuk olarak koşuğa -bir de- koşuya taşımak olsa gerek: Bizm bu Yol gedişi.

(oniki):
Taşlar bile burada düşünüyor bir birini derinden: kuşların bitkilerin suların birbirini düşündükleri gibi.:
Evcil koşukçu kendi yoksal düşleminde.

Sonuç:
... nitekim hepimizin arakesmez bir nesneyi (-çoğu kez kendimizi de-) unuttuğu bir ortamda: kuş unutmaz (-kendisi başta olmak üzere-) bir nesneciği bile yolsal kalıksal uçuşunda.

Değini:
Ayrıca "*güneşliğimi* unutmuşum*" diye bir savda da bulunmadı bizim bu KUTAY yavrusu : men bileli.

(onüç):
"*Biçim nesnelerin görünür görünüşü (-kılığı-) yok doğrulukları*" olsa bile: bizim özdekle doğruluk kazanmış.: yol gidişinin kişioğluyla doğruluk kazandığı gibi derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

Sonuç:
Doğruluğun başı boş bir yosma olduğunu o uslu ökmenden öğrendikse de: yolsal doğruluğu yermedik adımlarımızla.

(ondört):
(- Sessiz biçinimsiz -bir de- tokunulmazdır: gidiş. Yol kıyısında yolluk arayan arabir dinlenen bir kelebek -yolunu azsa bile- yoldadır yine: bizim bu uğurböceği gibi.

Üzülmeye bir neden yok yavrum!:
Güneş dümdüz dünkü yerde.: Yol ise olduğundan daha aydın.
Yolsal imler ise kuş teleğinden daha gergin.:
"*Ussal doğruluk*" dedikleri bizim şu taşların kuş konmaz sivri görünüşü bir de gerçekliği imiş yalnızca: Şimdi akışında.-)

Sonuç.
Şimdi ile Burayı kesintiye uğratan düşüncelerle uğraşmak kaçınılmazdır yavrum! Ayrıca kuş ayrıcalıklı bir Olaydır: Şimdi ile Bura elgin*liğinde.

(onbeş):
Evsi sezgiler kalığında gözkamaştırıcı karanlık katılaşırdı (-başı üstünde-).
Ölümcül suk*lar konutuydu Orası: yinelenirdi yolsuz ellerinde.

Sonuç:
Evcil koşukçunun koşusuz imgeleri idi orada yolsuz sürünen...

(onaltı):
Yolsal Özüt'ün en gerçek adı yunus'tu Burade Bizde.:
Bir'in çoksı varı çılgın Nesimi adlanırdı.:
Ülküsel toplumun adı ise Uluğ Tayanğu Yusuf.:
Fizuli sanıyla damğalanmış idi gökyüzüne maytalman Uzut* burasızlığı.:
-Bizi aşsa bile çoğu kez Bilişsiz sözcükleriyle...-.

Sonuç:
Nitekim bizde Özüt ile Uzut Yol adlandırdığımız adımsal gidişsel varlığın bulanık bir yansıması gölgesi görünümü (-benzeşmesi/ benzeşimi bile-) değil de: Bizin Yolun kendi özüdür.

(onyedi):
Sayılara gereksinim olmadığı bir evrendir (- "*nesneler birliği*" adlandırılmış-).:
Yol adını taşır ancak burada.: Yunus adıyla anılır Bizde: Yunus.

Sonuç:
Saymadız biz kendimizi: -kimseyi de-.: Sayı usdeyi*'nin en olgun biçimi olsa bile.

Uyarı:
Sayı ile Saymak'ın bir kökten olduğunu unutma yavrum bir de!

(onsekiz):
... nitekim karanlıkta aydınlıkta olduğu gibi ayrımlar yok olur.:
Silinir yolyüzünden kop*.: Bir'e bürünür Biz.: çoksı Birin bire dönüştüğü gibi.: "*At kardaştan daha yeğ olur*".: kuş bizleşir Biz olur.: Bitkiler çiçekler ellerimizin adımlarımızın yıpar*ına dönüşüyor.

Sonuç:
Göze göre değişse bile göz-ellik görünüşlerin gerçeklerin tutarsızlıklarıyla delik deşik olsa da gine bildiğimiz gördüğümüz bir nesne var : Göz... G... Ö... Z... G... Ü.

(ondokuz):
İşitilir sesler var bizim akışsal yolda.: seslik adlanır Bizim Yolda. Pıçıltı sinirden örülmüş : kopuz adlı görünür yolsal imler gibi.: Göz ışığından daha ışıltılı : daha kılavuz.

Sonuç:
Ayakların ucundan başlarmış sürekli yol eskiden beri: ayakların ucundan yavrum! Oralardan ötelerden değil de: Şimdi Burasından... Bak!

(iyirmi):
Parlak bir karanku*dur "*Aydınlık*" dedikleri taşkın bir küçücük yuvarlaklık.: (-"*topuğa varmamış suların deniz ile savaştığı*" gibi menim Yunus dedem demişken-) dikilmiş önümüze ikiyüz yıldan beri.: Boşun boşu Öz ile nelik'e aldırmamak alışkanlığı.: erinçsiz bir uzay.: Çoğsu Bir'i bölüp denemek çabası idi şu bir de.

Sonuç:
Onlar yoktur burada.: yol gidişinde. Bu da Şu olacak kesinlikle.: yürüyüşümüzün Şimdi adlı akışında.: dümdüz Burada!...

(iyirmibir):
Bir de koşarak koşmamaktır yolun çabası düşünerek düşünmemek yaratarak yaratmamak.: Var idi yalnızca: Yol Şimdi yuvasında dinlenen bizim bu KUTAY yavrusu gibi.

Sonuç:
Biz ile Yol vardır.: derinden olan varlıklardır.: gerçeklerdir.: uzam ile öt'de (-Şimdi ile Burada-) devinirler.

(-Buna karşın yolsal varlıkları bulunmayan nesneler yalnızca öte düşkünlerini ilgilendirer: Şimdi ile Burayı bilmeden-)

(iyirmiiki):

Tanrı öncesi: Yol var idi derken "*tanrı sonralaşır*": Öyleliklere Şöyleliklere yerleşir. Nitekim: "*tanrı bir sonradan Biçimdir yol ise önceden bir Öz*" bizim gidişsel yolda.

Sonuç:

Bir de "*büyük sorular*"la uğraşmak bulanık kavramlara sığınmaktır ister istemez.

(iyirmiüç):

Devingen bu yolun akışsal gidişi dolanır dolaşır öteden beri derdi bizim yaşlı ozan -çoculuk çağımızda-.: yolun erinçsel uzamının en yalın en yalınç en kolay yolsal kanıtı şu!...

Sonuç:

Çarpıcı adımsal gerçekler: "*yolsuzlaştırılmış dilek akışları*"nı sergiler böylece derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(iyirmidört):

En yorğun ırmak -sayrıl* olsa bile- tüm ırmaklar gibi denizi düşler. Yolun kişiyi sağlar sayrı demeden düşledği gibi.

Sonuç:

Akış sözcüğünün yolsal anlamıdır bu Bizim Yolda.

(iyirmibeş):

Kimi düşünceleri içten ağlamakla kimisini yüceden gülmekle anlatmak gerekir -bizim yaşlı ozan gibi-.:

(- "*Taşdın yine deli gönül sular gibi çağlarmisin akdın gine kanlı yaşım yollarımı bağlarmisin yavu kıldım*(yitirdim) *men yoldaşı onulmaz bağrımın başı gözlerimin kanlı yaşı ırmak olup çağlarmisin men toprak oldum yoluna sen aşuru gözetirsin şu karşıma göğüs gerip taş bağrılı dağlarmisin karlı dağların başında salkım salkım olan bulut saçın çözüp benim için yaşın yaşın ağlarmisin esridi Yunus'un kanı yoldayım illerim kanı*(hanı/nerede) *Yunus düşte gördü seni sayrımısın sağlarmısın* ?".-)

Sonuç:
Yolun yolsallığı dışlanırsa yaşam gülmez yüzümüze.: Adım ise kıskanar imrener gülünç bir olay başlanar dirliğimizde.: küçücük bir eylemcik bile sonsuz bir oluş içerisinde nitekim.

(iyirmialtı):
Gökyüzünde tanış sesli bir kuduz gürültü.: Bilinçten aşır taşır da güler nesneciklerim.
Kuşlarım ansızın başkalaşır başkalaşırlar: menim kuşlarım.
Aralık aradan kalkır Öt kısalır.: dirlik bir istektir kuş için çiçeksi bir dilek yayılmış çevreye.

Yukarıda ölüm gülünçsu bir olanaklıktır : uçsa da başımızın üstünde : süzülse de yosmacasına.

Sonuç:
(- Bengi Şimdi yuvasında dinlenmektedir bizim yavru kuşların ereksiz erekleri yalnızca.-:

Değini:
I. Kuş durmaksızın kendini Evetler.: Kişioğlu ardışık kendi özünü yadsır.
II. Kuş kendini çoğaltır.: kişioğlu kendi özünü iğdişleyir (iğdiş edir).
III. Kuş bir de gerçeklik üzerinde bulunan Doğru'yu söyler görünüşte süzülen uçuşuyla.: nitekim kuş "*men ben'em*" varam kalık* yolunda "*men kuş olarak ben olmayan değilim*" der. Böylece bizim kuş kendini evetler: yadsımaz kişioğlu gibi kendini. Nitekim kuş: "*kendini ortaya koyma*"nın bilincine varmış uçuşuyla kendi özü üzerine düşünerek. Ayrıca şu kendi özü üzerine düşünmeyi uçağan bir Etkinlik olarak üstenmiştir kalık yolunda...-.)

(iyirmiyedi):
-Kimi kez Var.: Kimi kez Yok olurum derdi menim KUTAY'a benzer Cücükgelin adlı kuşum.: ay güneş yıldız bile değilim böyleyim böyle azacık da şöyle: öyle değil de ancak...

Sonuç:
Kuş yol koşuş koşuk en olgun görünüş.: Çarpıcı gerçekliğin yolda yürüyen doğruluğu. Bir de unutmamışıken: menim KUTAY'a benzer Cücükgelin adlı kuşum ünlü yaygın "*üçleme süreci*" dedikleri: sav karşısav bireşim'i bilmezdi bildiğime göre.: Ayrıca Tin ile Öykünç'e de aldırmazdı.: Tinin görünüşü üzerinden öyküncün de geleceği geçmişi üstünden güle güle

uçardı: Şimdiye doğru. Bu ise -yanılmayın!- bir çatışğı sayılmazdı menim KUTAY'a benzer Cücükgelin adlı kuşum için...:

Gölgesi kıvansın!
Kıvansın bengi gölgesi! Alas Alas Alas!

(iyirmisekiz):

Gömütünü bile göremediğim sevgili Yazan için

"*Ölümü uygulamaktır bir de yolculuk*" : gökyüzünde.: Onunla çiğin çiğine kol kola koşmak.: Biz varken o yoktur.: O varken: Biz Var - Yok'tur.

Sonuç:
*Ölüm.: Bir uyku değildir ölüm.: Nitekim "yakşı uyumak için uyak kalmak" gerekirmiş bir de.: uyku ise düş çayırlığında otarmakmış kimi kez.: Dinlenmek ötesini denemek gibi bir olaycık : yarım bir edim.: Ölüm bir uyku değildir : burada ölüm.: Düşsüz bir atılıştır : kendi öz ötesine geçmek : bilinmez(lik) yollara koyulmaktır yalnızcasına ölüm.: Ölüm iki seslemli bir sözcük bile değildir sözlüklerde tutsak.: Başımızın üstünde dolaşan : soyuk sıcak bir kalık*dır ölüm.: uzaysal uçların berisinde : güncel adımlarımızın bezgin izleridir ölüm.: ölüm durmaksızın bizimle soluklayan : soluğumuzu oğru*casına çalan bir sancıdır ölüm.: kişioğlunun kaçınılmaz "ortak yazgı"sı adlanmış Bizde : yaşam ile yaşanan ölüm.:*
Ölüm.: Kimseyi yaşatmadı : ÖLÜM keni özünü bile.:...

(iyirmidokuz):

Yolun meni gördüğü göz menim Onu gördüğüm gözdür.: Bir bakımda kuş gözüne benzer bir açıdan mana.: Nitekim yol ile biz birdir başlangıçtan beri : iki gözümüz olsa da görmezler gözünde.:

Sonuç:
"*etkin ol*!". Bir de sakın!: Nesneler bize göründükleri gibi yok oldukları gibilerdir... oldukları gibi yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(otuz):

Uzaklardan gelmişti.: Bilinmeyen uzaklardan kişioğlu.:
Uzağına bir kez olsa bile yakınlaşmadı : buradan şu yakın(lık)tan : -yol akışından-.

Sonuç:
(- Menim ulu Uygur ana atalarım demişken: "... *kördüm irinç yarlığ umuğsuz inağsız bu tınlığlar montağ emgeklig yolta tururlar*: ... bu tınlık (canlı)ları dağınık yoksul mutsuz yölek*siz bir durumda gördüm. Acılarla sızılarla sığıntılarla dolu yollarda durmuşlardır...-)

Değini: bizim bu Süleymanoğlu'ndan:
Yolsuz kişi ne bilsin menim ulu Uygur ana atalarımın yolsal bügüşünü... ne bilsin!...

(otuzbir):
Bir de Soruyla: nesneden uzaklaşır kişioğlu (- Kuş soru sormaz.: Yol da kanıtlamaz kendini adımlarla.-).: soru ile kendi öz arasında bir uçurumsı aralık yaratır yalnızca : Biz kimi kez. Soru nedenleri aramak olsa da : kurdalamaktır çoğu kez.:

Bir de sakın yavrum!: aralığı kaldırmak kendi özüne yakınlaşmak değildir derdi Yolbilimci Barça aktuyunmüzleroğlu.

Sonuç:
(- Gerçekte "*benzeşmeler değil de ayrımlardır birbirine benzeyen*".: Ölüm ile yaşamın benzerliği gibi örneğin.:
Ayrıca "*Benzer yalnızca benzerliğini değil karşıtını (da) bilir: benzer*" derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.-)

(otuziki):
(- Kiminse kimi yürüdüyü sözkonusu değildir Bizim bu Yol gedişinde...-)

Sonuç:
Nitekim yolun özüdür kişioğlu Bizim Yolda: yolcu ile Yoldur Bizim bu çılgın koşukçu Nesimi demişken.

(otuzüç):
Bir de (-menim ulu dedelerimin gördüğü-) yolsal imleri gidişsel ula*ları vardır nesnelerin yarım nesnelerin nesneciklerin.: Bilmedik görmedik yazık bize! Esrikdik önceden kendimizden geçmemişdik ancak.:
kimimiz "*nesnelerin ardında uyuyan saklanan nesneyi*" arayırdı : bilgiçcesine.: Kimimizse görünüşlerde süzülen akışkan gerçeleri avlamağa kalkmıştı bilgincesine.

Sonuç:
Biz menim Yunus dedem demişken: "*kendi özümüzü bile bilemediz"* üstelik oldukça da mutlu davranırdız: kalıksız evlerimizde.

(otuzdört):
Görünen görünmeyen nesnelerin görünmezleştiği yerde susar kimi kuşlar.: Belirsizlik burada bir içe giriştir : "*gidişsellikten akışa dönüştür*".: Bu bizim Yunus'un Nesimi'nin söyledikleri : *"Kuş dilidir munu (bunu) süleyman biler ancak..."*

Sonuç:
Dilin dili (-Koşuk-) olmasa ne olur yavrum sence ?...:
(-Nesnelerin dili yok derlermiş kimi bilginler menim kuşlarım gibi.-)

Yorumlama:
Tüm yolcu koşukların (koşukçuların değil de) gidişinde koşuk(sal)dan daha yırsal bir koşuk bulnmaktadır yavrum! derdi Yolbilimci Barça aktuyunmüzleroğlu.

Uyarı:
(- Unutmamışiken bizim bu süleymanoğlu yetkeli bir kuşbilimci olarak Kuş Dili araştırıcısı olduğu da artık "*uçuşsal kuş dili öyküncü*"nde bütün diri ölü kuşların dilleri uzmanı gibi ün kazanmıştır derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.)

(otuzbeş):
(-Süre: bilince dönüşür sürekli Bizde.: Bilinç kendini düşünüyor yol gidişinde.: Bellek ise anlık*sız uyanır ansızın gözlerimizde-).:
Özbilinç : yola bastığımız ilk gidişsel ayaktır Burada...

Sonuç:
Kişioğlunun yolu(nu) belirlemesinden çok : yolun kişioğlunu belirlemesi sözkonusudur Bizde : kişi değil de yoldur kişiyi koşturan koşuklaştıran...

(otuzaltı):
Satın alacakmışcasına bakır nesnelere -bizlere de-
Karanlık koşukuyla ışığın yolunu kesmek görmemektir yolu kendi özüne bakmak da değildir.: (Nitekim "*bilmek öğrenmek*" değildir sanıldığı gibi : nesnelerin üzerinden atlamaktır ylanızca derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu).

Sonuç:
Nesneler Ayrımlıdırlar birlikte Bir'dirler de ayrımlılıklarında satın alınmazlar.: Nitekim sayılmazlar kolaycasına.

(otuzyedi):
Geçici yollar var kalıcı yollara benzer azıcık.: Bakışına dönüşer evcil koşukçunun : varoluşuna da.:
Deneyimüstü salaklıklar döngesi şu yavrum!: kim ne derse desin.

Sonuç:
Geçici ile kalıcı arasında kurulan ilinti : bilen ile bilinen arasında oluşan benzerlik değildir : olan ile olmayandır : Bizim yolsal bügüşte.

(otuzsekiz):
Onların yoz yolaklarda uyudukları oyalandıkları bakışlarının tutarsızlığından yağmaktadır koşuklarına.
(-Yolun atar damarlarında kan sonsuzcasına dolaşan bir yolda oluş varoluş doruklarını bile geride bırakır...-)

Ilgımlara pusarıklara yalgınlara gömülmüş koşusuz kanlar onlarınkı yavrum! derdi yolbilimci Barça Aktoyunmüzleroğlu.

Sonuç:
"*Kan özüt'tür*.: *Kanla yazılan okumağa değer yalnızca*". : Kanın özüt olduğunu öğrendik artık : Biz'in gidişsel yol akışında: Burada...
kan da özüt de Bizim Yola dönşüyor Bizim Yola... Burada!...

(otuzdokuz):
Yalnızca kısa bir öykünçsel girişimide bulundu Biz.: durmaksızın değişen devinen akışsal yol öyküncune.:
Başlanışı olmayanın sonu da olmaz derler Bizim bügü ökmenler : öncesizdir sonsuzdur bengidir Bizim Yol nitekim.

Sonuç:
"*Değişmeyen bir varlığın öyküncü de olmaz*" yavrum! Nitekim bir bilinç varlığıdır öykünç: özbilinç derlermiş kimileyin örneğin.: "*sürekli bir nesnenin bilincinde olmak -o nesnenin- bilincine varmak*"tır: Bizim Yolda.: En sonda ise onun bilincinde yuva kurmak: menim kuşlarım gibi.: Kendini de böylece kanıtlar kişioğlu kendi özüne.

(kırk):
Ağaçları ağaç adlandırmak -hele- olası.: Bitkiler bitki kokuyor yürüşümüzde çiçekler ise yıpar*sı kalık*.
Kuşlar -yavrularım menim- tansu düşlerimizi süsliyorlar süzgün uçuşlarıyla gökyüzünde.
Bölüşmek için bir nesnemiz yarım nesnemiz var bir de yolsal ellerimizde.

Sonuç:
Menim ulu dedem Korkut demişken: bir nesne var yürümeye ancak...

(kırkbir):
Öncelikle dingin bir dinginlik gerekir.: sonra yürümek bir yere gitmemek isteği dileği: hepisi bu! derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci yoloğlu. : Yola koyulmak gerek "*ereksiz ereklilik*" olsa da...

Sonuç:
Yolun geçmişi Bizde Şimdi ışığı altında yürüyor: Burada bizimle...

(kırkiki):
(Bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'nun öfkeli ayrıca töredışı koşuklarından bir kaç dize)
-Korkmayır korkuyu bile öteleştirir. Şu sarsak korkmazlar için tüm nesneler -tınlı tınsız- yalnızca bir üretim özellikle tüketim aracı...
Tüket! Tüket seni ersek çocuğu!: kendini tükettiğin gibi tüket!-

Sonuç: (Bizim bu süleymanoğlu'ndan)
Uygarca kuşlar bilgece bitkiler ökmence sular bügüce atlar düşünürce taşlar da varmış: orada o yolda Onlardan: O yaramaz "*kimse - olay*"lardan önce...

(kırküç):
Men-Yol bilincinde yuva kurmak olmuştur öteden beri: Bizim koşuk. İlk kıvılcımların parladığı yere yöneliş.
Sönmez yula* sönmemiş ancak...

Sonuç:
Evcil koşukçu(lar) sevinmesin bir de : MEN'in izini sürelim biz öyleyse diye...

(kırkdört):
Bir de MEN kapısının bir kanadı sürekli açık kalır Onların evsi koşuklarında.: Eve sığmadı Bizim bu Men-Yol akışsal öykünç gidişinde.

Sonuç:
Bir de bizim güler nesneler güler yürüyüşler gibi konuşur çoğu kez : Bizim Yolda.

(kırkbeş):
Sırtını sözcüğe imgeye ayrıca Koşuksallığa dayatanlar da vardır.: Üstelik igin* çok öküş köp.:
Bir takım oyalayıcı kavramlar dumanı şunlar yoldışı kurgular tasarımı derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Sonuç:
"*Bilinmeyeni bilinir duruma getirmek -onu- saklandığı yerde bulup da dışarı çıkarmak (-gözetim altına almak-) imgesi*".: Onların eve kapanış evcilleşme sayrılğının bilgiçce örtüsüdür bir de şu güzel anlatımlar yavrum!

(kırkaltı):
Dipsiz uçuruma yollanan yolakların bulanık belirtileridir şu!: kendi kendini kendi üretmiş bir tecim nesnesi durumuna getirmiş: evcil koşukçunun dürtüsü.: koşuğa oturttuğunu sanır iyicesine bir de: Özne ile Nesne adlandırdığı yapıntıları.

Sonuç:
Karşısına çıkan deniştirilmiş evren acınacak kavramlar yıgını yalnızca: (özütün taşlaşması tinin Taşıllaşması derdi buna Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu).

(kırkyedi):
Başkasının -ötekinin de- ölçüsüne dönüşmek: özüt ile gövdenin belirsiz söyleşimi.: bir kötü oyunmu yoksa gevdenin sürtük* özütsüzluğü ?
"*Gelecek nesnelere doğru koşmak*" adıyla: yüzülür asılır nesne nesneden:
"*Nesnelere özenle bakmak bir yana dursu*n... ...".

Sonuç: (bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan)
"*Birbiriyle bağdaşan gövdeler adımlar birbirilerinin yolsal gücünü çoğaltırken:*

Birbiriyle bağdaşmayan gövdeler adımlar ise keni yolsal güçlerini yok etmekte Gelecek adıyla...".
Nitekim kimse Gelecek(in) öyküncünü öyküleyemez: bizim şu Çokbilmiş Bizdenyeğler bile.

(- **Değini**:
"*Geleceğe Dönmek*" de geleceğe sığınmağın başka bir kılığı olsa gerek yavrum! derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.-)

(kırksekiz):
Bizim şu Bizdenyeğler'in düzmece "*koşuk(sal) kuramlar*"ı dışına çıkmak istemez evcil koşukçu.: Özellikle bizim şu sevgili "*koşuksallık*" düşkünleri...

Sonuç:
Örneğin bizim yola sığmaz şu başgın (klasik) dediğimiz yıldızlar.:
Nevayi Fizuli Baki Galip'in arapsım acemsim ölçeğin dışına çıkmadıkları çıkamadıkları gibi... derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

(kırkdokuz):
Tüm öykünçlerle ilgilendi: Biz. Özellikle Men - Yol - Kuş öyküncüyle. Ayrıca şaşmaz öykunççülük uzmanlığı da böylece evrenselleşti -bilindiği üzere- : yol akışında...

Sonuç:
BİZ yalnızca kendini evetler yol gidişinde. : Öykünç ise adımlarının geride dinlendiği iz'lerdir ula'sıdır im'idir Bizi izlese de izlemese de...

(elli):
Kendine tapınkmışcasına tapan bizim bu şu o evcil koşukçular.:
Evrene bir de: at kuş taş ağaç yol uğurböceği gözüyle baksaydılar da...

Sonuç:
Ne olurdu yavrum sence? Ne olurdu... derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(ellibir):
İlgi çıkar sayrılığına yakalanırken: koşuk yol kapatıcılık yapar kendi öz akışına...

Sonuç: (bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'ndan)
Soyutu somuta bağlamak yetisinden konuşar bir de O e r s e k ç o c u ğ u...

(elliiki):
Yeltek başıboş yürümektedir evcil koşukçunun yürüşü.: kendi özü bile salaklığının ayırımında.: Gidişsel yol yok oldu ellerinde gereksiz nesnelerden soyunmak adıyla.: (yarımyamalak sözcükler - imgeler yığını...).

Sonuç:
"*Yetiler arasında bir uyum sağlamak*" bir yana dursun. : imgelem ile us anlam ile duyum arasında "*oluşan*" sonu gelmez : bizim şu Bizdenyeğlercesine savaşımı daha da gerginleştirmeye kalkıyor evcil koşukçu koşuksallık adıyla sevine sevine derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

(elliüç):
(-"*Evrensel koşuk*" dedikleri "*Evrenselleşme*" dediklerinden daha gülünçtür.: "*Bizdenyeğlerleşme*"nin taylan*sı boyunbağılı çağdaş adı olsa gerek şu! Şöyle değilmi yavrum?-...)

Sonuç:
"*Bırakın yapsınlar bırakın geçsinler*".: evet bırakın a... a... s... k... nler...

(ellidört):
Yetkeli bir kuşbilimcinin Kuş Övgüsü'nden dizeler:
Yontulmadı kuşun güzelliği çizilmedi yazılmadı görülmedi de bakıldı yalnızca bir kaç kez ne yazık!
Oysa yolun yetkinleşmesidir Kuş yolun saltık güzel(lik) görünüşü.
Kuşun göyçek*liklerini yansıtan bir gözgüdür: Kuş.
Bir de Güzel değildir yalnızca Gözellik'in saydam görünüşü tümüyle.:
Nitekim uçuşu kendini kanıtlamaz bizlere yosmacasına davranmadığı için.
Bizi devindirer düşündürer kanatlandırar da.
Uçuşsal boya öng*lerin açık gizine ağdırar bizi.

Yoldur yolcudur koşukçudur uçar başımızın üstünde: Kuş.
Süzülür açır da bizi kendi özümüze: kapatır da kimi kez sivri gürültüler önünde. : Özgürlüktür yol gibi dinlenirik kanatlarının göksel gölgesinde: dün gün*...

Bilgiçce bir açıklama:

(-Güzellik kavrama bağlı değil kavramdan asılı değil men bildiğim-)
Kaypak bir çığırı seçmiş bir koşukçu da: "*güzel(lik) sürekli şaşırtıcıdır*" derdi.
Tanımadığım birisi de : "*güzellik simgenin simgesidir*. *Nitekim açıklar açıka vurur anlatmaz bir nesneyi*" (inanın! Men de kulak suçlusuyum ancak bu konuda).

Başka bir koşuksal sav!:
"*Güzellik göze seslener eğretilik* (çirkinkik) *ise kulağa*" derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu.

Yorumlama:
Kişioğlunun edimleri etkinlikleri birbirine sayğısızlık ederken:
Ayakta tutar arasız uyarar yolsal kendi özümüze uyum saklamağı öğreter ayrıca Bize Kuş.

-*Bengi gölgesi kıvansın*!
Kıvansın bengi gölgesi!

Sonuç:
Uçagan saydam bir gizdir gizi açan açar*dır açkıç*dır da: uçuşuna benzer yuvasına da: -tutkulu bir arayış olsa bile-
Koşukçu ile yol arasında dikilmiş evcilliği giderer ancak.

(ellibeş):
Sonlunun (-Bizim-) içinde içerisinde yürüyen sosuz bir... bir...

Sonuç:
Anlayabilsek de bir...

(ellialtı):
"*İstenç*" dedikleri Bizim bu uçagan saydam gizdir: Kuş. Düşlerimiz duyguyu azıcık eğitseydi onların (-evcil koşukçuların-) gizemci çöllüğune düşmezdi bir de Biz.
Bizim ödevimise: olmayanları -olması gerekenleri de- yok yalnızca olanları -örneğin Bizim Yolu- yürümek olmuştur başlangıçtan beri.

Sonuç:
"*Giz*" dedikleri varolmayandır olan ile olması gereken -bile- birdir: özdeştir de. Yol ile yolcunun bir olduğu gibi.

(elliyedi):
Yürümek Bizim yazılmamış yazgı'mız ayrıca alınyazı'mıdır da.
Bilmediğimiz tanıyamadığımız nesneler yarım nesneler bir de: *Bulunç Ezinci* diye birisi de dikilir önümüze üstelik -yürürken örneğin- : kaypak kayagan çığırların yazgısı gibi Bizim bu çılgın koşukçu Nesimi demişken.

Sonuç:
"*Kavramsal düşünme*"yi kendi alınyazısına dönüştürüyor evcil koşukçu...:
Menim yavru kuşlarıma bile gerekmeyen bir bilmem ne! örneğin...

(ellisekiz):
"*Bakılacak biricik yer yoldur*" : öykünçseleşmiş öykunçselleşmemiş yol.
Burada Bilmek değil de yavrum! : An -la - ma - k'tır (-yola koyulmak daha doğrusu-) Yol.
Bir de : ilkel anlamsız anlamlı düşünmeler uyumsuz yürüyüşler bile
Orada (-abartılmadan eksilmeden-) kendi Yokanlamlarına kavuşırlar.

Sonuç:
Menim ulu Uygur ana atalarımın dediklerine göre: "*ovt önglüg qıpqızıl saçların artlarına idip*...: (od önglü* kıpkızıl saçlarını arkalarına atıp...) bilinmez sulara doğru yollanan bulakların "*sulaşması*"nın akışsal anlamını durmaksızın aramak... araya araya koşmak... evet...

(ellidokuz):
Sivri yürüyüşlerle eşkin bir at gibi uçsa da: bizim KUTAY'ın gölgesi başımızın üstünde kasırğalı yürüyüşlerin tutkularını avundurar. Avuntı ise: yollukumuzun en bay okşayışıdır yol gözünde.: imgelere biçimlere biçinimlere betilere tasarlara tasarımlara tasarılara düşlemlere imglemlere bile gerek kalmadı artık.

Sonuç:
Anlatılmaz bir gülümsemeyle bakar evcil koşukçu yolcu koşukçuya : kimi -yoldan çıkmış- koşukçuların menim ulu dedem Yunus'un yolsal koşuklarına baktıkları -görmez bakışlar(ı)- gibi.

(altmış):
(-Bizim gidişte yürüyüşte akışta yolun başat olması -sanıldığı gibi- nedensiz bir kaç yıgın yanılsamalar imgesi değil de yolsal gidiştir: kendi yolunu yürür yalnızca...-)

Sonuç:
Yol Bizde -söylenenlerin tersine- : bir anlatım biçinimi de değil (-nitekim uzut*da değil yol-) olsa olsa gidişin önü alınmaz akışın dur! deyilmez devingen biçinimidir yalnızca.

(altmışbir):
Yol için derdi aravermeden yinelemekten ikileyü*lemekten de usanmazdı. : O dedikleri O'dur O olmayandır da. : Biz örneğin.

Sonuç:
O o olarak O olmayandır da Yol akışında. Nitekim bir ırmakta iki tür su akmaz oğlum! derdi menim atam Süleyman Cavadoğlu...
Bu "*unutulmuş unutturulmuş yolsal bir düşünmenin öyküncüdür öykusudur*"...

Bir de: "*Suwung adaqı andağ bolsar uluğ qumka tursa suw qum alınga ilinser...*" : (suyun ayağı ulu kumluğa dayansa su kumun önünde takılıp kalsa...) ne olur sence yavrum nasıl olur şu? diye sorarlardı menim ulu Uygur ana atalarım...

(altmışiki):
Özel bir savda bulunmayan çiçekler vardır Bizim yol gidişinde.: Bizim yola da benzerler arabir. Gizli bucaklarda saklanarlar kimi kez : menim KUTAY'a benzer Cücükgelin bile bilmezdi yolsal yıparlarını.

Sonuç:
Bir de kendi uçagan küçücük beynini de yormazdı boşu boşuna (senin gibi!).

(altmışüç):
Kuş kendi yuvasında dinlener.: Dinlenmek ise Düşün'süzlüktür Özgürlüktür kuş için.: nitekim kuş uçarken bile kanatlarına düşünmez yolluğa azığa özellikle de düşünsel açıdan yanaşmaz.: kuş bir kez olsa bile uçagan beynini kavramsallaştırmaz.
Ne mutlu Bizim kuşa! Yaşar ancak ha!... Yaşar!...

-*Bengi gölgesi kıvansın*!
-*Kıvansın bengi gölgesi*!

Sonuç:

Benzer bir boyada okşar bir öng*de uçmaz : benzerlik içinde benzersizlik sergisidir : Bizim (-Bu-) Kuş.

Yorumlama:
Yol bir kavrama dönüşerse artık yol sayılmaz.

Yolla söyleşi : açık bir söyleşidir
Nitekim Bizim Yol -yol olarak- yolun evrensel gidişsel bilincidir bilimidir bilgisidir...

İşte bu Yol!
Bu yol balm!...: Bizim Yol... derdi menim anam:
Yolun Açık olsun yavrum!:

Kanım Heeeeeeeeeeeeeeeeeeeeey!

DÖRDÜNCÜ TEZGİNÇ

Yolla Gidiş: Kara Us

... ...
... ...
... ...
... ...

"Yol gidişsel bir evrendir yol:
dikilip adımlarımızın önüne öteden beri"
Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu

"*Öykünç dayanmış biz ise SONRADA döneminde yaşıyoruz*" derdi yolsuz bir evcil öykünçcü/

Bu Bizim YOL şimdi'ye değgin yazılmış en gerçek akışsal öykünç'dür yolun durmadığı dayanmadığı gibi öykünç de dayanmaz durmaz duramaz/

Yol SON değil SONRASI yoktur durmaksızın başlanışını anımsatır bizler: nitekim sürekli başlıyoruz biz yolu gidişimizle/

Kişioğlu "*Davranış*"larnın yıgını değil de gidişsel bir devinimdir yol uzantısında: düşe kalka yürüse de çoğu kez/

Yürüyen kişiyle yaşıttır Yol: "*men bilinci*" gidişin ilk ışıltısı olarak yolda oluşur yalnızca/

Kendi adımlarının dışına çıkamaz yolcu koşukçu: "*ırasının yolsal oyuklarında gizlenen*" izlerini yürüyor yalnızca/

Meni Sende seni mende yürümektedir: bu Bizim Yol/

Yol gidilmesi gereken açık bir (h)örüt'tür: bitmemiş yaşamın tükenmez örgüsüdür: önümüzde uzanmış başlangıçtan beri/

Kişinin Neresi olmadığı gibi yolun da Nedeni yok: "*Kızılçiçeğin nedeni olmadığı*" gibi/

Kişioğlu yolsal bir akıştır: nitekim Oluşu yoldur/

Kendi özüne göçmektir durmaksızın: yol/

Yolcu koşukçu yolun uzayıdır: oylumu da uzamı da uzantısı da koşmakdır nitekim: Koşuk(çu) Bizde/

Düşünen düşünülen düşünce özdeştir Bizim Yolda Bir'dir: yol akışında/

Kişioğlu yalnızca kendi özünü yürüyerek yollaşır yolsallaşır: özgürleşir kendi Özü olur/

Tin: Tınlık'ların özgür özbilinçli Özüt'üdür yol gidişinde/

Yürüyüşte gidişte: başlıca yaşamı yaşama özgür olanı da öğrenir kişioğlu/

Kişioğlu: yalnızca kendi yürüyüşünün özetidir : Bizim Yolda/

(- Bütün nesneler biricik yoldur: "*Geçmiş şimdi gelecek*" dediklerinin de doğru yalın adıdır Yol Bizde-)/

"*Bilinç evrenin kursağı*" değil beyim!: yolun uzamıdır/

Kişioğlu ile Yol arasında oluşan sonsuz Söyleşimlerin sonucudur: bilinç ile özbiliç/

Bilinçin sarsılmaz ulu (temeli) özbilinçtir: yolda oluşur yalnızca yol gidişinde/

"*Kişioğlu Bilinçdir*"se: Bizim Yol özbilinç olmuştur başlangıçtan beri/

"*Doğruluk dilin yarattığı bir kavram olsa*" da yolsal söyleşimler sonucu ortaya çıkmış gidişsel bir özbilince dönüşür: Bizim yolda böylecesine.../

(-**Açıklama**:
Doğruluk'un kendi öz içinde yok -bir yanılsama sonucu olarak- olduğu varsayımı göz önüne alınsa bile yine de içkin nesnel gerçek bir Doğruluk- örneğin Yürümek- geride kalır. Kimi çığıraçıcı düşünürlerin: Doğruluk'un anlamak algılamak değil de Görmek adlandırdıkları oldukça düşündürücüdür burada derdi bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu-)

Değini:
"*Bilinci bilmek*" -Öğrenmek değil de- "*bilinci bilinçleştirmek*"tir: yol akışında derdi Yolbilimci Barça Aktuyunmüzleroğlu.

(***Umay Karınene'min yayımlanmamış bir koşukundan dizeler***:
... ilk kez olarak görünür bir bilinç gibi konur ellerine doğruluk

-Kendi eğitilmiş duygularıyla kurduğu yuvada yumurtalar bilinç nitekim...-
-Tut meni! Okşa meni! demeden
O bizim ökeler ökesinin ellerine bile konmamışcasına davranır
Doğruluk yağıları sürgün ettiler onu yürüyüşlerinden
Öte'ye attılar Beri'den...)

Varolmak yolsal adımlarımızın önünde yürüyen Erinçdir/

Etkinliklerimizi erinçliğimizi sergiler adımlarımızın önüne Erinç/

Erinç yalnızca yolda bulunuyor yolda yürülüyor/

Erinci yok edenler gölgesine sığınarlar kuru adına barınarlar/

Yol - Erinç ayraca ( ) alınamaz: gövdesi yoldur tini özbilinç ayraca siğamaz görüldüğü gibi/

VARdir yol var olur oluşur yenileşir devinir değişir yönelir bize yönetir bizi
Yol bizden asılı biz yoldan gövdenin tinden asılı olduğu gibi: koşut yürüyüş/

Yolu(n) yitiren kimse kendi özünü yitirer Beri'den uzaklaşar: erincini Öte'lerde arar.../

Yol konuşarken kişioğlu susar yürümeye çalışar/

Yol arasız bizi düşler bizi düşüner/

Varlık ile Yokluk dedikleri Bizim Yolsuz soyut kavramlardır : bir Edi* Bizim Yol için geçerli değildir/

Boşluk ile Kargaşa yolsuzlukun erinçsiz uçurumudur : gine de bir Edi/

Yolun tözü ilineği yoktur : yorulmaz yolcusu vardır/

Yola varmak -yolda olmak- yolu algılamak yola arka durmaktır yola yölek sağlamaktır: nitekim kişioğlunun yöleğiyle yürüyor yol Bizim Yolda/

(***Nazḫanım Karınene'nin gizli koşuklarından bir kaç dize***:
... gözde bu kuş! Anlıkta yapraklanan şu ağaç! elde o taş!:
Bir bakımda yola benzer bir açıdan taşa ağaca gökyüzüne
-Köçünüz ödüş (saatiniz)nüz kaçtır balam?
-Yanıtlar bir ağızdan: kuş taş ağaç gökyüzü-
-Şimdi'dir anam!: Şimdi sürekli Bizde : Bizim Yolda Burada)

Geçmiş ile Gelecek arasında akan Şimdi'ye varmaktır Bizim Yol: Burada : Şimdi koynunda/

Akışsal Şimi öyküncünün en doğru içdenlik öykücüsüdür Bizim Yol Burada/

Uğraşmak değil yolla -evcil koşukçular gibi- koşulmaktır ona kendimizi ona avlatmaktır tümüyle erek/

Bilinçli gözlerdedir yol: sürekli buradadır : bizimle birlikte yol gidişinde/

Yol aşıp taşıyor Bizim Yol'dan/

Yol yolcuya düşünen karşılıksız bir gidiştir/

Bizi: kendi özümüze götürmektir yol/

Susar dinler yol çoğu kez: ne nasıl söyleyeceğini yürür/

Tüm geçersizlikleri geçerli kılmaktır : Bu Bizim Yol Bizim Yolda/

Yol durmaksızın yollayır yollanır yollandırır/

Yol keni özünü gizletmez gördürür göründürür Bize/

Yol bizi kendi özümüze görünç*lendirir/

Yol devingen bir erinçtir: kendi öz Şimdi gidişinde/

Yolun yolsal gizleri : yalnızca uzantısında açıkavurur/

Yol Ötesel kavramından arınmış : akar bir Beri'sel(lik)tir/

Yol yorumlanamaz yorumun keni özüdür/

Yol çıplaklıktır yalınçlıktır açıklıktır/

Yol akı*casına bir ülüş* bölüşdür/

Yol özlediğimiz Yunus'casına bir yolsal dinleyiştir/

Yol Öt'dir Uzay'dır Çağ'dır Oğur*'dur Köç'dür Ödüş*tür/

Yol kendimizi ölçecek ölçüttür ölçektir ölçüdür/

Yol adımlarımızın gidişimizin erinçsel avuntusudur/

Yol sürekli kendinden önce koşan bir uzantıdır/

Yol "*Anlama*"'yı gidişsel Anlamak kılmaktır : Bizim Yolda Burada/

Yol anıdır anıştır andırıştır/

Yol: dilin düşünmenin koşukun koşunun uzutun adımsal doğruluğudur/

Sonuç yerine:
Geçmiş şu yakınlıktadır:
Yol koynunda sürekli Şimdi olur : Geçmiş
Geleceğe dönüşüyor burada : Biz

(-"*Bütün nesnelerin geçmişe benzdeliği*" savı şu olsa gerek oğlum!
derdi menim anam son görüşümüzde.-)

İmdi ne demek istemediğim belli olsa gerek yavrum!: -en azından Burada-
Yola koyulmak susku olsa bile: konuşmamak da değildir
Nitekim susku artık sessizlik değil burada
Durgunluk dinginlik de sayılmaz ayrıca...

Bu Yol balam!
İşte Bizim Yol... dedi menim anam: yolun açık olsun!

"*Yurt oğul uğrun açık olsun sağ esen varup gelesen! Geleceğin varsa*" :

Kanım Heeeeeeeeeey!

... ...
... ...
... ...
... ...

Çağdaş Türkçe'de kullanılmayan sözcükler:
Açar: yunanca "anaahtar"ın karşılığı (Az. deyişi). Bak! Açkçık.
Açkıç: açar, anahtar (eski Türkçe).
Ağan: dua (Dede Korkut Boyları). Bu sözcüğün Dedekorkutbilimcilerce yanlışcasına yorumlanmasını eski Türk deyişlerine dayanarak kanıtlamıştır (C. Beydili, "Türk Mitolojsi Ansiklopedik Sözlüğü" s. 30).
Akı: cömert (eski/ ortra Türkçe).
Al: 1- hile. 2- Türk söylencinde yenidoğmuş bebekleri çalan "Al Kadın". "Albilimci"lik bizim bu Bizdenyeğlerbilimci Yoloğlu'nun özel bir uzmanlığı idi.
Alas: Amin! (eski yakutça).
Andak: öyle, şöyle, o denli, onca (eski Türkçe).
Anlık (An): zihin.
Anuk: hazır (eski Uygur deyişi).
Anumak (anımak): hazırlamak.
Arkık: inatçı, direngen (eski Türkçe).
Arkış: kervan (eski/ orta Türkçe).
Arsal: kızıla çalan (Kaşgarlı Divan).
Artak: (artamak eyleminden) bozuk, yıkık, harap, boğulmuş.
Apa: ata, ecdat, büyük (ünvanlarda. Eski Türkçe).
Aynabilimci: şeytanbilimci.
Bala: yavru (Az. deyişi).
Başkın: klasik.
Bat: hemen (Kaşgarlı Divan).
Biçinim: burada Osmanlıca Şekil karşılıği olarak önerilmiştir. Ayrıca Biçim (forme) ise yalnızca Surat anlamında kullanılmıştır bu (h)örütde.
Barça: 1- tüm, bütün, hepsi, tamami. 2- özlük ad örneğin: Barça Tuyun (eski Uygur deyişi).
Bezek: süs (Az. deyişi).
Boşuk: izin, genel anlamda tatil (eski Türkçe). Bu sözcük Kutadgu Bilig'de: ihsan, bölek (hediye) anlamlarında kullanılmıştır.
Boşkut: öğrence, ders (Kaşgarlı Divan),
Bulun: esir (eski Türkçe).
Bök: zindan (eski Uygur deyişi).
Böke: 1- kahraman. 2- pehlivan (eski uygur deyişi).
Bügü (bögü): bilge, bilgin, felsefeci (eski Uygur deyişi) bak! Ökmen.
Bügüş: "Hikmet" (dar anlamda), felsef.
Bürt: kabus, karabasma, karabasan (Kaşgarlı Divan).
Çaknak: panik, ürkü. Kaçıt (Kaşgarlı Divan), (Az. Deyişi).
Çekinçeli: tehlikeli.
Çav: ses (eski Türkçe).
Çın: gerçek, doğru. Çağdaş Güney Az. deyişinde ise "Çin" biçiniminde kullanılmaktadır (eski Türkçe).

Çimmek: yüzmek, yıkanmak, yuyunmak. “çimerlik”: plaj (Az. Deyişi).
Danmak: inkar etmek (Az. deyişi),
Didergin: aylak, avare (Az. deyişi).
Dün gün: gece gündüz (eski/ orta Türkçe).
Edi: hiç, asla (eski Türkçe).
Ekinim: kültür.
Elgin: garip.
Ersek: sürtük, orospu (Kaşgarlı Divan).
Gergi: perde.
Görmez: kör (eski Oğuz deyişi).
Görünç: tıyatro (eski Uygur deyişi).
Göy (gök): 1- mavi. 2- gök (Az. deyişi).
Göyçek (kökçe): Gök gbi, çok güzel (Az. deyişi).
Gözgü (güzgü): ayna (Az. deyişi).
Güneşlik: şemsiye.
Hörüt (Örüt): metin.
İgen: çok. “igen çok” deyince daha çok, çok çok demek idi eski Türkçede.
Iduk: kutsal, mübarek (eski Türkçe).
İkileyü: yineleme, tikrar (eski Uygur deyişi).
Irk: fal (eski Türkçe).
Kalık: hava (eski Uygur deyişi).
Kam: şaman (eski Türkçe).
Karanku: karanlık (eski Oğuz Türkçesi).
Köç: saat (Kaşgarlı Divan) bak! Ödüş.
Könü: 1- doğru, dürüst, sadık, samimi, sahih 2- gerçek (eski Uygur deyişi).
Koldaş: dost (eski Oğuz deyişi).
Köp: çok, bol (eski Uygur deyişi).
Kövez: burnu kalıkta (havada), mağrur (eski Uygur deyişi).
Kop: tümüyle, tamamiyle, hep (eski Türkçe).

Koşmak: Az. Türkçesinde “koşuk koşmak” = (şiir yazmak) demektir. Bu

(h)örtüte başlıca bu anlam göz önüne alınmalıdır.

Koşuk: Arabçe Şiir karşılığı olarak kullanılmıştır (eski Uygur deyişi).
Kutar: almanca das Heilige’nin karşılığı olarak önerilmiştir.
Kü: ses (eski Türkçe).
Küg: türkü, şarki (eski Uygur deyişi).
Maytalman: Görkemli, muhteşem.
Od: ateş (Az. deyişi).
Oğru (uğru): hırsız (Az. deyişi/ eski Türkçe).
Oğur: vakit (eski Türkçe).
Oruk: ince yol (eski Türkçe).
Orunçak: emanet (eski Uygur deyişi).

Ödüş: Eski Türkçede Zaman anlamına kullanılan Öd/ Öt kökünden türemiştir. Eski Türkçede (Göktürkçede): tam gün; 24 saat anlamlarında kullanılırdı. Burada Arabçe saat/ saet karşılığı olarak kullanılmıştır.
Öke: dahi.
Ökmen: fesefeci, bilge.
Öküş: çok (eski Uygur deyişi).
Ölüş: bölüm, pay (eski Uygur deyişi).
Öng: renk (Eski Uygur deyişi).
Örgün: (orunluk) taht (eski Uygur deyişi)
Öt (Öd): zaman (eski Türkçe).
Ötbilimci: zamanbilimci.
Ötlek (ödlek): felek (eski Türkçe).
Öykünç: İbani kökenli "Tarih" sözcüğünün karşılığı olarak önrilmiştir (eski Uygur deyişi).
Öz-et: vücut, cisim, gövde, beden (eski Uygur deyişi).
Özüt (özgüt) ruh, can (seki uygur deyişi).
Sayrı: haste (eski/ orta Türkçe).
Sayrıl: marazi.
Sırtık: sürtük (Az. deyişi).
Suk: münzevi (Kşgarlı Divan).
Tansık: mucize (eski/ orta Türkçe).
Taşkut: koşuk, eski Türk koşuğunda bir koşuk türü (eski Uygur deyişi).
Taylan (taylang): şik, kibar, zarif (bak! Kaşgarlı Divan).
Tegzinç : 1- rulo, tomar, fasıl, başlık, daire, devir. 2- dalga, burulgan. Ünlü Türkbilimci Annemarie von Gabain'in yazdığına göre Burkançı Uygur Türkleri Çince Kûan (rulo) sözcüğünü Kuin biçiniminde bir süre kullandıktan sonra Türkçe Täzginç sözcüğünü üreterek kullanmağa başlamışlardır. Burada "Tezginç" kitap "Bitik" ise Risale karşılığı olarak önerilmiştir.
Tükel: tam (eski Uygur deyişi).
Tınlık: canlı (eski Uygur deyişi).
Tulum: silah; yarak (Kaşgarlı Divan).
Tutsak: burada Az. deyişinde olduğu üzere başlıca (Ad ile Önad olarak) tutuklu ile tutukevi anlamındadır.
Ul: zemin, temel (Kaşgarlı Divan).
Ulunç: tüm dolambaçlı yolların ortak adı (Kaşkralı Divan).
Usdeyi: mantik, lojik.
Uzut (uziş): sanat (eski Uygur deyişi).
Yalvaç: tezginç getirmiş peygamber, elçi, "resul" (eski/ orta Türkçe)
Yapıkçı: mimar (eski Oğuz deyişi).
Yaruk: ışık (eski Türkçe).
Yaş: genç, taze, ömür (eski Türkçe).
Yavlak (yablak): fena, kötü, yavuz, düşmanca, kötülük (eski Türkçe).

Yeg (yek/ yeğ): 1- şeytan. 2- cin. 3- peri (eski uyğur + Az. deyişi). Burada yalnızca “cin” anlamında kullanılmıştır.
Yel: 1- rüzgar. 2- cin. Burada ikinci anlamda kullanılmıştır (Kaşgarlı Divan).
Yelvi: büyü, sihir (Kaşgarlı Divan).
Yılkı: burada genel olarak hayven anlamında kullanılmıştır.
Yırak: uzak (eski/ orta Türkçe).
Yıpar: (yıd) 1- güzel koku, itir, parfüm. 2- mum (eski Uygur deyişi).
Yölek: destek (eski Uygur deyişi).
Yöm (yom): dua, hayır dua, uğur, kut, bereket, ikbal, fal (Dede Korkut Boyları).
Yövüş: yunan kökenli “kalem” karşılığıdır. Güney Az. budun dilinde *Yazmaç, Yazkıç* sözcükleri de kullanılmaktadır (“Sanglak Sözlüğü”).
Yula: 1- meşale. 2- bomba (eski Uygur Deyişi).
Yüngül: hafif (Az. deyişi).

İyirmibeş yıldan beri Fransa’da sürgünde yaşıyan Süleymanoğlu 1961’de Güney Azerbaycan’ın Şahseven-Kızılbaş oymağında anadan doğmuş. Siyasal düşüncelerinden dolayı iki kez tutsağa (zindana) alınmıştır. Az. Türkçesinin Iran’da yasak olduğu için, Fars dili bölümünde öğrenimini yapmıştır. Kum kentinde tanrıbilim, Paris’de ise Türkbilim okuyan Süleymanoğlu Uluslararası P. E. N Derneği (Fransa bölmesi)nin üyesidir. Yayımlanmış yedi tezginici (kitabı) bulunmaktadır. Eski, Orta Türk dili ile yazını, ayrıca “*İslam felsefesi*” üzerine yazdığı incelemelerin sayısı ellini aşmaktadır. Bir yapıtı (koşuk/ düzyazı) Almancaya çevirilmiştir.

A

آبارتماق (Abartmaq) : بیر اولایی ویا هرهانگی بیر شئیی اولدوغوندان داها آرتیق گؤسترمک، عوثمانلیجا : مبالغه ائتمک.
آچقیچ (Açqıç) : آچار (اسکی تورکچه).
آچیملاما (Açımlama) : آچیملاماق ایشی؛ عربچه : تشریح، شرح.
آچینیم (Açınım) : عربچه "وحی" سؤزجوگو قارشیلیغی اولاراق اؤنلو اؤکمن (فیلوسوف) مجید گؤک برک-جه اؤنه ریلمیشدیر.
آغ (Ağ) : 1- تور (بالیق آولاما آغی). 2- شبکه. 3- توُزاق. (بوُرادا ایکینجی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر)
آغان (Ağan) : توَرکچه میزین ان اسکی "ائکین سؤزجوکلری"ندن بیری اولان "آغان "؛ کیمی آراشدیرماجیلارجا یانلیش اولاراق : "گؤز یاشی تؤکمک" آنلامیندا اولان "آغلا " ائیله مییله باغلانتیلی گؤستریلمیشدیر. "آغلا " ائیله می آنجاق : " دوُعا ائتمک؛ چاغیرماق " آنلامیندا اولوب "آغلان "لا بیر کؤکدن گلیر (آیریجا دوُعا دا عربچه ده " دعآ " سؤزجوگوندن تؤره میش اولان؛ دوُعا ائتمک، "چاغیرماق "دیر).
آیریجا "ایرق بیتیک"ده ده دوُعا آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر. "اسکی توَرک سؤزلوگو"نده؛ سورو ایمی (ایشاره تی) ایله "تؤوبه" گیبی آچیقلانمیشدیر. E. K. Pekarski یه گؤره : یاقوتچادا "اؤزوتلری چاغیرماق" آنلامینا قوُللانیلان "آغال" سؤزجوگونون ده "آغاری" ایله بیر کؤکدن اولدوغو دوَشونولمکده دیر.

دده قورقوُت بویلاری-ندا ایسه : "خان قازان آیدیر : اوغول! اوغول! آی اوغول! سن گیده لی **آغلاماغیم** (دوُعام) گؤکده ایکن یئره ایندی"؛ "آق آلنینی یئره قویدو ناماز قیلدی، **آغلادی** (دوُعا ائتدی)، قادیر تانری-دان حاجت دیله دی" دئر (باق! " توَرک میتولوژیسی آنسیکلوپئدیک سؤزلوک " ی 30).
آغماق (Ağmaq) : یئردن گؤگه دوغرو یوَکسه لمک. اؤرنه گین: "گؤنولسوز یوَکونج (ناماز) گؤگه آغماز" (آتاسؤزو). بوُ ائیله مدن توَره میش"**آغیش**" قاورامی ایسه عربچه "معراج"ی قارشیلاماقدادیر.
آغریداش (Ağrıdaş) : بیر آغرینی بؤلوشمک. عوثمانلیجا: همدرد.
آغیت/آغی (Ağıt\Ağı) : ساغوُ. *مرثیه.
آقتارماق (Aqtarmaq) : چوق آنلاملی بیر سؤزجوکدور. بوُرادا یالنیزجا داشیماق؛ نقل ائتمک، یئرینی دگیشدیرمک، اؤزللیکله اقتباس ائتمک (*نقل-ی قول ائتمک)، بیر یاپیتی بیر دیلدن- دئییشدن باشقا بیر دیله- دئییشه اوُیقولاماق آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر.
آق تؤره (Aq Töre) : فلسفه نین تمل قاوراملاریندان ساییلان بیر تئریم دیر: بللی بیر توپلومون؛ بللی بیر دؤنه مینده بیره یسل، توپلومسال داورانیش قوُراللارینی ساپتایان (تثبیت ائدن)، اینجه له ین بیلیم.
کیشی اوغلونون یارادیلیشی گره گی گرچک له شدیردیگی "داورانیش"ی دیله گتیرن عربجه : خوُلق (خلق) سؤزجوگون چوغولو اولان "اخلاق" قاورامی، خوُی، سجیه، میزاچ (مزاج) آنلاملارینی چوغول (جمع) اولاراق قاپسار. دیلیمیزده "کیشیسل اخلاق" (اخلاق-ی فردی/شخصی) اولاراق **آق تؤره**، "توپلومسال اخلاق" (اخلاق-ی اجتماعی) اولاراق **تؤره**، و بیلیم اولاراق **تؤره بیلیم** (عوثمانلیجا : علم-ی اخلاق) تئریمی ایله قارشیلانمیشدیر.
بوُ باقیمدان بیلیم ایله فلسفه اولاراق؛ "تؤره بیلیم" تئریمی فرانسیزجاداکی : "ائتیک" (éthique) ایله "مورال" (Morale) قاوراملاری نین ایکیسینی ده قارشیلار. "ائتیک" قارشیلیغی اولاراق؛ "**قوُرامسال تؤره بیلیم**" (عوثمانلیجا : اخلاق-ی نظری. فرانسیزجا: مورال تئوریک= Morale théorique)، مورال قارشیلیغی اولاراق **قیلغیسال تؤره بیلیم** (عوثمانلیجا : عملی اخلاق. فرانسیزجا : مورال پراتیکMorale pratique) دئییملری ده قوُللانیلمیشدیر. (بوُنونلا بیرلیکده؛ مورال قارشیلیغی اولاراق اخلاق، ائتیک قارشیلیغی اولاراق "اخلاق فلسفه سی" ده قوُللانیلماقدادیر گونوموزده).
اسکی یوُنان دؤشونورلری بوَتون بوُ آنلاملاردا یوُنانجا ائتیک (ethik) دئییمینی قوُللانیرلاردی. یوُنانجا "ائتئه"(êthê) دئییمی؛ "تؤره" (عوثمانلیجا: عرف - عادتلر. فرانسیزجا: لئه مؤرس les mœurs) آنلامینی دیله گتیریردی. داها سونرا فلسفه سل-بیلیمسل اخلاق آنلامیندا "ائتیک"؛ قیلغیسال- توپلومسال اخلاق آنلامیندا ایسه "مورال" دئییملری قوُللانیلمایا باشلاندیغی گیبی، لئوی برول-جا "سیانس دؤ مورس" Science des mœurs(عوثمانلیجا : عرف و عادت علمی) اورتایا آتیلدی. "تؤره بیلیم"دن آییرماق ایچین "**تؤره لر بیلیم**" اولاراق قارشیلایا بیله جه گیمیز بوُ یئنی بیلیم دوغرودان- دوغرویا لئوی-برول-ون ده سؤیله دیگی اؤزه ره؛ اخلاق-ی دا قاپساماقدادیر. گرچکده عربچه اخلاق دئییمی توَمویله؛ "مورس" دئییمی نین قارشیلیغی دیر. بیر توپلومدا گله نک - گؤره نک، آق تؤره و آلیشقیلارجا بلیرله نمیش توپلومسال قوُراللاری دیله گتیریر (آیرینتیلی بیلگی ایچین باق! "فلسفه آنسیکلوپئدیسی" ج 6؛ ی377-379).
آقی (Aqı) : (اسکی/اورتا توَرکچه)؛ عوثمانلیجا : جؤمرد.
آل (Al) : ا- قیرمیزی؛ قیزیل. 2- حیله (بوُرادا ایکینجی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر). 3- تورک سؤیله ن بیلیم-ینده (میتولوژیسینده) یئنی دوغولموش ببکلری چالان؛ اوغورلایان " آل" = "آل قادین".
آلان (Alan) : عوثمانلیجا : ساحه.
آلاس! (Alas) : یاقوُتچادا : آمین! آنلامینی قارشیلاماقدا ایدی.
آلدیرماق (Aldırmaq) : بوُردا مجازی آنلامدا : اؤنم وئرمک؛ دگر وئرمک، آنلامینا قوُللانیلمیشدیر. آلدیرما!: اؤنم وئرمه!
آلغی (Alğı) : فلسفه نین تمل قاوراملاریندان بیری. عوثمانلیجا : درک؛ ادراک.
آلیشقانلیق (Alışqanlıq) : 1- آلیشمیش اولما دوُرومو؛ عادت ائتمه. 2- یاقینلیق. عوثمانلیجا : اوُنسیت.
آنداچ (Andaç) : 1- اوُنوتولماماسی ایچین گرکلی نوتلاری یازمایا یارایان تقویملی دفتر. *آژاندادا. 2- (چوغول دوُروموندا) اؤنمی دولایی سییلا بلله کده توُتولان یا دا بیر یئره یازیلان اولغولار؛ آنیلار. عوثمانلیجا : خاطیرات. 3- آنمالیق. *خاطیره (بوُرادا اؤزللیکله اؤچونجو آنلامدا قوُللانیلاراق آلمانجانین " Andenken" قارشیلیغیدیر).
آنتلاشما/آندلاشما (Antlaşma\ Andlaşma) : عوثمانلیجا : معاهده؛ مقاوله.
آنلامداش/انش آنلاملی (Anlamdaş\ Eşanlamlı) : آنلاملاری آینی ویا بیر- بیرینه چوق یاقین اولان (سؤزجوکلر) *مترادف، فرانسیزجا : سینونیم.
آنلیق/ آن (An/Anlıq) : فلسفه نین تمل قاوراملاریندان. فرانسیزجا : انتئله کت (Intellecte). عوثمانلیجا : موَدریکه (مدرکه). *ذهن. "آنلیقچی لیق": عوثمانلیجا : ذهنییه.
آنلاق (Anlaq) : فلسفه نین تمل قاوراملاریندان. فرانسیزجا: انتئلیژانس (Antelligence) . عوثمانلیجا : ذکاء. آنلاقلی: ذکالی.
آنلاتی (Anlatı) : حیکایه ائتمه؛ عوثمانلیجا : تحکییه.

آنلاتیم (Anlatım) : عوثمانلیجا : ایفاده.
آنلام (Anlam) : *معنا.
آنی/ آنماق/آنیمساماق (Anı\Anmaq\Anımsamaq) : خاطیره؛ خاطیرلاماق، ذکر ائتمک ("باباسی نین قیرق بیگیدین **آنماز** اولدو"؛ "دده نین **آنیسی آنیتدی**؛ تانری-یا سیغیندی"؛ "قازان-ا آدام سالدیلار - اوغلان قارداشین **آندی**؛ گئدیر دئدیلر. بیزه نه اؤگیت وئره رسن" دده قورقوُت بویلاری).
آنیق (Anıq) : *حاضیر. **آنوقلاماق** ائیله میندن. باق! "دیوان".
آنیماق (Anımaq) : عوثمانلیجا : حاضیرلاماق (اسکی اوُیغور دئییشی). آنینماق : حاضیرلانماق؛ آنیتماق : حاضیرلاتماق، آنیتیلماق ایسه : حاضیرلاتیلماق آنلاملارینی داشیماقدا ایدی.
آنیمساتماق (Anımsatmaq) : عوثمانلیجا : خاطیرلاتماق.
آنیسال (Anısal) : عوثمانلیجا : خاطیره وی.
آنسیزین (Ansızın) : بیردن- بیره؛ *آنیدان ("چکدی **آنسیزین** الیندن آلدی" دده قورقوُت بویلاری).
آنیشماق (Anışmaq) : بیر کیشی-یی هئپ بیرلیکده آنماق : شیمدی سنی آنیشیردیق.
آپا (Apa) : آتا؛ بؤیوک آتا، اجداد (اسکی توَرکچه).
آراچسال (Araçsal) : وسیله وی؛ ابزاری.
آرالیق سیز (Aralıqsız) : سوَرکلی. آرا وئریلمه دن.
آراسیز (Arasız) : سوَرکلی.
آرالیق (Aralıq) : (اسکی اوُیغور دئییشی) ایکی نسنه آراسینداکی آچیق لیق؛ بوشلوق. عوثمانلیجا : مسافه.
آردیشیق (Ardışıq) : بیر- بیری آردیندان گلن. عوثمانلیجا : متوالی.
آرقا تاسار (Arqa Tasar) : آرخا پلان.
آرقیش (Arqış): *کاروان؛ کروان. " بیراق بیر ساوین؛ **آرقیش** کلدیرؤر" : اوُزاق یئرین ساوینی آرقیش گتیریر. کاشغرلی؛ "دیوان" / " قاراباشیم قوُربان اولسون **آرقیش** سانا! دئدی" دده قورقوُت بویلاری.
آرقیق (Arqıq) : عینادتچی (اسکی توَرکچه). آیریجا بوُرخاتچی اوُیغور هؤروتلرینده " تیتیملیگ" سؤزجوگو ده "عیناتچی" قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلمیشدیر : تونگوُز تگ تیتیملیگ (دونوز گیبی عیناتچی).
آرسال (Arsal) : قیزیلا چالان (باق! کاشغرلی دیوان)
آرتاق (Artaq) : بوزوق؛ کؤتو، پیس، بوغولموش (اسکی اوُیغور دئییشی)، عوثمانلیجا : فنا (کیمسه)
آری (Arı) : یازیندا (ادبیاتدا) : عوثمانلیجا : صاف؛ خالیص. اؤرنه گین آری قوشوق (شعیر). فلسفه ده ایسه : سالتیق؛ موطلق. ("**آری** گؤگولده [گؤنولده] پاس اولسا؛ شاراپ آچار..." دده قورقوُت بویلاری)
آسال (Asal) : باشلیجا؛ تمل نیته لیکده اولان. *اساسی.
آشقین (Aşqın) : فلسفه ده (فرانسیزجا : ترانساندان Transcendant): بللی بیر دؤزه یین اؤستونه گئچن. آشقین؛ بیر اوُجالیق یا دا بیر اؤستونلوک دوُرومونو بلیرلر. بوُنون دیشیندا؛ اولاسی (مومکون) دئنه یین دؤزه یینی آشان آنلامینا گلیر. آشقین؛ سوَرکلی کیشی اوغلونون گوجونو آشان بیر شئیلری دوُیورور. آشقین بیر تانری دؤشونمک؛ یاراتیجی اولان، یاراتی سییلا اؤزده ش له شمه میش (عینی له شمه میش) اولان، یاراتیسیندان آیری اولان بیر تانری دؤشونمکده دیر. بوُنا گؤره آشقین تانری قاوراییشی اولاراق؛ "توَم تانری جیلیق"دا اولدوغونون ترسینه، یاراتی سییلا ایلیشکیلی اولماقلا بیرلیکده؛ اونا قاریشمامیش تانری قاوراییشی دیر. *عوثمانلیجا : متعال؛ متعالی.
آتاق (Ataq) : 1- دؤشونمک سیزین هر ایشه آتیلیب- سوقولان. عوثمانلیجا : جرئتکار. 2- ایرلی آتیلما, *هجوم؛ حمله.
آیغیت (Ayğıt) : عوثمانلیجا : جیهاز؛ آلت. اؤرنه گین : موسیقی آیغیتی.
آیغیتسال (Ayğıtsal) : آلتی؛ جیهازی (؟).
آییتماق (Ayıtmaq) : سؤیله مک؛ دئمک.
آیلاق (Aylaq) : دیدرگین؛ آوارا.
آیماق/ آییتماق (Aymaq\ Ayıtmaq) : سؤیله مک؛ قونوشماق؛ خبر وئرمک.
آیماز (Aymaz) : چئوره سینده اولوب-بیتنلرین آیریمینا وارمایان.غافیل (غافل)؛ اوُسال.
آیمازلیق (Aymazlıq) : غفلت.
آینا (Ayna) : شئیطان؛ یئگ، یئک. (اسکی اوُیغور دئییشی)
آیراچ (Ayraç) : فرانسیزجا : پرانتئز (پارانتئز).
آیریجالیق (Ayrıcalıq) : باشقالاریندان آیری و اؤستون توُتولما دوُرومو. *امتیاز.
آیریجالیقلی (Ayrıcalıqlı) : باشقالاریندان آیری و اؤستون توُتولما دوُرومو. *امتیازلی.
آییریم (Ayırım) : آییریم یاپماق: ائشیت داورانیشدا بوُلونماماق؛ فرق گؤزه تمک. آییریم یاراتماق: فرقلی لیک چیقارماق؛ ایکی لیک اورتایا آتماق.
آییرت (Ayırt) : آییرت ائتمک : بیر نئچه نسنه یی بیر- بیریندن آییران نیته لیگی آنلاماق؛ تفریق ائتمک، تمییز ائتمک.
آییرتی (Ayırtı) : بیر جینسدن اولان نسنه لر آراسینداکی اینجه فرق. فرانسیزجا: نوَآنس.

آیریم (Ayrım) : 1- تفریق. 2- فرق.
آیریمساماق (Ayrımsamaq) : بیر نسنه یی آنلاماق؛ بیر نسنه یی گؤرمک، فرق ائتمک.
آیرینتی (Ayrıntı) : عوثمانلیجا: تفرروآت. فرانسیزجا : دئتای.
آوونتی (Avuntu) : عوثمانلیجا : تسلی.
آزیق (Azıq) : یولجولوق ویا باشقا بیر ایش ایچین آنیتلانان ییییه جک؛ آذوقه (اسکی/اورتا تورکچه. بوُ سؤزجوک عجم دیلینه گیره رک "آذوقه" بیچیمینی آلمیشدیر).

B

باجاق (Bacaq) : گؤوده نین قاسیقدان دابانا دک اولان بؤلومو.
باغداشما (Bağdaşma) : عوثمانلیجا: امتزاج.
باغداشیم (Bağdaşım) : عوثمانلیجا: انسجام؛ تالیف.
باغداشماق (Bağdaşmaq) : 1- فلسفه ده : آنلاشماق؛ اوُیوشماق، عوثمانلیجا : امتزاج ائتمک. 2-چوجوق اویونلاریندا ائش توُتماق (بوُرادا بیرینجی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر).
باغلام (Bağlam) : (هر هانگی بیر قونوندا) اولایلار؛ دوُرومالار، ایلیشکیلر هؤرگوسو ویا باغلانتیسی. فرانسیزجا : کونتئکست. بوُرادا یالنیزجا بوُ آنلامدا قوُللانیلمیشدیر.
باغناز (Bağnaz) : فرانسیزجا : فاناتیک.
باقینماق (Baqınmaq) : 1- چئوره سینه؛ ساغینا- سولونا باقماق. 2- شاشیرماق؛ شاشا قالماق. 3- بوُدون (خالق) دیلینده : کندینه باقدیرماق؛ دوکتورا موعایینه اولماق.
بالبال (Balbal) : **اورقون** یازیت-لاریندا قوُللانیلان بیر سؤزجوکدور. اؤلدورولن یاغی نین یونتوسو؛ دییه آچیقلامیشدیر محرم ائرگین. بیر ییگیدین (اؤزللیکله خاقانلارین - تیگینلرین گؤموتلرینه)، یاشامداایکن اؤلدوردوگو، یئندیگی ان اؤنلو یاغی نین یونتوسو دیکیلردی. بوُ یونتویا **بالبال** دئرلردی. گؤک تورک دؤنه مینده تؤرکلرده بالبال تیکمک گله نک - گؤره نگی چوق یایغین ایدی .
بارچا (Barça) : بؤتون؛ توَم، کامیل، هئپسی، تامامی (اسکی توَرکچه).
بارینماق (Barınmaq) : قوروماق؛ عوثمانلیجا : حیمایه ائتمک.
بارک (Bark) : خاقان سارایی؛ ائو، مولک (اسکی تورکچه). بوُرادا بیرینجی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر.
بات (Bat) : همن؛ درحال ("اسکی اوُیغور تورکجه سی سؤزلوگو" احمد جعفراوغلو). اوُلو کاشغرلی-نین یازدیغینا گؤره: خوُرما ازیلدیکدن سونرا گئرییه قالان پوسا. "چابوُک ائتمه یی؛ بیر یئره تئله سیک (عجله ایله) گئتمه یی" آنلاتماق ایچین «**بات کل**» = همن گل، دئییلیر. بوُ «**شاپ کل**» ایفاده سینه بنزر. "آغیر بیر نسنه دؤشدوگونده چیقاردیغی سس"ه «**بات دؤشدی**» دئییلیر.
باشغین (Başğın) اسکی تورکجه ده "باشغون" بیچیمنده قوُللانیلیردی. "کلاسیک" سؤزجوگو قارشیلیغی اولاراق تورک دؤشونورو آیدین سایلی-جا اؤنریلمیشدیر. آیریجا اؤنلو تورک دیل بیلیمجی‌ی‌س تحسین بنگواوغلو "اؤگره تیملیک" (Öyretimlik) سؤزجوگونو اؤنریر. من ایسه؛ "باشغین" دئییمینی یئگله دیم.
بایات (Bayat) : بوُرادا اسکی توَرکچه ده اولدوغو گیبی یالنیزجا **تانری** آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر. آیریجا اسکی توَرکچه ده تانری باشدا اولماق اوزه ره : **بایات؛ ایدی** (رب)، **اوُغان/ اوغان** (قادیر : اوُغان تانری) سؤزجوکلری ده قوُللانیلماقدا ایدی.
بایغین (Bayğın) : کندیسینی ایتیرمیش؛ بایلمیش، سوَزگون. عوثمانلیجا : مخمور، مستانه. 2-باغلانمیش؛ گؤنول وئرمیش. 3- سولوق/ سولموش؛ جانسیز.
بایلماق (Bayılmaq) : بایغین دوُروما گیرمک؛ اوُیور گیبی اولماق، کندیندن گئچمک.
بایری (Bayrı) : چوق اسکیدن - بری واراولان. *قدیم (بوُرادا تانری بیلیم-ده اولدوغو گیبی؛ باشلانغیچ سیز؛ اؤنجه سیز آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر. اؤرنه گین تانری-نین قدیملیگی؛ ائوره نین قدیملیگی).
بگه نی (Beğeni) : عوثمانلیجا : ذوق.
بکله مک (Beklemek) : گؤزله مک ("نیچه ییلدیر سر-ی کوی ملامت **بکله ریز** لشکر-ی سولطان -ی عیرفانیز ولایت بکله ریز" فضولی).
بلگه (Belge) : سند؛ فرانسیزجا : دوکوَمان (اسکی تورکچه ده: بلگوَ : علامت؛ سیمگه، ایشارت، سند آنلامیندا دا قوُللانیلیردی).
بلگه جی (Belgeci) : 1-قونوسونو ایشلرکن بلگه لره دایانان. 2-بلگه سل فیلملر یاپان؛ یؤنه تن سینئماجی یا دا تئلویزیونجو.
بلله ک (Bellek) : *حافیظه. بوُ اولدوقجا اؤنملی فلسفه سل سؤزجوک قوُزئی-ده یانلیش اولاراق؛ عجمجه "نوت آلماق" آنلامینا گلن "یاد + داشت" سؤزجوگویله قارشیلانمیشدیر. "بلله ک" تورکچه "بلله مک" دن : Bellemek \bel-l-ek دن (ایملرین؛ ایزلرین، آلغیلارین توپلاندیغی - ساقلاندیغی یئر) دیر. تورکجه " bel" (ایم؛ دامغا، ایز)دن بلله مک

(ایملری؛ ایزله نیملری آلماق)، "اک" تاقیسییلا bel-l-ek\ bellek ایسه بوُ آلینانلارین ساقلانما یئری. عرب دیلینده ده حافیظه (حیفظ = ساقلانما)، ساقلاما یئری دئمکدیر. بلله مک ائیله می گرچک آنلامدا، ایم ائدینمک، بلله کده ایزی قالماق، بلله گه دامغاسینی وورماق، اؤگرنمک، بئییندە، گؤنولده توُتماق، آلینانی ساقلاماق آنلاملارینا گلیر. آیریجا "بلله مک" آنلام گلیشمه سییله: "بیلگی ائدینمک، دوُیولار آراجی لیغییلا **ایم** دئییلن وارلیق یانسیمالارینی، بیلمه یی ساقلایان اؤزلری قاوراماق، اوُنوتماماق، دۆشونمه ائیله مینه گره چ (ملزه مه/ ماتریال) یاپماقدیر" ("تورک دیلی نین ائتیمولوژی سؤزلوگو"؛ عیصمت ذکی ایوب اوغلو).
فلسفه جه آنلامی: گئچمیشی ساقلاما و یئنیدن اورتایا چیقارما یئتیسی دیر. بلله ک؛ آنلیقسال بیر ایشله مدیر. آنی؛ چاغریشیم، اؤزوت بیلیمسل آلیشقانلیق و... گیبی بیر چوق آنلیقسال ایشله ملرین بیر یانلاریلا اوُزاقدان یا دا یاقیندان "بلله ک"له ایلیشکیلری واردیر. اویسا بلله ک؛ «کندی-کندینی دۆشونمه"سییله بوتون بوُنلاردان آیریلیر. ساقلانانلاری یئرلی-یئرینه قویماق و تانیماق بیر دۆزن ایشیدیر. دۆزن ده؛ دۆزنی قوُللانان ایچین «کندی-کندینی دۆشونمه»یی گرکدیریر. بلله ک بوُ باقیمدان اوُسسال دۆزنی ان یئتکین بیر بیچیمده دیله گتیرن بیر یئتی دیر.
بلیرله مک (Belirlemek) : بلیرلی دوُروما گتیرمک؛ عوثمانلیجا : ظاهیر ائتمک، آشیکار ائتمک، معین ائتمک.
بلیرمک (Belirmek) : 1- آچیق و بللی اولماق؛ مئیدانا چیقماق، ظاهیر اولماق، آشیکار اولماق، تظاهور ائتمک، گؤرولمک، گؤزوکمک. 2- (بیر دۆشونجه ویا دوُروم ایچین) کسین بیر بیچیم آلماق.
بلیرسیز (Belirsiz) : 1- بللی اولمایان؛ گؤزله فرق اولونمایان («**بلیرسیز**دیر یازین- قیشین هئچ بیتمزمی قیشین سنین؟» اصلی ایله کرم). 2- بیلینمه ین؛ مجهول، مبهم 3- کسین بیر دۆشونجه وئرمه ین؛ قوُشقولو (شوَبهه لی).
بلیرتی (Belirti) : ایز؛ ایم، اوُلا.عوثمانلیجا : علامت، نیشانه، ایشارت.
بنزه شیم (Benzeşim) : کیمی اورتاق یؤنلری اولان ایکی نسنه آراسینداکی بنزه شمه.
بئتیم (Betim) : بیر نسنه یی؛ بیر کیمسه یی، بیر اولای ویا دوُیغویو بئتیمله ین سؤز، یازی.عوثمانلیجا : تصویر؛ توصیف.
بئتیمله مک (Betimlemek) : فلسفه ده : بیر نسنه نین؛ کندینه ایلیشکین (عاید) بلیرتیلرینی تام، آچیق بیچیمده، سؤز ویا یازی ایله آنلاتماق. *تصویر ائتمک؛ توصیف ائتمک.
بیچئم (Biçem) : *سبک؛ اوُسلوب (اؤرنه گین: بیر یازارین بیچئمی). فرانسیزجا : ستیل.
بیچیم (Biçim) : فرانسیزجا : فورم. عوثمانلیجا: صورت.
بیچینیم (Biçinim) : عوثمانلیجا: شکیل. (پروفئسور آیدین سابیلی-نین عربچه **شکیل** قارشیلیغی اولاراق اؤنردیگی سؤزجوک). شکیل (فیگور) ایله صورت (فورم) سؤزجوکلرینی، آریستو-دا (ایسلام فلسفه سینده ده) اولدوغو اؤزه ره، تیتیزلیکله بیر-بیریندن آییرماق گرکیر.
بیله/ بئله (Bile\ Bele) : 1- بلیرته چ (ظرف) اولاراق؛ بیرلیکده. 2- آینی زاماندا؛ دا، دء (اؤرنه گین : او دا / من ده) داقی. عربچه : حتی. (اسکی تورکچه ده ایسه؛ گونوموز توَرکمنچه ده ده : ایله؛ بیرلیکده آنلامینا گلیردی : من بیله سن).
بیلگیچ (Bilgiç) : 1- بیلگیلی کیمسه. 2- بیلگیسی وارمیش گیبی داورانان؛ بیلگی سیز اولدوغو حالدا بیلگیلی گئچینن. عوثمانلیجا : عوُقلا (بوُرادا ایکینجی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر).
بیلگه (Bilge) : دۆشونور؛ اؤکمن، بوَگو، حکیم. فرانسیزجا : ساژ.
بیلگین (Bilgin) : عالیم.
بیلینچ (Bilinç) : 1- کیشی اوغلونون کندیسی؛ یاشانتیلاری و ائورن اؤزه رینده کی بیلگیسی. کیشی اوغلونون دۆشونمه؛ آیریجا کندینی تانیما یئته نگی. 2- من ایله ایلگیلی بوَتون یاشانتیلارین توَمو اولاراق بیلینچ؛ هر توَرلو ایچدن یاشامالار، کندی اوَزه رینده بیلینچ. 3- بیر نسنه اؤزه رینده؛ نسنل بیلینچ : دۆشونمه، آلغیلاما، دوُیما، ایسته نچ، بکله مه گیبی بیر اره گی اولان، بیر نسنه یه یؤنه لن (intentional) ائدیملری اولاناقلی قیلان (نسنه). عوثمانلیجا : شعور.
بیلینچ دیشی بیلینچ (Bilinçdışı Bilinç) : عوثمانلیجا : شعور غیر-ی شعوری.
بیلیش (Biliş) : 1- بیلمه؛ عوثمانلیجا : وقوف. 2- بوُدون دیلینده : بیلدیک؛ تانیش، تانیدیق، معریفت (« سؤز وار قیلیر قایغوُیو شاد؛ سؤز وار ائیلر **بیلیش**ی یاد...» یوُنوس ائمره). فلسفه ده ایسه : (فرانسیزجا :cognition\cognitif آلمانجا : konition\kognitive قارشیلیغی اولاراق) ان گئل آنلامدا؛ بوَتون بیله شئلری ایله بیرلیکده، بیلیم ائدیمینی اولوشدوران سوَره چ. گله نکسل اولاراق؛ آلغی قایناقلی دئنه ییملر ایله سیزیلار (اضطرابلار) آجیلار، قاشینتیلار گیبی اؤته کی دوُیغولار آراسینداکی آیریمی ووُرغولایان دۆشونجه لری یا دا چیقاریم (استدلال)لاری بئتیمله ین قاورام.
(آیرینتیلی بیلگی ایچین باق! "فلسفه سؤزلوگو"؛ سرهان اوُزون, اوُمیت هوَسرو یولسال, ی 239-230)
بیلیشمک (Bilişmek) : تانیشماق؛ قولداش (دوست)لیق قوُرماق (اسکی توَرکچه).
بیریجیک (Biricik) : عوثمانلیجا : یگانه.
بیره یسل بیلینچ آلتی (Bireysel Bilinçaltı) : عوثمانلیجا : تحت-ی شعور-ی فردی.
بیتیگ/ بئتیگ (Bitig\ betig) : "بیتیمه ک" ائیله میندن: یازی؛ کیتاب، مکتوب، رساله، یازیت، یازی پارچاسی، بلگه، وثیقه، وصیتنامه. بوُرادا یالنیزجا "مکتوب ایله رساله" آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر. بوُ سؤزجوک؛ کیمی تورک بیلیمجیلرجه

چینجه " Pi/ Piet" (فیرچا) سؤزجوگوندن آلینمیش (فون گابان بوُ گؤروشه قوُشقویلا یاناشیر)؛ کیمیلری ایسه اسکی یوُنانجا : "Pittakion" اولان؛ سوُریه دیلینده کی "petka "دان اویغورجایا گئچمیش " bitkäçi" (کاتیب=یازیچی) اولدوغونو ایره لی سوَرومکده دیرلر. سؤزجوگون کؤکو نه اولورسا اولوسون؛ آرتیق تورکچه لشمیش بیر سؤزجوک اولاراق دگرلندیریلیر تورک بیلیمجیلرجه.
بؤدیمک/ بؤییمک (Bödimek\ Böyimek) : رقص ائتمک؛ اویناماق ("قیز **بؤدیدی**" : قیز اوینادی؛ دانس ائتدی). بؤدیگ : دانس؛ رقص (باق! کاشغرلی "دیوان").
بؤک (Bök) : زیندان؛ توُتساق، قینلیق (اسکی اوُیغور دئییشی).
بؤکه (Böke) : 1- پهلوان؛ قهرمان (اسکی اوُیغور دئییشی). توَرکمنجه ده : آتارمان. 2- " دیوان"دا ایسه : اژدرها؛ بؤیوک ییلان آنلامینا گلیر : یئتتدی باشلیغ یئل بؤکه (یئدی باشلی اژدرها). بوُ سؤزجوک ساواشچیلارا وئریلن بیر آد اولاراق دا قوُللانیلیردی. اؤرنه گین **یاباقو** باشچیلاریندان بیری نین آدی **بؤکه بؤدراچ** دیر. (آیرینتیلی آچیقلاما ایچین باق! " دیوان")
بؤله ک/ بئله ک (Bölek\ Belek) : هدیه؛ آرماغان (اسکی تورکچه).
بؤلوت (Bölüt) : بوُرادا حلقه آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر.
بوشوق (Boşuq) : عوثمانلیجا : ایذین/ اذن، *اجازه (اسکی توَرکچه).
بوی (Boy) : بیر سویدان گلن اینسانلارین اورتایا چیقاردیغی توپلولوق. *قبیله. 2- اوغوز تورکلرینده اؤنملی بیر سیاسال بیرلیک. 3- دستان؛ اؤرنه گین : دده قورقوت بویلاری.
بویون باغی (Boyunbağı) : فرانسیزجا : کراوات.
بویوت (Boyut) : *بعد/ابعاد، فرانسیزجا : دیمانسییون.
بؤلون (Bulun) : اسیر (اسکی توَرکچه).
بؤلونچ (Bulunç) : ویجدان/ وجدان.
بؤلونچ ائزینجی (Bulunç Ezinci) : عوثمانلیجا : *عذاب-ی ویجدان.
بؤنالیم (Bunalım) : عوثمانلیجا : "بحران؛ اؤرنه گین : اقتصادی بحران". بوُ سؤزجوک عوثمانلی آیدینلاری-نجا فرانسیزجا "کریز" قارشیلیغی اولاراق اوُیدورولموش، سونرالار ایسه ایسلام ائورنینه ده یاییلمیشدیر! (اسکی تورکچه/ اورتا تورکچه ده "بوُن" : سیقینتی آنلامیندا؛ {بوُنالماق ائیله میندن} قوُللانیلماقدا ایدی: "قارا باشی **بوُنال**دی"؛ "**بوُن**لو قالدی" دده قورقوُت بویلاری).
بوُشماق (Buşmaq) : (اسکی اوُیغور دئییشی) اؤفکه له نمک؛ حیددت له نمک، قیزماق، هیجانلانماق. (بوُرادا یالنیزجا هیجانلانماق آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر). بوُشقو: هیجان.
بوَگو/ بؤگو (Bügü\ Bögü) : بیلگه، دؤشونور، اؤکمن، بیلگیلی. فیلوسوف (؟). (اسکی اوُیغور دئییشی). پکیشدیرمه ایله **بوَگو بیلگه** دئییلیر. آیریجا اؤزل آد اولاراق دا قوُللانیلماقدا ایدی. اؤرنه گین : بؤگوَ خان (759-780 لاردا یاشامیش اوُیغور خاقانی). بوُ اولدوقچا اؤنملی ائکینیم سؤزجوگو (قاورامی) اسکی اوُیغور هؤروتلرینده : بؤگو / بؤگوش (Bögüş \ Bögü)؛ "دیوان"دا ایسه بوَگو / بوَگوش (Bügüş \ Bügü) اولاراق گئچر. من بوُ هؤروتده " دیوان"دا اولان بیچیمی یئگله دیم.
بوَگوَش (Bügüş\ Bögüş) : حیکمت؛ فلسفه (؟) (اسکی اوُیغور دئییشی/ قاراخانلی دئییشی). آیریجا اوُلو آذربایجان دؤشونورو ابولفضل ائلچی بگ؛ "**بؤگوش**" سؤزجوگونو "فلسفه" قارشیلیغی اولاراق قوُللانماسیندا بیر ساقینجا گؤرمه ییردی. کؤکن بیلیمسل (ائتیمولوژیک) اولاراق؛ «دیره نچ (مقاومت)، درایت» آنلاملارینی داشیماقدادیر. **بوَگو** ایسه « درایتلی، بوَیوجو» دئمکدیر. بوُ قاورامین داشیدیغی ایکینجی آنلام؛ **بوَیوجو** (آفسونجو، ساحر) دا اولدوقجا اؤنملیدیر. سؤزلرییله- دوشونجه لرییله اینسانلاری **بوَیوله مک** دییه بیر گیزلی آنلام دا یوکله نمیشدیر بوُ سؤزجوگه بگ-ین دئدیگینه گؤره.
بوَرت (Bürt) : قاراقوُرا؛ قاراباسما، کابوس. (" کؤتی بوَرت" ده دئییلیر (کاشغرلی "دیوان").
بوَیو (Büyü) : سئحیر؛ *سحر/جادو ("دیوان"دا؛ اوُیغور دئییشنده ده : آرواش؛ - آرواماقArvamaq ائیله میندن -). آیریجا توَرکچه ده "یالاوی Yalavı" دا سیحیر آنلامیندا ایدی. " یالاواچ/ یالواچ" = پیغمبر سؤزجوگو ایسه؛ کسین لیکله بوُرادان قایناقلانمیش (توَره میش) "یات" سؤزجوگو ده سیحیر دئمکدیر. بیر ده؛ " یئشیم (یشم) تاشینا " دا " یات داشی/ یادا تاشی" دئرلردی. (باق! کاشغرلی "دیوان" ج 3, ی 159/ 307/ 308)

C
جایدیرماق (Caydırmaq) : وارغی (قرار)سیندان دؤندورولمک؛ وازگئچیرمک.

Ç
چابا (Çaba) : سعی.

چاغلاماق (Çağlamaq) : (سوُ ایچین) یوَکسکدن چاغیلتی لارلا دؤکولمک؛ کؤپوره رک؛ سس چیقاراراق جوشقون بیر بیچیمده آقماق، جوشقون بیر دوُروما گلمک. چاغلایان: شلاله.
چاغری (Çağrı) : بیری نین بیر یئره گلمه سینی ایسته مه؛ عوثمانلیجا : دعوتیه؛ دعوت.
چاغریشدیرماق (Çağrışdırmaq) : عوثمانلیجا : تداعی معانی.
چاقناق (Çaqnaq) : پانیک (بوُ سؤزجوگو محمد امین بگ رسولزاده؛ فرانسیزجا **پانیک** : Panique سؤزجوگو قارشیلیغی اولاراق اؤنرمیشدی). اسکی توَرکچه ده : " تئزگی/ تئزیک / بئلین" سؤزجوکلری قوُللانیلیردی. "قاچوُت" سؤزجوگو ایسه "پانیک ایچینده قاچماق" آنلامینداایدی. (باق! کاشغرلی "دیوان"). مودئرن توَرکچه ده ایسه "اوَرکو= هوَرکو" سؤزجوگو قوُللانیلیر.
چارپیجی (Çarpıcı) : بارت (همن) گؤزه چارپان؛ ائتکیلی، دیقت چکیجی، ایلگینچ.
چاتیشغی (Çatışğı) : عوثمانلیجا : تساوی نقیضین. فرانسیزجا : آنتی نومی (antinomie). اوُسدئیی-ده : بیر اؤنرمه (قضیه)نین گرک کندیسی نین؛ گرکسه دئگیللمه (نفی/ نئگاسیون) سی نین چلیشیک (متناقض) اؤنرمه لر اوره تمه سی دئمکدیر. اسکی چاغلاردا؛ قارشیت تمللە ندیرمه لرین یان- یانا قونماسییلا یاپیلان بیر توَر سؤز اوُزوتو (صنعتی) ایدی. (آیرینتیلی بیلگی ایچین باق! "فلسفه سؤزلوگو" سرهان اوُزون؛ اوَمیت هوسرو یولسال, ی 313-314)
چاو (Çav) : (اسکی توَرکچه) اوَن؛ سس، کوَی، خبر. آیریجا عجم دیلینده ده "چو" بیچیمی ایله قوُللانیلماقدادیر. (" ایشیتدیم ییراقدان آنینگ **چاو**ینی بیلیگین؛ اوُقوشون سیلیگ ساوینی " : (اوُزاقدان اونون چاوینی؛ بیلگی سینی، اوُسونو، سیلیگ (ساکین) سؤزلرله گؤنول آلدیغینی ائشیتدیم. قوُتادغو بیلیگ).
چکینجه (Çekince) : اوُسوچ. عوثمانلیجا : تهلیکه؛ تهلوکه. اسکی اوُیغور دئییشینده "توُدونچ" (Tudunç) سؤزجوگو ده قوُللانیلیردی.
چلیشکی (Çelişki) : عوثمانلیجا: تناقض. فرانسیزجا : کونترادیکسیون (Contradiction).
چین/چین (Çin\ Çın) : حقیقت/ گرچک/ دوغرو(اسکی/اورتا توَرکچه. گوَنوموز تورکمن ایله آذربایجان دئییشلرینده ده قوُللانیلماقدادیر) : " کیشی ایکی آجونی توُتسا قوُتون قوُتادمیش بولور بوُ سؤزوم **چین** بوَتون " : کیشی ایکی آجونو {دوَنیانی} قوُت ایله توُتسا قوُتلانمیش اولور؛ بوُسؤزوم دوغرو اولور بوَتون. قوُتادغو بیلیگ).
چیزگیسل (Çizgisel) : چیزگی (خط) ایله گؤستریلمیش.
چیزیت (Çizit) : عوثمانلیجا : رسیم؛ نقاشی (رسیم قارشیلیغی اولاراق اؤنه ریلمیشدیر).
چیغیر/جیغیر (Çığır\ Cığır) : چیغین قار اوَزه رینده آچدیغی ایز؛ یول. 2- گئچی یولو. *پاتیکا. (بوُرادا ایکینجی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر)
چیغای (Çığay) : *فقیر؛ "بای" قارشیتی (اسکی/اورتا توَرکچه).
چیلدیرماق (Çıldırmaq) : دلیرمک.
چیلغین (Çılğın) : مجنون؛ دلی، شیدا.
چینلاماق (Çınlamaq) : چین دییه سس چیقارماق. یانقی وئرمک.
چؤزگه (Çözge) : *چاره. چؤزگه سیز : چاره سیز.
چوقلوق (Çoqluq) : 1- چوق اولما دوُرومو؛ آرتیق لیق. 2- قالابالیق؛ آرتیق. 3- چوقونلوق. *اکثریت. 4- سیق- سیق؛ آرتیق، چوق کئز. 5- دیلچیلیکده : سؤزجوکلرین بلیرلی اکلرله بیردن چوقو بیلدیرمه بیچیمی.
چوراق (Çoraq) : (توپراق ایچین) وئریملی اولمایان؛ بیتکی یئتیشدیرمه یه الوئریشلی اولمایان. 2- (سوُ ایچین) آجی؛ ایچیلمز.

D

داغینیق (DAĞINIQ) : قاریشیق؛ بیر- بیرییله باغلانتیسی اولمایان. دؤزه نسیز؛ ساوروُق.
داهاسی (Dahası) : "باشقا؛ آرتیق ..." آنلاملارییلا قوُللانیلیر. (« **داهاسی** داغدا؛ یاریسی ائوده » آتاسؤزو)
دالغاگئچمک (Dalğageçmek) : شوُخلوق ائتمک.
داشلاشمیش/تاشلاشمیش (Taşlaşmış) : فوسیلله شمیش.
داورانیش (Davranış) : 1- داورانما بیچیمی. 2- بیرینه ویا بیر نسنه یه قارشی آلینان تاویر؛ توُتوم. * عوثمانلیجا : حرکت طرزی، رفتار.
ده گینی (Değini) : ده گینمه؛ ملاحظه، دیقت، دیب نوت. فرانسیزجا: روماریک (Remarque).
دگینمه ک (Değinmek) : توقونماق؛ عوثمانلیجا : تماس ائتمک.
دگمه (Degme) : هر. هر کس (کاشغرلی . آیریجا "سایوُ" سؤزجوگو ده دیوان-دا "هر" آنلامینداداير). تک لیک بیلدیرن آدلارین اؤنونه گلرک تومونو بیلدیریر. بیرر- بیرر اولاراق؛ تکر- تکر، هئپسی، هئپ، بوَتون. اؤرنه گین : « دگمه کیمسه؛ گؤنول ائوین دؤزه مز » (یونوس ائمره).
دئنه مک (Denemek) : دگرینی؛ گرکلی نیته لیگی داشی ییب- داشیمادیغینی بوُلماق ایچین بیر کیشی یی، نسنه یی، بیر دؤشونجه یی سیناماق، عوثمانلیجا : "تجروَبه ائتمک" (" اول اری سانجاسیم واقت **دئنه دیم** " دده قورقوِت بویلاری).

دئنه ییم/دئنه ی اۆستۆ (Deneyimüstü\ Deneyüstü) : فلسفه ده : دئنه ی (تجروبه) ایله قازانیلماسی اولاناقسیز اولان؛ اوُس ایله ایلگیلی اولان (بیلگی).
دنلی/ دنگلۆ (Denglü\ Denli) : (اسکی/اورتا تۆرکچه ده : دئنگلۆ بیچیمینده دیر) " قده ر" آنلامیندا اۆستونلوک درجه سینی بلیرتیر. (« بیر قوُش **دنگلۆ** اوغلاندیر ..: دده قورقوت بویلاری، آیریجا نسیمی ایله فضولی دیوانیندا دا قوُللانیلمیشدیر: « ساچما ای گۆز اشکدن؛ گۆنلومده کی اودلاره سوُ کیم بوُ **دنگلۆ** (دنلی) دوُتوشان اودلاره قیلماز چاره سوُ »؛ سوُ قصیده سی/ فضولی).
دئوینگن (Devingen) : دئوینمک ائیله میندن؛ حرکتلی. * عوثمانلیجا : متحرک.
دئیی (Deyi) : دیل؛ سؤز، ایم، میمیک گیبی آتلاتیم آراچلاری نین تۆمو. فلسفه سل اولاراق تانری نین ایله تی (مئساژ) لرینی اینسانلارا اوُلاشدیران اوغول (عیسا) **لوگوس**. بوُرادا بوُ سون آنلامدا قوُللانیلمیشدیر.
دئوینمک (Devinmek) : قیمیلداماق؛ حرکت ائتمک (« قیمیلدانیر هئپ دردلریم؛ **دئوینیر...**» قاراجااوغلان).
دیده رگین (Didergin) : آیلاق؛ آوارا.
دینگین لیک (Dinginlik) : دئوینمه مک لیک. عوثمانلیجا : ساکین لیک.
دیره نگن (Direngen) : دیره نن؛ عیناتچی، معاند.
دیره نیش (Direniş) : عوثمانلیجا : مقاومت.
دیریمسل (Dirimsel): فرانسیزجا : بیولوژیک.
دیرلیک (Dirlik) : یاشام؛ یاشاییش، حایات. (اسکی/اورتا تۆرکچه).
دیزه (Dize) : میصراع؛ مصراع.
دۆنوک/ دۆنه ک (Dönük\ Dönek) : سؤزونده دوُرماز؛ سؤزونه گۆوه نیلمز، سؤزوندن دۆشونجه سیندن سیق- سیق دؤنن. قاپیاق.
دوغا (Doğa) : عوثمانلیجا : طبیعت. یوُنانجا : (physis)؛ فرانسیزجا : (nature).
دوغال (Doğal) : عوثمانلیجا : طبیعی.
دوغرولاماق (Doğrulamaq) : دوغرویو سؤیله مک؛ بیر نسنه نین دوغرو اولدوغونو اورتایا قویماق. عوثمانلیجا : تائید ائتمک؛ تصدیق ائتمک. **یالانلاما** (تکذیب)نین قارشیتی.
دوروق/دورو (Doru\ Doruq) : عوثمانلیجا : ذروه (اسکی/ اورتا تۆرکچه : " ابن مهنا سؤزلوگو").
دوُروم/ توُروم (Durum\ Turum) : (اسکی تورکجه). عوثمانلیجا : حال؛ موقع. فرانسیزجا : (situation).
دوُیغو (Duyğu) : 1- بئش دوُیودان بیری ایله خبر آلما؛ دوُیما. 2- هرهانکی بیر نسنه نین کیشی اوغلونون ایچ دونیاسیندا اوُیاندیردیغی ائتکی (تاثیر). عوثمانلیجا : حس.
دوُیوُ (Duyu) : کیشی اوغلو ایله ییلقیلارین؛ دیش دۆنیانین ائتکیلرینی گۆرمه، ائشیتمه، قوقلاما، دوقونما و داتما اورگانلارییلا دوُیما یئتیسی (قابیلییه تی).
دوُیوم (Duyum) : دوُیما؛ دوُیوش.
دۆن (Dün) : 1- دۆنن. 2- گئجه ("قارانقوُ **دۆن** ایچینده یول آزاسان اوُمون ندیر؟" **دۆن** یوق اوْته کی گون ائوینگ بوُندان (بوُرادان) گیچدی " دده قورقوُت بویلاری).
دۆن- گۆن (Dün -Gün) : گئجه- گۆندوز.
دۆرتۆ (Dürtü) : اوْزوت بیلیمده (پسیکولوژی) : کیشی اوغلونو دئویندیرن؛ دوُیغو قایناقلی ندن. عوثمانلیجا : محرک.
دۆش (Düş) : عربچه : رؤیا. (« اول (او) گیجه؛ یئگه نه ک **دۆش** گۆردو. بیلیرمیسن قاریندا‌شیم قاراگۆنه **دۆش**ومده نه گۆروندو؟... خانیم قارداش بوُ **دۆشوم**و یورگیل! قاراباشیم؛ گۆزوم اوُیقودا ایکن **دۆش** گۆردو » دده قورقوت بویلاری).
دۆشکون (Düşkun) : عوثمانلیجا : مبتلا.
دۆش قیریقلیغی (Düşqırıqlığı) : خیال قیریق لیغی.
دۆشله م (Düşlem) : [اوْزوت بیلیمده] : گرچکلردن قوپاراق؛ ایچده قالان دیلکلری، ایمگه لم ائتکین لیکلرییله دویورماقدا قوُللانیلان تاساریملارین تومو... "تۆرک دیل قورومو"نجا "اوْزوت بیلیم تئریملری سؤزلوگو"نده "فانتئزی" (Fantaisie) دئییمی قارشیلیغیندا اوْنریلمیش و دوکتور میدحت ائنچ-جه تانیملانمیشدیر. آدی چکیلن سؤزلوکده؛ دوُیورولامایان ایستکلری اوُیانیق دوُرومدا‌ایکن، دۆشده جانلاندیرمایا دا اینگیلیزجه (Daydream) ایله (Reverie) دئییملری قارشیلیغیندا **دۆشله مه** تئریمی اوْنریلمیشدیر ("فلسفه آنسیکلوپئدیسی" اورها هنجرلی اوغلو؛ ایکینجی جیلد). فلسفه سل آنلامدا ایسه؛ آنلیق (ذهن)ین کندیلیگیندن ائتکی لیگی ایله بلیرگین دالغین لیق دوُرومو. دۆشله مده اوُسون بلیرله ییجی ائتکین لیگی یا دا دیقتین یؤنله ندیریجی گۆجو توُمویله اورتادان قالقیر. بؤیله جه اورتایا چیقان اوْزوتسل دوُروم تۆمویله الشدیرییه قاپالی اولور.
دۆشون (Düşün) : فلسفه نین تمل قاوراملاریندان (اوْزللیکله افلاتون فلسفه سینده). دوُیولارلا دئگیل؛ آنلیقسال (ذهینسل) اولاراق تاسارلانان، بیچیم وئریلن، تینلاندیریلان (جانلاندیریلان) نسنه، اولای. "ایده"، "فیکیر"، "تفکر".
دۆشونجه (Düşünce) : عوثمانلیجا : فیکیر؛ فکر.
دۆشونمه (Düşünme) : عوثمانلیجا : تفکر.

دۆشونسل (Düşünsel) : دۆشونجه ایله ایلگیلی؛ دۆشونجه سونوجو اورتایا چیقان، دۆشونجه یه دایانان. *عوثمانلیجا : فیکری؛ فکری.
دۆشونور (Düşünür) : * عوثمانلیجا : متفکر.
دۆزه ی (Düzey) : عوثمانلیجا : سوییه.
دۆزگو (Düzgü) : فرانسیزجا : نورم.
دۆزگولو (Düzgülü) : فرانسیزجا : نورمال.
دۆزمه جه (Düzmece) : اوُیدورما؛ گرچک اولمایان، عوثمانلیجا : ساختا.
دۆزیازی (Düzyazı) : عربچه : نثر.

E

ابسم (Ebsem) :1- دیلسیز. 2- سوُسان؛ سس سیز (بوُرادا بیرینجی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر) "چک دیلینوَ (دیلینی) و **ابسم** اول! بن بوُ لیسانا سیغمازام" نسیمی).
ائدی (Edi) : هئچ؛ آصلا. آیریجا دۆشونسل آچیدان اولدوقجا اؤنملی کؤک بیر سؤزجوک اولان **ائدی** گؤک توَرک آنیتلارینداقوُللانیلمیشدیر. بوُ سؤزجوک فلسفه سل بیر قاورام اولاراق "نیهیلیزم(nihilisme) نیهیلیسموس (Nihilismus) = **ائدیچیلیک** (هئچچیلیک/ یوقساییجیلیق)؛ "نئآن (néant/ non être)/ نیشتس (/nichts nichtsein)= **ائدیلیک** (هئچلیک)ین توَکل (تام) قارشیلیغی دیر.
ائدیم (Edim) : عمل؛ آکت.
ائگمن (Egemen): حاکیم؛ حوَکومران، حاکیم اولما.
ائگره تی (Eğreti) : شاهسئون دئییشینده : چیرکین. گؤزل قارشیتی (بوُرادا بوُ آنلامدا قوُللانیلمیشدیر).
ائگره تی (Eğreti) : اولدوقچا چوق آنلاملی بیر سؤزجوکدور. 1- بللی بیر سوَره سونرا قالدیریلاجاق اولان؛ گئچیجی. *موقت. 2- تاقما (مصنوعی). اؤرنه گین : ائگره تی دیش. 3- ایپی یئرله شمه میش؛ یئرینی بوُلمامیش. 4- اوُیومسوز؛ یاقیشمامیش، یاراشمامیش. **ائگره تی آلماق** : اؤدونچ آلماق : "ائگره تی آتا مینن تئز اینر" اؤدونچ آلینمیش آراچلارلا گیریشیلن ایشلر چوق کئز یوَروتوله مز. **ائگره تی اوتورماق** بیر یئرده چوق قیسا سوَره اوتورماق، ایلیشمک. **ائگره تی وئرمک** : اؤدونچ وئرمک. **ائگره تییه آلماق** : بیر یاپی نین آلت بؤلومونو اونارماق ایچین اوَستونو دستکلر اوَزه رینده دوُردورماق.
ائگره تیله مه / ایگره تیله مه (Eğretileme \ İğretileme) : یازین-ین (ادبیلات) آناتمل قاوراملاریندان بیریدیر. فرانسیزجا : (Métaphore)؛ عربچه : "استعاره" قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلماقدادیر. پول ریکور-ا گؤره : ایگره تیلمه؛ دیلین یاراتیجی یانی دیر. مودئرن فلسفه ده ده اولدوقچا اؤنملی بیر قاورام اولاراق (نیچه-دن سونرا)؛ اؤزللیکله آلمان دۆشونورو هانس بلوُمئن بئرک-ین (Pradigmen zu einer Metaphorologie 1961) آدلی یاپیتی ایله "ایگره تی بیلیم" (مئتافورولوژی) دئییمی دوغموشدور. چئشیتلی دیللرده کی ایگره تیلمه لری بیلیمسل آچیدان اینجه له ین بیر بیلیم اولاراق؛ کندی اؤزگون یئرینی بوُلان ایگره تیله مه قاورامی ایسه : بیر نسنه یی آنلاتماق ایچین اونا بنزه تیلن باشقا بیر نسنه نین آدینی "ایگره تی" اولاراق قوُللانماق. اؤرنه گین : بوُ دلی قانلی یاشامین یازیندادیر سؤزونده؛ "یاز" سؤزجوگو گنچلیک یئرینه ایگره تی اولاراق قوُللانیلمیشدیر. آیریجا اؤز آنلامی نین دیشیندا و اؤزگون آنلامی نین بیر اؤزللیگی آنلامیندا قوُللانیلان "سؤز دئمک" اولان "مجاز"دان آیریملی دیر. فلسفه ده؛ ایگره تی له مه نین بیر آنلاتیم گؤزللیگی یاراتماقلا قالماییب، باشلی- باشینا بیر بیلگی ساغلادیغی ساوُونولموشدور. تئریم اولاراق؛ "ائگره تی له مه" بیچیمینده ده یازییلیپ قوُللانیلماقدادیر.
اگیلیم (Eğilim) : عوثمانلیجا : مئیل؛ تمایل. فرانسیزجا : تاندانس.
ائکینیم (Ekinim) : فرانسیزجا : کوَلتور.
انگین (Engin) : اوُجسوز- بوُجاقسیز؛ اؤنو- سونو گؤرونمه یه جک دنلی گئنیش، چوق گئنیش.
ائل ارکی (Elerki) : "دئموکراسی" سؤزجوگونون قارشیلیغی اولاراق اؤنریلمیشدیر.
ائلگین (Elgin) : *غریب.
ائلچی (Elçi) : 1 - رسول (اسکی/ اورتا توَرکچه). گونوموز توَرکچه قوُران چئویریلرینده ده "رسول" آنلامیندا قوُللانیلماقدادیر. 2- سفیر.
اره ک (Erek) : عوثمانلیجا : مقصد؛ آماچ.
ارن (Eren) : (اسکی توَرکچه ده؛ "ار" سؤزجوگونون اسکی چوغوللاریندان "ت/ ان[T\ EN] {جمعی} اؤرنه گین : اوغول - اوغلیت/ تئگین- تئگیت/ ار- ارن/ اؤرت[آلو] اؤرتن örten).
اؤزللیکله قیزیلباش/ بکتاشیلرده : من لیگیندن سییریلمیش؛ اؤز وارلیغیندان گئچمیش کیمسه لر ایچین قوُللانیلیر: ارمیش، "ولی/اولیا". "ارنلر" بیچیمی اسکیدن درویشلر آراسیندا بیر سسله مه سؤزو اولاراق قوُللانیلیردی. آیریجا اولاغان اۆستو (خارق العاده) سئزگیلرییله؛ بیرتاقیم گرچکلری گؤردوگونه اینانیلان کیمسه : "**ارن**لرین ساغی- سولو اولماز". "بگ **ارن**لر اسن اولسا؛ اوغلی توغار" دده قورقوُت بویلاری.

ائر - گئچ (Er - Geç) : تئز - گئج.
ارینچ (Erinç) : عوثمانلیجا : حضور. اسکی اوُیغور تورکچه سینده "اینچگو" قوُللانیلیردی.
اریش (Eriş) : ارمک ایشی ایله دوُرومو.
ارک (Erk) : بیر ایشی یاپابیلمه گوَجو؛ سؤزونو گئچیرمه. * قدرت، اقتدار، نفوذ.
ارمک (Ermek) : یئتیشمک.
ارمیش (Ermiş) : ولی؛ اولیا، امام.
ارسک (Ersek) : سوَرتوک؛*قحبه، اوروسپو. (کاشغرلی "دیوان")
اسن (Esen) : ساغ؛ عوثمانلیجا : سلامت ("بگ ییگیت باش **اسن** اولسا؛ بؤرک بوُلینماز می؟ " "ساغمیسان؛ **اسن** می سن جانیم بامسی" دده قورقوُت بویلاری).
اسیرگه نمک (Esirgenmek) : 1- قوروماق؛ حیمایه ائتمک. 2- بیر نسنه یی یاپماقدان ویا وئرمکدن قاچینماق. 3- (اولومسوز بیچیمده) فدا ائتمکدن چکینمک؛ دریغ ائتمک. اؤرنه گین : "کیشی یوُردو ایچین جانینی **اسیرگه مز**".
اسریمک (Esrimek) : مست اولماق؛ سرخوش اولماق. هرهانگی بیر ندنله کندیندن گئچمک.
ائشیک (Eşik) :1- آستانا؛ آستانه. 2- اسکی توَرکچه ده : سارای ایله قونوق قاپی سینین اؤنو؛ درگاه، بارگاه، آستانا. "ساغدا اوتوران ساغ بگلر؛ **ائشیک**ده کی ایناق {معتمد}لار..." دده قورقوُت بویلاری. (بوُ هؤروت ده یالنیزجا "آستانه" آنلامدا قوُللانیلمیشدیر).
ائشکین (Eşkin) : 1- ائشن؛ قوشان، چابوک یوَرویوشلو، یوَروک (آت). 2- آتین آرالیق سیز و دؤزه نلی آددیملارلا ایوه گن (سوَرعتلی) بیر بیچیمده یوَرویوشو.
ائشیتسل (Eşitsel) : ائشیتمه ایله ایلگیلی.
ائشسیز (Eşsiz) : ائشی اولمایان؛ تک، برابرسیز.
ائتکین لیک (Etkinlik) : عوثمانلیجا : فعالیت، فرانسیزجا : آکتیویته.
ائتکی له شیم (Etkileşim) : قارشیلیقلی اولاراق ائتکی له نمک. *عوثمانلیجا : تاثر-ی متقابل.
ائوجیل (Evcil) : *اهلی.
ائویرمک (Evirmek) : 1- یاپی سینی دگیشدیرمک؛ "چئویرمک"له اکیزله مه بیچیمینده قوُللانیلیر. 2- دؤندورمک؛ چئویرمک. آیریجا ائورن (عالم) سؤزجوگو بوُ ائیله مدن تؤره میشدیر.
ائورن (Evren) : "ائویرمک" ائیله میندن: 1- عالم؛ کایینات، کوسموس. 2- اژدها. (بوُرادا یالنیزجا "عالم/کایینات" آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر)
ائورنسل (Evrensel) : عوثمانلیجا : جیهانشومول. فرانسیزجا : اوَنیوئرسئل.
ائیله م (Eylem) : عربچه : فعل (دیل بیلگی سینده). فرانسیزجا : آکسییون + وئرب.
ائزگی (Ezgi) : فرانسیزجا : مئلودی.

F

کوف (Kof) : قوُروپاراق ویا چوَرویه رک ایچی بوشالمیش اولان. 2- مجازی آنلامدا : بوش؛ دگرسیز، بیلگی سیز، یئتکی سیز. 3- گوچسوز؛ درمانسیز.
کؤسته ک (Köstek) : عوثمانلیجا : انگل. *مانع.

G

گه به (Gebe) : ایکی جانلی. *حامیله.
گئچرلی (Geçerli) : 1- اوُیغون ایشلر، ایشلرلیگی اولان. 2- مجازی اولاراق؛ منیمسه نن؛ بگه نیلن، دگرلی. عوثمانلیجا : مقبول.
گئچرسیز (Geçersiz) : گئچرلیگی بوُلونمایان؛ حوَکومسوز.
گئچیجی (Geçici) : چوق سوَرمه ین. عوثمانلیجا : موقت. *موقتی.
گنل (Genel) : عمومی.
گنلله مه (Genelleme) : 1- (اوُسدئیی-ده) آنلیغین گنل دؤشونجه لر یاپماسی ایشله می ویا اؤزه لدن گنله گئچیش. عوثمانلیجا : تعمیم. 2- (توپلوم بیلیم-ده) بیر ایشله مین سونوجو اولان گنل قاورام؛ یارغی، بیلیم یارغیسی. تعمیم ائتمک.
گرچک لیک (Gerçek) : *واقعیت. فرانسیزجا : رئالیته.
گرچک دیشی (Gerçekdışı) : عوثمانلیجا : غیر-ی واقعی.
گله نک (Gelenek) : فرانسیزجا : ترادیسیون؛ عوثمانلیجا :"عنعنه". (بوُ سؤزجوک/ قاورام عوثمانلی اؤیکونچجوسو عبدالرحمان شرف بگ-جه اوُیدورولموش آنلامسیز بیر قاورامدیر)
گرگی (Gergi) : پرده؛ توُتوق. (ختایی دیوانیندا "توُتوق" پرده آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر)
گرکسینیم (Gereksinim) :*احتیاج.

گئییسی (Geyisi) : پالتار؛ گئییم.
گیده ر (Gider) : *مصرف.
گیده رمک (Gidermek) : یوق ائتمک؛ اورتادان قالدیرماق، وارلیغینا سون وئرمک.
گیریشیم (Girişim) : عوثمانلیجا : تشبث.
گیز (Giz) : عربچه : سیر/ سر.
گیزداش (Gizdaş) : سیرداش.
گیزه مجی (Gizemci) : گیزه مجی لیک دۆشونجه لری تاشییان (کیمسه)؛ میستیک.
گؤچه به (Göçebe) : کؤچری.
گؤچمن (Göçmen) : مهاجیر؛ مهاجر.
گؤک/ گؤی (GÖK\ GÖY) : 1- ایچینده گؤک جیسیملری نین دئویندیگی سونسوز بوشلوق؛ اوُ زای (فضا). 2- گؤی؛ ماوی. 3- اسکی تۆرک اینانیشینا گؤره ؛ تانری. « اۆزه **کؤک** تنگری (ماوی گؤک/گؤی گؤک)؛ آسرا یاغیز یئر قیلوندوقدا، ایکین آرا کیشی اوغلی قیلینمیش» : اۆستده گؤک تانری؛ آشاغیدا یاغیز یئر یاراتیلدیقدا، ایکیسی آراسیندا کیشی اوغلو یاراتیلمیشدیر. (کؤل تیگین آنیتیندان)
گؤلگه سی قیوانسین! (GÖLGESI QIVANSIN!) : بوُ دئییم قوجامان تۆرک سۆمئربیلیمجی؛ علمیه خانیم چیغ-دان آلینمیشدیر.
گؤمو (Gömü) : توپراق آلتیندا گؤمولموش اولان پارا (یارماق)؛ آلتین گیبی دگرلی نسنه لر. *دفینه.
گؤمولمک (Gömülmek) : گؤممک ایشینه قونو اولماق؛ یوق اولماق، گؤرونمز اولماق.
گؤموَت (Gömüt) : سین. *مزار؛ قبر.
گؤموتلوک (Gömütlük) : سین لیک؛ مزارلیق.
گؤره نک (Görenek) : * عوثمانلیجا : عادت؛ عرف.
گؤرگو (Görgü) : 1- بیر توپلومون ایچینده وار اولان و اوُیولماسی گرکن نزاکت ایله سایغی قوُراللاری؛ تربیه؛ اوُوُت. عوثمانلیجا آداب-ی معاشیرت. 2- دئنه مه؛ تجروبه. 3- گؤرموش اولما دوُرومو.
گؤرمز (Görmez) : کؤر (اسکی/اورتا تۆرکچه) اۆرنه گین : "گل ای **گؤرمز** بانا بیر سیره سؤیله!..." ضریر. "گؤرور گؤزوم **گؤرمز** اولدو" دده قورقوُت بویلاری).
گؤرسل (Görsel) : گؤرمه ایله؛ گؤرمه دوُیوسویلا ایلگیلی، گؤرمه یه دایانان، "گؤرسل (ویزیول) اوُزوتلار (صنعتلر) : چیزیت (رسیم)؛ اویماجیلیق، یونتوجولوق، یاپیقچی لیق (معمارلیق) گیبی اوُزوتلار. پلاستیک اوُزوتلار. گؤرسل-ائشیتسل : *اودیوویزۆل.
گؤرونچ/ کؤرونچ (Görünç) : گؤروله جک نسنه. اسکی اوُیغور دئییشینده "تئآترو" قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلان بوُ سؤزجوک، تۆرکچه میزین ان اۆنملی ائکینیم سؤزجوکلریندن بیریدیر. اۆنلو تۆرک بیلیمجی شیناسی تکین-ین ده یازدیغینا گؤره : " کؤرونچ؛ « گؤروله جک نسنه، پییئس » اولاراق « گؤرک (رسیم)، یونتو (هئیکل) آنلامینا گلن کؤرک (Körk) سؤزجوگونده ده گؤرونچ گیبی آینی بیچیمده کؤر (-kör) ائیله می ایله ایلگیلی دیر. "کؤرک"=گؤرک سؤزجوگو ایسه "شکیل" آنلامینا گلیر. اوُیغورلار دوققوزونجو ویا اون اونجو یۆزییلدا یالین درام تۆرونو، دینسل قونولاردا اوُیغولامیشلاردیر. آیریجا "کؤرونچلوک " (صحنه) "گؤرونچچی " (سئیریجی/ سئیر ائدیجی)؛ گؤرونچله مک : صحنه یه قویماق/ سئیر ائتمک"، بوُ گرچکی آچیقجاسینا اورتایا قویماقدادیر. بیر ده "تورفان"دا بوُلونان گؤرونچ دوُیورولاری (اعلان) دا آرتیق یاییملانمیشدیر. بوُرادا ایکی اۆرنک سوُنولور :
"اول کۆسه نچیگ ائدگۆ کؤرونچ یانگی کۆن بیرله کلگه ی" : بوُ ایسته نیلن گؤزل (یاقشی) پییئس دولون آی چاغی (واختی) گله جک / گؤرونچله نه جکدیر. "یانگی کۆن کۆسه نچیگ کؤرونچ بیرله توُشار" : دولون آی چاغیندا ایسته نیلن پییئسه توُش گله جکدیر. "دیوان"ی عجم دیلینه "چئویرن" چئویرمن؛ بوُ اولدوقچا اۆنملی سؤزجوگو (بسیم آتالای گیبی) یانلیشجاسینا چئویرمیشدیر.
گؤرونگه (Görünge) : فرانسیزجا : پرسپئکتیو.
گؤرونگو (Görüngü) : فلسفه نین اۆنملی قاوراملاریندان : فئنومئن. فئنومئنولوژی : (گؤرونگوبیلیم)
گؤرونوَم (Görünüm) : *منظره.
گؤرونمزلشمک (Görünmezleşmek) : گؤرونمز؛ بکله مز، اوُمولمادیق بیر بیچیمه، دوُروما گلمک.
گؤرونوش (Görünüş) : گؤزون ایلک باقیشدا یا دا آنلیغین (ذهنین) دولایسیز اولاراق آلغیلادیغی نسنه. گرچگه اوُیمایان دیش گؤرونتو : "ظواهیر". بوُلونولان بیر یئردن گؤروله بیلن آلان. باتی فلسفه سینده : گرچک(لیک)ین قارشیتی.
گؤسترگه (Gösterge) : 1- بیر شئیی بلیرتمه یه؛ بیر دوُرومو بیلدیرمه یه یارایان نسنه، بلیرتی، ایشارت. 2 - بیر دوُروم ایله ایلگیلی چئشیتلی گلیشمه باساماقلارینی گؤسترن لیسته.
گؤزه نک (Gözenek) : *پنجره.
گؤزه تیم (Gözetim) : عوثمانلیجا : نظارت. فرانسیزجا : کونترول.

گؤزگؤ (Gözgü) : گؤزگو.
گؤنلوک/ گونشلیک (Günlük\ Güneşlik) : *شمسیه؛ چتر. «شامی **گؤنلیگی** ییر یوَزونه دیکدیرمیش ایدی » (دده قورقوُت بویلاری).
گؤوه نجه (Güvence) : عوثمانلیجا : تامینات. فرانسیزجا : گارانتی.
گؤز/کؤز (Güz\ Küz) : سونباهار. *پاییز.

H
هؤروت (Hörüt) : هؤرمک (اؤرمک) ائیله میندن تؤره تیلمیشدیر. عربچه : متن. فرانسزجا : تئکس.

I
ایدیق/ایدوُق (Idıq\ Iduq) : گؤنده ریلمیش؛ قوُتلو، مقدس، موُبارک. (اسکی توَرکچه؛ "ایدماق = گؤنده رمک؛ یایماق، نشرائتمک، قاچیرماق" ائیله میندن اؤره تیلمیشدیر).
ایرا (Ira) : هرهانکی بیر نسنه یی باشقا نسنه لردن آییران تمل اؤزه للیک. اوُسدئیی؛ اؤزوت بیلیم، تؤره بیلیم تئریمی دیر. "یارادیلیش"دان آییرمالی و بوُ ایکی قاورامی بیر- بیرینه قاریشدیرمامالی دیر. اؤزوت بیلیم-ده دوُیغو ایله داورانیش اؤزللیگی؛ تؤره بیلیم-ده "اخلاق ساغلاملیغی" ایله توُتارلیلیغی آنلاملارینی دیله گتیریر. "تورک دیل قوُرومو"نجا یاییملانان توپلوم بیلیم تئریملری سؤزلوگو-نده اؤزار اوزانقایا : « کیشی اوغلونون ائتکین لیکلرینه؛ یاشاما قوشوللارینا باغلی اولان و ائیله ملرینده آچیغا ووُرولان دوُراغان دؤشونوش اؤزللیکلری نین توَمو» اولاراق تانیملانمیشدیر.
عوثمانلیجا : سجیه.
ایرق (Irq) : فال. («ایرق بیتیگ Irq Bitig» : فال کیتابی. اولدوقچا اؤنملی اسکی توَرک دیلینده یازیلان قوشوقسال بیر کیتاب. بو کیتاب گؤک توَرک یازاجی ایله 930 لاردا یؤووشه آلینمیشدیر).
ایرماق (Irmaq) : بؤیوک چای.
ایسمارلاماق (Ismarlamaq) : تاپشیرماق؛ ایستمک، سیفاریش ائتمک ("اوغلانی حکیملره **ایسمالار لاییپ**..." دده قورقوُت بویلاری/ " دوستوم بنی **ایسمارلامیش** گل دییه گیده جه ییم؛ آمما یول بوزوق - بوزوق " پیرسولطان).

İ
ایچده نلیک/ ایچتن لیک (İçtenlik/ İçdenlik) : ایچدن اولما دوُرومو؛ ایچدن داورانیش. عوثمانلیجا : صمیمی لیک؛ صمیمیت.
ایچکین (İçkin) : فلسفه ده (فرانسیزجا : ایمانان immanent) : آشقین-ا قارشیت (ضد) اولاراق؛ وارلیق-ین ایچینده بوُلونان. بیر وارلیق- جا ایچه ریلمیش بوُلونان، بیر دیش ایلکه (خاریجی پرنسیپ)یه باغلی بوُلونمایان. اؤرنه گین : توَم تانریجیلیغا گؤره تانری دوغادا **ایچکین** دیر؛ تانریجیلیغا گؤره ایسه تانری دوغایی **آشقین** دیر. عوثمانلیجا : مندمج؛ اندئماچ، داخیلی.
ایگدیش/ایگدیچ (İğdiş\ İğdiç) : بوُرولاراق ویا "بئز"لری (تئستیسلری) چیقاریلاراق ائرکک لیک گؤره وینی یاپاماز دوُروما گتیریلمیش اولان (ییلقی ویا اینسان).
ایکی جیلیک (İkicilik) : بیرلیک ایله تک لیک قارشیتی دیر. فرانسیزجا : دؤآلیسم (dualisme). ایکی جیلیگین توَرلری : 1- دینسل گؤروشده : ایکی تانری-نین (بیری یاقشی؛ بیری کؤتو) وار اولدوغونو اؤنه سوَرن آنلاییش (مانی چیلیک ایله گؤنوموز زردوَشتچیلیک-ده اولدوغو اوَزه ره). 2- تانری بیلیمده : اینانچ ایله بیلگی؛ یاراتان ایله یاراتیلان قارشیتلیغینی ساوُنان گؤروش. 3- فیزیک اؤته سینده (مئتافیزیکده) : وارلیق ایله اولوش-ون؛ ایدئآ ایله گؤرونگو (فئنومئن)نون، گؤوده ایله اؤزوتون، من ایله من- اولمایان-ین، بیلینچ ایله جیسیملر ائوره نین بیر- بیرینه قارشیت ایلکه لر اولاراق وار اولدوغونا اینانان گؤروش. 4- آق تؤره فلسفه سینده : اوُس ایله دوُیارلیغی؛ اؤده و ایله ائگیلیمی (مئیلی) بیر- بیرینه قارشیت ایلکه لر اولاراق منیمسه ین آنلاییش.
ایکی له م (İkilem) : یوُنانجا : (dilemma)؛ فرانسیزجا : (dilemme). 1- (اوُسدئیی-ده) : ایکی اؤنرمه (قضیه)سی بوُلونان؛ هر ایکی اؤنرمه نین وارغیسی اولان تاسیم (قیاس). * عوثمانلیجا : قیاس-ی موُقسسم. اوُسدئیی-ده ایسه : قارشیداکی نین ایکی یاندان قیستیریلماسی :A اولونجا B ایله C نین ده اولماسی زورونلودور؛ آنجاق نه B، نه ده C واردیر، اؤیله ایسه A یوقدور. 2- (گئل اولاراق؛ "قیسقاچ"، "قیستیرما" آنلاملاریندا) هر ایکی دوُرومدا دا دوغرو حرکت ائده مه یه جگیم ایکی اولاناق قارشیسیندا بوُلونوب، بوُنلاردان بیرینی یاپمایا، ایسته مه دیگیم دوُرومدا، منی زورلایان دوُروم. باشقا بیر دئییشله؛ کیشی اوغلونو ایسته نمه ین سئچه نک (انتخاب)لردن بیرینی؛ چوغونلوقلا ایکی سئچه نکدن بیرینی ایزله مه یه زورلایان تارتیشما، سورون (پروبلئم) ویا اوُساوورما (رئزونمان) دوُرومو.
اؤرنه گین : فاتیح-ین آتاسی ایکینجی موُرات-ا یوللادیغی بیر سالیق (خبر) اولدوقچا گؤزل بیر ایکی له م اؤرنگی دیر: « پادیشاه سن ایسن؛ اوردونون باشینا گئچ، یوق پادیشاه بن ایسم، سانا امرائدیرم، اوردونون باشینا گئچ!».

ایکی له مه (İkileme) : یینه له مه؛ تیکرالاما. دیل بیلگیسل اولاراق : آنلامی گوجله ندیرمک ایچین سؤزجوگون یینه له نمه سی؛ آنلاملاری بیر- بیرینه یاقین، قارشیت اولان ویا سسلری بیر- بیرینی آندیران سؤزجوکلرین یان- یانا قوُللانیلماسی. اؤرنه گین: یاواش- یاواش؛ آشاغی- یوُقاری.
ایله تی (İleti) : فرانسیزجا : مئساژ.
ایله تمک (İletmek) : گؤتورمک؛ اوُلاشدیرماق.
ایلغیم (İlğim) : یالغین؛ پوُساریق.عوثمانلیجا : سراب.
ایلینه ک (İlinek) : فلسفه دیلینده "تؤز" (جئوهر) ین قارشیتی "عرض".
ایلینتی (İlinti) : 1- بیر نسنه نین؛ باشقا بیر نسنه یه باغلی بوُلونماسی، اونا ایلیشکین اولماسی دوُرومو. 2- تگل؛ چاتقی. 3- بوُدون دیلینده : درد؛ قوُرونتو، وسوسه. (بوُرادا بیرینجی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر)
ایلک اؤرنک/آناؤرنک (İlk Örnek\ Ana Örnek) : فرانسیزجا : آرکه تیپArchetype. اؤزده کسل (مادی) نسنه لرین وارلاشماسینا اؤرنک لیک ائدن اؤزوتسل مودئل. افلاتون؛ دوُیولور نسنه لرین ائورنسل اوُس-ا دایاناراق بوُ اؤزتسل اؤرنکلره گؤره یاپیلدیغینی وارسایمیش و بوُ ایلک اؤرنکلره یوُنانجا : (Paradeigmata) آدینی وئرمیشدیر. بوُ قاورام سونرالار سکولاستیکلر-جه "آرکه تیپوُس" تئریمی ایله لاتینلشدیریلیر. یوُنانجا "آرخه" سؤزجوگو "ایلک"؛ "تیپوس" ایسه تاسلاق (ائسکیز) آنلاملارینی وئریر. آیریجا افلاتوُن فلسفه سینده؛ "ایدئآ"لار یئتکین و دگیشمز یاپیلاریلا دوُیولور نسنه لرین اؤلکوسل ایلک اؤرنکلری (تیپلری) دیر.
ایلکل (İlkel) : عوثمانلیجا : ابتدایی. فرانسیزجا : پریمیتیو.
ایم (İm) : 1- آنلامی اولان ایز؛ ایشارت. 2- علامت؛ نیشان (باق! کاشغرلی؛ دیوان).
ایمدی/ایندی (İmdi\ İndi) : "بوُنا گؤره"؛ " شوُ حالدا"، " آرتیق"...(بوُ هؤروتده "شیمدی" دن آیریملی اولاراق، مودئرن تؤرکچه ده (دده قورقوُت بویلاریندا دا: " **ایمدی** اینجینمه خانیم.../ گل **ایمدی** سنونله آوا چیقالیم") اولدوغو گیبی یالنیزجا " بوُنا گؤره"؛ "شوُ حالدا"... آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر).
ایشته (İşte) : 1- گؤستریلیرکن یا دا بیر نسنه یه ایشارت ائدیلیرکن سؤیله نیر. 2- آنلاتیلان بیر سؤزون سونوجونا گلیندیگینی گؤسترییر. 3- آنلاتیلان نسنه یه دیقت چکمک ایچین ده قوُللانیلیر. ("**ایشته** اوُیور؛ گلین وارالیم دئدی" دده قورقوُت بویلاری) .
ایمگه (İmge) : فرانسیزجا : ایماژ.
ایمگه لم (İmgelem) : عوثمانلیجا: مخیله. فرانسیزجا : ایماژیناسیون. ایمگه (ایماژ/تصویر) اولوشدورما یئتیسی؛ اؤزللیکله قوشوقدا. ایگه لم اؤزللیکله دوغا نسنه لرینی؛ دوغا اولغولارینی اؤیکونن (تقلید ائدن) آنجاق دوغرودان- دوغرویا هئچ بیر گرچک لیگی قارشیلامایان ایمگه لر اؤره تیر. کانت ایمگه لمی : « بیر نسنه نین اوآندا یوقکن بیله سئزگیده کندینی گؤستره بیلمه یئتیسی » دییه تانیملار. دئکارت ایسه : «ایمگه لم؛ تانیما یئتی سی نین کندیسینه سوُنولان جیسمه؛ بللی بیر اوُیارلانیشیندان باشقا بیر نسنه دئگیلدیر» دئر. ایمگه لم - اؤزللیکله یاراتیجی ایمگه لم-؛ کیشی اوغلونو "اولان"دان "اولاسی"یا گؤتورن، اونو یاراتیجی قیلان باشلیجا گوج، ایمگه لم دیر.
ایمره نچ (İmrenç) : عربچه : غبطه. (ایمره نمک ائیله میندن)
اینانیر (İnanır) : عربچه : مؤمن.
ایسته نچ (İstenç) : ایراده/ اراده. فرانسیزجا : "وولونته volonté"، آلمانجا :"ویلهWille" قارشیلیغی اولاراق.
ایشله ملی (İşlemli) : اؤستونده ایشله ملر بوُلونان.
ایوه گن (İvegen) : ایوه مک ائیله میندن؛ قوشان، تله سن، *عجله ائدن. یوُنوس-ون قوشوقلاریندا "آشیقماق" دا "عجله ائتمک" آنلامینا گلیر..

K

که که لمک (Kekelemek) : 1- یازاچ (حرف)لاری؛ بیرتاقیم سؤزجوک ایله سسله م (هیجا)لری یینه له یرک اؤزگور قونوشماماق. پلته کلمک. 2- مجازی آنلامدا : سؤیله یه جگینی بیله مه مک؛ شاشیراراق سؤزجوکلری بیر- بیرینه قاریشدیرماق؛ آغزی دولانماق، پلتکله مک.
که کمک (Kekmek) : قوُش یورویوشو. (اسکی تؤرکچه)
کندی (Kendi) : آدیل (ضمیر). بوُرادا مودئرن اوغوز تورکچه سینده اولدوغو اؤزه ره؛ "کندی" ایله "اؤز" آراسیندا اولان فلسفه سل - دؤشونسل آیریم تیتیزجه سینه گؤز اؤنونه آلینمیشدیر. " کندی" آدیلی فلسفه سل اولاراق؛ کیشی اوغلونون گؤوده سل (کورپورئل) وارلیغینی گؤسترمکدیر. اؤرنه گین : ظالیم اولدون ظولم اکرسن **کندی** تارلانا ظالیمین؛ ظلوم و شریندن، تارلادا عصیان بیتر " نسیمی. "باسات قوچون باشینی تپه گؤز-ون الینه سوُندو، تپه گؤز-ون **کندی** قیلیجی ایله بوینونو ووُردو / وار اوغیل **کندونی** سوُیا اوُر!؛ دئدی" دده قورقوُت بویلاری. تؤرکچه میزین ان اؤنملی فلسفه سل سؤزجوکلریندن اولان " اؤز" یوُنانجا : (ousia). آلمانجا : (Wesen). فرانسیزجا : (essence). عربچه : (ذات؛ ماهیت) قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلمالی دیر. " تؤز" قاورامی ایسه یوُنانجا : (hypostasis,

hypokeimenon)؛ آلمانجا : (Substanz)، فرانسیزجا (substance)، عربچه - عوثمانلیجا : " جوهر/ جئوهر" قارشیلیغی دیر. آیریجا باق! : "اؤز"/ "تؤز".
کسینتی (Kesinti) : بوُرادا : *انقطاع؛ فاصیله آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر.
کسینتی سیز (Kesintisiz) : سوَرکلی.
کئز (Kez) : دفعه. عوثمانلیجا : کره (کرره).
کیمی/ کیمیسی (Kimi\ kimisi) : آدیل (ضمیر). بیر تاقیم؛ بعضیسی، بعضی، بیر قیسمی، بیر قیسیم. بوُرادا آذربایجاندا اولدوغو اؤزه ره؛ بنزه تمه اولاراق دئگیل ده، یالنیزجا بعضی، بعضیسی ... آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر: " کیمی آلتی؛ کیمی یئدی یاشیندا نه سؤیلرلر؛ نه بیر خابر ویرؤرلر = وئریرلر " یوُنوس ائمره.
کیشی (Kişi) : 1- اینسان؛ کیمسه، شخص. 2- بوُدون (خالق) دیلینده : ائش، ار، قوجا. 3- بیر یاپیتدا (اویون؛ رومان، اؤیکو) ده یئر آلان کیمسه. 4- دیل بیلگی-سینده : بیرینجی تکیل کیشی : من. ("اوتورارایکن گؤردولر کی؛ بیر **خاتوُن کیشی** گلور، گلدی ایچرو، باسات-ا گیردی" دده قورقوُت بویلاری). * اینسان سؤزجوگونون قارشیلیغی اولان عربچه «اینس» سؤزجوگو ده عیبرانیجه ایله هیند-آوروپا دیللرینده کی ایلک اینسان آنلامینی دیله گتیرن «آدام/آدم» سؤزجوگونون چئویریسیدیر. آدام دا بوُ آنلامین اؤرونودور.
کیشی اوغلو (Kişioğlu) : اینسان اوغلو. (اسکی توَرکچه)
کیشیسل (Kişisel) : تک کیشی-یه اؤزگو؛ بیره ی-ه ایلیشکین اولان. *شخصی.
کوپ (Kop) : توَمویله؛ تامامییله؛ هئپ. (اسکی توَرکچه).
کؤچ (Köç) : ساعات؛ ساعت. (کاشغرلی "دیوان"). آیریجا باق! **اؤدؤش** (Ödüş).
کوتوک (Kütük) : 1- قالین آغاچ گؤوده سی. 2- کسیلمیش آغاچ گؤوده سی. 3- رسمی قاییید دفتری؛ آنا دفتر. 4- گؤرگوسوز؛ قابا (کیمسه).
کؤوه ز (Kövez) : بوُرونو هاوادا؛ مغرور. (اسکی اوُیغور دئییشی)
کؤپ (Köp) : چوق؛ بول. (اسکی توَرکچه)
کؤستک (Köstek) : انگل؛ مانع. دئوه نین آیاغینا باغلانان ایپ؛ کندیر. (" دده قورقوُت کؤسته گی اؤزدی؛ تورُمادی قاچدی..." دده قورقوُت بویلاری)

Q

قابارتما (Qabartma) :1- قابارتما ایشی. 2- بیر بیچیمین ویا بیر سوَسله مه نین دؤز یوَزه ی اؤزه رینده کی چیقینتیسی. 3- پالچیق؛ آلچی، داش گیبی ایشله نه بیلیر گره چلری گیرینتیلی- چیقینتیلی یوَزه یلر دوُرومودا بیچیمله ندیره رک یاپیلمیش اولان یاپیت. *رؤلیئف. 4- قابارتیلاراق یاپیلمیش اولان : قابارتما خریطه.
قاچینیلماز (Qaçınılmaz) : قاچینیلماسی اولاسی اولمایان؛ اؤنونه گئچیلمز. *مجبوری؛ چاره سیز.
قام (Qam) : شامان. بوَیوجولوگه دایانان قاملیق؛ اینسانلیغین ان اسکی اینانچلاریندان سایلیر. بوُ اسکی اینانیشا گؤره ائورن : گؤک، یئر، یئرآلتی اولماق اؤزه ره اؤچ بؤلوم اولاراق تاسارلانمیشدیر. توَرک – موغول- سیبریا قامچیلیق دؤشونجه سینده؛ گؤک-ده یاقشی اؤزوت (روح)لر، یئر-ده کیشی اوغوللاری، یئرآلتی-ندا دا کؤتو اؤزوتلر اوتورورلار. یاقشی اؤزوتلرین باشچیسی **اؤلگه ن** (اوُلو بیر چئشیت تانری)؛ کؤتو اؤزوتلرین باشچیسی **ارلیگ** (گوَچلو بیر توَر یاراتیجی شیطان)دیر. ایکی سینین ده ائشلری؛ چوجوقلاری و یاردیمجیلاری واردیر. اورتا یئرده یاشایان اینسانلار ایسه؛ بوُ یاقشی- کؤتو اؤزوتلر آراسیندا دئنگه (توازن) قوُرماق زوروندادیرلار. ایشته **قام** آدی وئریلن کیشی بوُ دئنگه یی ساغلاماغلا گؤره ولی دیر. قاملار اؤزوتلر ایله اینسانلار آراسیندا آراجیلیق ائدرلر. قاملیغین آشیری کندیندن گئچمه یه دایانان چوق ایلگینچ بوَیوسل تؤره نلری واردیر. بوُ تؤره نلرده قام؛ بیر چئشیت اؤلوب- دیریلمه گئچیریر؛ ات- اؤزو(وجودو) پارچالانیر، یئنیدن بوَتونله نیر... (گنیش بیلگی ایچین : باق! "فلسفه آنسیکلوپئدیسی" ج 6, ی193 + " تاریخده و بوُگوَن شامانیزم"، عبدالقادیر اینان + " توَرک میتولوژیسی"؛ بهاء الدین اؤگئل).
قالیجی (Qalıcı) : قالارغی.
قالیق (Qalıq) : هاوا؛ هوا. (" **قالیق**دا اوُچان قارا قوُش یوری سنینگدن کئچومز آیا گؤک بؤری " قالیقدا اوُچان قارا قوش سوَرولری ای گؤک بؤری! (ای گؤی/ بوز قوُرت) سندن قوُرتارامازلار کندیلرینی. قوُتادغو بیلیگ).
قامواویوُ (Qamuoyu) : افکار عمومی. عوثمانلیجا : افکار-ی عمومیه.
قاموسال بلله ک (Qamusal Bellek) : عوثمانلیجا : حافیظه-ی جمعی.
قاموسال بیلینچ آلتی (Qamusal Bilinçaltı) : عوثمانلیجا : تحت-ی شعور-ی جمعی.
قانا - قانا (Qana-qana) : دویا – دویا ایچمک. (یالنیزجا سوُ ایچین، سیراب اولماق آنلامدادیر)
قانیت (Qanıt) : *دلیل.
قانیتلاماق (Qanıtlamaq) : عوثمانلیجا : اثبات ائتمک.

قانماق (Qanmaq) : 1- اینانماق؛ *ریضا گؤسترمک، قناعت گتیرمک، اؤیله اولدوغونو قبول ائتمک. 2- آلدانماق؛ آلداتیلماق، ایناندیرماق. 3- (اؤزده کسل- تینسل اولاراق) : دؤیماق؛ ممنون اولماق. 4- یئتینمک؛ اکتفا ائتمک. (بؤ هؤروتده اؤچونجو آنلامدا قؤللانیلمیشدیر)
قاپالی (Qapalı) : آچیق اولمایان؛ قاپانمیش، اؤستو اؤرتولو، باغلی.
قارانقؤ (Qaranqu) : قارانلیق سؤزجوگون اسکی بیچیمی. ("**قارانقؤ** آقشام اولاندا؛ قایغولؤ چوبان!" دده قورقؤت بویلاری)
قارامسار (Qaramsar) : فرانسیزجا : پئسیمیست.
قارماشا (Qarğaşa /Qarmaşa) : اسکی یؤنان دؤشونجه سینده؛ "ائوره ن"ین دؤزه نه گیرمه دن اؤنجه کی دؤرومو. بیچیم سیز؛ اؤیومسوز، قاریشیق دؤروم. (فرانسیزجا : کاوو= کاووسChaos/ یؤنانجا : خاووس " دیب سیز اؤچوروم" دئمکدیر). مجازی آنلامدا؛ قاریشیقلیق، قارماقاریشیق لیق، دؤزنسیزلیک، قارغاشا. (" اوغیل قوچار؛ نه **قارغاشا** ائدیرسن، گؤتور بؤ ایسمارلادوغین نسنه دیر." دده قورقوت بویلاری)
قارماشیقلار داغارجیغی (Qarmaşıqlar Dağarcığı) : کومپلئکس لر داغارجیغی.
قارشیلیقلی (Qarşılıqlı) : عربچه : متقابل.
قاتی (Qatı) : 1- عوثمانلیجا : سرت. یؤموشاق قارشیتی. 2- مجازی آنلامدا : خوشگؤروسوز؛ آجیماسیز. عوثمانلیجا : مرحمت سیز. 3- دؤشونجه ایله داورانیشلاریندا بللی ایلکه لره سیقی- سیقییا باغلی اولان. 4- فیزیکده : سؤلپ. 5- چوق؛ آشیری اؤلچوده. (" بکیل باقدی گؤک ایراق؛ یئر **قاتی**" دده قورقؤت بویلاری).
قاتیشیق (Qatışıq) : ایچینه باشقا نسنه لر قاریشمیش اولان. * عوثمانلیجا : "مخلوط"
قاتیشیق سیز (Qatışıqsız) : ایچینه باشقا نسنه لر قاریشمیش اولمایان، آری. عوثمانلیجا : "صاف".
قاتلانماق (Qatlanma) : 1- قاتلاماق ایشی یاپیلماق. 2- خوش اولمایان بیر دؤروما؛ گؤَچ قوشوللارا دایانماق، عوثمانلیجا : تحمل ائتمک. (" بؤرلاخاتؤن **قاتلانمادی**؛ قیرق اینجه بئللی قیزی بویونا [یانینا] آلدی ... " دده قورقؤت بولاری) .
قاتمان (Qatman) : بیر توپلولوغو اولوشدوران کؤَمه لردن هر بیری. *طبقه (توپلومسال آنلامدا).
قاوراماق/قاورام (Qavramaq\ Qavram) : عربچه-عوثمانلیجا : مفهوم؛ فرانسیزجا : کونسئپت/ نوسیون. آلمانجا : بئگریف. بؤ اولدوقچا اؤنملی سؤزجوک تؤَرکچه میزین ان اسکی سؤزجوکلریندن بیریدیر. کؤکن بیلیمسل اولاراق؛ یاقالاماق، تؤتماق، الده تؤتماق آنلامینا گلیر. آیریجا ایلگینچ اولان؛ آلمانجاداکی "بئگریف" ده تؤَرکچه ده اولدوغو آنلاملاری داشیماقدادیر. (" آتاسینی آت اؤزه ریندن **قاورادی** تؤتدی" دده قورقؤت بویلاری).
قاورامسال (Qavramsal) : قاوراملا (مفهوملا) ایلگیلی؛ قاورام نیته لیگینده اولان. فرانسیزجا : کونسئپتؤئل.
قایماز (Qaymaz) : قایمایان؛ سؤَرولوب- دؤشمه ین.
قایاغان (Qayağan) : اؤَزه رینده قولایلیقلا قاییلابیلن؛ قایپاق.
قایپاق (Qaypaq) : اؤَزه رینده قولایلیقلا قاییلابیلن؛ قایاغان.
قایرا (Qayra) : عوثمانلیجا : *عنایت. لطف. (فرانسیزجا : grâce آلمانجا :Gnade یؤنانجا : kharis لاتینجه : gratia) تانری نین کیشی اوغلونا یاقشی لیک گتیریجی؛ قؤرتاریجی ایلیشکیسی ایچین قؤللانیلان، اؤزللیکله دینسل بیر قاورام. تانری نین کیشی اوغلونو قورویوجولوغو و اسیرگه ییجی لیگی. مسیحی لیگین تمل قاورامی : تانری نین کیشی اوغلونو سئوگی دولو دؤشونوشو ایچین قؤللانیلان قاورام. فلسفه اؤیکونجونده؛ سن آگوستینوس-دان بری، **قایرا** ایله **اؤزگورلوک** آراسینداکی ایلیشکی سوروسو، اؤنم قازانمیشدیر.
قیلیق (Qılıq) : 1- دیش گؤرونوش؛ شکیل، طرز، قیافت. گئییم - قؤشام. 2- گؤرونوش؛ بیچیم، صورت. 3- آنادولو بؤدونو دیلینده : رسیم، فوتوغراف، تصویر. بؤ هؤروتده ایسه؛ باشدا اسکی اؤیغور دئییشینده اولدوغو گیبی : کاراکتئر؛ سجیه، ایرا اؤزللیکله "خؤی" (خلق- خوی) قارشیلیغی اولاراق قؤللانیلمیشدیر. آیریجا قیلیق قاورامی گؤَنوموز آذربایجان دئییشینده هر ایکی آنلامی دا ایچه رمکده دیر.
قیسقانچ (Qısqanç) : عربچه : حسود؛ حسد (قیسقانماق ائیله میندن).
قیلغیسال/قیلغین (Qılğısal\ Qılğın) : قیلماق ائیله میندن. فرانسیزجا : پراتیک.
قیسیتلی (Qısıtlı) : اؤچلانمیش؛ سینیرلانمیش، محدودلانمیش. عوثمانلیجا : مهجور.
قیسیردؤنگه (Qısır Dönge) : عوثمانلیجا : دور-ی باطل/ فاسد داییره. فرانسیزجا : "سئرکل ویسیو/ دییالئل"(cercle vicieux\). وئرمسیز دؤشونجه دیزگه سی. ایچیندن چیقیلماز دؤروم. بیر "آ"یی آنجاق کندی سییله بلیرله نه بیلیر بیر "ب" ایله گؤسترمه. آینی ایسته نمه ین سونوجو گتیرن ائیله ملرین سؤَرکلی اولاراق بینه له نمه سی. قیسیردؤنگوده بیلگیلر قاپالی بیر دؤزن اولوشدورور. بؤ دؤزنده بیر بیلگی او بیرییله قانیتلانیر. بؤنا گؤره گرچک آنلامدا بلیرله مه هئچ بیر زامان گرچکله شه مز.
قیوانماق (Qıvanmaq) : اؤونه له جک بیر اولایدان دولایی سئوینمک. عوثمانلیجا : افتخار ائتمک، ممنون اولماق. ("... اوق آتیشین گؤره ییم؛ سئوینه ییم، **قیوانایيم**، گؤَوه نه ییم، دئدی.../ بابام آت سگیردیشیمه باقسون **قیوانسین**؛ اوق آتیشیما باقسون گؤَوه نسون..." دده قورقؤت بویلاری)

قییی (Qıyı) : قارا ایله سوُیون بیرله شدیگی یئر : ساحیل؛ کنار، قیراق، حاشیه، اوُچ. (" باقدی گؤردو؛ بیر قاچ چوبانلار یولون **قییی**سین آلمیشلار؛ آغلارلار..." دده قورقوت بویلاری)
قیزقارداش (Qızqardaş) : باجی. (" بئیره گه؛ آناسینا و **قیزقارداش**ینا موشتچی گلدی، سئویندیلر... قاراگؤزلو **قیزقارداش**یمی آغلاتماغیل!" دده قورقوُت بویلاری)
قولداش (Qoldaş) : دوست. (اسکی توَرکچه)
قونو (Qonu) : عربچه : موضوع. عوثمانلیجا : مئوضوع.
قونوم (Qonum) : بیر کیمسه نین ویا بیر نسنه نین بیر یئرده کی دوُرومو؛ ویا دوُروش بیچیمی. *پوزیسیون؛ وضعیت.
قونوت (Qonut) : *اقامتگاه. بوُرادا یالنیزجا بوُ آنلامدا قوُللانیلمیشدیر.
قونوتلاماق (Qonutlamaq) : مسکن سالماق؛ بیر اقامتگاه دا یئرله شمک.
قوشقو{قوشغو} (Qoşqu\ Qoşğu) : شعیر (گونوموز توَرکمنجه ده).
قوشوق (Qoşuq) : اسکی اوُیغور دئییشینده؛ اؤزللیکله بوُرخانچی یازیندا " نظم، منطومه، شعیر" قاورامی ایچین باشدا توَرکچه قوشوگ (Qoşug) ایله تاقشوُت (Taqşut) اولماق اؤزه ره یانی - سیرا، سانسکریتچه شلوک (Şlok) ایله پاداک (Padak) دئییملری ده قوُللانیلیردی. " ایر/ بیر" (Ir\ Yır) ایسه داها چوق "شارکی/ شرقی" آنلامینا گلیر(آیرینتیلی بیلگی ایچین باق! : " اسکی توَرک شعیری" رشید رحمتی آرات). بوُرادا اسکی عروض ایله سسله م (هیجا) اؤلچه گینده یازیلمایان؛ اؤزللیکله "مودئرن شعیر" قارشیلیغی اولاراق اؤنه ریلمیشدیر. اؤرنه گین فضولی-نین شعیرلری؛ واقیف-ین شعیرلری. حوسنو داغلارجا-نین، ایلخان برک-ین قوشوقلاری.
"قوشوق"ون (کؤکن بیلیمسل اولاراق) "قوش" (Qoş) کؤکونده : بیرله شدیرمه؛ دؤزه نله مه، باغداشدیرما، دئوینمه و بوُ گیبی دگیشیک آنلاملار بوُلونماقدادیر. بوُ آنلام دگیشیک لیگی کؤکدن سؤزجوک تؤره تمه یه اولاناق ساغلارکن یئنی بیر آنلاتیم اؤزللیگی ده یاراتیر. کاشغرلی سؤزلوگونده سؤزجوگون "قوش" کؤکونون: بیرلیک؛ دؤزه نله مه، دئوینمه و بوُ گیبی آنلاملار ایچردیگی، بوُندان توَرکو (شعیر) قارشیلیغی قوشوغ (قوشوق) سؤزجوگونون تؤره دیگی بیلدیریلیر. قوش-و-غ/ قوش-و-گ/ قوشوق گلیشیمینده بیلینچلی بیر چابا گؤرونور. نیته کیم کاشغرلی قوشوغ سؤزجوگونه شعیر؛ "اؤوگو" (قصیده) آنلاملارینی یوکلر (آیرینتی بیلگی ایچین باق!عیصمت ذکی ایوب اوغلو؛ "تورک دیلی نین ائتیمولوژی سؤزلوگو" ی 430-432). آیریجا قوشوق سؤزجوگو مودئرن قوشوق آنلاییشینی توَمویله دیله گتیرمکده دیر. نیته کیم قوشوق سؤزجوگونده گؤزه چارپان باشلیجا اؤگه لر: "دئوینیم ایله دؤزه نله مه"دیر. دیلیمیزه گیرمیش عربچه "شعیر" سؤزجوگو کؤکن بیلیمسل اولاراق: شعر (Şa'r) سؤزجوگوندن تؤره میشدیر. شعر ایسه "قیل؛ توَک" دئمکدیر. بیر کیمسه نین اؤرمه (سکس) یئرلرینده، قاسیق بوشلوقلاریندا، قادینلارین اؤرمه اؤیه لری چئوره سینده چیقان "بول قیل". عرب دیلی اوُزمانلاری نین دئدیگینه گؤره: بوُ کؤکدن؛ "بیر قونویو قیلی قیرق یارارجاسینا اینجه لمک، اینجه ائله ییب سیق توقوماق، اینجه دؤشونمک" آنلاملاری سونرالار یوَکله تیلمیشدیر "شعر" سؤزجوگونه. (بوُ یورومون نه دنلی دوغرو اولوپ-اولمادیغی باشقا بیر آراشدیرمایا قونو اولابیلیر.) "شاعیر" سؤزجوگو ده "چوق قیللی/ چوق توَکلی" دئمکدیر کؤکن بیلیمسل اولاراق. سونرالار "آنلام گنیشله مه سی" ایله بام-باشقا بیر نیته لیک ایله ایچریک قازاناراق : "قیلی قیلدان آییران؛ اینجه دؤشونن" آنلاملارینی یوَکله نمیشدیر. آیریجا "شعور" (بیلینچ) سؤزجوگو ده بوُ کؤکدن تؤره میشدیر.
قوشوقچو (Qoşuqçu) : عربچه : *شاعیر.
قوشوقسال (Qoşuqsal) : فرانسیزجا : *پوئتیک.
قوشوت (Qoşut) : 1- ماتئماتیکده :*موُوازی، پارالئل. 2- مجازی آنلامدا : آینی زامان ایچینده گلیشن؛ اؤزدئش (عینی) اؤزللیکلری گؤسترن (اولای، دؤشونجه ...)، پارالئل. (بوُرادا پارالئل آنلامدا قوُللانیلمیشدیر)
قویو (Qoyu) : 1- سیوی نسنه لرین سوُلو اولمایانی؛ چوق آقیجی اولمایان. 2- بویا ایچین : آچیق اولمایان. 3- مجازی آنلامدا : بیر قونویا اولان باغلی لیغینی ایره لی واردیران: آشیری. اؤرنه گین قویو پارتیجی. 4- مجازی آنلامدا: درین؛ حرارتلی: قویو بیر صحبت.
قوُللانیم (Qullanım) : 1- قوُللانما؛ یارارلانما. عوثمانلیجا : تصرف. 2- دیل بیلیمده : سؤزجوکلرین ان یایغین بیچیملرییله قوُللانیلماسی.
قوُرام (Quram) : فرانسیزجا : تئوری. عربچه-عوثمانلیجا : نظریه.
قوُرونتو (Quruntu) : مودئردن توَرکچه ده : یانلیش؛ یئرسیز دؤشونجه. بیر قونویلا ایلگیلی؛ کؤتو اولاسیلیق لاری اوُسا گتیریب- تاسالانما (قایغی لانما)، ایشکیل. عوثمانلیجا : "اوهام، وسوسه". اولمایاجاق بیر نسنه نین اولاجاغینی سانما. (بوُ هؤروتده یوُقاریداکی آنلاملاردا قوُللانیلمیشدیر)
قوُش (Quş) : قوشوقسال سؤیله نسل (میتیک) گله نکده قوُشلار؛ ائوره نسل بؤلگه لر آراسیندا باغلیلیق قوُران، تانریسال (ایلاهی) ایچه ریگین سیمگه لری گیبی قارشیمیزا چیقارلار. قوُش آورو- آسیا سؤیله نسل دیزگه لرینده، ائوره نین بیر- بیریندن آیری ایکی قونومو آراسینداکی آراچی رولونو اویناردی. بوُ دؤشونجه نین توَرکلرین دیلینده کی ایزلری، اوُچانلارین داشیدیقلاری آدلاردا دا گؤرونور. اؤرنه گین؛ کیمی قوشوقسال سؤیله نسل گله نکلرده، اؤلنلرین اؤزوتونو

سیمگه لندیرن گؤگرچینه، هاکاسچادا "قوُدآی قوُش" (قوُت آی) دئییلیردی. مه لک قیلیغیندا اولوب؛ قوُش چیزگی لری داشییان چوق سایییدا شیطانسی اؤزوت ویا گؤرونمز وارلیق واردیر. بوُ قوُشلارین یئری؛ "ائورن آغاجی"نین ان یوُقاریلاریدیر. اؤیکولرده اونلار قاراقوش؛ سیمورغ و بنزری آدلارلا قارشیمیزا چیقار.
توَرکلرده اؤلن بیری نین اؤزوتو؛ قوُش قیلیغیندا اوُچوب- گئتدیگینه اینانیلیردی. یاقوت لاردا آیریجا چوجوق اؤزوتونون بیر قوُش قیلیغیندا گؤکلردن گلدیگینه ده اینانیلیردی. اینانیشا گؤره؛ اؤلن بیری نین اؤزوتو قوُش قیلیغینا گیره ر، توَم ائوره نی ساران "ائورن آغاجی"نین داللاری نین بیرینده یوُوا قوُرار.
سایان- آلتای سؤیله نسل هؤروتلرینده " قوُتسال قوُش آنا " آدلی بیر وارلیغا دا یئر وئریلمیشدیر. اوُمای تانریچا گیبی؛ کیمی اؤزوتلرین قوُش قیلیغیندا ویا قاناتلی قادین گؤرونومونده بئتیمله نمه سی ده بوُنونلا ایلگیلی دیر. باشقورتلاردا " اوُرال باتیر"ین قاریسی اولان " اوُمای" دا قوُش قیلیغینا گیره بیلیر. آنادولو یؤروکلرینده؛ داغینیق ساچلی بیر اؤزوت اولوب، الینده کی بونجوق (مونجوق)ویلا ایسته دیگی ائوه؛ ایسته دیگی یئردن گیره بیلن "آل قاریسی" دا آغزیندا سیحیرلی داش اولان قوُش قیلیغیندا بئتیمله نیر. "ساری قیز" دئییلن سؤیله نسل وارلیق ایسه؛ گئجه لری قوُش اولوب اوُچار، سلوی آغاچلاری نین اوَزه رینده اوتوروپ آداقلیق (قوُربانلیق) ایستر.
آنادولو یؤروک اویماقلاری آراسیندا؛ چوجوقلاری قوروماق ایچین "مارقوُت- کئرکوَت" آدیندا بیر قوُش واردیر.اونون آدی؛ اسکی بیر اؤزوت اولان " بوُرقوُت "ون آدیندان آلینمیش دیر. قاناتلی تانریچا قادینلا " قوُت " آنلاییشی اوَزه رینده کی گؤروشلر شاشیلاسی بیچیمده بیر- بیرینه یاقین دیر. آیریجا هاکاسلار ایله یاقوتلاردا " قوُت "ون کندیسی بیله قوُش گؤرونومونده دؤشونولوردو. باشقا بیر اینانیشا گؤره "توُوا" قاملاری آغان/یوم اوقویوب چاغیریرکن؛ قوُش قیلیغینا گیرمیش "آل باستیلار"؛ توُتقون قالیقدا (هاوادا) گیردیکلری قارا بوُلوتلارین ایچیندن اوُچوب- گلیرلر.
اوُلو وارلیق "اؤلکن"ین آدینا؛ باشقا یئرلرده "اؤلکن قوُش" بیچیمینده ده راستلانماقدادیر. آلتایلارین قام سؤیلنلرینده کی "پایانا" آدییلا بیلینن؛ اؤزوتلر اؤبه گی ده قاناتلی وارلیقلاردیر. آذربایجان توَرکلری نین گله نکسل اینانیشینا گؤره؛ ائوه بوللوق (برکت) گتیرن "کیمسه نه" آدلی اؤزوت ده قوُش قیلیغینا گیریب، کیشیلرین اوُیقوسونا گلیرلر. بوُدون اینانیشلاریندا کی کؤتو "شئشه" ایسه؛ بیلینمه زلر ائوره نیندن گلن بیر قوُش دور.
اسکی توَرک آنیتلارینداا؛ "اؤلدو" آنلامینا گلن "اوُچا بارمیش" (اوُچوب- گیتمیش) آنلاتیمی واردیر. باتی سیبیریا تاتارلاری نین دیلینده "او اؤلدو" دئمک یئرینه؛ "او اوُچوب- گیتدی" دئییلیردی. بوُ آنلاتیملار اؤزوتلرین قوُش قیلیغیندا اولدوغونا ایلیشکین گؤروشلرین ایزلرینی داشیرلار. اورتاآسیا بوُدونلاری دا؛ کیشی اوغلونون اؤزوتونون گؤگرچین ویا باشقا بیر قوُش گؤرکه مینده اولدوغونا و آتا اؤزوتلری نین قوُش قیلیغیندا یاشاملارینی سوَردوکلرینه اینانیرلاردی.
اسکی بوُدونلارین بیرچوغوندا "طالیع" آنلاییشی نین کندیسی ده؛ "قوُش" بیچیمینده دؤشونولموشدو. اؤیکولرده؛ دئوله رین گؤگرچین قیلیغیندا کی تینلاری (جانلاری) شیشیه لرده توُتولور. آذربایجان توَرکچه سینده "بیرینی اؤزله مک؛ جانی چکمک/ ایسته مک" آنلامیندا قوُللانیلان " قوُشو قونماق" دئییمی وار. توَم بوُ اؤرنکلر؛ تینین، اؤزوتون قوُش قیلیغیندا اولدوغونا ایلیشکین اسکی سؤیله نسل گؤروشلردن قایناقلانماقدادیر (باق! "توَرک میتولوژیسی آنسسیکلوپئدیک سؤزلوک").
بونونلا بیرلیکده؛ اوُمیت حسسان-ین یازدیغینا گؤره " آلتایلاردا و سیبیریا-دا قورویوجو روُحلارین بؤیوک چوغونلوغو حایوان بیچیملرینده دیر. بوُنلار آراسیندا آیی؛ قوُرت، گئییک، یابانی تاوشان و همن هر چئشیت قوُش (قارتال؛ بایقوش، قاز، قارغا و ...) یئر آلیر. آغاچ؛ یئر روُحلاری دا واردیر. (باق! " اسکی توَرک توپلومو اوَزه رینه اینجه له مه لر" ی 90)
قوُت/ قوُتلو (Qutlu\ Qut) : تورک دیلی نین ان اؤنملی « ائکینیم سؤزجوکلری»ندن بیری. آرا- سیرا " قوُت- یوَله ک" (عنایت) گیبی ده قوُللانیلماقدادیر. اسکی تورکلرین گله نکسل گؤروشلرینده؛ " یاشام گوَجو؛ اؤزوت، تین (جان/ نفس/سپریتوس)، یاشام وئریجی، باشلانغیچ، برکت، بوللوق، اوُغور، سعادت، موُتلولوق" آنلامینا گلیردی. اسکی تورکچه ده ایسه؛ تورک تانریسی نین اؤزللیکله خاقانا وئردیکی دئولت؛ تانریسال گوچ، دئولت یؤنتمه گوَجو، بئجریک، یاشام گوجو آنلامیندا اولسا دا، اورتا اوغوز تورکچه سینده یالنیزجا : اوُغور؛ موقدس، موبارک، طالع، موُت(لو)...
قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلمیشدیر (« دؤگون **قوُتلو** اولسون خان قیزی! » « بوُ آد بوُ ییگیده **قوُتلو** اولسون! دئدی » دده قورقوُت بویلاری). « گلدی باسدی باشیما **قوُتلو** آیاغین اول(او) نیگار...» نسیمی). بیرینجی آنلامداکی قوُللانیشی "قوُتادغو بیلیگ" ده سرگیله نمیشدیر. (" قوُت "ون سؤیله نسل آنلامی ایچین باق! "توَرک میتولوژیسی آنسیکلوپئدیک سؤزلوک" ی 359-362)
قوُتار (Qutar) : بوُ هؤروتده چاغداش آلمان فلسفه سینده (اؤزللیکله هایدئگر فلسفه سینده) قوُللانیلان "داس هایلیگه"نین (das Heilige) قارشیلیغی اولاراق اؤنه ریلمیشدیر.

L

له یین{سون اک} (Leyin) : آدلاردان اؤت بلیرته جی (زامان ظرفی) توَره تن؛ سس اوُیومونا اوُیمایان اک (وُورغوسوز). اؤرنه گین : آقشام-له یین؛ گئجه-له یین.

M

مایتالمان (Maytalman) : (اسکی تورکجه). عوثمانلیجا : محتشم؛ فرانسیزجا : مانیفیک.
منگی/بنگی (Mengü\ Bengi) : ابدی. (اسکی تۆرکچه)
میریلدانماق (Mırıldamaq) : 1- آلچاق سسله کندی-کندینه بیر شئیلر سؤیله مک. 2- آنلاشیلماز بیر شئیلر سؤیله مک. 3- دۆداق آلتی تۆرکو سؤیله مک. 4- ایکی ویا داها چوق کیشی آرالارینداآنجاق بیر- بیرلری نین دۆیابیله جگی بیچیمده قونوشماق. 5- هئپ بیرلیکده شارکی و... جینسدن بیر شئیلر سؤیله مک.

N

ندن (Neden) : عوثمانلیجا : سبب.
نره/ نره ده (Nerede /Nere) : هارا؛ هارادا. (" سنی یاغی **نره دن** داریمیش گؤزل یۆردوم!" دده قورقوُت بویلاری)
نسنه (Nesne) : شئی. فرانسیزجا : اوبژه. فلسفه جه " اؤزنه"نین دیشیندا قالان هر شئی. (« گؤتورون اوقلارین ای دیده لریم توپراقدان بۆ یاووُز **نسنه**لرین قدرینی یاقشیجا بیلین »؛ فضولی. « چوبان اوغول! قارنیم آجدیر. هئچ بیر **نسنه** وار می یئمگه؟ دئدی قازان»، دده قورقوُت بویلاری. « معرفتدن **نسنه** قیل حاصیل اوُیان!» نسیمی).
نسنل (Nesnel) : فلسفه-نین ان اؤنملی تمل قاوراملاریندان بیری. فرانسیزجا : اوبژئکتیو. 1- نسنه یه ایلیشکین اولان. 2- نسنه ایله اوُیوشان؛ نسنه ایله اوُیوم ایچینده اولان. 3- بیره یین کیشیسل گؤروشوندن باغیمسیز اولان. 4- گنل- گئچر اولان؛ هر دۆشونجه ایچین گئچرلی اولان. 5- بیره ی اۆستو اولان؛ اؤرنه گین : نسنل تین : آ- بیره یلری آشان؛ آنجاق آینی زاماندا اونلاری بیرله شدیرن تینسل یاشام آلانی (اوُزوت، بیلیم، اخلاق، حوقوق). ب- تین-ین؛ اؤزنه نین دیشینا چیقان اۆرونلری، یاپیتلاری، قوُرولوشلاری.
نسنه لشمک (Nesneleşmek) : مودئرن فلسفه ده : نسنه/ شئی دوُرومونا گلمک.
نیته کیم (Nitekim) : چۆنکو؛ زیرا، ندنسه.

Ö

اؤد/اؤت (Öd\ Öt) : زمان؛ زامان. (اسکی تۆرکچه/اورتا تۆرکچه). باق! کاشغرلی دیوان. آذربایجان ایله تۆرکمن دئییشینده «گئچمک» آنلامیندا قوُللانیلان "اؤتمک : اؤت + مک" ائیله می نین کؤکو دۆشونسل اولاراق "اؤت" (زامان) قاورامینی دا داشیماقدادیر. آیریجا "اؤد" بیچیمینده کی سؤزجوک مودئرن تورکچه ده "قورقاق" آنلامیندا قوُللانیلماقدادیر.
اؤدلک/اؤتلک (Ödlek\ Ötlek) : عربچه : *فلک. « آلپ ار تونقا اؤلدی می **اؤدلک** اؤجین آلدی می؟...» (کاشغرلی "دیوان").
اؤدۆش (Ödüş) : "اؤد/ اؤت" کؤکوندن تۆره میشدیر. اسکی تورکچه ده (گؤک تورکچه ده)؛ "تام گون، 24 ساعات" آنلاملاریندا قوُللانیلیردی. بوُرادا عربچه "ساعات/ ساعت" قارشیلیغی اولاراق اؤنریلمیشدیر.
اؤفکه لی (Öfkeli) : اؤفکه له نمیش؛ قیزغین، سینیر لی، حیددتلی.
اؤگه (Öğe) : بیرله شیک بیر نسنه یی اولوشدوران یالینچ (بسیط) نسنه لردن هر بیری؛ عنصر. فرانسیزجا: ائلئمان.
اؤگره نجه (Öğrence) : درس. (اسکی اوُیغور تۆرکچه سینده : بوشقوُرت Boşqut\ Boşğut: درس؛ بوشغوتلوق : اؤگر نجی، بوشغوتچی : اؤگرتمن, بوشغوتماق: اؤگرتمک قوُللانیلیردی).
اؤگره نه ک (Öğrenek): عیبرت/عبرت.
اؤکه (Öke) : یاراتیجی یئته نه گی نین ان یۆکسک اورانینا اوُلاشمیش کیشی. عوثمانلیجا : داهی. فرانسیزجا : (génie).
اؤکمن (Ökmen) : بۆگو؛ بیلگه، اوُسلو، بیلگیلی، فیلوسوف (باق! "بۆگو")
اؤکوش/اؤکۆش (Öküş\ Üküş) : چوق. (اوُیغور دئییشی. آیریجا ختایی دیوانیندا دا سئیرک اولاراق قوُللانیلمیشدیر). اؤکوشتی : چوقجا؛ بولجا.
اؤکسۆز (Öksüz) : یئتیم؛ آناسیز-آتاسیز کیمسه. ("ایکی اوغلانجیغی **اؤکسوز** قویماغیل! دئدی./ آلا گؤزلو ببکلرین **اؤکسۆز** قویمیشسان" دده قورقوُت بویلاری)
اؤلچه ک (Ölçek) : وزن. (اؤرنه گین : عروض اؤلچه گی. اسکی تۆرکچه ده : "کۆگ" (Küg) "وزن" آنلامیندا ایدی. باق! "دیوان" ج 3، ی131)
اؤلچوت (Ölçüt) : بیر حۆکمه وارماق ویا دگر وئرمک ایچین قبول ائدیلن اؤلچو، ایلکه. *عوثمانلیجا : میصداق، فرانسیزجا : کریتئر (critère ،critérium).
اؤنجه سیز بلله ک (Öncesiz Bellek) : عوثمانلیجا : ازلی حافیظه.
اؤنجو (Öncü) : 1- اؤنده گئدیب خبر اوُلاشدیران کیمسه. 2- چیغیر آچان؛ یول گؤسترن. 3- اؤنده ر؛ قیلاووز.
اؤنگ (Öng) : رنگ. (اسکی اوُیغور دئییشی). اؤنگلوک : رنکلی. اؤنگلوک ایسه : یۆز؛ چهره آنلامیندا دا قوُللانیلیردی.

اؤنگؤرو (Öngörü\ Öngörmek) : (فرانسیزجا : prévoyance آلمانجا :Voraussicht). بیر ایشین ایره لیسینی کسدیرمه ویا بیر ایشین نئجه بیر یول آلاجاغینی اؤنجه دن آنلایابیلمه و اونا گؤره داورانما.اولاجاغی اؤنجه دن سئزمه یاتقین لیغی. (فلسفه جه آنلامی ایچین باق! " فلسفه سؤزلوگو" آفشار تیموچین؛ ی 386-387)
اؤرگه/ هؤرگه (Örge\ Hörge) : بیر یاپیتدا سیق - سیق یینه له نن سوَسله ییجی اؤگه. فرانسیزجا : موتیف/ موتیو.
اؤرگون (Örgün) : تخت. اؤرنه گین : خاقانین اؤرگونو.
اؤرنه گین (Örneğin) : اؤرنک ایچین؛ میثال ایچین.
اؤته (Öte) : قونوشانین تمل اولاراق آلدیغی بیر نسنه دن داها اوُزاق اولان یئر یا دا شئی. "بری"نین قارشیتی. (« دده قورقوُت **اؤته** دن بری گلدی »/ « دؤن یوق **اؤته** کی گؤَن » دده قورقوُت بویلاری) "ماورا/ مئتا" آنلامیندا دا قوُللانیلماقدایر مودئرن توَرکچه ده : " فیزیک اؤته سی : مئتافیزیک. بوُ هؤروتده ده "ماورا/ مئتا" آنلامیندا دا قوُللانیلمیشدیر.
اؤیکونچ (Öykünç) : تاریخ. تاریخ سؤزجوگو عیبرانی قایناقلی بیر سؤزجوک اولاراق : گئرییه گئتمه، گئرییه دوغرو اوُزاتما/ اوُزانما آنلاملارینی ایچره ن "رئخا" کؤکوندن گلیر. اسکی اوُیغور دئییشینده قوُللانیلان "اؤیکونچ" سؤزجوگو ایسه : اؤیکو (حیکایه)؛ آنلاتی، آنلاتما، سؤیله مه، بیر اولایی اؤیکوله مه/ آنلاتما آنلاملارینی داشیماقدادیر. ایستر گئچمیش اولسون ایسترسه شیمدی ایله گله جکدن قونوشسون. "تاریخ" سؤزجوگو قارشیلیغی اولاراق "اؤیکونچ" قوُللانیلدی بوُ هؤروتده.
اؤیکونمه (Öykünme) : *تقلید. باشقاسی گیبی داورانماق. باشقاسی گیبی یاپماق. باشقاسی گیبی دوَشونمک. (فرانسیزجا : imitation آلمانجا : Nachahmung)
اؤز (Öz) : وارلیغین اصلینی قوُران نسنه؛ تمل اؤزلیک. بیر وارلیغین یاپیسینی قوُران نسنه. اؤز قاورامی فرانسیزجا : ائسانس (Essence). یوُنانجا اوُسییا(ousia)، ایسلام فلسفه سینده ایسه (ابن سینا-دا) "ماهیت " ایله ذات" قاوراملارینی قارشیلاماقدادیر.
اؤزبیلینچ (Özbilinç) : هئگل فلسفه سینده اؤنملی بیر قاورام اولان " زئلبست بئووُستزاین" (Selbstbewusstsein)نین قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلمیشدیر.
اؤزده ک (Özdek) : ماده. فلسفه ده : تمل اؤزللیگی یئر قاپلاما اولان وارلیق (دئکارت). تین؛ اؤزوت، دؤشونجه قارشیتی اولاراق، دوُیولارلا آلغینانان جیسیملری قوُران تؤز. جیسیمسل اولانین پارچالانماز-بوزولماز تؤزو. فرانسیزجا : ماتیئر.
اؤزده ش (Özdeş) : هرتوَرلو نیته لیک (کیفیت) باقیمیندان ائشیت (برابر/مساوی) اولان؛ آییرت ائدیله مه یه جک دنلی بنزر اولان. عینی.
اؤزدئییش (Özdeyiş) : اؤزلوسؤز؛ ساوسؤز. عوثمانلیجا : حیکمتلی سؤز. فرانسیزجا : آفوریزم.
اؤزه ت (Özet) : ییغجام. *خلاصه.
اؤزوتله مک (Özetlemek): بیر یازی ایله سؤزو قیسا بیر بیچیمده آنلاتماق؛ اؤزونو وئرمک. *خلاصه ائتمک.
اؤزگؤ (Özgü) : خاص.
اؤزگؤر (Özgür) : عوثمانلیجا : حر؛ سربست.
اؤزله م (Özlem) : *حسرت.
اؤزنه (Özne) : دیل بیلیمده : 1- بیر توَمجه (جومله)ده بیلدیریلن ایشی؛ اولوشو یاپان ویا یوَکله م(Yüklem)ین بیلدیردیگی دوُرومو اؤزه رینه آلان کیمسه ویا نسنه. *فاعیل. 2- فلسفه ده : آلغی ایله دؤشونجه ییه سی کیشی.
اؤزنل (Öznel) : فلسفه-نین ان اؤنملی تمل قاوراملارینداا بیری. فرانسیزجا: سوُبژئکتیو. 1- اؤزنه-یه ایلیشکین اولان. 2- اؤزنه-ده تمله ندیریلن؛ اؤزنه ایله بلیرله نمیش اولان، اؤزنه ایچین گئچرلی اولان. نسنل-ین قارشیتی.
آیریجا "هیپوکایمئنون- سوُبژئکت" قاورامی اریستو-دا؛ سونرالار اورتاچاغدا "تؤز" (جوهر) آنلامینا قوُللانیلیر.آنجاق اون یئدینجی یوَزییلدان بری بوُگونکو آنلامینی قازانیر. اؤزوت بیلیم ایله "بیلگی قوُرامی" (معرفت نظریه سی) آچیسیندان "من" آنلامینی آلیر: کندینی "من- اولمایان"ین؛ نسنه نین (اوبژئکت-ین) قارشیسیندا بوُلان، قارشیسینا قویان، یا دا قارشیسینا قوندوغو، کندینی قارشیسیندا بوُلدوغو نسنه یه "بیلمه" ایله "ائیله مه" اره گییله یؤنه لن بیره ی. اؤزوت بیلیمسل آچیدان : اؤزوتسل یاشانتیلارین داشییجیسی؛ دؤشونن، تاساریملایان، بیلن، دوُیان، ایسته ین من.
بیلگی قوُرامی آچیسیندان: بیلن؛ بیلمه یه یؤنه لن، آنجاق کندیسی بیلگی نسنه سی اولمایان وارلیق. منطیق- دیل بیلگیسی آچیسیندان : یوَکله مین داشییجیسی= اؤزنه؛ کندیسی اؤزه رینه بیر شئی سؤیله ین= قونو.
اؤزؤلگه (Özülge) : بیلیمسل آلانلاردا اؤزل بیر قونو ویا سورون اوَزه رینه یازیلان اینجه له مه. *تکیازی. فرانسیزجا : مونوگرافی.
اؤزوت (Özüt) : (اسکی اوُیغور دئییشی. اسکی توَرکچه ده " اؤزگوت" بیچیمینده ده قوُللانیلمیشدیر). عربچه : روُح؛ یوُنونجا : **پسیخه** (psykhe)، لاتینجه : **آنیما** (anima)، آلمانجا : (Seele) فرانسیزجا : (âme). اولدوقجا اؤنملی - فلسفه جه بیر قاورام اولان "اؤزوت" سؤزجوگو نه یازیق؛ مودئرن توَرکچه ده یالنیزجا : "ائکستره؛ خلاصه" آنلاملاری ایله سینیرله نمیشدیر (باق! "تورکچه سؤزلوک" ج 2، ایکینجی باسقی).

O

اوغوش (Oğuş) : اسکی توَرکچه ده : سوی- سوپ؛ اویماق، کلان، نسیل، عاییله. بوُرادا اوُرلوق (Urlua) سؤزلوگویله بیرلیکده؛ عوثمانلیجا "عاییله" قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلمیشدیر.

اولاناق (Olanq) : ایمکان.

اولغو (Olğu) : 1- بیر تاقیم اولایلارین دایاندیغی ندن ویا بوُ ندنلرین یول آچدیغی سونوچ. 2- فلسفه ده دوّشونولموش اولانین قارشیتی؛ اولموش اولان، گرچک اولان، گرچک له شمیش اولان. عوثمانلیجا : واقعه. فرانسیزجا : فاکت.

اولغون{لوق} (Olğun\luq) : (کیشی اوغلو ایچین) دوُیغو ایله دوّشونجه باقیمیندان یوَکسک دوّزه یه اوُلاشدیغی ایچین اولایلاری گنیش بیر گؤروش آچیسیندان دگرلندیره بیلن؛ خوشگؤرولو، تولئرانسلی، بیلگیلی، کوَلتورلو. *کامیل.

اولور (Olur) : 1- اولابیلیر. 2- پکی. 3- گنیش اوْت (زامان)ون اوّچونجو تکیل (مفرد) کیشیسی. 4- راست گله؛ سیرادان، کیملیگی- نیته لیگی بلیرسیز (کیشی). اولورونا بیراقماق (ویا باغلاماق)؛ اولورونا باقماق : بیر ایشین یاپیلا بیلیرلیگینی آراشدیرماق، یاپمایا چالیشماق. اولورونا یئتینمک : الده اولانلاری یئترلی بوُلماق؛ قناعت ائتمک. اولور؛ اولورغانلیق.

اولوش (Oluş) : بیر دوُرومدان باشقا بیر دوُروما گئچیش اولاراق دگیشمه؛ دگیشمه لرین سوَرکلی بیر بیچیمده آرد- آردا گله رک ائورنده توَم اولان- بیته نی اولاناقدان گرچک لیگه داشیماسی :"دگیشمه اولاراق دگیشمه". عوثمانلیجا : صیرورت. فرانسیزجا: (devenir/genése)

اونایلاماق (Onaylamaq) : تصدیق ائتمک؛ تائید ائتمک.

اونولماز (Onulmaz) : ایبی لشمز؛ ساغلانماز (" اوغلانین قیرق گوَنده یاراسی **اونالدی**؛ ساپا- ساغلام اولدو" دده قورقوُت بویلاری).

اورتام (Ortam) : بوُرادا یالنیزجا : ایچینده یاشانیلان و ائتکی سینده قالینان اورتام. * آتموسفئر؛ محیط، آنلامینا قوُللانیلمیشدیر.

اوروق (Oruq) : یول؛ اینجه یول، چاره، اولاناق، ایمکان (اسکی اوُیغور دئییشی). بوُرادا یالنیزجا یول/ اینجه یول آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر.

اورناق (Ornaq) : تخت؛ اقامتگاه. (اسکی اوُیغور دئییشی)

اورؤن/ اورونلوق (Orun/ Orunluq) : تخت ؛ یئر، محل، مسکن. (اسکی اوُیغور دئییشی)

اویالاییجی (Oyalayıcı) : وقت گئچیرمه یه یول آچان؛ اگله ندیرن.

اویالانماق (Oyalanmaq) : 1- اویالاماق ایشینه قونو اولماق. 2- کندی- کندینی اویالاماق؛ نسنه لرله اوغراشماق، بوشو- بوشونا واقت گئچیرمک (" مال دا یالان؛ موَلک ده یالان وار(گئت)! بیرآز دا سن **اویالان**" یوُنوس ائمره).

اویماق (Oymaq) : 1- بوی ویا اوُروق دئییلن بؤیوک توپلولوقلارین آیریلدیغی بؤلوملر. *عشیرت؛ قبیله (" اوتورموش

اویماق- اویماق هئچ اولورمو یارا دویماق " کؤراوغلو) 2- ایزجیلیکده کوَچوک بیرلیک: اویماق بگی.

اویلوُم (Oylum) : 1- حجم؛ جرم. 2- ایچی اویولموش؛ چوُقور دوُروما گتیریلمیش. 3- چیزیت-ده (رسیمده) درین لیک؛ اوّچ بویوتلوق ائتکیسی. یاپیقجیلیغدا (معمارلیقدا) مکان قارشیلیغی. (بوُرادا حجم آنلامینا قوُللانیلمیشدیر).

P

پؤساریق (Pusarıq) : 1- پؤسلانمیش؛ سیسلی. 2- چؤلده اوُزاقدان سوُ گیبی گؤرولن دوُمان؛ ایلغیم، سراب.

S

ساغ (Sağ) : اوُس؛ عقل. (اسکی اوغوز دئییشی. باق! کاشغرلی "دیوان")

ساغیر (Sağır) : ائشیتمه دوُیوسونو ایتیرمیش؛ قوُلاغی دوُیمایان. *کر؛ کار («**ساغیر** ایشیتمز سؤزی؛ گیجه سانوُر گوَندوزی ...» یوُنوس ائمره).

ساغلار (Sağlar) : ساغلام؛ *سالیم، سلامت.

ساغراق (Sağraq) : بارداق؛ آیاق، قدح. ("بویو اوُزون بوُرلاخاتون-ی گتوریب؛ **ساغراق** سوَردیرمک گرک دئدی" دده قورقوُت بویلاری)

ساقلانماق/ ساقلاماق (Saqlanmaq\ Saqlamaq) : بوُرادا یالنیزجا - مودئرن توَرکچه ده اولدوغو گیبی- "گیزلنمک" آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر(" اوغلانی حکیملره ایسمارلا ییپ؛ دیرسه خان-دان **ساقلات**دیلار/ ... یاساق ائیله میشلردی؛ توُتساق اولدوغین اوغلاندان **ساقلار**لاردی" {گیزله دیرلردی} دده قورقوت بویلاری).

ساقینجا (Saqınca) : ساقینیلماسی؛ چکینیلمه سی، دیقتلی اولونماسی گرکن دوُروم. عوثمانلیجا : محضور.

ساقینیم (Saqınım) : عربجه: تقوا.

سالاق (Salaq) : آبدال گؤرونوشلو؛ احمق، اوُسسوز، بؤن (کیمسه).

سالغین (Salğın) : بوُرادا قیسا بیر سوَره ده؛ اینسان، ییلقی و بیتکیلرین بؤیوک بیر بؤلومونه بوُلاشان؛ بوُلاشیجی سایریلیق آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر.
سالیق (Salıq) : 1-اولموش ویا اولاجاق بیر اولای. بیر اولغو ایله ایلگیلی وئریلن بیلگی؛ سالیق. *خبر. 2- ایی؛ اوُیغون اولدوغونو سؤیله مک، الوئریشلی اولدوغونو سؤیله مک. *توصیه ائتمک. 3- ساغلیق (ساغلیق وئرمک : خبر وئرمک) وئرمک.
سالت (Salt) : 1- ایچینه؛ کندیسینه یابانجی باشقا هئچ بیر نسنه قاریشمامیش اولان؛ آری. 2- اوُیقولامایلا ایلیشکیسی اولمایان بیلیملر (اؤرنه گین : سالت ماتئماتیک). 3- باشقا بیر یئتی-یه باغلی اولمایان. اؤرنه گین : کانت-دا "سالت اوُس" : دئنه یدن (تجروبه دن) باغیمسیز؛ ایچینده دوُیودان هئچ بیر نسنه بولونمایان اوُس (عقل). عوثمانلیجا : صرف؛ صاف، محض.
سالتیق (Saltıq) : موطلق. فرانسیزجا : آبسولو.
سانی (Sanı) : تصور (" سنی دئدیم سین-ه (مزارا) دئگین؛ سندن اوُسانماق یوق بانا بین کئز اؤلوپ - دیریلمیشم اول **سانی**یی سانامیشام" قاضی برهان الدین).
ساپقین (Sapqın) : دوغرو یولدان ساپمیش؛ آزغین لیغا دؤشموش، ساپیتمیش.
ساو (Sav) : ایرلی سوَروله رک ساووُنولان دؤشونجه؛ تئز (تئزیس)، ایددیعا (ادعا). اسکی تورکچه ده : ساب. آیریجا «دیوان»دا خبر آنلامیندا دا قوُللانیلماقدادیر : «بیراق (اوُزاق) بیر (یئرین) **ساو**ین آرقیش (کروان) کلدوَرور».
ساو- قارشی ساو- بیره شیم (Sav- Qarşısav- Bireşim) : تئز- آنتی تئز- سنتئز. هئگل-ین دؤشونجه ایله وارلیغین توَم آلانلاریندا؛ کندینی گؤسترن اؤچ آشامالی گلیشیم چیزگیسی نین ایزینی سوَرمکله گؤره وله ندیردیگی، فلسفه نین ایزله مه سی گرکن ائیتیشیم (دییالئکتیک) یؤنتمی اولاراق اورتایا قویدوغو ساو.
ساوا (Sava) : 1- خبر؛ سالیق. 2- موُشتو(لوق).
ساواجی/ساوجی (Savacı\ Savcı) : 1- خبرجی 2- موُشتوجو 3- کیتاب گتیرمه میش (کیتابی اولمایان) یالواچ (پیغمبر)؛ عربچه : نبی.
ساواشیم (Savaşım) : عوثمانلیجا : مجادله.
ساوروُق (Savruq) : داغینیق.
ساوسؤز (Savsöz) : اؤزدئییش؛ آفوریزم، حیکمتلی سؤز.
سایدام (Saydam) : شفاف. فرانسیزجا : ترانسپران. (دوغو توَرکچه سی دئییشلریندن آلینمیش، مودئرن توَرکچه ده قوُللانیلماقدادیر).
ساییقلاماق (Sayıqlamaq) : 1- آتشلی بیر سایریلیقدان دولایی اورتایا چیقان دالغین لیق دوُروملاردا ویا اوُیقودا؛ دوَزنسیز، ساچما - ساپان قونوشماق، آبوُق - سابوُق سؤزلر سؤیله مک. 2- چوق ایسته دیگی؛ اؤزله دیگی بیر نسنه دن سوَرکلی سؤز ائتمک، دیلیندن دؤشورمه مک.
سایماجا (Saymaca) : 1- سایاراق. 2- گرچکده اؤیله اولمادیغی حالدا اؤیله ساییلان؛ عربچه : اعتباری.
سایری/ سایرو (SAYRI\ SAYRU) : ساغلیغینی ییتیرمیش اولان؛ عوثمانلیجا : خسته؛ کیفسیز. " نیگار خانیم **سایرو** دؤشدو " (کؤراوغلو). سایری دؤشمک : خسته اولماق؛ خسته لنمک. " یوُنوس دوَشده گؤردی سنی **سایرو** میسین ساغلارمیسین؟ " (یونوس ائمره).
سایریل (SAYRIL) : مرضی. سایریلارائوی: خسته خانا. سایریلیک؛ اسن لیک قارشیتی دیر.
سنده للمک (Sendellemek) : 1- دئنگه (توازن)سی بوزولاراق سارسیلماق؛ دؤشوله جک گیبی اولماق؛ آددیملارینی شاشیرماق. 2- هرهانگی بیر سورون قارشیسیندا نه یاپاجاغینی شاشیراجاق دنلی سارسینتی گئچیرمک، سارسیلماق، شاشقین لیغا دؤشمک.
سسله م (Seslem): هیجا. (اسکی تورکچه ده ایسه : **اوَزوک Üzük** سؤزجوگو قوُللانیلماقدایدی. گؤنوموز تورکمنجه ده "بوغون". بیر بوغون : بیر هیجا).
سس لیک (Seslik) : 1- سس بیلیمی. 2- سسلری بوتون اؤزللیکلری؛ آیرینتیلارییلا گؤسترن. فرانسیزجا: فونئتیک.
سئزگیسل (Sezgisel) : عوثمانلیجا : مکاشفه وی؛ موشاهیده وی.
سئزمک (Sezmek) : دوُیاراق نه اولدوغونو ویا اولاجاغینی آنلاماق؛ کسدیرمک، گؤرمک، فرق ائتمک، حیس ائمک. سئزگی : موشاهیده.
سینیرلی (Sınırlı) : *محدود.
سین (Sin) : گؤموت؛ *قبر؛ مزار (اسکی توَرکچه/ اورتا توَرکچه). بوُ سؤزجوگون چینجه دن آلینتی یولویلا دیلیمیزه گیردیگینی سؤیلرلر کیمی توَرک بیلیمجیلر : " سنی دئدیم **سین-ه** (مزارا) دئگین؛ سندن اوُسانماق یوق بانا بین کئز اؤلوپ - دیریلمیشم؛ اول سانی (او دوشونجه یه/ تصوره قاپیلامیشام) یی سانامیشام" قاضی برهان الدین).
سینیر (Sinir) : *عصب.
سیرت (Sırt) : تینلیلاردا (جانلیلاردا)؛ بویوندان بئله دک اوُزانان اؤست بؤلوم.
سینسی (Sinsi) : گیزلی و قوُرنازجا کؤتولوک - پیسلیک یاپان؛ ایچدن پازارلیکلی.

سیس (Sis) : یئره یاقینلاشمیش بوُلوت؛ دوُمان.
سیوری (Sivri) : 1- اوُجو کسکین و اینجه اولان. 2- اوُجونا دوغرو گئتدیکچه اینجه لن. 3- مجازی آنلامدا : آشیری اولان؛ نورمال اؤلچویو آشان؛ فرقلی اولان.
سؤیله ن (Söylen) : *فرانسیزجا : میت (اسکی یوُنانجا : میف). *اوُسطوره.
سؤیله نتی (Söylenti) : 1- رئوایت. 2- دئدی- قودو، شایعه. (بوُ هؤروتده " شایعه" قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلمیشدیر).
سؤیله شی (Söyleşi) : عوثمانلیجا : صحبت.
سؤیله شیم (Söyleşim) : قارشیلیقلی قونوشما. فرانسیزجا : دییالوگ.
سؤزقونوسو (Sözqonusu) : عوثمانلیجا : موضوع-ی حرف.
سولوق (Soluq): آق جیگرلره چکیلن؛ آق جیگرلردن آتیلان قالیق (هاوا)، نفس، نفس آلیپ- وئرمه ("... بوغا **سولماغا** باشلادی؛ آغزی کؤپوکله ندی" دده قورقوُت بویلاری).
سوموت (Somut) : فرانسیزجا : کنکرت.
سونلو (Sonlu) : بیتیملی؛ سونو اولان. عوثمانلیجا : فانی.
سونوچ (Sonuç) : *نتیجه.
سورغو (Sorğu) : *استنطاق. (بوُ هؤروتده یالنیزجا بوُ آنلامدا قوُللانیلمیشدیر).
سورو (Soru) : *سوال.
سورون (Sorun) : فرانسیزجا : پروبلئم.
سورونسال (Sorunsal) : فرانسیزجا : پروبلئماتیک.
سوروشدورما (Soruşdurma) : هرهانگی بیر قونودا؛ ایلگیلی کیشیلره سورو یؤنه لته رک بیلگی توپلاما ایشی، سورماجا. *تدقیق؛ تحقیق، تحقیقات، آنکئت.
سویوت (Soyut) : مجرد؛ فرانسیزجا : آبستره.
سویوتلاما (Soyutlama) : فلسفه ده : بیر کیمسه یی؛ دوُرومو، دؤشونجه یی و ... ایچینده بوُلوندوغو توپلوم، دوُروم ویا دؤشونجه دن آیری توُتماق.
سوُچ (Suç) : گوَناه. اسکی تورکچه ده : یازوق (یازیق).
سوُق (Suq) : عوثمانلیجا : منزوی. " **سوُق** یالنگوَ ار " : منزوی؛ بیر دوستدان و دستکدن یوقسون اولان آدام. (کاشغرلی " دیوان ")
سوُنماق (Sunmaq) : تقدیم ائتمک؛ وئرمک، یوللاماق، گؤنده رمک. (" باسات؛ قوچون باشینی دپه گؤز-ون الینه **سوُندو**" دده قورقوُت بویلاری).
سوُسقو (Susqu) : سوکوت.
سوَنوَک (Sünük) : سوَموَک، کمیک. (اسکی توَرکچه).
سوَره (Süre) : *مدت.
سوَره چ (Süreç) : فرانسیزجا : پروسئس.

Ş

شاشیرماق (Şaşırmaq) : 1- بیر ایشه نئجه باشلاییب؛ او ایشی نئجه سوَردوره جگینی بیلمه یه جک دوُروما گلمک، ایچیندن چیقماماق. 2- دوغرو؛ گرچک، گره کلی اولانی آییرت ائده مه یه جک دوُروما گلمک.
شیمدی (Şimdi) : شوُ آندا؛ ایچینده بوُلوندوغوموز اؤتده (زاماندا).
شؤلن (Şölen) : دده قورقوُت-دا قوُللانیلان آنلامدا بؤیوک قوناقلیق؛ "اوُلوسال قوناقلیق". *ضیافت. شاهسئون سؤیله نیشینده (تلفظ) "شیلان" بیچیمینده قوُللانیلماقدادیر.

T

تاتماق (Tadmaq) : دادماق.
تاقماآد (Taqma ad) : مستعارآد.
تانگلا (Tangla) : صاباح؛ یارین.
تانیق (Tanıq) : شاهید. (" یئر **تانیق** اولسون؛ گؤک **تانیق** اولسون" دده قورقوُت بویلاری).
تانیم{تانیملاما} (Tanım\ Tanımlama) : تعریف؛ تعریف ائتمک، بیر نسنه یی اکسیک سیز اولاراق آنلاتماق، تانیمینی یاپماق، تانیتماق.
تان{دان}سی/ تانسوُ (Tansı) : تان گیبی؛ تانا بنزر.
تانسیق (Tansıq) : معجزه (اسکی توَرکچه). کؤکن بیلیمسل اولاراق؛ " تانماق " حئیرت وئریجی، حئیران، شاشیرتیجی آنلاملارینی داشیماقدادیر.

تاپیناق (Tapınaq) : معبد. اسکی توَرکچه ده (اورقون آنیتلاریندا) "بارک" معبد؛ آنلامینا گلمه کده دیر.
تاپینماق (Tapınmaq) : 1- تانری بیلیم-ده (تئولوژی) : تانری ویا تانریچا اولاراق بیلینن ویا منیمسه نن بیر نسنه یه قارشی دوُیولان اینانچ و باغلیلیغی گؤسترمک آماجییلا، بلیرلی بیر تاقیم سایغیلی دئوینیملر یاپماق. *عبادت ائتمک. 2- مجازی آنلامدا : بؤیوک بیر سئوگی ایله باغلانماق؛ عشقله سئومک، آشیری اوراندا باغلانماق.
تاپماق (Tapmaq) : تانری اولاراق تانیماق؛ اینانماق، قوُللوق ائتمک، عبادت ائتمک، اینانیب- ایمان ائتمه («یولون دوغروسوندان ساپاییم دئدیم صیدق ایله مئولایا **تاپاییم**؛ دئدیم» قاراجااوغلان).
تاسار (Tasar) : تاسلاق. فرانسیزجا : پلان.
تاساری (Tasarı) : 1- بیر کیمسه نین یاپدیغی دؤشوندوگو، اولماسی ویا یاپیلماسی ایسته نن بیر نسنه نین آنلیقدا (ذهنده) آلدیغی بیچیم. فرانسیزجا : پروژه.
تاسارلاماق (Tasarlamaq) : 1- بیر نسنه نین نئجه گرچک لشه بیله جگینی دؤشونمک؛ آنلیقدا حاضیرلاماق : بیر سورو تاسارلاما. 2- (بیر داشین؛ بیر آغاجین) قابا بؤلوملرینی؛ چیقینتی لارینی آلماق (بوُرادا بیرینجی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر).
تاساریم (Tasarım) : 1- تاساریملاماق ایشی ویا تاساریملانان بیچیم؛ تصور. 2- تاسار چیزیم: کنتسل تاساریم. چئوره تاساریمی. 3- فلسفه سل آنلامدا: داها اؤنجه آلغیلانمیش اولان بیر نسنه ویا اولایین بیلینچده سونرادان اورتایا چیقان کوپیاسی.
تایلان (Taylan) : فرانسیزجا : شیک.
تئجیم (Tecim): *تجارت.
تئریم (Terim) :عربچه : اصطلاح. (کلاسیک اوُسدئیی-ده اؤزنه ویا یوَکله م اولاراق، جبیر بیلیمینده ده قوُللانیلماقدادیر). "اصطلاح" عربچه ده "باریش، اوُیوشما" دئمکدیر. تئریم-ین فرانسیزجا **تئرم** سؤزجوگونه بنزرلیگینه قارشین، اسکی تورکچه نین : دیرمک/ دئرمک ائیله میندن توَره تیلدیگی سؤیله نیلیر. اسکی تورکچه ده "دئریم، دئریم ائوی" = توپلانتی، توپلانتی یئری دئمکدیر. "تئریم" سؤزجوگو ایسه ایلک کئز مصطفا کمال آتاتوَرک-جه قیرقیز سؤیله ییشیندن ("درله مه، توپلاما" آنلامیندا) آلینمیش، بیر جبیر تئریمی اولاراق قوُللانیلمیشدیر. آیریجا فرانسیزجا تئرم (Terme) سؤزجوگو "سینیرلاما" قاورامیندان آلینمیشدیر.
تزگینچ/ تگزینچ (Tägzinç/ Tezginç) : جیلدلی ویا جیلدسیز اولاراق بیر آرایا گتیریلمیش؛ باسیلی ویا یازیلی کاغیت یاپراقلارین بوتونو. عربچه : کیتاب. گؤرکملی آلمان تورک بیلیمجی؛ آنه ماری فون گابان (Annemarie von Gabain)-نین دئدیگینه گؤره: اسکی اوُیغور دئییشینده چینجه دن آلینمیش اولدوغو ایره لی سورولن تورکچه : "Kagda/ Kägdä"(عجمجه یه "کاغذ" اولاراق گیرمیش) ایله بیرلیکده؛ "رولو"؛ "کیتاب" آنلامینا گلن : "Kuin "؛ "Kûan " دا یانی-سیرا قوُللانیلاراق؛ آری تورکچه اولان "تگزینچ/ تزگینچ" سؤزجوگو اؤره تیلمیشدیر. بوُ اولدوقچا اؤنملی ائکینیم سؤزجوگو بوُرادا عربچه "کیتاب" قارشیلیغی اولاراق اؤنریلمیشدیر. احمد جعفراوغلو بوُ سؤزجوگو : " تگزینچ" (Tägzinç) بیچیمینده سؤزلوگونه آلاراق: «1- طومار؛ فصل، باشلیق، داییره، محیط، دئویر(دور). 2- دالغا؛ گیرداب" آنلاملارینا گلدیگینی ده یازیر. آیریجا "آلتین یاروُق"دا "تگزینچ" بیچینیمینده دیر. من ایسه آنه ماری فون گابان-ین اوقویوشون یئگله دیم بوُ هؤروتده.
تیگین (Tigin) : پرنس (اسکی توَرکچه : گؤل تیگین). **تیگیت** سؤزجوگو ایسه اسکی اوُیغور دئییشینده : وکیل؛ وزیر، پرنس آنلاملاریندا قوُللانیلیردی.
تین (Tin) : جان؛ نفس؛ ذهن، ملکه. یوُنانجا : **پنوما** (pneuma)، لاتینجه : **سپیریتو** (spiritus)، فرانسیزجا : (esprit)، آلمانجا : (Geist).
تین (Tın) : (اسکی اوُیغور دئییشی) جان؛ روح، جئوهر، نفس. (بوُرادا یالنیزجا جان/ نفس آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر)
تینلیق/ تینلیغ/ تینلی (Tınlıq\ Tınlığ\ Tınlı) : جانلی؛ روُحلو، اینسان، یاراتیق. (بوُرادا جانلی آنلامدا قوُللانیلمیشدیر)
اؤرنه گین: « سکیز یوَکمک» (طوُمار/ ییغین)ده : « اوُزون یاشایور تینلیقلار(جانلی لار) آز اؤدسوز(زامان سیز) اؤلن تینلیقلار اؤکوش (چوق) تنگریم!» دئمکده دیر. بوُنونلا بیرلیکده " اؤزلوگ" (Özlüg) سؤزجوگو ده اسکی اوُیغورجادا "جانلی" آنلامیندا قوُللانیلیردی.
تؤره (Töre) : (اسکی تورکچه ده : "توَره/ تؤروَ") تورک دیلی نین ان اؤنملی تملسل، دؤشونسل، توپلومسال "ائکین سؤزجوکلری"ندن بیریدیر. تؤره دئییمی باشلیجا : یاسا/ قانون (قوُتادغو بیلیگ)، اوُصول، قاعیده/ قوُرال، عرف، گله نک - گؤره نک، آیین، "گیزلی آنتلاشما"... آنلاملارینی داشیماقداایدی (باق! "تارما سؤزلوگو"؛ بئشینجی جیلد، ی 3871). مودئرن تورکچه ده "تؤره" (Türe) دئییمی عربچه "حقوق" دئییمی قارشیلیغی اولاراق اؤنه ریلمیشدیر. آیریجا تؤره (Töre) باشلیجا "اخلاق" و دینسل یاسا آنلامیندا اولان : "شرع" قارشیلیغی اولاراق دا اؤنه ریلمیشدیر. **تؤره ل** دئییمی ایسه "اخلاقی" و "مشروع" (فرانسیزجا : لئژیتیم) آنلامیندادیر.
تؤره ن (Tören) : عوثمانلیجا : مراسیم.

تؤز (Töz) : دگیشن دؤروملار و نیته لیکلره قارشی قالیجی اولان. بیر باشقا نسنه ایله یا دا بیر باشقا نسنه یه دئگیل؛ کندی- کندی سییله، کندی- کندی سینده وار اولان. "اؤزنه"ده دئگیل؛ کندینده واراولان. باغیمسیزجا کندی ایچینده واراولان. عوثمانلیجا : جئوهر. فرانسیزجا : سؤبستانس (substance). یؤنانجا : هیپوستاسیس (hypostasis). آیریجا یؤنانجادا "اؤسییا" (ousia="اؤز") دا آینی آنلامدا قؤللانیلیردی.
تؤز-اؤز (Töz – Öz) : گئل آنلامدا جئوهر/ جوهر.
توی (Toy) : دده قورقوت دا قؤللانیلان آنلامدا : کیچیک شؤلن. اسکی تؤرکلرده ایسه "دئولت باشچیلاری نین مجلیسی".
تؤلؤم (Tulum) : پؤسات. *سیلاح . بؤرادا یالنیزجا سیلاح آنلامیندا قؤللانیلمیشدیر. "ار تؤلوملاندی" = ار سیلاحلاندی. [سیلاحلارینی دوناندی]. "تؤلوملانؤر. تؤلوملانماق. تؤلوملوق ار" = سیلاحلی آدام. (باق! کاشغرلی "دیوان")
تؤتارلی (Tutarlı) : هر یانی بیر- بیرینی تؤتان؛ آرادا چلیشمه بؤلونمایان. دؤزگون و اؤیوملو؛ دئنگه لی. عوثمانلیجا : اینسیجاملی.
تؤتارسیز (Tutarsız) : تؤتارلی اولمایان؛ بیر- بیرییله چلیشن. عوثمانلیجا : اینسیجامسیز.
تؤتقؤ (Tutqu) : اؤزوت بیلیمده : شیددتلی- گوجلو ایستک؛ بیر نسنه یه آشیری دؤشکونلوک. عوثمانلیجا : احتراص؛ ابتلاء.
تؤکل (Tükel) : تام؛ تامامن، بوتون (اسکی اؤیغور دئییشی).
تؤکه تیم (Tüketim) : تؤکه تمه ایشی؛ مصرف. اؤره تیم (تولید) قارشیتی.
تؤکه تمک (Tüketmek) : بیتیرمک؛ هیچ بیراقماماق، یوق ائتمک، بوتونونو خرجله مک. *مصرف ائتمک.
تؤنلؤک (Tünlük) : *پنجره.
تؤر (Tür) : 1- چئشیت؛ نوع، جینس (بیر تؤردن اولان). فلسفه سل آنلامدا : کندی ایچینده بیر بیریم اولان و اؤزه رینده بیر جینس قاورامی نین بؤلوندوغو اؤسدئییسل (منطیقسل) قاورام. 2- یازین (ادبیات)دا : ژانر.
تؤرکو (Türkü) : هیجا اؤلچوسو ایله یازیلمیش؛ بؤدون ائزگی (مئلودی)لرییله بسته له نمیش قوشوق بیچیمی.

U

اؤچ (Uç) : 1- منتها؛ غایت، سون. 2- سینیر؛ سرحد، مرز (بؤرادا ایکینجی آنلامدا قؤللانیلمیشدیر). 3- اؤسدئییده: "اؤچلار": بیر تاسیم (قیاس)ین بؤیوک و کوچوک تئریملری.
اؤغان/ اوغان (Uğan\ Oğan) : تانری؛ قادیر.
اؤغراق (Uğraq) : 1- چوق سیق اؤغرانیلان یئر. 2- یول اؤستونده دؤرولاجاق یئر. 3- مودئرن تورکچه ده دؤراق دئییمیله بیرلیکده "لحظه/ آن" (Moment) قارشیلیغی اولاراق دا اؤنه ریلمیشدیر. بیر اؤغراق: بیر آن؛ بیر لحظه.
اؤغرون آچیق اولسون! (Uğrun açıq olsun): یولون آچیق اولسون! (دده قورقوت بویلاری).
اؤغور بؤجه گی (Uğurböceği) : اؤزه رینه یئددی قارا به نک (خال) بؤلونان قیرمیزی و تؤرونجو رنکلی کوچوک بیر بؤجک. *اؤچ-اؤچ بؤجگی. اسکی تؤرک اینانیشینا گؤره "اؤغورلو- قؤتلو" ساییلیردی.
اؤل (Ul) : 1- تمل. *اساس. 2- دیب؛ زمین. اؤرنه گین : بیر قونویا زمین یاراتماق (کاشغرلی؛ "دیوان" + " اسکی اؤیغور تؤرکچه سی سؤزلوگو).
اؤلا (Ula) : ایم؛ علامت، نیشان (باق! کاشغرلی دیوان).
اؤلام (Ulam) : فلسفه نین اؤنملی قاوراملاریندان. عوثمانلیجا : مقوله. فرانسیزجا : کاتئگوری. نسنل گرچگین ان گنل و تمل اؤزللیکلرینی دیله گتیرن فلسفه سل قاورام.
کؤکن بیلیمسل اولاراق "اؤلام" دئییمی باتی تورکچه سینده: تاقیم؛ بؤلوک، کؤمه و سونسوز آنلاملارینی دیله گتیریر. "بؤیوتمک" آنلامیندا "اؤلالتماق" و "اکلمک" آنلامیندا "اؤلاماق" بیچیملری ده قؤللانیلمیشدیر (باق! "تاراما سؤزلوگو"؛ ج 6، ی 398-9). اؤرنه گین اون بئشینجی یوزییلدا یازیلمیش "ابؤموسلیمنامه"ده: «عسکری اؤلام - اؤلام یورودو» دئییر (ج 8؛ ی 128).
دئییمین باتی دیللرینده کی قارشیلیغی اولان کاتئگوری (Kategori)؛ هیند-آوروپا دیل اؤبه گی نین "توپلاماق و بیر آرایا گتیرمک" دؤشونجه سینی داشییان گئر (ger) کؤکوندن تؤره میشدیر. بؤ کؤکدن ایلکین سانسکیریتجه ده "اینسان کؤمه سی/ اینسان اؤبه گی" آنلامینی دیله گتیرن گراناه (grânah) سؤزجوگو اولوشموش، سونرا یؤنانجادا " بؤدون/ خالق آلانی" آنلامیندا آگئورا (agora) و "بلیرتمک" آنلامیندا "کاتئگورئو" (Katêgoreô) سؤزجوکلری تؤره میشدیر. اسکی چاغ دؤشونورلری نین قؤللاندیقلاری "یؤکله م" (محمول Attribut) آنلامینداکی کاتئگوریا (بیر نسنه یه یؤکله تیلن نیته لیک) دئییمی، یؤکله مک یا دا مال ائتمک (Attribuer) آنلامینداکی یؤنانجا :Kategorein دئییمیندن اولوشموشدور. موسلومان دؤشونورلری ایلکین بؤ قاورامی یؤنانلیلاردان اولدوغو گیبی آلاراق؛ "کاتیگوریا" بیچیمینده قؤللانمیشلاردیر. داها سونرا "مقوله" (سؤز آنلامینداکی "قول"دان : سؤیله نن سؤز. چوغولو: مقولات) دئییمییله عربجه لشدیرمیشلردیر...

گؤرولدوگو گیبی "اوُلام" سؤزجوگو بوُ آنلاملارین توَمونو قاپساماقدادیر. کاتئگوری یادا اوُلام دئییمی نسنل گرچک لیگین نیته لیک و ایلیشکیلری نین ان گنلینی (توم تاقیمینی) دیله گتیریر. قاوراملاری آنلامسال اولاراق "بؤیوتور"، اونلارا داها گئنیش بیر آنلام "اکلر"، اونلاری آنلامسال اولاراق "سونسوز"جا گئچرلی قیلار. اؤرنه گین دئوینیم اوُلامی؛ چئشیتلی بیلیملرده کی دئوینیم قاوراملاریندان آیریملی اولاراق، سایی سیز و سونسوز دئوینیم بیچیملری نین تومونو دیله گتیریر. لاتینلر؛ یوُنان کاتئگوریا دئییمینی، یوکله مک آنلامینا گلن :Praedicare کؤکوندن تؤره تدیکلری یوکله م آنلامیندا: Praedicamentum دئییمیله کندی دیللرینه آقتارمیشلاردیر. اوُلام قاورامی اؤیکونچسل سوَره چده؛ ان گنل و تمل قاورام نیته لیگینی قوروماقلا بیرلیکده، چئشیتلی آنلاملاردا قوُلانیلمیشدیر (آیرینتیلی بیلگی ایچین باق!"فلسفه سؤزلوگو" اورهان هنجرلی اوغلو، ی424-430).

اوُلاشماق (Ulaşmaq) : وارماق؛ گلمک، گئتمک، ائریشمک.

اوُلونچ (Ulunç) : توَم دولامباچلی یوللارین اورتاق آدی. (کاشغرلی "دیوان")

اوُنچ (Unç) : منت. (اسکی اوُیغور دئییشی) اوُنچسوز : منت سیز.

اوُرلوُق (Urluq) : عاییله؛ سوی، سوی-سوپ. (اسکی اوُیغور دئییشی)

اوُروق/ اوُروغ (Uruğ\Uruq) : 1- بیر سویدان گلن کیمسه لر. توپلوم ایچینده کی ان کوچوک بیرلیک؛ اوجاق. 2- نسیل؛ قوُشاق، سوی، تورونلار. 3- توخوم؛ اکین. 4- ایپ؛ کندیر.

اوُرونچاق/ اورونچاق (Urunçaq\Orunçaq) : امانت؛ تؤله چ، (اسکی تورکچه. باق! کاشغرلی "دیوان+ اسکی اوُیغور توَرکچه سی سؤزلوگو)، رهین، ودیعه. آیریجا " اوُرونچ " (Urunç) سؤزجوگو ایسه " روشوت/ ریشوت " آنلامینی قارشیلاماقدا ایدی.

اوُس (Us) : عربچه : عقل. فرانسیزجا : رئزون raison. آلمانجا : فئرنوُفت Vernunft. (« **اوُس**و یوق درنک سیز کافیر!» « نیجه کیم بوُ دؤشومو گؤردوم؛ شوُندان بری آغلیم - **اوُسوم** دیره بیلمن ...» دده قورقوُت بویلاری).

اوُساووُرما (Usavurma) : فرانسیزجا : رئزونمان.

اوُسدئیی (Usdeyi) : منطق؛ لوژیک. (اؤرنه گین اریستو-نون اوُسدئیی-سی)

اوُس دیشی (Usdışı) : عوثمانلیجا : غیر-ی عقلی.

اوُس قارشیتی (Usqarşıtı) : عوثمانلیجا : ضد-ی عقل.

اوُسسال (Ussal) : عربچه : عقلانی؛ فرانسیزجا : راسیونئل.

اوُسوچ (Usuç) : چکینجه. عوثمانلیجا : تهلیکه/ تهلوکه (اسکی توَرکچه).

اوُیاری (Uyarı) : عوثمانلیجا : اخطار؛ تنبیه.

اوُیارماق (Uyarmaq) : تنبیه ائتمک؛ اخطار ائتمک.

اوُیدوروق (Uyduruq) : تملی اولمایان؛ اوُیدورما نسنه، جیدی اولمایان.

اوُیغارلیق (Uyğarlıq) : عوثمانلیجا : مدنیت.

اوُیوم (Uyum) : بیر بوتونون پارچالاری آراسیندا بوُلونان اوُیغونلوق. *آهنگ.

اوُزام (Uzam) : آلغیلانان نسنه لرین تمل نیته لیگی. 2- بیر نسنه نین اوُزای (مکان/فضا)دا قاپلادیغی یئر. عربچه : وسعت. فلسفه سل آنلامدا : اوُت (زامان) ایچینده واراولوب، فیزیکسل اوُزایدا یئر قاپلاما. ال ایله توُتولابیلیر؛ دگیشدیریله بیلیر، بؤلونه بیلیر، دئویندیریله (حرکت ائتدیریله) بیلیر اولوب، بیچیم ایله بؤیوکلوگو اولان اؤزده گین (ماده نین) یئر قاپلاما اؤزللیگی.

اوُزانیش (Uzanış) : اوُزانماق دوُرومو ویا بیچیمی.

اوُزانتی (Uzantı) : کیمی نسنه لرین هرهانگی بیر یئرینده گؤرولن اوُزانیش بؤلومو.

اوُزای (Uzay) : بوَتون وارلیقلارین ایچینده بوُلوندوغو سونسوز بوشلوق. *فضا، مکان.

اوُز (Uz) : 1- اوُستا؛ ماهیر، یاقشی، صنعتچی. 2- یول؛ گئچید، دار بوغاز (اسکی اویغور دئییشی).

اوُزوت/اوُزوش (Uzut\ Uzuş) : صنعت (اسکی اوُیغور دئییشی). "صنعت" سؤزجوگو عوثمانلی آیدینلاری-نجا اوُیدورولموش بیر سؤزجوکدور.

Ü

اوَلکو (Ülkü) : (عوثمانلیجا : مفکوره). 1- اره ک؛ یارغی اؤلچوسو، قیلاووز ایلکه، اؤرنک، کیشی اوغلونو دوُیولار دوَنیاسی نین اؤستونه یوَکسه لتن ان یوکسک اره ک. 2- یئتکین لیگین توَموَ؛ ان یوَکسک، ان یئتکین گرچک لیک. 3- سویوت (مجرد) اولاراق دؤشونولموش نسنه. (فرانسیزجا : idéal آلمانجا : Ideal)

اوَلکوَسل (Ülküsel) : ایدئآل. عوثمانلیجا : مفکوره وی. ("مفکوره" سؤزجوگونو اؤنلو توَرک یازاری ضیا گؤک آلپ اوُیدورموشدور!)

اوَنلو (Ünlü) : 1- اوَن سالمیش اولان؛ شؤهرتلی، مشهور. دیل بیلگی-سینده : سسلی یازاچ؛ وکال.

اوَنسوز (Ünsüz) : 1- تانینمایان؛ مشهور اولمایان، گؤستریشسیز. 2- دیل بیلگی-سینده : کونسون؛ کونسونات.

اؤره تیم (Üretim) : اؤره تمه؛ الده ائتمک ایشی، بیتکی ویا ییلقیلاردان اؤرون (محصول) الده ائتمه. عوثمانلیجا : استحصال. *تولید.
اؤروَن (Ürün) : *محصول؛ ثمر.
اؤستله نمک (Üstlenmek) : اؤستله نمک ایشینه قونو اولماق. اؤسته نمک Üstenmek : * تعهد ائتمک؛ بوینونا آلماق.

V

وار (Var) : فلسفه نین ان اؤنملی تمل قاوراملاریندان اولان **وارلیق** (اسکی توَرکجه : بارلیق/ بارلیغ) اولدوقچا اسکی بیر توَرک سؤزجوگو اولان **وار**-دان تؤره میشدیر. اوغوز توَرکجه سینده "وار" سؤزجوگو اون دؤردونجو یوَزییلا دک "وارلیق" آنلامیندا قوُللانیلیردی. اؤرنه گین شییاد حمزه؛ یوُسوف و زولئیخا-سیندا شؤیله دئر : « یعقوب بیلمه یه یوُسوف **واری**» (یعقوب یوُسوف-ون وارلیغینی بیلمه ییردی). نسیمی ده « **واری** بیردیر واری بیر» دئدیگینده : وارلیغی بیردیر؛ وارلیغی بیر دئمکده دیر. **وارلیق** دئییمی ایسه؛ توَرکچه میزده آد کؤکلرینه تاقیلاراق سویوت (مجرد) آدلار تؤره تن لیک/ لیق اکی-نین **وار** دئییمینه اکله نمه سییله یاپیلمیشدیر. فلسفه سل آچیدان : " واربوُلونان"؛ گنل اولاراق "واراولوش بوُلونان"، "واراولان" آنلاملارینی داشیماقدادیر. (آیرینتیلی بیلگی ایچین باق! اورهان هنجرلی اوغلو "فلسفه آنسیکلوپئدیسی" ج7، ی 133-136)
وارماق (Varmaq) : اریشمک ایسته نن یئره آیاق باسماق؛ اوُلاشماق، گئتمک، "واصیل اولماق" ("صاباح **واریپ**؛ اؤیلن گلمک اولماز. اؤیلن **واریپ**؛ آقشام گلمک اولماز" دده قورقوُت بویلاری).
واراولان (Varolan) : *موجود.
واراولوش (Varoluş) : ان گنل آنلامدا "واراولما دوُرومو" : سوموت اولاراق اولما، بوُلونوش. بیر گرچک لیگی اولما یا دا گرچک له شمیش اولاراق واراولما، گیزیل گوج (پوتانسییئل) اولاراق دئگیل ده ائتکین اولاراق بیر وارلیغا ییبه اولما، وارلیغین دوغاسینی قوُران "اؤز"ون قارشیتی اولاراق بیر نسنه نین نه اولدوغو یا دا نئجه اولدوغو اولغوسو دئگیل ده، او نسنه نین واراولدوغو اولغوسو. بیر اولماقدالیق کیپی (مودوسو/ تاویری) یا دا اینسانین کندینه اؤزگو واراولما بیچیمی، اینسانین یاشامدا کندینی اورتایا قویما بیچیمی اولاراق "واراولوش". فرانسیزجا : ائکزیستانس.
وارساییم (Varsayım) : *فرضیه.

Y

یادسیماق (Yadsımaq) : اینکار ائتمک. دانماق.
یالغی (Yalğı) : دهشت (اسکی توَرکچه).
یالغین (Yalğın) : 1- ایلغیم؛ سراب. 2- آلوو.
یالیتلانماق/یالیتماق (Yalıtlanmaq\ Yalıtmaq): تجرید اولماق/ تجرید ائتمک؛ ایزوله اولماق/ ایزوله ائتمک. یالیتیم : *ایزولاسییون.
یانیلماق (Yanılmaq) : عوثمانلیجا : سهو ائتمک.
یانیلساما (Yanılsama) : 1- یانلیش آلغیلاما یا دا دوُیو یانیلاماسی. 2- فلسفه ایله اؤزوت بیلیم-ده : واراولان نسنه یا دا تینلی (جانلی)یی یانلیش، آیریملی یا دا دگیشیک اولاراق آلغیلاما. عوثمانلیجا : "غلط حیس"، توهم. فرانسیزجا : ایلیزییون.
یانیت (Yanıt) : *جاواب. "یانوت" سؤزجوگو اسکی تورکچه ده "صواب" آنلامیندا دا قوُللانیلیر. آیریجا یانیت ایله یانقی بیر کؤکدن دیر. کؤکن بیلیمسل اولاراق: بیر نسنه نین کندی اؤزونه دؤنوشو دئمکدیر. باق! یانقی.
یانقی (Yanqı) : عوثمانلیجا : عکس-ی صدا؛ انعکاس. فرانسیزجا : ائکو.
یاپای (Yapay) : عوثمانلیجا : ساختا.
یاپینتی (Yapıntı) : فرانسیزجا : فیکسییون.
یاراتیق (Yaratıq) : *مخلوق.
یاروُق (Yaruq) : ایشیق (اسکی توَرکچه). یاروماق ائیله میندن : پارلاماق؛ ایشیقلانماق، آیدینلانماق : " کئنه کوَنلردین بیر کون؛ **آی** قاغان-نونگ کؤزو **یارییپ** - بودادی، ایرکه ک بیر اوغول توغوردی" : بینه گونلردن بیرگون؛ **آی قاغان**-ین گؤزو پارلادی (ایشیقلاندی). دوغوم آغریلاری باشلادی. بیر ارکه ک چوجوق دوغوردو. "اوغوز قاغان بویو").
یاش (Yaş) : گنچ (اسکی تورکچه. توَرکمنجه ده قوُللانیلماقدیر). آیریجا "یاشلی؛ یاشیل"، "ییش/ یوُش" (اسکی توَرکچه ده اورمان آنلامینا گلیردی) بوُ کؤکدن تؤره میشدیر.
یاووی{یاغی} (Yavı\ Yağı) : دوشمن؛ دوشمان (اسکی توَرکچه/ اورتا توَرکچه).
یاولاق/یابلاق (Yablaq\ Yavlaq) : (اسکی توَرکچه) کؤتو؛ پیس.
یاورو (Yavru) : 1- یئنی دوغموش ییلقی ایله اینسان. 2- چوجوق ؛ بالا، ببک. 3- مجازی آنلامدا : بیر نسنه نین کوَچوگو. ("ایکی واردین؛ بیر گلورسن، **یاوروم** قانی (هانی)؟" دده قورقوُت بویلاری)

یایغین (Yayğın) : چوغو کیمسه لرجه دوُیولموش؛ اوُگره نیلمیش، قوُللانیلمیش ویا منیمسه نمیش اولان : یایغین بیر سؤز، یایغین بیر اینانچ.
یاییم/ یادیم (Yayım\ Yadım) : 1- قالی؛ قالچا 2- دؤشک. " **یادیم** تؤ چیچگ تگ یادی کین بوُرار..." چئشیتلی چیچکلر یایغیسی (قالیسی) گیبی... (قوُتادغو بیلیگ)
یاییق (Yayıq) : یاییلمیش؛ یایوان.
یازاچ (Yazaç) : *حرف.
یازاناق (Yazanq) : هرهانگی بیر ایشده؛ بیر قونودا اینجه لَه مه، آراشدیرما سونوجونو، دؤشونجه لری یا دا ساپتامالاری بیلدیرن یازی. فرانسیزجا : راپور.
یازین (Yazın) : عربچه : ادبیات. اوُرنه گین : تؤرک یازینی (تؤرک ادبیاتی).
یازیت (Yazıt) : یازیلی داش. عوثمانلیجا : کیتابه؛ کتیبه.
یارین (Yarın) : بوُ گؤندن سونرا گله جک ایلک گون. "ایشینیزی یارین-ا بیراقمایین!" (" بوُ گؤن بن گیده ییم؛ **یارین** نایییم گیتسون..." دده قورقوُت بویلاری)
یئگ (Yäk/Yeg) : (اسکی بوُرخانجی اوُیغورلاردا ایکی آنلامدا) : 1- شیطان. (اوُرنه گین : شیطانسی دؤشونجه yäk sağınçı) آیریجا "آینا" سؤزجوگو ده شیطان قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلیردی. 2- پری. (اسکی تورک سؤیله ن-ینده ایسه : "ارلیگ" آدی وئریلمیشدیر شیطانا).
یئی/ یئگ (Yey\ Yeg) : یاقشی؛ ایی. ("گرچکلرین اؤچ اوتوز اون یاشینی تولدورسا **یئگ**" دده قورقوُت بویلاری)
یئگله مه ک (Yeğlemek) : ترجیح؛ ترجیح ائتمک.
یئل (Yel) : جین/ جن. باق! کاشغرلی دیوان. گؤنوموز تؤرکمنجه ده اسکی تورکجه ده ده اولدوغو گیبی" آرواخ = آرواق" جین آنلامینا گلیر.
یئله ک (Yelek) : بوُدون دیلینده : قوُش قانادینین بؤیوک تؤکو؛ تئله ک.
یئلپیک (Yelpik) : جین چارپما ائدیمی (کاشغرلی "دیوان").
یئلته ک (Yeltek) : ایسته گینده قرارلی اولمایان ویا قونودان - قونویا گئچی وئرن. عوثمانلیجا : هرجایی.
یئلته نمک (Yeltenmek) : یاپامایاجاغی بیر ایشه گیریشمک؛ هوس ائتمک، مئیل ائتمک، گیریشیمده بوُلونماق.
یئلوی (Yelvi) : بؤیو؛ سئحیر (کاشغرلی "دیوان").
یئر یئر اولدوغوندا سوُ سوُ اولدوغوندا (Yer yer olduğunda Su su olduğunda) : **ار ماناس بویو**-ندان آلینتی اولاراق آقتاریلمیشدیر.
یئرله شیک (Yerleşik) : گؤچه به قارشیتی اولاراق؛ یئرله شمیش، بللی بیر یئری یوُرت ائدینمیش، بیر یئرین یئرلیسی اولموش کیمسه.
یئرمک (Yermek) : 1- بگه نمه مک؛ خوشلانماماق، خور گؤرمک. 2- کؤتوله مک؛ پیسلیک لرینی سؤیله مک. "سئومک" ائیله می نین قارشیتی. *ذم ائتمک (" ... سئویندیردین؛ **ییریندیرمه** {یئریندیرمه} اوزان منی" دده قورقوت بویلاری).
یئته نک (Yetenek) : *استعداد.
یئتی (Yeti) : فلسفه ده : بیر نسنه یی؛ ایشی یاپا بیلمک گؤجو، اوُستالیق، ایشه یاتقین لیق. *قوه؛ ملکه.
یئتکین (Yetkin) : گرکن اولغونلوغا؛ بؤتونلوگه ارمیش، اولغون. *عوثمانلیجا : کامیل، مکمل.
ییغناق (Yığnaq) : 1- ییغینجاق، توپلانتی، اوتوروم. 2- توپلاماق (" ایچ اوغوزونگ؛ تاش اوغوزونگ بیگلرینی اؤستونه **ییغناق** ائتگیل! " دده قورقوُت بویلاری).
ییلماز (Yılmaz) : بیر ایشدن گؤزو قورقوب- وازگئچمه ین؛ ییلمایان. *جسور، ثباتلی، عزملی.
ییر/ ییرسال (Yır\ Yırsal) : فرانسیزجا : لیریک. عربچه : تغزلی.
ییپار (Yıpar) : عطیر (اسکی اوُیغور/ قاراخانلی دئییشی).
ییراق (Yıraq) : ایراق؛ اوُزاق.
ییینه له مک{ایکیله یوَ} (Yinelemek\ İkileyü) : تیکرارلاماق.
ییییه له نمک (Yiyelenmek) : صاحیب اولماق.
یؤله ک (Yölek) : عوثمانلیجا : دستک (اسکی تؤرکچه).
یؤنتم (Yöntem) : فرانسیزجا : مئتود.
یؤره (Yöre) : بیر یئرین چئوره سی. *اطراف؛ حوالی، محل.
یؤوؤش (Yövüş) : یازماق ایله چیزمک ایچین قوُللانیلان؛ تؤرلو بیچیملرده یاپیلمیش آیغیت. بوُدون دیلینده "یازقیچ/ یازماچ" سؤزجوکلری ده قلم قارشیلیغی اولاراق قوُللانیلیر. یوُنانجا کؤکنلی بیر سؤزجوکدور"قلم". بوُ اولدوقجا اؤنملی («ائکینیم سؤزجوگو») سؤزجوک؛ ان آزیندان اون سکیزینجی یؤزییللارا دک تؤرکلر آراسیندا قوُللانیلماقدایمیش. (باق! "سنگلاق سؤزلوگو"نه)

یوباز (Yobaz) :1- دینده باغناز (فاناتیک)لیغی آشیریلیغا واردیران؛ باشقالارینا باسقی یاپمایا یؤنه لن کیمسه. 2- مجازی آنلامدا : بیر دۆشونجه یه؛ بیر اینانجا آشیری اؤلچوده باغلی اولان کیمسه. 3- قابا؛ سابا، اینجه لیک سیز کیمسه، اوُوت سوز (ادب سیز) کیمسه.
یول (Yol) : "یؤل" (Yöl)؛ "ژول" (Jol)، "زول" (Zol) بیچیمنده ده گئچن یول سؤزجوگو کیمی اوُزمانلارین دئدیگینه گؤه : " یوریماق" ائیله می نین کؤکو اولان "یو-" ائیله میندن یاپیلمیشدیر. نیته کیم "یور-ی" ائیله می "یو-ر" آدیندان توَره میش بیر سؤزجوکدور. آیریجا "یول" آنلامینداکی "اوروُق" (Oruq) : « اینجه یول؛ پاتیکا » سؤزجوگو ده "او-ر"(O-r) آدیندان یاپیلمیش "او-رو"(O-ru) ائیله میندن توَره میشدیر. آنلاشیلان؛ "یوری-"(Yori) ائیله می نین باشیندداکی "ی-"(-Y) سسی، اؤن توَره مه (پروتئز/ علاوه سس)دیر. یول آدی ایسه؛ ائیله مین گرچکله شمه سینی ساغلایان آراچ دیر(باق! "قاراخانلی توَرکچه سی گرامئری"؛ ن. حاجی امین اوغلو, ی 23).
"یول"؛ تورک دوَشونجه سی نین ان اؤنملی سؤیله نسل (میتیک)، آیریجا کؤکلو دۆشونسل آنلاییشی اولاراق "اوُغورلولوغون" دا هارداسا سیمگه سی اولموشدور.**اسکی توَرکلرده؛ یول قورویوجوسونون آدی دا "اوُغور" اولاراق آنیلیردی**. "یول" کؤکلو سؤزلرین توَرک دیلینده کی "موُتلولوق؛ قوتلولوق" (سعادت/طالیع) گیبی آنلاملاری دا بوُنونلا ایلگیلی دیر. موغولجادا "جول (Col)" بوُریات لاردا ایسه "زول"(Zol) بیچیمینده قوُللانیلیر. بوُ کؤکدن تؤره میش "Colloh-dyolloh" سؤزجوگو ایچین "یاقوُت دیلی سؤزلوکلرینده "موُتلو، قوُتلو، قوُتسال، اوُغور گتیرن" آنلاملار وئریلمیشدیر.
آراشدیرماجیلارین یازدیقلارینا گؤره "**آلا آتلی یول تانریچاسی**" دئییلن قام (شامان) اوَزه رینده کی اینانچ ایبرمینجی یوَزییلین باشلارینا دک تئلوت (Teleut) لاردا "یئر یول پایانا" آدینداکی بیر "اؤزوت"ده قورونوب- قالمیشدیر... بوُ کؤکه باغلی اولان " یوللوق" سؤزو؛ دده قورقوُت بویلاری نین واتیکان یازماسیندا "**سیرتی یوللوق بوزقوُرت**"(ایشیق یوَزلو بوز قوُرت) بیچیمینده قورونموشدور. "یول" قاورامی نین " موُتلو؛ اوُغورلو، ایشیق یوَزلو" آنلاملاری "یوللوق تیگین" آدینداکی "یوللوق" سؤزجوگونده ده قورونموشدور.
یولون مجازلاری باقیمیندان؛ آذربایجان توَرکلرینده اوُیقودا قالی گؤرمک، ساچ هؤرمک "یول" اولاراق یوروملانیر. بیر اینانیشا گؤره ده؛ یولا چیقیلدیغیندا بیر اوُغورسوز کیشی ایله قارشیلاشیلیرسا، گئری دؤنولور، گؤزگویه باقیلیر، سونراایسه یولا چیقیلیردی. اوُیقودا یولا چیقماق؛ او کیمسه نین اوره گینده گئچن ایسته گین (نییه تین) اولاجاغی (گرچک له شمه سی) آنلامینا گلیردی. قوُزئی تورکمنیستان-دا اؤیکو آنلاتیمینا "یول" دئییلیردی. داشاوُز(Daşauz) بؤلگه سینده ایسه یول؛ باخشیلارین آنلاتیجی لیغییلا باغلی بیر سؤزجوک اولاراق دا قوُللانیلیر.
اسکی توَرکلرین یاسا ایله تؤره لری نین بیر آدی دا "یول" ایدی. تورک توپلومونا باغلی اولان توَم کیشیلر بو "یول"دان گئتمه لی ایدی. دئمک یول، بوُدونسال (ائتنیک)- ائکینسل گله نکده، دۆزگولری (نورمالاری) دۆزه نله ین بیر ائتمن (فاکتور) ایدی. توپلومون قبول ائتدیگی دۆزگولر؛ "یول"دا دیزگه لشیر، بلیرگین لیک قازانیردی. "یولدان چیقماق"؛ "یولون ییتیرمک" توپلومون دۆزگو (نورم) اولاراق قبول ائتدیگی نین دیشینا چیقماق آنلامیندا ایدی. بوُدونسال-ائکینسل گله نکده جنایت، آیریجا "آتالارین اؤزوت"ونو آلچاماق، آشاغیلاماق گیبی آلغیلانیردی. توَرکلرین بوُدونسال بلله گینده درین ایز بیراقان بوُ آنلاییش؛ یاشامین، دۆشونجه نین آیری-آیری آلانلارداکی آنلاییشلارینی کندینده بیرلشدیریر (باق! توَرک میتولوژیسی آنسیکلوپئدیک سؤزلوک).
یولاق (Yolaq) : داغ یولو؛ پاتیکا (« بیر چیفت گؤزل گؤردو یولدا- **یولاق**دا...» قاراجااوغلان).
یولجوق (Yolcuq) : کیچیک یول.
یولچا (Yolça) : کیچیک یول.
یونتو (Yontu) : عوثمانلیجا : هئیکل؛ مجسمه.
یورماق/ یوروم (Yormaq\ Yorum) : تشریح؛ تعبیر، تفسیر (« خانیم قارداش بوُ دۆشومو **یور**گیل! » دده قورقوُت بویلاری)
یوروملاما (Yorumlama) : تفسیر؛ تاویل (بوُرادا تاویل آنلامیندا قوُللانیلمیشدیر).
یوسما (Yosma) : گنج؛ گؤزل، یوَنگول قادین. *فتان 2- سوَسوَنه (بزه گینه)؛ گئییمینه دۆشکون قادین، *فرانسیزجا : کوکئت.
یوز (Yoz\ Yozlaşmaq) : 1- دوغادا اولدوغو گیبی قالاراق ایشله نمه میش اولان : یوز توپراق، یوز بیتکی. 2- مجازی آنلامدا: قابا؛ عادی، بایاغی : یوز کیمسه.
یوُغ (Yuğ) : ایسلام اؤنجه سی؛ توَرکلرین اؤلولری ایچین یاپدیقلاری یوُغ (یاس) تؤره نی.
یوُلا (Yula) : 1- مشعل؛ عوثمانلیجا : مشعله (اسکی اوُیغور/ قاراخانلی دئییشی). "اوُقوش اول **یوُلا** تگ قارانگقو توَنی بیلیگ اول یاروُقلوق یاروُتتی سینی" : اوُقوش (اوُس/عقل) قارانلیق گئجه ده بیر یوُلا (مشعل) دیر سنی آیدینلاتان بیر ایشیق دیر (قوُتادغو بیلیگ). 2- بومبا؛ بومب.
یوُوارلانماق (Yuvarlanmaq) : 1- کندی اوزه رینده دؤنه رک حرکت ائتمک. 2- تؤکوله رک- دۆشمک. 3- یئره دئوریلمک؛ دۆشمک.

یوکله م (Yüklem) : 1- دیل بیلگیسی-نده: توَمله چده اولوش؛ ایش و حرکت بیلدیرن سؤزجوک ویا سؤزجوک اؤبه گی. *خبر. 2- اوسدئیی-ده: بیر قونو ایچین اولوملانان ویا دانیلان شئی. بیر اؤنرمه (قضیه) یادا یارغی اؤزه رینه سؤیله نن؛ اونو **ائوت**له ین یا دا **دئگیل**له ین؛ اؤزنه یه یوَکله نن شئی. اؤسدئیی-ده فورمولو P ایله گؤستریلیر. عوثمانلیجا: محمول؛ مسند. فرانسیزجا: (prédicat / attribut).

یوُقاریداکی آچیقلاییجی سؤزلوگو دوَزه نله مک ایچین؛ یارارلاندیغیم باشلیجا قایناقلار:
دیوان-ی لغات-ی الترک؛ (یئنی چئویری) : سئچکین اردی، سراپ توُغبایوُرت اسر، قابالجی یایین ائوی، ایستانبول 2005.
دیوان-ی لغات-ی الترک؛ بسیم آتالای، (اوَچ جیلد + دیزین) " توَرک دیل قوُرومو" یایینلاری.
اسکی اؤیغور توَرکچه سی سؤزلوگو؛ احمد جعفراوغلو، ایکینجی باسقی، ایستانبول1968 .
اؤرنکلرییله توَرکچه سؤزلوک (4 جیلد)؛ "میللی ائگیتیم باقانلیغی یایینلاری" دؤردونجو باسقی، ایستانبول 2004.
توَرکچه سؤزلوک (2 جیلد)؛ "تورک دیل قوُرومو یایینلاری"، بیرینجی باسقی آنکارا 1999.
توَرک دیلی نین ائتیمولوژی سؤزلوگو؛ عیصمت ذکی ایوب اوغلو، "سوسیال یایینلاری" دؤردونجو باسقی ایستانبول 2004.
توَرکمنجه سؤزلوک؛ مراد دردی قاضی، قابوُس نشریاتی، بیرینجی باسقی گنبدکاوس 1364.
فلسفه آنسیکلوپئدیسی (8 جیلد)؛ اورهان خنجرلی اوغلو، "رمزی کیتاب ائوی"، اوَچونجو باسقی ایستانبول 2000.
فلسفه سؤزلوگو؛ اورهان خنجرلی اوغلو، "رمزی کیتاب ائوی"، اون دؤردونجو باسقی ایستانبول 2004.
فلسفه سؤزلوگو؛ آفشار تیموُچین، "بوُلوت یایینلاری"، دؤردونجو باسقی ایستانبول 2002.
فلسفه تئریملری سؤزلوگو؛ بئدیآ آقارسوُ، "اینقیلاب کیتاب ائوی"، دوققوزونجو باسقی ایستانبول 1998.
فلسفه سؤزلوگو؛ عبدالباقی گوَچلو، ارقان اوُزون، سرقان اوُزون، اوُمیت هوَسرو یولسال، "بیلیم و صنعت یایینلاری" ایکینجی باسقی آنکارا 2003.
فلسفه سؤزلوگو؛ احمد جئویزجی، "پرادیگما یایینجیلیق"، آلتینجی باسقی ایستانبول 2005.
فلسفی دوکترینلئر سؤزلوگو؛ سوَلئیمان هایری بولآی، ایستانبول 1982.
تورک میتولوژیسی آنسیکلوپئدیک سؤزلوک؛ جلال بیگدیلی، "یوُرت کیتاپ- یایین"، بیرینجی باسقی آنکارا 2005.
Vocabulaire technique et critique de la philosophie ; André Lalande : 2e édition Quadrige Puf ; 2006 Paris.

سؤلئیمان اوغلو 1961 -ده شاهسئون ائلی-نین یارجانلی - بله شلی اویماغیندا آنادان اولموش. قوُم-دا تانری بیلیم (تئولوژی)؛ پاریس-ده ایسه توَرک بیلیم (توَرکولوژی) اوقوموشدور. گـؤنئی آذربایجان یازاری اولاراق "اوُلوسلارآراسی قوشوقچو- دئنه مه جی- اؤیکوجو درنگی"نین (P. E. N. ClubInternational) فرانسا بؤلمه سی نین اؤیه سیدیر.
یاپیتلاریندان اؤرنکلر :
- **گؤنول باجاسیندا گؤگره ن باخیش** کؤلن 1989.
- **وارلیق دوُزلاغیندا** کؤلن 1991.
- **بارماقلاریمین اعتکافیندا** پاریس 1992.
- **من ایله سن "اؤز"ه دوغرو** پاریس 1995.
- **من ایله من آراسیندا** کؤلن 1996.
-**"نوم کیتابی"-ندان** (بیرینجی بؤلوم : مودئرن قوشوق اؤزه رینه بیر دئنه مه : "بیلیمسل شعیره دوغرو". ایکینجی بؤلوم : سئچمه قوشوقلار :1993-2000) کؤلن 2003.
-" (" نوم کیتابی"-ندان سئچمه لر : دؤزیازی ایله قوشوقلار) آلمانجا چئویریسی : اینگریت ریشتئر - آیقین قاراداغلی (هیلال). aus dem Buch NOM Verlag Auf Dem Ruffelm, Engelschoff, 2004

بایقوُش درگیسی-نده یاییملانانلار :
فضولی دیوانی اؤزه رینه بیر دئنه مه (بایقوُش 1- 2)
قاضی برهان الدین دیوانی اؤزه رینه (بایقوُش 3)
اؤیکولر (بایقوش 1 -2 -3)
چئویریلر : شارل بودلئر. سمیع القاسم. 150 ژاپون هایکوسو (باشوُ- بوُسون- ایسسا؛ بایقوش 1- 2 -3)
- **الشدیریلر- تانیتمالار** (گوَنئی آذربایجان قوشوقچولاری اؤزه رینه)

- **نسیمی دیوانیندا کیشی ایله تانری ایلیشکیلری (تانریلاشان کیشی کیشله شن تانری)** (یوَکسک لیسانس ایچین سوُنولان اؤزؤلگه [مونوگرافی])
- **قؤتادغو بیلیگ : اسکی توَرک دیلی نین باش یاپیتی** (دوکتورا ساو {تئز} ی)

- تورک دیلی ایله یازینی؛ ایلک یازیلی بلگه لردن اون سکیزینجی یوَزییلا دک (50 ساعاتدان آرتیق تئلئویزیون ایزله نجه سی) :
1- **توَرک دیلی اؤیکونجونه گیریش**
2- **گؤک تورک دیلی ایله یازینی اؤزه رینه**
3- **اؤیغور دؤنه می توَرک دیلی ایله یازینی**
4- **قوُتادغو بیلیگ : اوُس ایله ائوره نیمیزی آیدینلاتان یاپیت**
5- **کاشغرلی "دیوان"ی اؤزه رینه دیلسل بیر چالیشما**
6- **یوُنوس ائمره : ائورنسل باریش سیمگه سی**
7- **دده قورقوُرت : اوغوز دیلی-نین آنیتسال یاپیتی**
8- **نسیمی : تانریلاشان کیشی - کیشیله شن تانری**
9- **فضولی باشقا بیر باخیشلا** (فضولی-نین بئش یوَزونجو دوغوم ییلی دولایی سییلا یوُنوسکو-دا یاپیلمیش قونوشما)
10- **مختوُمقولو دیوانیندا اسکی توَرکچه اؤگه لری** (قونوشما؛ " آذربایجان کوَلتور اوجاغی" بئرلین)
11- **محمد امین بگ رسولزاده-نین یاپیتلاریندا ائکینیم ایله اوُیغارلیق قاوراملاری** (تئلئویزیون ایزله نجه سی {پوروگرام-ی)؛ "گونئی آذربایجان سیته"لرینده یاییملانمیشدیر: "گوآنسکام"...)
12- **تک تانریجی «دین»لرین آنا ایلکه لری اؤزه رینه** (توپلو بیر باخیش) (تئلئویزیون ایزله نجه سی/ پالتاک قونوشماسی، "گونئی آذربایجان سیته"لرینده یاییملانمیشدیر: "گونآسکام"؛ "اؤگره نجی"، "گونآز" ...)
13- **اوُسدئیی** (منطق) **ایله یؤنتم اؤزه رینه** (قونوشما؛ "توَرک - ایسلام اوجاغی" کؤلن)
14- **"بیلگی قوُرامی" اؤزه رینه** (قونوشما؛ "توَرک - ایسلام اوجاغی" کؤلن)
15- **"ایسلام فلسفه سی"نین دؤشونسل آناقایناقلاری** (قونوشما؛ " آذربایجان کولتور اوجاغی" بئرلین)
16- **دیل ایله فلسفه ایلیشکیلری اؤزه رینه** (قونوشما؛ " آذربایجان کوَلتور اوجاغی" بئرلین)
17- **کؤتو بیر الشدیری بیله یول گؤستریجی اولابیلیر** (حیدر ارسوی-ون رومانی اؤزه رینه (آنادولو توَرکچه-سینده، "آرتا"درگیسی-نده یاییملانمیشدیر)
18- **آصیف آتا: بایاغی بیر"فلسفه جی" 1-2** (بیرینجی بؤلومو "گونئی آذربایجان سیته"لرینده یاییملانمیشدیر)
19- **خوُرداد آیاقلانماسی : قاموُسال بیلینج آلتی-نین اوُیانیشی** (تئلئویریون ایزله نجه سی. بیرینجی قونوشما " دالغام سیته سی"نده یاییملانمیشدیر)
20- **اوُلوسال 22 مایيس (خوُرداد) آیاقلانماسی : دؤشونسل بیر یاناشیم** ("گونآسکام" سیته سینده یاییملانمیشدیر)
21- **مئولانا جلال الدین رومی-نین یاشامی ایله دؤشونجه لری اؤزه رینه** ("آلما یولو" ایله "گونآسکام"سیته سینده یاییملانمیشدیر. آیریجا باکی-دا "کیملیک" درگیسی نین دؤردونجو سایی-سیندا دا یاییملانمیشدیر)
22- **اؤیکولر توپلوسو**
23- "**ایل - تؤره لیک : من-نین باشقاسی : باشقاسی نین منی**" (365 قوشوقدان اولوشان قوشوق توپلوسو)
24- **بوُ یول بیزیم یول! (داغینیق بیر یازاناق)**
25- **آچیقلاییجی مودئرن فلسفه سؤزلوگو**